

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

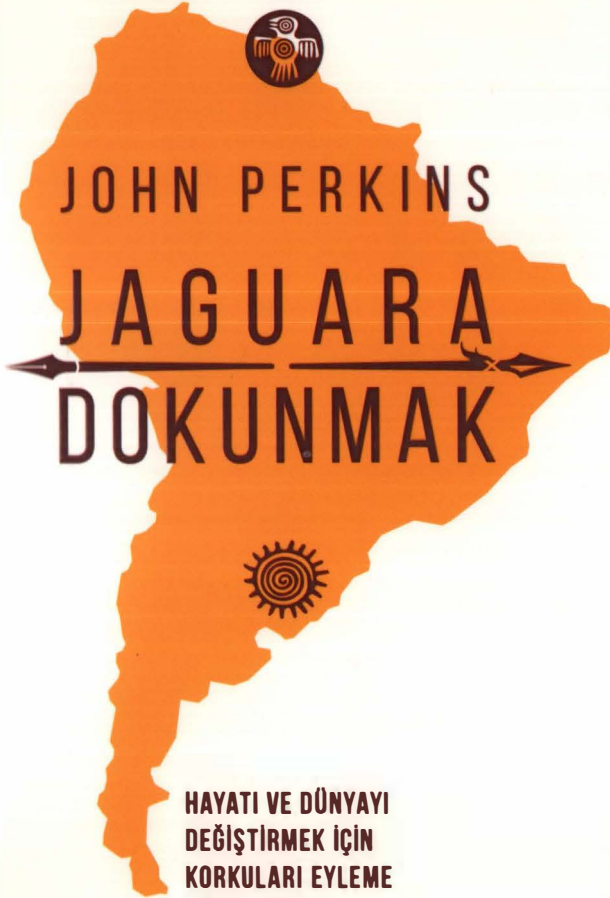
Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

JOHN PERKINS JAGUARA DOKUNMAK

40'TAN FAZLA DİLDE ULUSLARARASI ÇOKSATAN
BİR EKONOMİK TETİKÇİNİN İTİRAFLARI'NIN YAZARINDAN

HAYATI VE DÜNYAYI
DEĞİŞTİRMEK İÇİN
KORKULARI EYLEME
DÖNÜŞTÜRMEK

A P R I L

Yayın No: 207

1. Baskı: Şubat, 2021

ISBN: 978-605-06056-7-9

Türkçesi
Esra EVEN

Editör
Nazlı Berivan AK

Son Okuma
Nimet KİRŞAN

Kapak Tasarım
Mehmet AKÇAĞKOCA

İç Tasarım
Adem ŞENEL

Baskı
Ayrıntı Basımevi
Sertifika No: 49599

Yayın
A.P.R.I.L. Yayıncılık
Tarık Zafer Tunaya Sokak
21/3 Gümüşsuyu-Beyoğlu-İSTANBUL
Tel: (00 90) 212 252 94 38
Faks: (00 90) 212 252 94 39
www.aprilyayincilik.com
bilgi@aprilyayincilik.com

Jaguara Dokunmak © 2021 A.P.R.I.L. Yayıncılık
Touching the Jaguar © John Perkins
Bu kitabın yayın hakları Akcalı Telif Hakları Ajansı
aracılığı ile alınmıştır.

Bu kitabın baskısından 5846 ve 2936 sayılı
Fikir ve Sanat Eserleri Yasası Hükümleri gereğince
alıntı yapılamaz, fotokopi yöntemiyle çoğaltılamaz,
resim, şekil, şema, grafik vb yayınevinin izni
olmadan kopya edilemez.

JOHN PERKINS

JAGUARA

DOKUNMAK

**Çocuklarımızın bizden devralmak isteyecekleri bir geleceğin
yolunu açan yerli halka, onların açtığı yolda yürürken elimi
tutan Kıman Lucas'a ve yürümeye devam etmem için
bana ilham veren torunum Grant Miller'a...**

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ / JAGUAR İLE TANIŞMAK.....	11
İLK SÖZ / AMERİKAN SÖMÜRGEÇİLİĞİ, GUATEMALA, 1993.....	17
BÖLÜM 1	
ALGI TUZAĞI	23
1 / MUCİZE'YE HOŞ GELDİNİZ	25
2 / AYAHUASCA	45
3 / KOMÜNİZMLE SAVAŞMAK	59
BÖLÜM 2	
ÖLÜM EKONOMİSİ	65
4 / DAHA FAZLA SIR	67
5 / BİR EKONOMİK TETİKÇİ	73
6 / ÇAKALLARIN SALDIRISI	85
7 / TEHDİT ALTINDA	91
BÖLÜM 3	
RÜYAYI DEĞİŞTİRMEK	99
8 / KEFARET	101
9 / DEĞİŞEN HAYALLER	105
10 / İKİ GERÇEKLİK	109
BÖLÜM 4	
KARTAL İLE AKBABANIN BİRLEŞMESİ	115
11 / KARANLIK BULUTLAR	117
12 / TAŞLAR	121
13 / SEREMONİ	127

BÖLÜM 5

JAGUAR İLE KARŞILAŞMA	141
14 / KAN DAVASI	143
15 / İKİ HÜKÜMETTEN TEHDİTLER	155
16 / KARARLAR	159
17 / JAGUARLA YÜZLEŞMEK	173

BÖLÜM 6

EVİAS EFSANESİ.....	179
18 / BİR ÜLKEYİ ÇALMAK.....	181
19 / PİRANALAR.....	189
20 / BİR KAÇIRILMA HİKÂYESİ.....	199
21 / ŞEYTAN	205
22 / BİR ŞAMAN MASALI	211
23 / HESAPLAŞMA	215

BÖLÜM 7

BİR YAŞAM EKONOMİSİ YARATMAK.....	221
24 / BÜYÜK BULUŞMA	223
25 / TAAHHÜT.....	227
26 / ZEHİRLENME.....	237
27 / ESKİ DÜŞÜNCE KALIPLARINI KIRMAK.....	245
28 / ALGI KÖPRÜSÜ	247
29 / İTTİFAK.....	251

BÖLÜM 8

DEKOLONİZASYON.....	255
30 / KOGI	257
31 / İYİ HABERLER	261

SONUÇ / JAGUARIN MESAJI.....	269
-------------------------------------	------------

KAYNAKLAR	273
YAZARIN NOTU	285
YAZAR HAKKINDA	289
PACHAMAMA İTTİFAKI HAKKINDA	291

JAGUAR İLE TANIŞMAK

“Jaguara dokunmak” korkularını, bariyerlerini tanımak, onlarla yüzleşmek, onlarla ilgili algılarını değiştirmek, onların enerjilerini kabul etmek ve kendini ve dünyayı değiştirmek için harekete geçmek anlamına gelir.

Bu kitabı yazmaya, daha önce yerli kültürler hakkında yazdıklarımla, Bir Ekonomik Tetikçinin İtirafları serisi ve Kafes adlı kitaplarımı birbirlerine bağlayacak bir köprü görevi üstlenmesi için başladım.

Yolculuğum 1968 yılında Birleşik Devletler Barış Gönüllüleri’nde görevli olduğum dönemde kredi ve tasarruf kooperatifleri kurmak üzere Ekvador’un Amazon ormanlarına gönderildiğimde başladı. Oraya vardığımda benim dünyamla, yani endüstriyelleşmiş dünyayla hayatlarında ilk defa iletişime geçen yerli halkla tanıştım. Doğayla uyum içinde yaşıyorlardı ama bir yandan da yaşam alanlarını koruyabilmek için komşularıyla sürekli savaşıyorlardı. Bu husumetler yüzyıllar öncesine dayanıyordu. Sonra beklenmedik bir şey oldu.

Yabancı petrol ve maden şirketleri geldi ve ormanlarını yok etmeye başladı.

Yerli kabileler tek çarelerinin “jaguara dokunmak” olduğunu anladı.

Azteklerin, Mayaların ve İnkalaların inanışına göre jaguar gücü ve yiğitliği temsil eder, fiziksel gücün ve zihinsel farkındalığın simgesidir. Bugün Amazon ormanlarında şamanik bir yolculuk sırasında bir jaguara dokunmak güvensizliklerin üstesinden gelmek, düşmanlara

meydan okumak ve engelleri aşmak anlamına gelir. Gecenin karanlığında görebildiği ve inanılmaz geniş bir görüş açısına sahip olduğu için, ruhlarımızın karanlık kısımlarını görmemizi, etrafımızda olup biteni fark etmemizi, geleceğe giden yolumuzu seçmemizi ve bu seçtiğimiz yolda bize rehber olacak eylemleri hayata geçirmemizi sağlayan becerilerimizi temsil ettiği söylenir. Yerel hikâyeler ormanda kaybolan avcılara yol gösteren ve öldürdükleri hayvanları ormanın derinliklerinde zor durumda kalmış, açlıktan ölmek üzere olan insanlara veren jaguarlardan bahseder. Jaguar tehlikeli bir hayvandır ama aynı zamanda hediyeler verir; hediyeleri fiziksel, psikolojik veya manevi olabilir.

Amazon'da yaşayan bir şaman bir keresinde bana jaguara dokunmanın korkularını ve bariyerlerini tanımak, onlarla yüzleşmek, onlar hakkındaki algılarını değiştirmek, enerjilerini kabul etmek ve kendini ve dünyayı değiştirmek için harekete geçmek anlamına geldiğini söylemişti.

Büyük petrol ve maden şirketleri geldiğinde Amazon yerlileri hayatta en çok korktukları şeyin artık komşuları olmadığını anladılar; hayatta en çok dev yabancı firmaların topraklarını işgal etmesinden korkuyorlardı. Onlara eski önyargılarını ve geleneklerini yıkmak için ihtiyaç duydukları bilgeliği ve gücü hediye edecek jaguara dokunmaları gerekiyordu. Komşuları hakkındaki algılarını değiştirmeleri gerekiyordu; kendi dünyalarını koruyabilmek için asırlar ötesinden beri düşman bildikleriyle birlik olmaları ve beraber harekete geçmeleri gerekiyordu.

Sonra gerçek tehdidin o şirketlerden çok daha büyük olduğunu fark ettiler; esas tehlike barındırdığı kaynaklara ulaşabilmek için dünyayı sömürmeye, yakıp yıkmaya hazır ülkelerin düşünce yapılarıydı. Topraklarını, ekonomilerini, yaşam biçimlerini, kafa yapılarını, doğalarını ve hatta yönetim biçimlerini dahi kontrol etmek isteyen, başka bir deyişle onları sömürgeleştirmeyi kafalarına koymuş dış güçler tarafından işgal edilme tehlikesiyle karşı karşıya olduklarını gördüler.

Bu yeni kurulan ittifaklarla hayatta en çok korktukları şeyin, yani bizim, sömürgecilerin dünyasında yaşayan insanların kapısını çalmaya karar verdiler. Benden halkıma *endüstrileşmiş uygarlıkların her şeyi yakıp yıkmaya dayalı kalıplaşmış hareket biçimlerini bir an evvel değiştirmesinin çok acil ve gerekli olduğu* mesajını iletmemi istediler. Onları bu mesajı tüm dünyaya yayacak iletişim ağını kurabilecek imkânlara sahip ufak bir grup insanla bir araya getirmemi istediler.

Grubumuz Amazon ormanlarına vardığında yerli halk, hem onlarla hem de yuvamız, yani dünyayla kurduğumuz ilişkilere dair algımızı değiştirmemiz için bize meydan okudu. Sosyal hiyerarşilere ve sömürüye dayanan eski sistemlerimizin ve değerlerimizin yerine eşitçiliği ve merhameti onurlandıran yenilerini benimsememiz gerektiğini söylediler; zihnimizi, ekonomimizi ve yaşam biçimimizi özgürleştirmemiz konusunda ısrar ettiler. Ve kendimizi “onlara karşı biz” şeklinde tanımlamaktan vazgeçmemiz gerektiğini öğütlediler. Eğer bu kadar uzun zamandır düşman olmalarına rağmen onlar bile topraklarını savunmak için diğer kabileler ile güçlerini birleştirebiliyorlarsa Amerikalılar, Ruslar ve Çinliler gibi farklı ülkelerden, kültürlerden, ekonomilerden ve siyasi düzenlerden gelen insanların da aynı şeyi yapabileceklerine dikkat çektiler. Eski düşmanlıklar, çekişmeler daha ölümcül tehlikelerle savaşmak adına bir kenara bırakılabilirdi. Çocuklarımıza ve torunlarımıza miras bırakmak isteyeceğimiz bir dünya yaratmak üzere güçlerimizi birleştirmek için bize meydan okudular.

Bizden yapmamızı istedikleri şeyi onlar çoktan yapmışlardı. Kendi gerçekliklerini değiştirebilmek için algılarını değiştirmişlerdi; şimdi de aynı şeyi yapmamız için bizi cesaretlendiriyorlardı.

Bu kitabı yazarken anlattığım olayların hepsi gerçek olduğu halde bazılarının kulağa sanki kurmacaymışçasına tuhaf geldiğini fark ettim. Bölgelerine ayak bastığımızda daha önce resmî olarak dış dünyadan kimseyle karşılaşmamış Amazon yerlileri, hakkımızda bizim bile farkına varmadığımız birtakım gerçekleri fark ettiler. Başkalarını sömürme hırımızın bize çok ciddi zarar verdiğini gördüler. Bu hırs,

kendi kendini yok olmanın sınırına dek tüketen küresel bir ekonomik düzen, bir *Ölüm Ekonomisi*, yaratmıştı. Çevreye ve sosyal hayata verdiği zararı önemsemeksizin kısa süreli kazancı maksimize etmeye dayalı bu Ölüm Ekonomisi 1970 ve 1980’lerde politikacılar ve ekonomistler tarafından desteklenmişti. Oysa daha önceleri, 1960’ların sonlarına doğru, ben üniversitede işletme okurken şirket patronlarına; çalışanlarını, tedarikçilerini, müşterilerini ve operasyonlarını yürüttükleri yerlerde yaşayan yerel halkı gözetmesi ve yatırımcıları adına makul bir kazanç elde etmesi gerektiği öğretilirdi.

Ölüm Ekonomisi’nin yayılmasına katkıda bulunan eski bir ekonomik tetikçi ve aynı zamanda Amazon yerlileriyle beraber yaşamış ve şamanlara çıraklık yapmış biri olarak kendi algılarımı değiştirmem ve bu işlevsiz sistemleri bize, yani gezegendeki tüm canlılara hizmet eden bir hale dönüştürebilmek için elimden ne geliyorsa yapmam gerektiğini, dünyaya bunu borçlu olduğumu anladım. İnsanlık tarihinin çok büyük bir kısmında atalarımızın uzun vadede halkın ve doğanın yararına işleyen ve zaten kendileri de yenilenebilir kaynaklar olan sosyal devlet ekonomileri yarattıklarını bilmek de beni cesaretlendirdi. Hâlâ bu şekilde yaşamaya devam eden yerliler önceden olduğu gibi şimdi de bizi Ölüm Ekonomisi’ni; çevre kirliliğini temizleyen, bozulan ekosistemleri onaran, geri dönüştüren ve çevreye hasar vermektense katkı sağlayan ve kaynakları yenileyen teknolojiler yaratan bir ekonomiye, Yaşam Ekonomisi’ne, dönüştürmeye davet ediyor.

Yerli insanları tek tek idealleştirmek ya da kötü göstermek gibi bir niyetim olmadığının altını çizmek isterim. Kendi tecrübelerim bana tıpkı tüm diğer kültürlerde olduğu gibi onların arasında da hain veya erdemli, acımasız veya barışçıl, psikopat veya dengeli olanlar olduğunu öğretti. Benim asıl saygı duyduğum özellikleri toplum olarak kendilerini sürdürülebilir yaşam tarzına adanmış olmalarıdır. Felsefeleri ve tüm eylemleri çevreyi, kültürlerini ve gelecek nesilleri korumaya yöneliktir. Yerlilerin uzun zamandır çocuklarına ve şimdi de bize anlattığı hikâyelerin hepsi, kartal ile akbaba hakkındaki kehanetler, Mayaların 2012 yılıyla alakalı kehanetleri, Etsaa ve Evias

efsanesi, her birimizin içinde var olan engelleri aşma, algılarımızı değiştirme ve bunları yaparak gerçeği dönüştürme becerisi ile alakalıdır. Bu açıdan bakıldığında bu hikâyelerle tüm dünya kültürlerinin kendilerine has efsaneleri, modern psikoterapi ve kuantum fiziği uygulamaları arasında pek çok benzerlik vardır.

Bu kitap benim bir ekonomik tetikçi olarak dünyaya verdiğim zararı ve Amazon'da öğrendiğim, gerçekliğimin değişmesine sebep olan dersleri anlatıyor. Kendi jaguarlarımla tanışma yolunda 40 yıl boyunca yaptığım çalışmaları ve bunun neticesinde çıkardığım –ne yazık ki bir kısmına bizzat sebep olduğum zararları bir nebze de olsa telafi etmeye yarayacak– dersleri anlatıyor. Mevcut açgözlülüğün ve kısa vadeli bakış açısının sebep olduğu problemlerin derinine iniyor ve belki de en önemlisi, siz okuyucuların hem kendi hayatınızı değiştirmek hem de tüm insanların doğayla ve birbirleriyle daha uyumlu bir şekilde yaşamasına yardımcı olmak için atabileceğiniz adımları anlatıyor.

AMERİKAN SÖMÜRGEÇİLİĞİ, GUATEMALA, 1993

İmparatorluklar kabileleri ve ulusları yüzyıllardır sömürgeleştiriyor; ekonomilerini, topraklarını, halklarını, hükûmetlerini, entelektüel birikimlerini ve düşüncelerini ve daha nicelerini ele geçiriyor. Tüm bunlar bir zamanlar din, uygarlık ve Batılılaştırmak adına yapılmıştı. Bu sefer bu eylem demokrasiyi yaymak bahanesiyle gerçekleştirildi...

“Geçen hafta burada sekiz adam bir suikasta kurban gitti.” Land Rover marka cip viraja girerken yavaşladı. “Guatemalalı askerler tam bu noktada bir otobüsü durdurdu.” Jorge, Maya dilini İspanyolcaya çeviren tercümanımız, koltuğunun üzerinden önce tam arkasında oturan Lynne Twist’e ve sonra da Lynne’in hemen yanında oturan bana baktı. “Askerler Maya halkına mensup sekiz adamı sürükleyerek otobüsten dışarı çıkardı. Adamlara ateş etti ve onları öldürdü. Teker teker.” Kendi camının hemen dışındaki cılız çalılıkları işaret etti. “Tam burada. Geçen hafta.”

Camdan dışarıya çalılıklara baktım. Kalbim hızla atmaya başladı. Land Rover yoluna devam etti.

“İç savaş hâlâ ortalığı yakıp yıkıyor,” diye sözlerini sürdürdü Jorge. “Otuz yıldan uzun bir süredir devam ediyor.” Bakışlarını önce Lynne’e, sonra bana çevirdi. “O askerler Amerikan ordusu tarafından eğitilmişti.” Bana baktı. “Buradaki Maya kültürünü yok etmek isteyen ve kaynaklarımızın Amerikan şirketleri tarafından sömürülmesine

destek veren zengin ailelere yardım etmeleri için. Amerikan sömürgeciliğinin son numarası.”

Amerikan sömürgeciliği. Mideme bir ağırı saplandı.

“Soykırım,” dedi Lynne. O da bakışlarını bana dikmişti.

Ağzıma gelen safranın mide bulandırıcı tadını bastırmaya çalışarak Land Rover’ın camından dışarı baktım. Bir zamanlar ben de bir ekonomik tetikçi idim, Jorge’nin bahsettiği o zengin ailelerin müt-tefikeydim, mesleğim sömürgeciliği yaymaktı. Mesleği bıraktıktan sonra *Bir Ekonomik Tetikçinin İtirafları* kitabında da yazdığım gibi;

Ekonomik tetikçiler (ET) tüm dünyada çeşitli ülkeleri trilyon dolar dolandıran ve bu işten hayli iyi para kazanan profesyonellerdir. Dünya Bankasının, Birleşik Devletler Uluslararası Kalkınma Ajansının (USAID) ve başka uluslararası ‘yardım’ kuruluşlarının hesaplarından gezegenin doğal kaynaklarını kontrol eden dev şirketlerin kasalarına ve birkaç zengin ailenin ceplerine para akıtır-lar. Bunu yaparken düzmece finans raporları, hileli seçimler, rüşvet, haraç, seks ve cinayet gibi araçlardan faydalanırlar. Oynadıkları oyun imparatorluklar kadar eskidir ama günümüzün küreselleşme sürecinde çok daha yeni ve ürkütücü boyutlara ulaşmıştır.

Nereden mi biliyorum? Ben de bir ekonomik tetikçi idim.¹

ET’ler ordusundan 1980 yılında resmen emekli olmuştum ama 13 yıl sonra yine burada, Guatemala’daydım. Jorge’nin sömürgeci-lik diye adlandırdığı sistemin ayrılmaz bir parçası olan bir şirkete danışmanlık yapıyordum. Aynı zamanda, bu korkunç iç savaş sıra-sında Mayalara destek olan bir sivil toplum kuruluşunun da yönetim kurulundaydım ve bu seyahate de o vesileyle çıkmıştım. Bu duru-mun ne kadar ironik olduğu bir anda kafama dank etti. Danışman-lık işimi, ailemi desteklemenin bir yolu olduğunu bahane ederek haklı göstermeye çalışıyordum. Kendi kendime kurumsal müşteri-lerimi Guatemala ve başka herhangi bir ülkede yaptıkları yatırımlar

1 John Perkins, *Bir Ekonomik Tetikçinin İtirafları*, San Francisco: Berrett-Koehler, 2004.

sirasında çevreye ve topluma saygılı davranmaya ikna edeceğimi söylemişim fakat Mayalar hakkındaki gerçekler içinde bulunduğum durumu haklı gösterme çabalarımı sorgulamama sebep oldu.

Bu iç savaş sırasında yaklaşık 200 bin Maya yerlisi Washington'ın ve Amerikan şirketlerinin desteklediği bir hükûmet tarafından öldürüldü veya "ortadan kayboldu". Çok daha fazla sayıda insan kendi vatanından kaçmak ve mülteci² sıfatıyla başka topraklara sığınmak zorunda kaldı. Düzinelerce köy yeryüzünden silindi. Aileler küçük çiftliklerinden edildi ve yerlerine Amerikalıların sahip olduğu ya da desteklediği tarım işletmeleri geçti. Bu katliamın kurbanları arasında Maya halkının yanı sıra aktivist öğrenciler, işçi sendikalarının liderleri ve şiddetsiz eylemlere katılan Katolikler de bulunuyordu. Söz konusu iç savaşta ölenlerin sayısı 20. yüzyılda Güney Amerika'da herhangi bir savaşta ölenlerden çok daha fazlaydı; bu pek çok Amerikalının bilmediği bir gerçektir.³

Şimdi Lynne'i biz ekonomik tetikçilerin sömürdüğü ve ardından öldürdüğü o insanların sığındığı dağlara götürüyordum. "Evet, soykırım," diye tekrar ettim. Ağzımdaki o ekşi tadı yutmaya çalıştım, yaptığım şeyler yüzünden duyduğum suçluluk duygusunu ve bu yolculukta karşılaşacaklarımız yüzünden duyduğum korkuyu bastırmaya çalıştım. Araba affedilemez günahın işlendiği çalılıklardan uzaklaşırken camdan kasvetli dağları ve yolu seyrettim.

2 (a) Kate Doyle and Carlos Osorio, "U.S. Policy in Guatemala, 1966–1996" (Birleşik Devletler Guatemala Politikası 1966-1996), Washington DC: National Security Archive, No:1, erişim 23 Kasım 2019, <https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB11/docs/>.

(b) "Guatemalan Civil War" (Guatemala İç Savaşı), Wikipedia, erişim 23 Kasım, 2019, https://en.wikipedia.org/wiki/Guatemalan_Civil_War.

3 (a) "Peeling Back the Truth on Guatemalan Bananas" (Guatemala Muzları Hakkındaki Gerçekler), Council on Hemispheric Affairs, 28 Temmuz 2010, erişim 23 Kasım 2019, <http://www.coha.org/peeling-back-the-truth-on-the-guatemalan-banana-industry/>.

(b) Rachel Nolan, "A Translation Crisis at the Border" (Sınırdaki Çeviri Krizi), *New Yorker*, 6 Ocak 2020, Yıllık Göç Raporları, <https://www.newyorker.com/magazine/2020/01/06/a-translation-crisis-at-the-border>.

“Bazen Amerikalı olmak gerçekten çok zor,” dedi Lynne. Bana onu hayırsever bir aktivist ve Açlık Projesi’nin (Hunger Project) başış toplama sorumlusu diye tanıtmışlardı. Tüm bunlar Lynne çok satan kitabı, *Paranın Ruhunu* yazmadan, *Birleşmiş Milletler Fark Yaratan Kadın* ödülünü almadan, *Nobel Kadın Girişimi*’ne danışmanlık yapmaya başlamadan, Oprah Winfrey’in şovuna çıkmadan ve diğer pek çok ödülle onurlandırılmadan önce yaşanmıştı.

Sömürgecilik, 21. yüzyılın ikinci on yılında ayyuka çıkan korkunç ve trajik yönlerini kabul etmeden önceki yıllardı. Dünya henüz aşırı göçmen karşıtı tavırlar ve eylemlerle lanetlenmemişti, beyazların üstünlüğünü iddia eden milliyetçi akımlar hortlamamıştı, kazanç eşitsizliği, sosyal ve toplumsal farklılıklar bu kadar çoğalmamıştı ve iklim değişikliği inkâr edilmemişti. Çin’in tüm dünya-daki gücü ve etkisi henüz bugünkü seviyeye ulaşmamıştı.

Lynne koluma dokundu. “Buraya geri dönmek nasıl bir duygu?”

Ne diyeceğimi bilemedim. Ağzımdaki ekşi tadı itiraf etmek istemedim, kalbimdeki sızıyı ya da midemdeki düğümü de. Kurumsal tetikçi kimliğim ve yerli halkın haklarının koruyucusu rolüm arasında kalmıştım. “Tuhaf,” dedim sonunda. “Çok tuhaf.” Sonra gözlerinin içine baktım. “İki dünya arasında sıkışıp kalmış bir adam gibi hissediyorum.”

Dikkatimi önümüzdeki yola ve hedefimiz olan dağların arkasında toplanmış siyah bulutlara verdim. Amerika Birleşik Devletleri hükûmeti ve Amerikan şirketleri adına dünyayı sömürgeleştirmekte oynadığım rolü düşündüm. İmparatorluklar kabileleri ve ulusları yüzyıllardır sömürgeleştiriyordu; ekonomilerine, topraklarına, insanlarına, hükûmetlerine ve düşünce yapılarına, zihinlerine el koyuyordu. Tüm bunlar bir zamanlar din, uygarlık ve Batılılaştırmak adına yapılmıştı. Şimdiler de ise demokrasiyi yayma bahanesiyle yapıliyordu ki bu bazen İran’dan Panama’ya pek çok farklı coğrafyada seçimle başa gelen başkanları –eğer bu başkanlar ve politikaları Amerikan şirketlerini ya da hegemonyasını tehdit etmeye meyilliyse– devirmek ve hatta katletmek anlamına gelebiliyordu. Öte

yandan Amerika, Şili'den Suudi Arabistan'a, onu destekleyen çeşitli ülkelerde hüküm süren diktatörleri savunmaya devam ediyordu ve yeni yeni farkına varıldığı üzere bu sömürgeleştirme hareketi başarsız ekonomik sistemler yaratıyordu.

Lynne'in koluma dokunmasıyla içinde bulunduğumuz ana döndüm. "Savaş sırasında Guatemala hükûmeti adına çalışmıştın, öyle değil mi?" Bu sözlerin arkasına gizlenmiş suçlamayı duyar gibiydim: *Hani şu Mayaları öldüren hükûmet için.*

"Yani..." Doğru kelimeleri seçmeye çalışıyordum. "Aslına bakarsan hiçbir zaman Guatemala hükûmeti için çalışmadım. En azından doğrudan." Lynne'e baktım ve ardından da bakışlarımı bir kez daha camdan dışarıya çevirdim ve bir yandan manzarayı seyrederken bir yandan da karmaşık hikâyemi nasıl anlatmam gerektiğini kestirmeye çalıştım.

Babam New Hampshire'da zengin ailelerin çocuklarının gittiği bir yatılı okulda öğretmenlik yapıyordu. Tam da benden beklendiği gibi önce üniversiteyi tam burslu kazanmıştım ve ardından da daha otuzuma bile gelmeden Boston menşeli Chas T. Main (MAIN) isimli danışmanlık firmasında baş ekonomist olarak çalışmaya ve kariyer basamaklarını emin adımlarla tırmanmaya başlamıştım. Söz konusu işe on sene dayanabilmişim ve yaptığım işin sonuçlarından dolayı düş kırıklığına uğramış ve perişan bir şekilde istifa etmişim. Ardından kariyerime bir yazar ve öğretmen olarak devam etmişim ve düşük faizli kredilerle kooperatif kurarak örgütlenmeye çalışan Maya kadınlarına yardım eden bir sivil toplum kuruluşunda, Katalysis'te çalışmaya başlamıştım. Lynne'in bu kadarını biyografimi okuyarak öğrendiğinin farkındaydım. Ama hakkımda başka neler öğrenmişti? İstifa ettikten sonra bile onca yıl boyunca benim özelimde "baş ekonomist" titrinin aslında sadece "ekonomik tetikçi" görevimi gizlemeye yaradığı gerçeği hakkında sessiz kalmıştım. Bu gerçeği herkesten saklı tutmaya çabalamıştım.

"Danışmandım," dedim Lynne ile göz göze gelmekten kaçınarak. "70'li yıllarda buraya Dünya Bankasının verdiği borçları

denetleme görevi ile gelmiştim.” Ona döndüm ve zorla gülümse-
dim. “Hepsi bu kadar.”

“Daha geçenlerde burada olduğunu zannediyordum...”

“Şey, evet. Elbette...” Nereden duymuştu bunu? “Ama sadece
bir Amerikan mühendislik şirketinin, *Stone and Webster*’ın danış-
manı olarak.” Duraksadım.

Hiçbir şey söylemeyip bekledi...

“Bir jeotermal enerji projesi geliştirmek üzere Guatemalalı bir
şirketle pazarlık yapmaya gelmiştim,” diye ekledim.

“Guatemalalı bir şirket?” Ses tonu âdeta o dile getirilmeyen so-
ruyu soruyordu.

“Evet söz konusu şirket ülkeyi yöneten ailelerden birine aitti.”
Başımla önde oturan Jorge’yi işaret ettim. “Şu anda konuşabilece-
ğim bir konu değil.”

Nazıkçe gülümsedi. “Anlıyorum ama gün gelir de konuşmak is-
tersen hikâyeni dinlemeyi çok isterim...” Arkasına yaslanıp gözlerini
kapattı ve ardında da, “Bazen konuşmak işe yarar,” dedi.

Bu sözleri işitince konuşmak istediğimi fark ettim. İlk defa orada,
o Land Rover’ın arka koltuğunda, dağlara doğru hızla ilerlerken,
hikâyemi anlatmaya başladım...

.

BÖLÜM 1

Algı Tuzağı

1968-1970

**Casusluktan ekonomik tetikçiliğe terfi
edebileceğimi ima ettiğini hiç anlamamıştım.**

MUCİZE'YE HOŞ GELDİNİZ

1968 yazında, Boston Üniversitesi İşletme Bölümündeki son yılımda en yakın arkadaşım Ann ile evlendim. Kendimi bir pasifist olarak tanımlamasam da Vietnam Savaşı'na kesinlikle karşıydım. Babam ve amcalarım 2. Dünya Savaşı'nda savaşmışlardı ve onların yerinde olsaydım aynı şeyi yapacağımı düşünmek hoşuma gidiyordu. Bu savaşa karşıtlığım ise tamamen felsefiydi. Muhammed Ali'nin sözleri duruşumu özetliyordu: "Benim Vietkonglarla bir alıp veremediğim yok. Benim düşmanım sizlersiniz, onlar değil."⁴

Ann'in babası deniz kuvvetlerinde yüksek bir mevkideydi ve en yakın arkadaşı ülkenin en az bilinen ve pek çok açıdan en büyük denilebilecek casusluk örgütünde, Ulusal Güvenlik Ajansında (NSA) üst kademelerde görevli bir yöneticiydi. NSA'da çalışmamın askere alınmamı en azından bir süre erteleyeceğini hesaplayarak Ann'in Frank Amca'sından yardım istedim. Ajansın işe alma memurlarından biriyle konuşarak beni hızlıca gerekli aşamalardan geçirmesini söyledi.

Yalan makinesine bağlı bir vaziyette bir dizi oldukça zahmetli iş görüşmesine katlandım ve bir o kadar da psikolojik teste tabi tutuldum. Savaşa karşı olduğumu itiraf ettiğimde görüşmeyi yapanlar bu konuyu daha fazla irdelemeyerek beni şaşırttılar. Onun yerine dikkatlerini bir öğretmen'in çocuğu olarak sadece erkeklerin gittiği

4 Bob Orkland, "I Ain't Got No Quarrel With Them Vietcong" (Benim Vietkonglarla bir alıp veremediğim yok), *New York Times*, 27 Haziran 2017, erişim 23 Kasım 2019, <https://www.nytimes.com/2017/06/27/opinion/muhammad-ali-vietnam-war.html>

bir yatılı okulda geçirdiğim çocukluğuma, bağnaz denilebilecek kadar gerici anne babama karşı tavrıma, pek çok aşırı zengin, hedonist çömez in olduğu bir kampüste beş parasız geçirdiğim yıllara yoğunlaştırdılar. Sorularının çoğunun çıkış noktası kadınların olmadığı ortamlarda geçen ergenlik yıllarım ve onların yanındayken hissettiğim huzursuzluğum, utangaçlığım ve okulun spor salonunda tek başıma basket oynayarak geçirdiğim Noel tatillerinin ardından okula döndüklerinde katıldıkları seks partileri hakkında böbürlen en zengin piçleriyle hesaplaşmak konusundaki kararlılığımı dı. Daha sonra kadınlara olan saplantımın, maddi başarılar elde etmek için duyduğum açlığın ve öfkemin kolayca kendilerine bağlayabilecekleri bir adam olduğumu ele verdiğini anlayacaktım. Birleşik Devletler'in kaybetmek üzere olduğunu bildikleri bir savaş hakkında ne düşündüğüm umurlarında değildi. Onları ilgilendiren tek şey savunmasız olmam dı; kolayca baştan çıkarılabilirdim.

O görüşmelerin üzerinden çok uzun bir zaman geçmeden Frank Amca "içeri" girmeyi başardığımı müjdelemek için beni aradı.

NSA'dan iş teklifi aldıktan bir gün sonra tesadüfen, Boston Üniversitesinde Barış Gönüllüleri'ne adam toplamaya çalışan bir görevli tarafından verilen bir seminere denk geldim. Adam büyük bir coşkuyla Barış Gönüllüleri'nin başka ülkelerin halklarıyla Amerikalılar arasında bir köprü oluşturmaya amaçlayan ve gerekli imkânlardan ve kaynaklardan yoksun oldukları için içme suyu elde etmeyi veya benzer kazanımları dışarıdan yardım almadan kendi başlarına başaramayan topluluklara destek sağlayan projelerini anlatıyordu. Ayrıca Barış Gönüllüleri'nin, tıpkı NSA çalışanları gibi, silah altına alınmalarının ertelendiğini de ekledi. Dünyada gönüllülere en çok ihtiyaç duyulan birkaç bölgeden bahsetti. Bu bölgelerden biri – bu kısmın özellikle altını çizdi– yerlilerin, Kristof Kolomb'tan önce Kuzey Amerika'da nasıl yaşıyorlarsa aynı şekilde yaşamaya devam ettikleri Amazon ormanlarıydı.

Tarihi 1600'lerin New England'ına kadar uzanan bir ailede yetişmiş biri olarak büyürken *Fransız-Yerli ordusunu* ve *Amerikan Bağımsızlık Savaşı'nı* anlatan vahşi batı hikâyelerinden inanılmaz

etkilenmişim ve özellikle ormanın derinliklerinde avcılık ve toplayıcılık yaparak hayatta kalmayı başaran ve atalarımın yaşadığı yerleşim bölgelerine saldıran Abenaki halkı ile ilgili bulabildiğim tüm bilgileri yalayıp yutmuştum. Yerlilerin savaşları hakkında aralarında *Son Mohikanlar*, *Kuzeybatı Geçişi*, *Vahşi Koşu*'nun da bulunduğu birçok kitap okumuştum. Benim yaşımdaki pek çok erkek çocuğu gibi Walt Disney'in Davy Crockett'ine resmen tapıyordum. Tıpkı onunki gibi bir hayat yaşamayı hayal ediyordum. Çocuk aklımla o hikâyelerin sömürgeciliği, yani o günden bu yana öğrendiğim üzere başka bir kültürden baskın bir grubun yerli halk üzerinde baskı kurarak onlara ait kaynakları sömürdüğü, topraklarını çaldığı, ekonomilerini manipüle ettiği; yerli halkın erkeklerini, kadınlarını ve çocuklarını köleleştiren ya da taciz eden; farklı dini inanış biçimlerini, farklı bir dili ve kültürü o insanlara zorla kabul ettiren; şiddet kullanarak vücutlarını kırılma noktasına getiren, onları hapseden ve hatta işi bazen soykırıma vardıran bir sistemi övdüğü hiç aklıma gelmemişti. Okulda, kitaplarda ve filmlerde bana hiç durmadan anlatılan hikâyelerle beynim yıkanmıştı. Yedinci sınıfta tarih dersi için bir proje hazırlamam gerekiyordu ve ben de anavatanım New Hampshire'a yerleşen Avrupalı sömürgeciler ve Abenaki yerlileri arasındaki savaşı anlatan kısa bir roman yazmıştım. Aldığım eğitimin hakkını vererek sömürgecileri birer kahraman olarak tasvir etmişim; buna rağmen Abenaki kültürüne duyduğum hayranlığın izlerini bütün hikâye boyunca görmek mümkündü. Öğretmenim beni bir kenara çekerek Amazon yağmur ormanlarında hâlâ aynı şartlarda yaşayan insanlar olduğunu anlatmıştı. Bana başında tüylerle süslü bir başlık, belinde bir bez parçası sarılı, ormanın seyrek bir kısmında çatısı sazdan bir kulübenin yanında durmuş elindeki yay ve okla alçaktan uçan bir uçağın içindeki fotoğrafçıya nişan almış bir adamın yine aynı uçaktan çekilmiş bir fotoğrafını göstermişti. O zaman kadına "Oraya muhakkak gitmem lazım," demiştim. O salonda oturmuş Barış Gönüllüleri'ne adam toplamaya çalışan konuşmacıyı dinlerken o anı hatırladım, *Belki de zamanı gelmiştir artık*, diye düşündüm.

Frank Amca'yı aradım.

“Barış Gönüllüleri mi? Amazon ormanları.” Kıkırdadı. “Mükemmel. Kesinlikle oraya gitmeni sağlayabiliriz. Yeni bir dil öğrenirsin, yeni kültürlere adapte olma ve farklı kültürlerde hayatta kalma becerilerini geliştirmek üzere eğitimden geçersin. Ve işin bitince de gelir bizimle çalışırsın.” Bir an için duraksadı ve ekledi. “Ya da devlette değil de özel bir şirkette çalışmaya başlarsın.”

Casusluktan ekonomik tetikçiliğe —o zamana kadar hiç duymadığım ve birkaç sene daha duymayacağım bir terim— terfi edebileceğimi ima etmeye çalıştığını elbette anlamamıştım. O zamanlar özel şirketlerden maaş alan yüzlerce kadın ve erkek danışmanın asıl görevinin Amerikan hükûmetinin çıkarlarını korumak ve kurumsal imparatorlukların hızla yayılmasını sağlamak olduğunu asla tahmin edemezdim.

Ann, benimle beraber Amazon ormanlarına gelmek istediğini söyledi ve aynı anda hem anavatanına hem de zor durumdaki insanlara hizmet etmek fikrinin hoşuna gittiğini ekleyerek beni ikna etti. Barış Gönüllüleri'ne katıldık ve sekiz hafta sürecek İspanyolca kurslarına ve kredi ve tasarruf kooperatifleri, ayrıca hijyen konulu derslere katılmak üzere Kaliforniya'da Escondido yakınlarındaki bir zamanlar bir çıplaklar topluluğuna ev sahipliği yapan bir eğitim kampına gönderildik. Kampın sonunda temel İspanyolca testini geçmeyi başardık. Bu kampta muhtemelen farkına varmadan, çünkü Barış Gönüllüleri'nin asıl amacının bu olduğunu düşünmem için ortada hiçbir sebep yoktu, beni ilerde sömürgeciliğin meşalesini taşımam için hazırladıklarını çok sonraları anlayacaktım.

Bizi Ekvador'un doğusundaki Amazon ormanlarının ücra bir köşesine atadılar. Ekvadorluların çoğu bu bölgeyi “Oriente” diye adlandırıyordu. Ann, temel çocuk bakımı konusunda ders verecekti. Ben de işletme mezunu olduğum için bölgede bir kredi ve tasarruf kooperatifi kurulmasına yardımcı olacaktım. Boston Halk Kütüphanesi'nde bulduğum kaynaklardan bazılarında gideceğimiz bölge “Shuar Bölgesi” olarak adlandırılıyordu ve eskinin vahşi batısı ile

karşılaştırılıyordu. Kaynaklardan birinde genç Shuar erkeklerinin evlenebilmek ve hatta erkekliğe adım atabilmek için önce düşmanlarından birini öldürmesi ve kafasını küçültmesi⁵ gerektiği iddia ediliyordu. Çeşitli Shuar kabileleriyle hepsinin ortak düşmanı ve aynı zamanda komşusu Achuarlar arasında son derece şiddetli meydan muhaberelelerinden bahsediliyordu.

Uçağımız Ekvador'un başkenti Quito'ya doğru uçarken gittikçe daha çok heyecanlanmaya başladım. Uçuş görevlilerinden birinin bana verdiği gazetede "Ekvadorlu Vahşiler Texaco⁶ Ekiplerine Saldırdı" şeklinde tercüme edebildiğim bir başlık eşliğinde vücuttan ayrılış ve "küçültülmüş" bir kafanın fotoğrafı vardı. *Kudurmuş "Kızilderililer" medeniyetin güvenlik güçlerine saldırdı.* Bu replik okuduğum kitaplardan ve seyrettiğim filmlerden birebir alınmıştı. Davy Crockett'in hayatını tecrübe etmek üzereydim. Bu bakış açısının ne kadar pervasızca ırkçı ve emperyalist olduğunu ancak çok sonraları, yerlilerin yaşam alanlarını petrol peşindekilerin sebep olduğu sorumsuzca yıkımdan koruyabilmek için verdiği mücadeleye şahit olduğum zaman anlayabilecektim. Tek yaptıkları kendilerinin ve çocuklarının hayatına kasteden hükûmetin askerlerine ve petrol şirketlerinin paralı ordusuna karşı mücadele etmekte.

Ann ile beraber Quito'da bir hafta süren bir başka kültürler arası eğitim daha aldık ve Barış Gönüllüleri'nin Cuenca'daki –And Dağları'nda bulunan, Texaco şirketi ile yerliler arasında çıktığı iddia edilen çatışmalarla ilgili söylentilerle çalkalanan bir şehir– yerel ofisine yollandık. Orada birkaç gün geçirdikten sonra, bölge sorumlumuz Jim, Ann ile beni açık havada kurulan bir pazara götürdü.

"Buradan sonra yolunuza otobüsle devam edeceksiniz. Üzerinde 'Fin Del Camino' yazan otobüse binin," dedi. *Yolun Sonu.* Ardından da bize son talimatlarını vererek ekledi. "Köyün resmî adı bu

5 Bazı kabilelerde yerliler savaşta ganimet olarak kestikleri kafaları içlerindeki saklı ruhlar intikam almasın ya da öbür tarafta ölü atalarına zarar vermesin diye hapsedmek amacıyla özel yöntemlerle küçültürlerdi. (ç.n.)

6 Amerikan kökenli dünyanın en büyük petrokimya şirketlerinden biri. (ç.n.)

değil ama üzerinde ‘El Milagro’ yazan bir tabela karşınıza çıktı-
ğında oraya vardığınızı anlarsınız.”

“Mucize?” diye sordu Ann. Bakışlarında şüphe vardı.

“Tercümesi bu.” Güldü. “Gerçi tam bir mucize olduğu söylene-
mez ama yine de ilginç bir hikâyesi var. Yolunu kaybetmiş ve aç-
lıktan ölmek üzere bir altın avcısı günlerce ormanda yol aldıktan
sonra onun deyiimiyle bir meleğin sesi adamı bu köye yönlendiril-
miş. O da orayı bir mucize olarak adlandırmış ve insanlar da o za-
mandan beri espri olsun diye bu ismi kullanmaya devam etmişler.”

Jim bizi, pançolar, yün etekler ve pantolonlar giymiş Keçu-
va’yı⁷, Andlarda en yaygın konuşulan yerli dili kullanan kalabalık
bir topluluğun ortasında öylece bırakarak yanımızdan ayrıldı. Yerli-
lerin çoğu elinde ucunda domuzlar ya da keçiler bağlı ipler tutuyor
ya da içinde tavuklar olan tahtadan son derece ilkel kafesler taşı-
yordu. Etrafa, çürümeye başlamış meyve, dışkı ve kızarmış domuz
karışımı keskin bir koku sinmişti.

Birkaç gündür Cuenca’da olmamıza rağmen şehrin kolonyal
dönemden kalan son derece cazip yerleşim bölgelerinin dışına pek
çıkınamıştık. Bu şehrin o zamanlar “El Mercado Indio” adıyla bili-
nen yerli pazarına ilk ayak basışımızdı. Ann’e baktım, şaşkın ve üz-
gündüm. “Bu inanılmaz,” dedim, dünyanın gelişmiş diye adlandır-
dığımız kısmını yavaş yavaş ele geçiren, Ölüm Ekonomisi denilen
ve başarısız olmaya mahkûm bir sistem yaratan vahşi kapitalizme
kafa tutan bu tip pazarları kapitalizmin gerçek temsilcisi olarak tak-
dir edeceğim günlerin geleceğinden habersiz.

7 Yerli kültürüne ait bazı kelimeleri ve durumları yazmanın ve tanımlamanın farklı yolları vardır. Ben burada en çok kullanılan versiyonu seçtim. Bu kitapta “Quechua” Andlarda yaşayan yerli halklar arasındaki en büyük topluluğu betimlemek için kullanılıyor. “Quinchua” (Keçuva) Ekvador halkının büyük çoğunluğunun konuştuğu dilin adı. Peru’da konuşulan “Quechua”dan biraz daha farklı bir lehçe. Kichwalar Andlarda yaşayan Quechaların Amazon’da yaşayan akrabaları ve Achuarların ve Shuarların aksine Quichua lehçesini kullanıyorlar. Kabile kelimesini kullanmamaya özen gösterdim, (imparatorlukların tarihini anlattığım kısımlar hariç) onun yerine çok daha sevilen “kültür” veya çoğu zaman hukuki olarak da daha doğru sayılan “ulus” kelimelerini kullandım.

“Evet.” Ann iç çekti. “Sanırım buradan uzaklaşacağımız ve ormanın derinliklerine gideceğimiz için şanslı sayılırız.”

Bir anda yüksek ve ısrarcı bir korna sesi diğer tüm sesleri bastırdı. Kalabalık ortadan ikiye ayrıldı ve son derece eski Ford marka bir kamyonetin burnu belirdi. Arkasına bir zamanlar bir kamyon kassası olduğu anlaşılan aşağı yukarı bir adam yüksekliğinde tahta bir kutu bağlıydı. Kutu tıpkı içinden çiçekler açan bir gökkuşağı gibi boyanmıştı ama renkleri solmuştu ve üzeri çamurla kaplanmıştı. Yan tarafına düzensiz bir sıra delik açılmıştı. Pencere görevi görebilmesi için delikler şeffaf plastik torbalarla örtülmüştü. Araç durunca üzerindeki “Fin del Camino” tabelasını gördük.

“Otobüsümüz bu mu?” Ann bir kez daha iç çekti.

Bizi iterek yanımızdan geçen adamlar, kadınlar ve çocuklar domuzlarını, keçilerini ve tavuklarını çekiştirerek tahta kasanın içine atladılar.

“Fin del Camino? Fin Del Camino?” diye bağırdı üzerinde yırtık pırtık bir ceket olan bir adam bana.

Başımı salladım.

İnsanları kenara iterek yolu açtı ve Ann ile beni otobüsün kapisından içeri doğru itekledi. Otobüsün içinde bizi sidik ve ter kokuları karşıladı. Derme çatma tahta banklara dolmuş insanlara ve hayvanlara şöyle bir baktım. Birileri mideme balyozla vuruyormuş gibi hissediyordum.

Yırtık ceketli adam en öndeki bankta oturan yaşlıca çifte Keçuva lisanında sert bir tonda bir şeyler söyledi. Çift tek kelime etmeden yavaşça yerinden kalktı ve otobüsün arka tarafına geçti. “Para los Gringos,” dedi adam boşalan koltukları işaret ederek.

“Biz ‘Gringolar’ bu teklifi kabul etmeli miyiz?” diye sordu Ann. “Pek doğru bir hareket değilmiş gibi geldi bana.”

“Bence de biraz elitist bir davranış,” dedim. “Ama korkarım kabul etmemiz gerek. Bizden kabul etmemizi bekliyorlar.” Ayrıca statümüzü kabullenmiş olmaktan nefret ediyordum ama o ön

koltuğu da istiyordum ve çabucak ekledim. “Eğer başka yere otursak bize burayı teklif eden adam bunu bir hakaret olarak algılayabilir ve muhtemelen şoförümüz.”

En ön koltuğa oturduk ve ardından da tahta bir kasanın içinde domuzlar, keçiler, tavuklar ve vücut kokuları kucaklarına, daracık koridora veya kafalarının üstündeki raflara yerleştirdikleri kirli çuvalların içinde ceset taşıdıklarını düşünmeme yol açacak kadar keskin yerlilerle beraber birkaç saat boyunca yolculuk yaptık.

“Gringos” kelimesini tekrar tekrar duyduk ama hakkımızda ne konuştuklarını çözemedik çünkü Keçuva dilinde ya da İspanyolca o kadar hızlı konuşuyorlardı ki anlamamıza imkân yoktu. Yine de ses tonlarına ve gülüşmelerine bakılırsa bizimle bayağı bir dalga geçtiklerini tahmin etmek çok da zor değildi.

Öğleden sonra geç saatlere doğru otobüs virajlı yolda sarsılarak ve savrularak ilerlerken öğle yemeğimizi koyduğumuz kese kâğıdını kaptığım gibi önce telaşla içindekileri Ann’e uzattım, sonra da içine kustum.

Arkamda oturan kadın şefkatle sırtımı sıvazladı ve yumuşak bir sesle Keçuva dilinde bir şeyler söyledi ve Ann’e bir sepet uzattı. Yanında oturan adam elleriyle işaret ederek içine kusabileceğimi söyledi. Sonradan And Dağları’nda yaşayan insanların alametifarikası olduğunu öğrendiğim cömertliğin bariz bir göstergesiydi bu jestleri. Ne kadar fakir olurlarsa olsunlar ve bize tanınan ayrıcalıkları ne kadar içerlerlerse içerlesinler son derece şefkatli ve aşırı derecede vericiydiler.

“Biliyor musun?” dedi Ann daha sonra. “Dünyanın dört bir yanında milyonlarca insan bu şekilde seyahat ediyor aslında. Biz Amerikalılar bu konuda inanılmaz derecede ayrıcalıklıyız. Ne yazık ki olağanüstü avantajlarımızın kıymetini bilmiyoruz.”

O otobüs yolculuğu, en öndeki koltuğu bize vermeleri, yol boyunca kusmam ve arkamızda oturan çiftin kibarlığı, hepsi burnumun sürtilmesine sebep olmuştu. Gerçekten de inanılmaz ayrıcalıklıydık. O yolculuğu hayatım boyunca unutmadım.

And Dağları'nın tepesindeki topraklar hiç de beklediğim gibi çıkmadı. Resmedilmeye değer manzaralar yoktu, aksine ıssızlık hâkimdi. Burada yaşayan ve çiftçilik yapan insanlar imkânsız başarıyor gibiydiler. Bazen yolda karşımıza kerpiçten ufacık bir kulübe çıkıyordu ve yakınlardaki tarlalarda çalışan işçilere rastlıyorduk. Neredeyse dimdik bayırlarda, iki büküm vaziyette mısır yetiştirmeye çalışıyorlardı. Bu gördüklerim daha da gerilmeme sebep oldu. Önümüzdeki iki yıl bu ülke ile baş edebilir miydim? Acaba ben bu insanlar kadar dayanıklı mıydım? Katlanabilme becerim var mıydı? Hayatta kalabilme becerim? Bu yeni yaşam biçimiyle başa çıkamamaktan ve benden beklendiği şekilde davranamamaktan korkuyordum.

Gözlerimi kapattım. Bu dağlar ve şu anda belirsiz ve karanlık duran gelecek hakkındaki düşüncelerimi zihnimden uzaklaştırmaya çalıştım. Kendimi Amerika'dan ayrılmadan önce kitaplardan öğrenmeye çalıştığım Ekvador'un tarihini düşünmeye zorladım. Plastik torbalarla kapatılmış deliklerden seyrettiğim insanların, And Dağları'nın yerli halkının toprakları bir zamanlar onlara kendi lisanlarını, ekonomik sistemlerini ve kültürlerini zorla dayatan İnkalar tarafından işgal edilmişti. İnkalar ise Konkistadorlara, yani İspanyol askerlerine yenik düşmüştü ve bu sefer de İspanyollar bu topraklara Katolikliği, İspanyolcayı, kendilerine has feodalizmi getirmişti. Sonra düşüncelerim başka bir yöne kaydı. Amerika Vietnam'ı sömürgeleştirmeye çalışıyordu. Ülkemin vahşi imparatorlukların izinden gittiği düşüncesi son derece rahatsız ediciydi ve aynı zamanda şu anda Vietnam'da olmadığım için ne kadar şanslı olduğumu da bir kez daha anlamama sebep olmuştu.

Yolda konaklayacağımız tek geceyi yolun kenarındaki bir motelde geçirdik. Bu yıkık dökük ahşap binadaki odamıza binanın dışından, her an çökecekmiş gibi duran bir merdivenle ulaşılıyordu. Odadaki mobilyalar sarsak bir tabureden ve çerçevesi tahtadan bir yataktan ibaretti. Yatağın çerçevesine gerilmiş halatların üzerinde sarı lekelerle kafayı takmış çılgın bir sanatçı tarafından boyanmış gibi duran incecik bir şilte vardı. Uyku tulumlarımızı açtık, şiltenin üzerine serdik ve yorgunluktan âdeta bayıldık.

O gece ilerleyen saatlerde, odaya yerleşirken tespit ettiğim bina-
nın dışındaki, farelerle dolu iğrenç tuvaleti ziyaret etme ihtiyacımı
ne yazık ki bastıramadım. Ayaklarım yere değdiği anda zemin hare-
ket etmeye başladı. Karafatmalar! Ayaklarımı anında yatağa geri top-
ladım. Ann'in ayrıcalıklı olduğumuz ve ayrıcalıklarımızın kıymetini
bilmememizle ilgili söyledikleri aklıma geldi. Kendimi yerde dola-
nan yaratıkların zararsız böcekler olduğuna ve şüphesiz diğer herke-
sin de aynı sorunla karşılaşarak bir şekilde başa çıkmayı becerdiğine
inandırmaya çalıştım. Ayağımın altında çatırdayan karafatmalara al-
dırış etmeyerek merdivenlerden indim ve dışarıdaki tuvalete gittim.

Ertesi sabah otobüsün ve evlerin etrafını saran bir sisle uyandık.
Bizimle beraber yolculuk yapanların çoğu bizi "Buenos dias," ses-
leri, tatlı gülümsemeler ve meraklı bakışlarla selamladı. O an, o in-
sanlar ve tüm bu yaşadıklarımız bize ne kadar yabancıysa bizim de
onlar için en az o kadar yabancı olduğumuzu fark ettim. Bir seksen
boyum, açık kahverengi kıvrıkcık saçlarımla çoğuna tepeden bakıyor-
dum. Uzun, kıvılcı çalan sarı saçları, blucini ve uzun deri çizmele-
riyle Ann içlerinden herhangi birinin –onu bir Hollywood filminde
gördüğünü iddia eden otobüs şoförü hariç– daha önce gördüğü hiç
kimseye benzemiyordu.

O gün, yani ikinci günümüzde, şoförümüz yolda karşımıza çıkan
kerpiç kulübelerin önünde ya da sislerin arasında yitip giden patika-
ların başında, insanları ve hayvanları indirmek için otobüsü sürekli
durdurdu. Otobüsümüz, aşağısında azgın sularla çağlayan bir nehir
akan incecik toprak yolda bazen aşağı düşecek kadar kenara yakın,
tekinsiz bir şekilde And Dağları'nın tepelerinden ormanın derinlik-
lerine doğru inerken etraftaki evler de gitgide seyrekleşmeye baş-
ladı. Manzara kurak dağlardan yemyeşil ağaçlarla kaplı son derece
dik vadilere dönüştü. Yere paralel değil de neredeyse dik duran ev-
ler de artık kerpiçten değil, elle yontulmuş ağaç kütüklerindendi.

İki gün boyunca sayısız durağın ve karafatmalarla geçen bir ge-
celik konaklamanın ardından artık neredeyse boşalan otobüste üç sar-
hoş *mestizonun*⁸ dışında sadece ben ve Ann kalmıştık. Öğlen saatle-

8 Yerli ve İspanyol kökenli halka verilen isim. (ç.n.)

rine doğru otobüs son derece yoğun bir ormanın ortasında bir araya kümelenmiş ahşap barakaların yanı başında âdeta öksürerek durdu.

Otobüsten inince yolun bir anda, hiçbir uyarı olmaksızın bitmiş olduğunu fark ettim. Ağaçlardan bir duvara çarpıp durmuştu. Artık söz ormanındı. Yolun kenarındaki kazma kürek yığının ve tarih öncesinden kalma buldozere bakarak buranın yol yapımında çalışanların konakladığı bir kamp olduğunu tahmin ettim. Bir grup sakallı adam uzun bir masada oturmuş öğlen yemeği yiyordu. Yırtık pırtık kıyafetleri çamur içindeydi. Bir kütüğe bağlanmış birkaç atın yanındaki tabelada “para alquilar” (kiralık) yazıyordu.

Otobüsün içinde, en öndeki koltuklarımızda ne yapacağımızı bilemez vaziyette bir süre daha oturduk. Üç sarhoş yol arkadaşımız ellerinde bez çantaları sendeleyerek yanımızdan geçti. Hepsi teker teker elimizi sıktı ve bir şeyler mırıldandı. Ne dediklerini anlamadım ama bizi cesaretlendirecek bir şeyler söylemeye çalıştıklarını düşünmeyi tercih ettim. Bana Ekvador’da Barış Gönüllüleri ile geçireceğim zaman boyunca basitçe “Bay Gringito” ve Ann’e de “Bayan Gringita” diye hitap ettiler.

Otobüsten indik. Uzun masanın yanına gittim. Adamlar Ann’e bakakalmışlardı, sanki daha önce hayatlarında hiç onun gibi bir şey görememiş gibi bir halleri vardı. “Donde esta El Milagro?” diye sordum. *El Milagro ne tarafta?* Adamlardan biri atları işaret etti. O tarafa doğru yürüdük.

“Çok ufak tefekler,” dedi Ann atlara bakarak. “Böyle bir şey beklemiyordum doğrusu.”

“Ekvadorlulara göreler tabii, bizim gibi fazlasıyla iri Amerikalılara göre değiller.” Atların sahibi olduğunu tahmin ettiğim adama döndüm ve çat pat İspanyolcamla bizi El Milagro’ya kadar götürüp götürmeyeceğini sordum.

“Claro,” dedi adam. “Elbette.” Başparmağı ile işaret parmağını birbirine sürterek evrensel para işaretini yaptı. “Tres dolares.”

“Üç dolar,” dedim Ann’e dönerek. “Bence kiralayalım.”

Üç at kiraladık; Ann ve benim için ve bir üçüncü de sırt çantalarımızı taşımaları için. Atların sahibinin oğlu olduğunu tahmin ettiğim çıplak ayaklı bir erkek çocuğu yürüyerek bize eşlik edecekti; görevinin bize yol göstermek ve gideceğimiz yere vardığımızda da atları geri getirmek olduğunu söylediler.

Benim bindiğim at ağırlığım altında durmadan inleyerek ve kişneyerek çoğu zaman dizlerime kadar yükselen balçığın içinde binbir güçlkle ilerliyordu. O zavallı hayvana neredeyse kendime acıdığım kadar çok acıyordum. Ama üzerinden inip çamurun içinde debelenmeye de niyetim yoktu doğrusu. Ata vücudumdaki tüm kaslarla yapıştım.

Şimdi geriye bakınca atların ilerlediği patikanın yanındaki bayırda koşan, ağaç dallarının, çalıların ve çamurun içinden kendine bir yol açmaya çalışan ve yol ne zaman ikiye ayrılrsa bir yandan bağırarak bir yandan da elindeki uzun sopayla dürterek atları yönlendiren o oğlan aklıma geliyor. Yaklaşık on yaşlarında olmalıydı. Okula gitmek yerine bizi gideceğimiz yere ulaşturmaya çalışıyordu. Ayrıcalıklı kelimesi bir kez daha kulaklarımda yankılandı.

Yolculuğumuzun bir noktasında daha önce hiç görmediğim kadar şiddetli bir yağmura yakalandık. Gerçi sırt çantalarımızda plastik pançolarımız vardı ama onları zamanında üzerimize geçirmemize imkân ihtimal yoktu. Çaresiz yağmura teslim olduk ve sırlıslık olmayı göze aldık.

Öğleden sonra geç saatlerde karşımıza bir ağacın üzerine çiviyle yamuk bir şekilde tutturulmuş eski püskü el baskısı bir tabela çıktı: “Bienvenidos al Milagro.” *Mucize’ye Hoş Geldiniz*. Ne kadar aşınmış olurlarsa olsunlar o kelimeleri görünce kendimi rahatlamış hissettim; bu korkunç yolculuk bitmek üzereydi. Hedefimize, *Mucize’ye* ulaşmıştık. Quito’da içimi saran coşkuyu yeniden hissetmeye başlıyordum.

Yavaş yavaş içimi kaplamaya başlayan iyimserlik köyü gördüğüm anda uçup gitti. Ne bekliyordum ben de bilmiyorum, belki de Disneyland’ı andıran tuhaf bir kasaba ama gördüklerim tuhaftan da

öteydi, hayal edebileceğimden de etmek isteyeceğimden de daha kötüydü. Çorak, çamur içinde bir toprak parçasının etrafında daha önce yolda gördüklerimize benzer işlenmemiş kütüklerden inşa edilmiş, her an yıkılacakmış gibi duran bir düzine kulübe vardı. Cılız köpekler havlayarak ve hırlayarak atlarımızın ayaklarına saldırdı. Çırlıçılak çocuklar etrafa çamur sıçratarak bize doğru koşmaya başladılar. Köpeklerle taş atılar ve bana bakarak anlamadığım kelimeler haykırdılar.

Ann'e döndüm. "Bence Vietnam buradan daha iyi olabilirdi."

Bana hafifçe gülümsedi. "Kendini kandırma."

"İstersen eve dönebilirsin," dedim. "Seni asla suçlamam."

Bana orta parmağını gösterdi. Burada resmen kaderimize terk edildiğimize; yağmurun ve çamurun, korkunç otobüslerin, kirli insanların ve iğrenç hayvanların topraklarında hapsedildiğimize dair kötü bir his vardı içimde. Ormanın insan yiyen yılanlar, kan emen böcekler ve ölümcül bakterilerle dolup taşıdığını düşünmeden edemiyordum. Şimdi geriye bakınca bu korkunç derecede önyargılı ve taraflı bakış açımdan dolayı utanıyorum. Elbette o zamanlar tekrar tekrar bu dünyaya geri döneceğimi ya da bu ormanı ve insanlarını çok seveceğimi bilmiyordum.

Birinin bana seslendiğini duydum. "Hola, gringo!"

Sanki uzun süredir kaybettiği bir akrabasını bulmuşçasına sırttan bir adam kollarını uzatmış çocukların arasından geçerek bana doğru ilerledi. "Ben Profesör Mata, okulda öğretmenim," dedi İspanyolca. Üzerinde bol cepli hâkî bir pantolon ve bir mağazadan satın alınmış bir tişört vardı. Güldüğünde ön dişlerinin olması gereken yerde parlayan bir altın parçası ve yanındaki boşluk göze çarpıyordu. Daha sonra, birkaç genç öğrencisini saymazsak, onun köyde İspanyolca konuşan çok az kişiden biri olduğunu öğrenecektim. Diğer herkes Shuar ya da Keçuva dili konuşuyordu. "El Milagro'ya hoş geldiniz." Atlarımızın dizginlerini tuttu ve yere inmemize yardım etti. Elimi sıkarken, "Sen Barış Gönüllüleri'nin söz verdiği tarım uzmanısın, değil mi?" diye sordu.

“Tarım uzmanı?” Attan indim, aslına bakarsanız âdeta yuvarlandım. Neredeyse yüzüstü yere çakılıyordum. Yağmurdan sıırıslık-lam olmuş pantolonumdaki çamurları temizlemeye çalıştım. Yaşam alanlarına izinsiz giren bu yabancıların kimin nesi olduğunu anlamak için etrafımıza toplanan insanlara şöyle bir baktım. “Tarımın t’sinden anlamam,” dedim yarım yamalak İspanyolcamla.

“Anlamaz mısın?!” Şaşkınlıkla geriye doğru bir adım attı. “Ama biz bir tarım uzmanı talep etmiştik.”

Bir anda bağırsaklarım çözüldü. “Çok üzgünüm, profesör. Tuvalet nerede acaba?”

“Şurada,” diyerek ormanı işaret etti.

Deli gibi o tarafa doğru koştum. Bir akarsuyun üzerine aralarında bir boşluk kalacak şekilde iki kütük parçası yerleştirilmişti. Sarkan bir dala da iple birkaç yaprak parçası bağlanmıştı. Kütüklerin üzerindeki, çamur olduğuna inanmak istediğim, kahverengi ıslak öbeklere basıp kaymamak için çabalayarak tuvalete yerleştim ve işimi gördüm.

Profesör Mata’nın yanına döndüğümde etrafındaki kalabalık daha da artmıştı. Ann sanki bir şey arıyormuşçasına sırt çantasını karıştırıyordu ama muhtemelen tek amacı ona sorulan sorulardan kaçmaktı. “Eğer tarım uzmanı değilsen,” dedi Profesör Mata, “o zaman ne halt etmeye geldin buraya?”

Askerden kaçmak için. Ama tabii böyle diyemezdim. Ann’e baktım.

Sırt çantasını bir kenara bıraktı ve yanıma geldi. “Krediler ve tasarruflar,” diye mırıldandı İngilizce.

Profesör Mata’ya döndüm, gülümsemeye çalışarak Barış Gönüllüleri’nin Kaliforniya’daki eğitim kampında öğrendiğim kadarıyla İspanyolcaya çevirmeye çalıştım. “Estoy aqui para formar una cooperativa de credito y ahoros.”⁹

“Krediler ve tasarruflar kooperatifi mi?” diye İspanyolca cevap verdi bana inanmaz gözlerle bakarak. “Dalga mı geçiyorsun sen?” Kaşlarını çatı. “Dalga geçmiyorsun, öyle değil mi?”

9 Bir krediler ve tasarruflar kooperatifi kurulmasına yardımcı olmak için buradayım.

Başımı iki yana salladım.

Etrafımızı çevreleyen yıkık dökük kulübeleri işaret etti. “Ne kredis? Ne tasarrufu? Bizim hiç paramız yok. Senin papayalarına karşılık benim muzlarım...”

Bu Amerikan hükûmetinin çalışma yöntemleriyle ilk tanışmam oldu: Sana İspanyolca öğretir ve sonra da seni halkın büyük çoğunluğunun sadece Shuar ve Keçuva lisanı konuştuğu bir yere yollar; sekiz hafta boyunca sana yaklaşık iki yıl görev yapacağın bölgede hiçbir işine yaramayacak beceriler öğretir.

Köye varışımızı takip eden birkaç gün boyunca Ann ile beraber ormandaki hayata alışmaya çalıştık. Sağ olsun Barış Gönüllüleri kalabileceğimiz bir yer ayarlamayı ihmal ettiği için Profesör Mata bize kendi evinin alt katında ufacık bir oda tahsis etti. Evi oldukça küçüktü gerçi ama aynı zamanda da köydeki en büyük ve en sağlam yapıydı. Dik bir yamacın kıyısına inşa edilmiş evin ön kısmı ve kapısı herkesin “La Plaza” adını verdiği, ilk gün attan indiğimizde ayak bastığımız ve çocukların çoğu zaman yünden yapılmış bir topla futbol oynadığı çamur içindeki toprak parçasına bakıyordu. Burası aynı zamanda köyde yaşayanların bir araya geldiği bir sosyalleşme alanıydı. Evin arka tarafı ise benim boyundan daha uzun kazıklarla destekleniyordu. Odamızın zemini tahtaydı ve döşemelerin arasındaki boşluklardan aşağıdaki bataklık görünüyordu. Tam altımızda çamurun içinde yuvarlanan domuzların kokusuna alıştıktan sonra döşemedeki bu boşlukların geceleri aşağı işeyebildiğimiz son derece işlevsel noktalar olduğuna karar verdik. Tek sorun aşığı âdeta bir çağlayan gibi akan çişlerimizin domuzlara çok cazip gelmesi ve giderek daha çok domuzun evin altına toplanmasıydı. Odamızın duvarları çamurla kaplıydı ama en azından bizi, anlaşılan her hareketimizi takip etmeye ant içmiş meraklı gözlerden az da olsa koruyordu. Uyku tulumlarımızın içinde yerde yatıyorduk. Profesör Mata bir merdivene tırmanarak ulaştığı, bizimkinin tam üstüne denk gelen, nispeten daha sağlam ve dayanıklı bir odada yaşıyordu. Kulübenin tepesi incecik teneke bir plaka ile kapatılmıştı.

Her gün yağan ve yaklaşık bir saat kadar süren yağmur sırasında aynı anda çalan binlerce trampetinkine benzer sesler duyuluyordu.

Bu ufacık köyü gezerken bu insanların metaneti ve bize kucak açarken gösterdikleri sıcakkanlılık karşısında âdeta çarpıldık. Oraya imkânsız başarmak, bir kredi ve tasarruf kooperatifi kurmak için geldiğimizi biliyorlardı. Ülkenin geçmişte yabancılar tarafından sürekli sömürüldüğünü ve hali hazırda köyün kuzeyinde, yüz milden daha yakın bir yerde yerli halk ve Texaco arasında devam eden sürdürüşmeleri göz önünde bulundurursak art niyetli olduğumuzu düşünmeye hakları vardı ama köyde yaşayanların hepsi bir noktada gülerek yanımıza gelip elimizi sıktı ve ismini söyleyerek kendini tanıttı.

Profesör Mata günde iki kez yukarıdaki odasında bize yemek ikram ediyordu. Tarım hakkındaki bilgilerimizin yetersizliğini duyduğunda yaşadığı hayal kırıklığını düşünürsek bu kadar misafirperver olması ilk başlarda bizi şaşırtmıştı. Ama şaşkınlığımız çok kısa sürede ümitsizliğe dönüştü. Yemeklerimiz pis bir bezle temizlenmiş bir tabakta servis edilen tek göz yumurtadan ve ona eşlik eden manyok¹⁰ ya da plantain¹¹ kızartmasından ibaretti. Anlaşılan profesör aynı yağı et kızartmak için de kullanıyordu. İçinde bir şeyler yüzen, defalarca kullanıldığı her halinden belli neredeyse simsiyah bu yağ yemekte tahammül edemediğim bir tat bırakıyordu. Bize nadir de olsa içinde tavuk kemikleri, balık ya da çok özel bir tat olduğunu söylediği, şehriyeye benzer bir şeyler –çürümekte olan ağaçlardan toplanan kurtçuklar– yüzen son derece yağlı bir çorba sunduğu da oluyordu. Amazon yerlileri içinde çürümüş ağaç parçaları ve ölü hayvanlar gibi pek çok organik madde barındıran nehir suyunun güvenli olmadığını bildiklerinden onun yerine *Chicha* içiyorlardı. Bu bir çeşit biraydı. Kadınlar ağızlarında bir süre çiğnedikleri manyoktan çıkan sıvıyı bir kaba tükürüyor, ardından da mayalanana kadar bekliyorlardı. İlk bir hafta boyunca Barış Gönüllüleri'nin bize verdiği ilk yardım kitlerinde bulunan tadı berbat iyot tabletlerini içine atarak o bulanık nehir suyunu içtik ama tabletler

10 Kökleri yenebilen bir bitki. (ç.n.)

11 Bir çeşit muz. (ç.n.)

bittiğinde Chicha içmekten başka şansımız kalmamıştı. O kadar iğrenmemize rağmen yerli halkın değişmeyen menüsünde yer alan yiyeceklerle ve bu içeceklerle yetinmek zorundaydık ve üstelik de bunları yiyebilmek için Profesör Mata'ya haftada iki dolar ödüyorduk.

Ann ile sürekli ne kadar ayrıcalıklı olduğumuz konusuna geri dönüyorduk. Pahalı mobilyalarla döşenmiş büyük evlerin, yüzlerce çeşit yiyeceğin sergilendiği süpermarketlerin, her an ulaşabileceğimiz sağlık hizmetlerinin ve daha birçok imkânın yaşamımızın bir parçası olduğu Amerika'daki hayatımızla buradaki insanların yaşadığı hayat arasında nasıl bir uçurum olduğunun farkındaydık.

El Milagro tipik bir Shuar köyü değildi. And Dağları'ndaki aşırı kalabalık ve bir o kadar da fakir köylerdeki evlerinden edilen insanların kurduğu, Profesör Mata'nın koyduğu adıyla, bir okul köyüydü. Bu insanlara colonos (sömürgeci, anlamı daha sonraları önem kazanacak bir kelime) deniyordu. "Shuarlar bizimki gibi tahta evlerde yaşamıyor," diye devam etti Profesör Mata. "Onların evlerinin çatıları sazdan ve pek çok kişi tıkiş tepiş aynı yerde yaşıyor." Onaylamıyormuşçasına kafasını iki yana salladı. "Ne kadar ilkel." Sonra da ekledi. "Buradaki çocukların çoğu Shuar kabilesinden. Benim okulumla İspanyolca ve aritmetik öğrenmeye geliyorlar veya yaşadıkları topraklar petrol şirketleri tarafından işgal edildiği için. Veya..." bir an duraksadı, "anne babaları bir saldırı sırasında öldürüldüğü için."

"O zaman anlatılanlar gerçek," dedim. "Kabile savaşlarının hâlâ devam ettiği?"

"Evet, Shuar kabileleri ve Achuarlar arasındaki kan davası nesillerdir devam ediyor." Sırtımı sıvazladı. "Ama korkmana gerek yok, burada bize kimse saldırmaz. Onların kanunlarına göre dokunulmazlığı olan bir okul köyü burası."

O kanunların ne derece ciddiye alındığını merak etmiştim doğrusu.

Köye varduktan kısa bir süre sonra aklıma bir düşünce takıldı. Ataları üç nesil boyunca New England'da yaşayan bir Yankee (Kuzey Amerikalı) olarak Tanrı'nın emirleri konusunda sıkı bir eğitimim vardı. "Eğer sana bir görev verildiyse, yani Tanrı seni görevlendirdiyse,

o zaman işini yapardın!” Buraya krediler ve tasarruflar kooperatifi kurmak için yollanmıştım. Bana verilen görev buydu ve Profesör Mata’nın uyarılarına rağmen görevimi yerine getirmeye kararlıyım.

Barış Gönüllüleri beni ormanın derinliklerine kredi ve tasarruflar kooperatiflerinin faydalarını öven çizgi romanlarla dolu bir sırt çantası ile yollamıştı. Renkli kitaplar. İspanyolca. Kitapları Amerikan İstihbarat Servisi basmıştı; birimin kısa adı AİS’ti ama aslında düşününce ABES demek daha mantıklı geliyordu.

Her sabah güneşin doğuşuyla uyanıyordum ve ateş yakmak için odun bulmaya, yemek ve ilaç yapmak için çeşitli bitkiler toplamaya ve avlanmaya ormana giden erkeklere, kadınlara ve çocuklara o çizgi romanları dağıtıyordum. Ann kendi elleriyle kurduğu klinik benzeri mekânda eğitimimiz sırasında hijyen hakkında öğrendiklerini yeni annelere aktarıyor, onlara çocuklarının vücutlarındaki kesikleri ve böcek ısırıklarını nasıl temizlemeleri gerektiğini ve ilk yardım kitlerimizde mevcut mercurochrome isimli merhemle nasıl tedavi edebileceklerini anlatıyordu.

Her akşam köyün ortasındaki meydana dikilip bir konuşma yapıyordum. Yetersiz İspanyolcam ve anlattığım konu –kredi ve tasarruf kooperatiflerinin faydaları– göz önünde bulundurulursa söylediğim herhangi bir şeyin herhangi biri tarafından anlaşıldığından emin değildim. Tek bildiğim buraya bunun için gönderildiğimdi.

Şaşırtıcı bir şekilde her akşam gittikçe daha fazla insan meydana toplanmaya başladı. Bazıları ormanda saatlerce yürüyerek geliyor ve gecenin karanlığında fenerleri dahi olmadan aynı yolu geri gidiyorlardı. Profesör Mata yanıliyordu, Yankee azmi işe yarıyordu! Ya da ben öyle zannetmiştim.

Sonra bir sabah tam ben elimde bir yığın çizgi romanla ormanın kıyısına doğru yürürken küçük bir kız koşarak yanıma geldi ve sonra aynı hızla uzaklaştı. Bir ya da iki dakika sonra geri döndü ve bakışlarını üzerime dikti.

“Sen neden kir değilsin?” diye sordu yarım yamalak bir İspanyolcayla.

“Nasıl?”

“Kir.” Gökyüzüne baktı. “Yıldız kiri.”

“Yıldız tozu,” dedim İngilizce. O kelimenin İspanyolcasını bilmiyordum. “Yıldız kiri.” Kızın kelimelerini bir papağan gibi tekrarlardım.

Başıyla onayladı. “Evet.”

“Neden? Ben. Yıldız kiri. Neden?”

Bakışlarını ormana doğru çevirdi. “Ağabeyim...” ağaçların gölgelerinin arasına saklanmış bir çocuğu işaret etti. “Senin oradan geldiğini söylüyor.” Parmağıyla gökyüzünü işaret etti. “Sana dokununca kire dönüşüyorsun, yıldız kirine.” Ağabeyinin az önce durduğu yere baktı; çocuk ortalarda yoktu. Küçük kız onun adını haykırarak ormana doğru koşmaya başladı.

Anlaşılan bu çocuklar benim uzaydan geldiğimi düşünüyorlardı. Oracıkta tek başıma durdum ve bu fikre kendimi alıştırmaya çalıştım.

Profesör Mata yanıma geldi. “İnsanlar senin hakkında ne düşünceleri gerektiğini bilmiyorlar.”

Ona döndüm. “Ben yıldız kırıyım.”

Başını salladı.

“Ama konuşmalarımı dinlemeye geliyorlar. Kredi ve tasarruf kooperatiflerini.”

“O senin algın.” Gülümsedi. “Burada hiç radyo olmadığını fark ettin mi? Hiç televizyon yok. Elektrik yok.” Duraksadı. “Gazete veya dergi de yok.” Bir kez daha duraksadı. “Olsa da onları okuyabilecek tek kişi benim.”

Bir anda kafama dank etti. “Yani sence...”

“Tek eğlenceleri sensin.”

Nasıl bu kadar aptal olabilirdim? Çocuklar için uzaydan gelmiş bir yaratık ve yetişkinler için de televizyonda gece yarısı yayınlanan şovlara eş değer bir eğlenceydim. Her gece izledikleri bir Talk Show!

AYAHUASCA

Bir sabah Ann komşu köyde yaşayan ve tıpkı bizim gibi Barış Gönüllüleri için çalışan bir başka çiftle birkaç gün geçirmek üzere yola çıktı. Bu çiftle her iki köy arasındaki yoğun yaya trafiği sayesinde iletişime geçmiştik. Söz konusu çift Ann'e bir mesaj yollayarak, kadının kurduğu son derece başarılı sağlık ocağını görmesi, modern hijyen ve bebek bakımı konusunda daha detaylı bilgiler edinebilmesi, köylüleri temizlik alışkanlıklarından ve mercurochrome tedavisinden başka konularda da bilgilendirebilmesi, kısacası verdiği eğitimi bir sonraki aşamaya taşıyabilmesi için onu yaşadıkları köye davet etmişti.

Ann köyden ayrıldıktan birkaç saat sonra mideme giren dayanılmaz bir kramp ile iki büküm oldum. Sürünerek katımızdaki döşemelerin arasındaki boşluklardan birine doğru ilerledim ve kustum. Tekrar tekrar kustum. Ardından da bağırsaklarım çözüldü. Günün geri kalanında yediğim hiçbir şeyi içimde tutamadım. Güçlkle ayakta durabiliyordum. Vücudum tir tir titrerken bir yandan da soğuk terler döküyordum. Uyku tulumumu ve sırt çantamı deliklerden birinin yanına çektim. Barış Gönüllüleri'nin yanımıza verdiği minik ilk yardım çantasının içindeki ilacı içtim. Dua ettim. Meditasyon yaptım. Hiçbiri işe yaramadı. Gün yerini gecenin karanlığına bıraktığında kusma ve ishal daha da kötüleşti. Ağrı yetmezmiş gibi bir yandan da ölesiye korkuyordum. Neredeyse hiç uyumadım ve uyuyakaldığım nadir zamanlarda da ter içinde uyandım.

Ertesi sabah bomboş midem şiddetli öğürmeler yüzünden neredeyse patlayacaktı. Ateşten yanıyordum. Çaresizce, bu durumdan kurtulabilmek için ne yapabileceğimi düşündüm. En yakın doktora uzun bir yürüyüş ve zahmetli bir otobüs yolculuğu sonunda ulaşabiliyordum, yani bunu başarmama imkân ihtimal yoktu. Profesör Mata bana sıcak yulaf ezmesi getirmişti gerçi ama içimden yemek gelmiyordu. Ölüyor olduğum fikriyle barıştım.

O gün öğleden sonra geç saatlerde uyku tulumumun içinde kıvrılmış yatarken Profesör Mata yanında bir Shuar yerlisi ile çıkageldi. Adama bakınca sanrılar görmeye başladığıma kanaat getirdim. Buruş buruş yüzü ürkütücü dövmelemlerle kaplıydı: bir yanağından diğer yanağına sürünen bir yılan, alınının ortasına kazınmış çift başlı bir mızrak, burnundan çıkan ve bir jaguarın bıyıklarını andıran çizgiler. İnci beyazı dişleri o kadar mükemmel görünüyor ve Profesör Mata'nunkilerle o kadar büyük bir kontrast oluşturunuyordu ki doğal olduklarına inanmak çok güçtü. Belden yukarısı çıplıktı ve altında kahverengi beyaz çizgili, neredeyse çıplak ayaklarına değecek kadar uzun bir etek vardı. Dümdüz simsiyah saçları beline kadar uzuyordu. O anki ruh halimle gözüme bir zamanlar kitaplarda gördüğüm savaşmaya hazır acımasız yerliler gibi görünmüştü.

Profesör Mata'nın tercümesine bakılırsa "Adım Ensta, ben bir şamanım," demişti.

"Şaman?" 1968 yılıydı; o kelimenin ne anlama geldiği konusunda en ufak bir fikrim yoktu.

"Şifacı," dedi Profesör Mata.

Bir cadı doktoru! Filmlerde gördüklerime benzeyen, hani şu vahşi batıda yol alan yolcu trenlerine uzaktan bakarak onları lanetleyen cinsten bir doktor. Kredi ve tasarruf kooperatifleri gibi konularla halkının aklını çelmeye çalıştığım için en hassas anımda benden intikam almaya gelmişti. Korkmuştum ve çaresizdim.

Ensta ellerimden sıkıca yakaladı ve beni ayağa kaldırdı. Direnmeye çalıştım ama her tarafım titriyordu ve çok güçsüzdüm. Sadece omuzlarıma gelmesine ve çok yaşlı görünmesine rağmen beni

oldukça kuvvetli kavramıştı. Profesör Mata beni arkamdan destekleyerek ayakta durmama yardım ediyordu.

Ensta kömür siyahı gözleriyle yukarıdan aşağı ve aşağıdan yukarı bütün vücudumu süzdü ve beni başımın tepesinden ayak parmaklarıma kadar inceledi. O kadar dikkatle gözlerimin içine bakmıştı ki sanki ruhumun derinliklerini görebiliyordu. Sonra boğum boğum parmağını yüzüme salladı ve Profesör Mata'ya bir şeyler mırıldandı. Profesör yüzünü ekşitti.

“Ne dedi?” diye sordum. Sesim o kadar zayıf çıkmıştı ki ben bile zar zor duyabiliyordum.

Profesör Mata bir an tereddüt etti ve sonra gayet sakin cevap verdi. “Öldüğünü söylüyor.”

Vücudum eskisinden de şiddetli titremeye başladı. “Beni yere bırakın,” dedim.

Profesör Mata Ensta'ya bir şeyler söyledi. Beni yavaşça uykutulumumun üzerine geri bıraktılar.

Ensta yanıma çömeldi, üzerime doğru eğildi ve bir şeyler mırıldandı. Profesör Mata kaşlarını çatı. “Ölmenin iyi bir şey olduğunu söylüyor.”

Daha sonraları Shuarların reenkarnasyona inandığını ve bu şamanın da kredi ve tasarruf kooperatifleri hakkında yaptığım konuşmaları dinledikten sonra benim deli olduğuma karar verdiğini öğrenecektim; bir sonraki aşamaya geçmenin benim için daha iyi olacağını düşünmüştü anlaşılan.

Bir anda gözyaşlarına boğuldum. Profesör fısıldayarak ona bir şeyler anlatan Entsa'nın yanına çömeldi. Bir an için gülümsedi ama sonra tekrar kaşlarını çatı ve başını iki yana salladı. Uzun bir süre karşılıklı birbirlerine bir şeyler söylediler. O ateşli halimle bile tartışıklarını anlayabiliyordum. Nihayet Entsa pes edip ayağa kalktı ve odayı terk etti.

Profesör Mata bir süre şamanın arkasından baktı ve sonra bana döndü. Hiçbir şey söylemedi, sadece bakışlarını suratıma dikti.

“Lütfen,” diye yalvardım. “Biraz evvel ne oldu anlat?”

“Bana seni iyileştirebileceğini söyledi,” dedi.

“Gerçekten mi?”

“Evet ama seni iyileştirmesi çok tehlikeli olur.”

Yüreğime bir korku saplandı. “Ne demek istiyorsun... beni öldürmek mi istiyor?”

“Ah, hayır.” Duraksadı. “Onun için ve benim için tehlikeli olur.”

Ayağa kalktı ve ellerini pantolonuna sildi. “Seni iyileştirebilir ve geri kalan herkesin hayatını tehlikeye atabilir.”

Bir an için bir umut hissettim ama aynı anda da çaresizlik. “Neden?”

“Burası bir misyoner topluluğu.” Açık kapıdan dışarı baktı. Gözlerim bakışlarını takip etti ve meydanın diğer ucundaki, kapısının üzerine küçük ahşap bir haç asılı eski püskü kulübeyi gördüm.

Aklıma bir fikir geldi. Onu ikna etmem gerekiyordu. “İsa bir şifacıydı. Lazarus’u yeniden diriltti.”

Profesör Mata keçi sakalını ovaladı. “Evet.” Bana baktı. “Ve ardından da çarmıha gerildi.” Kapının eşiğine kadar yürüdü ve sonra geri döndü. “Okulum Katolik kilisesinden destek alıyor.” Yeniden dizlerinin üzerine çömeldi. “Kilise ve Ekvador hükûmeti şamanların yaptıklarını yasa dışı ilan etti.”

Afalladım. “Şamanlar ne yapıyor ki?”

“Bir bitki kullanıyorlar, bir çeşit çay. Onu içiyorsun.”

“Zehir mi?”

Başını iki yana salladı. “Bu içecek zihninle oynuyor.”

“LSD gibi mi?”

“O nedir?”

“Esrar mı?”

“Ha o mu? Hiç denemedim.”

“Peki bu bitkiyi denedin mi, bu şamanların kullandığı bitkiyi?”

Sanki söyleyeceklerini duyabilecek birileri var mı diye kontrol etmek istercesine etrafına bakındı. “Bu konuda konuşamam.”

“Denedin, öyle değil mi?” Cevap vermedi. Çılgına dönmüştüm. “İşe yaradı mı?”

Bir parmağını sus dercesine dudaklarına götürdü ve başıyla onayladı.

Dirseklerimden destek alarak yattığım sert zeminden doğruldum. “Denemek istiyorum.”

Profesör Mata ağzının içinde bir şeyler geveledi, haç çıkardı ve yeniden ayağa kalktı. “Belki,” dedi. “Sana bir faydası dokunur ama...” Çenesini ovaladı. “Asla hiç kimseye anlatmayacağına söz vermelisin.”

İçimi umutla karışık bir çeşit heyecan kapladı. “Elbette.”

“Hiç kimseye. Karna bile.”

“Söz veriyorum.”

“Eğer kilise ya da hükûmet bir Shuar şamanının bir Amerikalı üzerinde çalışmalar yaptığını öğrenirse, onu hapse atarlar.” Etrafına bakındı. “Ya da daha beteri.” Açık kapıdan dışarıya baktı. “Ve beni de,” diye fısıldadı. “Belki seni de.”

“Kimseye söylemem,” diye söz verdim.

Gün batımının ardından Profesör Mata ve genç bir Shuar yerlisi, Entsa’nın ormandaki kulübesine kadar yürümeme yardım ettiler. Hâlâ tam olarak kendimde sayılmazdım. Arada sayıklıyordum ama midem boştu ve bir süredir kusmuyor ya da öğürmüyordum.

İçeri girdiğimde Entsa’nın evi garip bir şekilde tanıdık geldi. Duvarları doğrudan toprağa batırılmış yarma odundan oval bir kulübeydi. Ürkmüş ve dermansız olduğum halde bir rahatlama hissettim. Yerler sıkıştırılmış toprak olmasına rağmen ev oldukça temiz, hatta pırıl pırıl görünüyordu. İç içe geçmiş palmiye yapraklarından örülmüş kemer şeklindeki tavan üç, hatta dört adamın birbirlerinin omuzlarının üzerinde durabileceği yükseklikteydi ve sayesinde içerisi oldukça ferah ve havadar duruyordu. Palmiye yapraklarının

arasındaki boşluklardan ormanda yükselen ağaçlar görünüyordu. Evin ortasında için için yanan ateşten çıkan dumanlar önce etrafımızda dolanıyor, ardından da yukarıdaki yapraklara yükseliyordu. Ateşin yanına çömelmiş bir kadın alçak sesle bir şarkı mırıldanıyordu.

Beni tahta bir banka oturttular. Etrafımı inceleyince ilk anda hissettiğim aşinalık duygusu daha da arttı. Daha önce buraya benzer bir yer görmediğime emindim ama sanki görmüşüm gibi hissediyordum. Alevlerin ve onlara eşlik eden duman kokusunun, çocukken yazları geçirdiğim New Hampshire'daki kır evimizin bahçesinde, ateşin etrafında oturduğumuz geceleri hatırlatmış olabileceğini düşündüm. Kim bilir belki de kadının derinden gelen yumuşak sesi bir şeyler çağırıyordu. Sonra bir anda kafama dank etti. Burayı daha önce görmüştüm: yedinci sınıfta tarih öğretmenimin bana gösterdiği bir fotoğrafta ve o dönemde izlediğim filmlerde. Bu kulübe tıpkı *Kuzeybatı Geçidi* kitabından uyarlanan filmde gördüğüm evlere benziyordu; burası bana anavatanım New Hampshire'da 1700'lü yıllarda Abnaki yerlilerinin yaşadığı evleri hatırlatıyordu.

Profesör Mata ve genç adam ben hâlâ üzerindeyken oturduğum bankı kaldırdılar ve ateşe yakın bir yere, kaplumbağa şeklinde oyulmuş ahşap bir taburenin karşısına taşıdılar. Beni bankın geri-sine doğru güzelce yerleştirdiler. Profesör Mata devrilmemem için arkasına bir battaniye sokuşturarak sırtımı destekledi.

Ateşin uzak bir köşesinden, sisin ve dumanlı karanlığın içinden bir gölge belirdi. Entsa. Alevlerin ışığında eskisinden de ürkütücü görünüyordu. Bana doğru yürürken yüzündeki siyah dövmelerin üzerine çizdiği kırmızı dalgalar âdeta dans ediyordu. Cinsel organını örten bir bez parçası, göğsüne çapraz asılmış deri bir ipin ucunda sallanan uzun sivri, dev bir diş ve tüylü bir saç bandı dışında üzerinde hiçbir şey yoktu. Ellerini bana doğru uzattı ve bir çeşit büyü olduğunu düşündüğüm birtakım kelimeler mırıldandı, ardından da arkasını döndü ve için için yanan ateşe doğru yavaşça ilerledi. Tüyler ürperten sisin içinde sanki hiç çaba sarf etmeden süzülüyormuş gibi görünüyordu, tıpkı ormanda yaşayan vahşi bir kedi gibi. Aniden elindeki çingırağı sallamaya başladı ve derinden gelen ve bir

insan sesinden çok bir hayvan hırıltısını andıran monoton bir sesle mantraya benzer bir şeyler mırıldanmaya başladı.

İlk başlarda, güçsüz vücudumu banktan bir şekilde indirip emekleyerek oradan uzaklaşma isteğimi güçlükle bastırabildim. İçten içe bunun nafiye bir çaba olacağının farkındaydım. Çok hastaydım. Eğer Entsa ve Profesör Mata beni öldürmek isteselerdi benimle hiç uğraşmaz, olduğum yerde ölüme terk ederlerdi diye düşünerek kendimi teselli ettim. Bu şaman, tek ümidimdi. Ve ardından, bir kez daha, buraya daha önce de geldiğim hissine kapıldım. Gevşemek ve olacakları kabullenmek için kendimi zorladım.

Entsa ruh halindeki bu değişikliği anında hissetmişe benziyordu. Yeniden bana döndü. Bir elinde ateşten aldığı ucu hâlâ yanan bir çubuk vardı, çubuğu bana doğru salladı ve bir adım atarak bankın hemen yanına geldi. Öbür elindeki çingırağı yüzüme o kadar yakın sallıyordu ki rüzgârını hissediyordum.

İki günden beri ilk defa etrafımda olan biteni tam olarak algılayabilmek için müthiş bir istek hissettim. Az önce şarkı söyleyen kadını görebilmek ümidiyle etrafıma bakınmaya çalıştım ama başaramadım. Bir yandan çingırağı ve çubuğu sallamaya devam ederken bir yandan da tam karşımdaki kaplumbağa şeklindeki tabureye çöken Entsa'yı dikkatle izliyordum. Gittikçe daha yüksek sesle mırıldanmaya başladı.

Ve bir anda sustu. Dışarıdaki ormandan gelen, ağaç kurbağalarının tiz çılgınlıkları ve böcek sesleri dışında hiçbir şey duyulmuyordu. Entsa yanan çubuğu yeniden ateşe attı ve hiç ses çıkarmadan ve kıpırdamadan yüzü bana dönük çok uzun bir süre oturmaya devam etti ya da en azından bana öyle geldi. Arkasından vuran ateşin ışığı yüzünden hatlarını tam seçemiyordum ama gözlerini bana diktiğini hissedebiliyordum. Tıpkı iki gün önce öğleden sonra yaptığı gibi sanki ruhumun derinliklerini inceliyordu. Bir süre daha bana baktıktan sonra elindeki çingırağı yanıma, oturduğum banka bıraktı, ayağa kalkarak ateşe doğru yürüdü, yerden bir su kabağı testisi ve bir kap alıp geri döndü. Testinin içindekini son derece dikkatli kaba

boşalttı. Kabın üzerine eğildi, içine bir şeyler fısıldadı, bana bakmak için kafasını kaldırdı ve sonra kabın içine üfledi.

“İç.” Sol elimi yukarı doğru kaldıran Profesör Mata’nın sesini duyunca ürktüm; parmaklarımın ucundaki kabı hissettim.

Öne doğru eğildim. Kabı avuçlarımla kavrarken ileri doğru devrilmeye başladım.

Entsa beni geriye doğru itti. Ellerimi yakalayıp kabı ağzıma yaklaştırdı ve içebilnem için eğdi.

“İç,” diye tekrar etti Profesör Mata. “Hepsini. Hemen.”

O güne kadar tattığım en iğrenç şeydi. Neredeyse boğuluyordum ve öğürmeye başladım.

İkisi de kıkırdadı. Entsa elini alnıma koydu ve bir şeyler mırıldandı.

“Ne?”

“Rüya gör,” diye tercüme etti Profesör Mata. “Jaguara dokun.”

“Jaguar?” korkudan dehşete düşmüş vaziyette etrafıma bakındım.

“Evet, jaguar,” diye açıkladı Profesör Mata. “Shuarlar için son derece önemli bir semboldür. Birazdan göreceğin sanrılar sırasında karşına bir jaguar çıkarsa sakın ondan kaçma. Korkularını inkâr etme. Onlara dokun. Jaguarın enerjisini içine al. Değişmen, iyileşmek için gerekli adımları atabilmen için jaguarın sana yol göstermesine izin ver.”

Orada bankın üzerine uzanmış yatarken bir anda etrafımdaki her şey çılgınca bir hızla dönmeye başladı. Her yerde çakan ışıklar görüyordum ama en kötüsü inanılmaz derecede başım dönüyordu. Mideme korkunç kramplar giriyordu. Kusmak istedim ama ağzımdan hiçbir şey çıkmadı. Aşağı yukarı yarım saat olduğunu düşündüğüm bir sürenin ardından öğürmeler geri döndü. İntikam alırcasına şiddetliyidiler. Şaman yeniden bir şarkı mırıldanmaya başladı ve bütün vücudumu yapraklarla süpürdü. Sonra bir anda ağzımdan dışarı bir şeyler fışkırmaya başladı. Önce turuncu bir sıvı, ardından da iğrenç yılanlar, tiksiniç sürüngenler, kıvranan solucanlar yere dökülerek ağaçlara dönüşmeye başladılar.

Şimdi o zaman gördüklerimin halüsinasyon olduğunu, Entsa'nın bana son yıllarda Amazon ormanlarının dışında da popüler olan, Keçuva dilinde Ayahuasca denen ve birkaç çeşit bitkiyi karıştırarak elde edilen bir çay içirdiğini biliyorum ama o zamana kadar bu çayı hiç duymamıştım.

Kusmam nihayet biraz azaldığında banka geri uzandım. Önümde başka görüntüler belirmeye başladı. Önceleri geometrik şekiller ve parlak neon renklerde boncuklara benzeyen ışık kümeleri gördüm. Hepsi birleşerek New Hampshire'da yaşayan bir oğlan çocuğuna dönüştü. Bana! Bu çocuğa büyürken sık sık ellerini yıkamasını ve sadece son derece özenli yıkanmış tabak çanaklarda hijyenik yemekler yemesini tembih ettiklerine şahit oldum. Daha sonra kendimi çiğ yumurtalar, yağlı Güney Amerika muzları yerken ve kirli kaplardan çorba ve tükürük birası, yani Chicha içerken gördüm.

Trans halindeyken, o yemekleri ve birayı sadece başka hiçbir yemek olmadığı için tükettiğimi gördüm.

Bir anda annem belirdi. "Bu yemekler ve içecekler seni öldürecek," dedi. Aniden bir jaguara dönüştü. Dev boyutlardaki kedi tam karşımda durmuş, dişlerini göstererek hırıliyordu.

"Jaguara dokun." Entsa'nın sözleri ormanın derinliklerinde yankılandı.

Rüyamda jaguara doğru bir adım attım, elimi uzattım ve ona dokundum. Bir anda yok oldu ve yerini Shuar erkekleri ve kadınları aldı. Sağlıklı ve güçlülerdi. Aralarında yaşlılar da vardı. Bir ses konuşmaya başladı. "Çoğumuz çok uzun süre yaşıyoruz, sağlıklı yaşıyoruz. Yemeklerimiz taze ve sağlıklı ve onlar sayesinde kuvvetleniyoruz. Chicha içiyoruz çünkü nehrin suyundan çok daha temiz."

Şaman şarkı söylemeyi bıraktı. Artık sadece ormanın derinliklerinden gelen sesler duyuluyordu: ağaç kurbağaları, yarasalar, böcekler, gece kuşları. Derin bir uykuya daldım.

Uyandığımda güneş gökyüzünü aydınlatıyordu. Kramplarımın tamamen geçtiğini fark edince şaşırdım. Midem bulanmıyordu, ateşim yoktu ve artık ishal değildim. Açtım. Orada bankın üzerinde

yatarken beni öldürenin yediğim ya da içtiğim şeyler olmadığını anladım; beni öldüren kafa yapımdı, yediklerimin ve içtiklerimin beni öldüreceğine dair algımdı. Bir algı tuzağına düşmüştüm. Bunu anlayınca yepyeni bir insan gibi hissettim. Palmiye yapraklarının arasından dışarıdaki ormana baktım. Önceye nazaran çok daha yeşil duruyordu ve kesinlikle eskisi kadar ürkütücü görünmüyordu. Derin bir nefes aldım. Hava daha temiz kokuyordu. Aslında yiyeceklerden, içeceklerden ve ormandan değil tanımadığım, bilmediğim, değişik şeylerden korktuğumu anlamıştım. Hayatımın çok büyük bir kısmını değişiklikten korkarak geçirmiştım.

Entsa ve Profesör Mata yanıma geldiler. “İyileştin,” dedi Entsa ve sevimli bir şekilde gülümsedi.

Ona teşekkür ettiğimde bana kolu kadar uzun, kalın bir sarmasık uzattı. “Seni bu iyileştirdi,” dedi. “Ayahuasca. Ölmek üzere bir canlıdan yaşayan bir canlıya dönüştün.”

Üçümüz beraber dışarı çıktık. Kollarımı iki yana açtım ve avazım çıktığı kadar bağırarak ormana teşekkür ettim. Kendimi özgürleşmiş hissediyordum.

Entsa sırtımı sıvazladı. “İyi,” dedi ve ardından da yarım yamalak İspanyolcasıyla –ara sıra Profesör Mata’dan yardım alarak– ben köyüne gelmeden önce Los Sabios, yani Bilge Kişiler diye adlandırdığı, mavi toplar içinde gökyüzünden inen kişilerin onu ziyaret ettiğini anlattı.

“Başka yıldızlardan gelen yaratıklar mı demek istiyorsun?” diye sordum.

“Bir zamanlar onlar da şamandı,” diye açıkladı. “Şekil değiştirdiler. Bizden daha akıllılar. Başka yıldızlara yolculuk yapıyorlar evet ama uçak veya benzeri metal tüpler içinde değil. Başka türlü yolculuk ediyorlar...” Önce kafasını, ardından da kalbini işaret etti ve boğuk bir kahkaha attı. Bu bilgiler Entsa’ya, çok uzak ülkelerde yaşayan ve dünyaya zarar veren insanların ona bir öğrenci yollayacaklarını bildirmişlerdi. Halkının en çok benim halkımdan ve petrol şirketlerinden korktuğunu anlattı; Shuarların bu korkularıyla

yüzleşmesini ve petrol şirketlerini topraklarından uzak tutmak için harekete geçmesini sağlamak onun göreviydi. Bunu yapabilmek için benim gibi birini beklemişti. “Sen bir şaman olacaksın,” dedi. “Böylece sen de kendi halkını değiştirebilirsin.” Gülümsedi. “Benim ilk gringo öğrencim olacaksın.”

İşletme mezunuydum ve o günlerde Şamanizm geleceğin mesleği gibi durmuyordu ama Entsa hayatımı kurtarmıştı, bu yüzden ona itaat etmem gerektiğini düşünmüştüm. Ayrıca o ve bitkisi imkânsız başarımlardı ve bana yaptıkları her neyse arkasında yatan gizemi çözme fikri beni cezbetmişti.

Profesör Mata, Entsa’yı bu çıraklığın gizli kalması gerektiği konusunda uyardı. “Kimse,” dedi. “Karısı bile öğrenmemeli.” Şaman gülümsedi ve heyecanla onaylarcasına başını salladı.

Ann o gün akşamüstü köye geri döndü. Kucaklaştık ve birbirimizi ne kadar çok özlediğimizden bahsettik; neler atlattığımız konusunda en ufak bir fikri yoktu ve ben de verdiğim sözü tutarak ona hiçbir şeyden bahsetmedim. Komşu köydeki kadının başlattığı bebek bakımı projesinden çok etkilenmişti ve benzer bir şeyi köyümüzde gerçekleştireceğini anlattı.

Profesör Mata İspanyolcamızı geliştirmeyi kendine görev edinmişti. Gün içinde bizimle uzun sohbetler etmeye başladı. Entsa’nın ilk başlarda belli ettiğinden çok daha iyi İspanyolca konuşabildiğini fark ettiğimden beri ben de kendi İspanyolcamı geliştirmek konusunda bayağı bir hevesliydim.

Profesör Mata şamanlık hakkında aldığım eğitimi Ann’den saklamam konusunda da bana yardımcı oldu. Benim Entsa ile geçirdiğim zamanların Ann’in bebek bakımı kliniğinde geçirdiği saatlere denk gelmesi için elinden geleni yaptı. Şimdi geriye dönüp baktığımda başkalarından gizlediğim ikinci bir hayat yaşamaya o dönemde başladığımı fark ediyorum. Bu olay bir ekonomik tetikçi olarak sürdürdüğüm kariyerim boyunca da devam etti. Sonraki aylarda Ann anneler ve çocuklarıyla çalışırken ben de Entsa’nın yanına kaçarak ondan Şamanizm hakkında yeni bilgiler edinmeye devam ettim.

Yaklaşık üçüncü aydan sonra Entsa bana kalbime bir “tsentsak”¹² atacağını söyledi. Sol bileğimin üzerinde birleştirdiği ellerinin arasına üflledi. Kulağa çılgınca geldiğini biliyorum ama bileğimden içeri bir şeyin girdiğini ve hızla kolumdan yukarı, kalbime doğru ilerlediğini hissettim. Bana Amerika’ya döndüğümde aynı şekilde benim de iyileşmeye ihtiyacı olan insanların ya da değişmesi gereken durumların içine bu görünmez oklardan üfleyebileceğimi ve bu yolla gerekli değişimleri harekete geçirebilmek için ne yapabileceğim konusunda cevaplar alacağımı söyledi.

Entsa ile bu gizli saklı buluşmalarımız sonucunda bende Şamanizm konusunda entelektüel bir merak uyanmıştı. Ann ile ayda bir defa Barış Gönüllüleri’nin Cuenca’daki ofisine giderek hâlâ hayatta olduğumuzu ispat etmek zorundaydık. Zorundaydık diyorum ama aslında başka gönüllülerle bir araya gelmeye, kendimize biftek ve patates kızartmasından oluşan bir ziyafet çekmeye, gerçek biranın ve içilebilir suyun tadını çıkarmaya bayılıyorduk. Geriye dönüp bakınca bunun da El Milagro halkının ve hatta o dönemde çoğu Ekvadorlunun tadamayacağı, sadece bize ait ayrıcalıklardan biri olduğunu görebiliyorum.

Barış Gönüllüleri ofisinin oldukça zengin bir kütüphanesi vardı ve orada kısa bir süre önce Entsa’nın yanında deneyimlediğim Aya-huasca’yı ve Şamanizm’in arkasındaki felsefeyi daha iyi anlamama yardım edecek bilgiler içeren, aralarında Peter Matthiessen’in *Tanrı’nın Topraklarında* romanının ve Michael Harner’ın “Çağlayarak Akan Suyun Sesi” makalesinin de bulunduğu bazı yayınlar keşfettim.

Açıktır ki zihnindeki önyargıların dışında hastalanmama sebep olan başka bir şey daha olup olmadığını merak ediyordum. Cuenca’dayken Barış Gönüllüleri’nin bizden istediği kan tahlillerinin sonucunda köyde bulunduğum dönemde bir noktada bana bir parazit bulaştığı ortaya çıkmıştı. Hastalığının sebebi bu olabilir miydi?

12 Shuarların uzun boruların içine koyarak fırlattıkları oklara benzeyen görünmez oklar. (ç.n.)

Yıllar sonra bir yerlerde Ayahuasca'nın içindeki alkaloitler¹³ sayesinde vücudu parazitlerden arındırdığını okudum. O akşam o şaman kulübesinde neler olduğunu hiçbir zaman tam açıklayamasam da o günden sonra köyde yediğim yiyecekler ve içtiğim Chicha konusundaki fikirlerimin tamamen değiştiğini ve iyileştiğimi söyleyebilirim.

Entsa ile çalışmalarımız devam ettikçe “jaguara dokunmak” teriminin “gerçekliğimizi şekillendirenin aslında algılarımız olduğunun farkına varmak” anlamına geldiğini ve kendimizi ve dünyayı değiştirmek istiyorsak bizi eski düşünce sistemlerinin ve davranış kalıplarının içine tutsak eden bariyerleri aşmamız gerektiğini daha da iyi kavırıyordum. Biz korkularımızdan kaçmaya veya onları inkâr etmeye devam ettikçe onlar da bizi kovalamaya devam ediyordu. Onlarla yüzleştığımızda ise onların gücünü de kendi gücümüze katıyorduk. Entsa'nın bunu anlatmak için kullandığı kelime “Aru-tam”dı. Shuar dilinde dönüştürebilme, şekil değiştirebilme becerisi anlamına geliyordu.

13 Morfin, nikotin ve kinin gibi insan ve hayvanlar tarafından alındıklarında bariz fizyolojik etkileri sebep olan, genelde bitkilerde bulunan karmaşık yapılu bileşiklere verilen genel ad. (ç.n.)

KOMÜNİZMLE SAVAŞMAK

Ayahuasca tecrübemden üç gün sonra kampımıza Barış Gönüllüsü üç adam geldi. Yanlarında getirdikleri eşeklerin üzerinde ölçme ekipmanları, inşaat aletleri ve içleri bulgur unu, mısır ve çim tohumu dolu çuvallar ve benzeri malzemeler vardı. Adamları büyük bir coşkuyla karşılayan Profesör Mata malzemeleri evinin hemen yanı başındaki kulübeye yığmalarını söyledi.

Aynı akşam Profesör Mata, Ann ve bu üç gönüllü ile beraber yemek masasında oturmuş adamların Cuenca'dan yanlarında getirdiği sandviçleri yerken bu köye atanmamızın arkasında yatan gizemi de çözdüm.

Barış Gönüllüleri, Amerikan Uluslararası Kalkınma Ajansının (USAID) isteği doğrultusunda zavallı And yerlilerini ormanın derinliklerine sürmeyi hedefleyen bir programa öncülük etmeye başlamıştı. USAID, Castro liderliğinde Küba'nın komünizmi Latin Amerika topraklarında yaymak için yaptığı yoğun çalışmaların asıl hedefinin bu yerliler olduğunu iddia ederek bu eylemi haklı çıkarmaya çalışıyordu. Birleşik Devletler hükûmetinin propaganda mekanizmaları Sovyetler'in Küba'ya yaptığı destekler sayesinde çok kısa sürede Latin Amerika'yı ele geçireceği konusunda uyarılar yapıyordu. Sovyetler'in bir sonraki hedefi Kuzey Amerika'ydı. Castro'nun devrimci güçlerinin liderlerinden Che Guevara CIA'in yönettiği bir operasyon sayesinde yakalanmıştı ve bizim Ekvador'a varışımızdan yaklaşık bir sene önce Bolivya'da öldürülmüştü. Amerikan basını komünizmin "kıızıl dalga"sının pek yakında And Dağları'ndaki

şehirleri ve köyleri etkisi altına alacağını iddia eden haberlerle doluydu. Buldukları çözüm zavallı fakir halkı söz konusu And bölgelerinden sürerek Amazon ormanlarının derinliklerine yerleştirmektir. Ajansın teorisine bakılırsa bu hareket sayesinde insanlar devrime yakınlık etme ihtimallerinin yüksek olduğu bölgelerden uzaklaştırılarak ormanın derinliklerindeki bölgelere sürülecek, burada hayatlarını kazanabilecekleri yeni yollar keşfedebilecek ve artık Amerikan hükûmeti için o kadar da ciddi bir tehlike teşkil etmeyeceklerdi.

Amerikan Uluslararası Kalkınma Ajansı, Ekvador hükûmetinin 1862 tarihli Amerikan Arazi Kanunu'nu temel alan bir program oluşturmaya yardımcı olmuştu. Yağmur ormanlarının ayak basılmamış bir bölgesine yerleşerek etrafını çitle örttüğü bir araziye "verimli" bir hale getiren, yani çimlendiren ve hayvancılık yapmaya başlayan herkese söz konusu arazinin tapusu verilecekti. Köyümüze gelen üç Barış Gönüllüsü de bu programın bir parçasıydı. Köyde yaşayan topluluğu organize etmek ve yapılanları belgelemek için bir eğitim almışlardı. Kolonileştirilmek üzere seçilen arazi El Milagro'dan iki günlük yürüme mesafesindeydi.

Ann ile benim El Milagro'ya, bu adamların yanlarında getirdikleri ve bahsi geçen operasyona hizmet eden erzak çuvallarına ve aletlere göz kulak olabilmemiz için atandığımızı ancak şimdi anlayabilmişim.

Bu kolonileştirme projesinin çok daha büyük bir hareketin, Latin Amerika'nın tamamını sömürgeleştirmeyi, kaynaklarına ve insanlarına hükmetmeyi hedefleyen ve Küba'yı, yani güneydeki komşularını destekleyen Sovyetler değil de Amerikalılar olduğu algısını yaratmayı amaçlayan bir operasyonun parçası olduğunun farkınaysa çok daha sonraları varacaktım.

Profesör Mata köye gelen malzemeleri gözetip denetlemek için Amerikan hükûmetinden para almakta bir sorun görmüyordu gerçi ama Ann ile bana bu kolonileştirme programının başarısız olmaya mahkûm olduğunu bildirmişti. "Ortada," diye eklemişti, "iki tane büyük engel var. Öncelikle bütün konsept ormanın üstünde ufacık

uçaklarla uçarak bazı büyük alanlarda yerleşim olmadığını tespit eden Amerikan pilotlarının bu varsayımı üzerine kuruldu. İkincisi de bu pilotlar ağaçlarla kaplı bu toprakların tıpkı Amerika'daki muhteşem ovalar gibi verimli olduğundan yola ıktılar.”

“Her iki varsayım da yanlış,” diye açıkladı profesör. “Shuarlar hem avcı hem de toplayıcılar, yani hayatta kalabilmek için ormanda çok geniş alanlara ihtiyaç duyuyorlar; onlar açısından bakıldığında söz konusu topraklar boş veya sahipsiz değil.”

Bizi bir patikadan ormanın içine, köyümüzün hemen dışında bir yere götürdü. Yere çömeldi ve parmaklarını toprağa daldırdı. “Bakin. Yağmur ormanlarının zemininin inanılmaz ince bir yüzey toprağı ile kaplı olduğunu görebilirsiniz; belki de çöllerden sonra dünyadaki en ince yüzey toprağı ile. Bu toprak ağaçlardan düşen yapraklardan, ölen ağaçlardan ve onları toprağa eviren mantarlarından ve mikroorganizmalardan meydana geliyor; yağmurlar sırasında bu toprak âdeta yıkanıyor. Güneş, mantarları ve mikroorganizmaları öldürüyor ve bu killi toprağı pişirerek neredeyse bir tuğla kadar sert bir hale getiriyor.”

Sorunun sadece bu kadarla kalmadığını, Ekvador kıyılarından gelen toprak spekulatrlerinin bu arazilere yerleşerek hak iddia etmeye başladıklarını ve bunu yaparken de giderek Shuar bölgesine doğru taştıklarını anlattı. Bu yüzden ufak tefek çatışmalar yaşandığından bahsetti. “Siz gelmeden birkaç gün önce,” diye anlatmaya devam etti, “arkadaşları ve erkek kardeşi bu spekulatrlerden birini, Rodrigo Ulloa'yı kendi yaptıkları bir sedye ile köye getirdiler. Adam bir grup Shuar yerlisine saldırmak için bir ağacın arkasına saklanmış beklerken yılanın biri gelip onu sokmuş. Ben adamı gördüğümde çoktan ölmüştü.”

Kolumu yakaladı ve gözlerimin içine baktı. “Patronlarına bu saçmalığın, bu kolonileştirme programının durdurulması gerektiğini söylemelisin.”

“Peki ya sana verdikleri para ne olacak?”

“Boş ver onu. Benim köyüm, okulum bütün bunların tam ortasında kalacak.” Kollarıyla etrafımızı çevreleyen ormanı işaret etti. “Eğer bu çılgınlık, bu yıkım ve savaş devam ederse burası yok olacak.” Gözlerini kapattı ve âdeta inledi. “Lütfen gerekli yerlere mektup yaz,” dedi, kollarını aşağı indirdi. “Barış Gönüllüleri’ne, Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Kalkınma Ajansına, elçiliğe, Amerika Birleşik Devletleri başkanına... Onlara bu toprakları kolonileştirmenin bir işe yaramayacağını söyle, Shuarlar bu toprakların kendilerinin olduğunu söylüyor ve zaten zemin de tarıma uygun değil.” İki elinin parmaklarını birbirine geçirerek sanki dua ediyormuşçasına yumruk yapıp bize doğru uzattı. “Lütfen ısrarcı olun. Bu saçmalık sona ermeli.”

Profesör Mata’nın benden istediklerinin büyük bir kısmını yaptım. Barış Gönüllüleri’nin Ekvador’daki başkanına, Washington’daki direktörüne ve Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Kalkınma Ajansına ve Quito’daki elçilik ofisine mektuplar yazdım ve bir sonraki Cuenca ziyaretimiz sırasında hepsini postaladım. Başkan Johnson’a yazmaktan son anda vazgeçtim. Yazdığım mektuplarda kolonileştirme programının tüm sorunlu kısımlarından, özellikle de yağmur ormanlarının toprak kalitesinin kesinlikle Amerika’daki muhteşem ovalarınki ile kıyaslanamayacağından ve dolayısıyla da Amerikan Arazi Kanunu’nun bu bölgede işe yaramayacağından bahsetmiştim. Bununla yetinmeyip Profesör Mata ile beraber köye gelen gönüllülere de durumu izah etmeye çalıştık.

Hiç kimse anlatuklarımızı dinlemek istemiyordu. Quito’daki ve Washington’daki Amerikalı resmî görevliler bu program uğruna kariyerlerini ortaya koymuşlardı. Pek çok Barış Gönüllüsü askere alınmamak için bu programa bel bağlamıştı ve kolonileştirmeye inanıyordu. Amerikan hükûmetinin işleyişi ve ayrıcalıklarımızı nasıl kötüye kullandığımız hakkında öğrendiğim derslere bir yenisi daha eklenmişti.

Barış Gönüllüleri programı durdurmak yerine olayı çok daha değişik bir açıdan ele almayı tercih etti. 1970 yılında bizi susturmak için olduğu bariz bir hamle olarak Ann ile beni yağmur ormanlarından

geri çağırıldılar ve Cuenca'da görevlendirdiler. Ben, Andların tepelerinde yaşayan bir grup son derece yoksul tuğlacının bir pazarlama kooperatifi kurmasına yardım edecektim ve Ann de engelli bir grup insanı Cuenca'daki ufak işletmelerde çalışabilmeleri için eğitecekti. Entsa'dan ayrıldığım ve eğitimimi yarıda bırakmak zorunda kaldığım için üzgündüm gerçi ama Ann neredeyse yüz bin kişilik bir şehirde gerçek bir tuvaleti olan ufak bir daireye taşındığımız için çok mutluydu. Cuenca'da çeşitli ufak dükkânların yanı sıra restoranlar ve İspanyolca altyazılı Amerikan filmleri gösteren üç tane de sinema vardı. "Sanırım tüm hayatım boyunca yetecek kadar çamur gördüm," diye espri yaptı Ann, boş olduğumuz bir hafta sonu, sırt çantalarımızın ve uyku tulumlarımızın üzerindeki kurumuş çamurları âdeta kazıyarak temizlerken.

BÖLÜM 2

Ölüm Ekonomisi

1970-1987

**Başarısız olmaya, kendi kendini yok etmeye
mahkûm bir sistemdi. Ekonomistler daha sonra bu sistemi
Ölüm Ekonomisi şeklinde tanımlayacaktı.**

DAHA FAZLA SIR

Barış Gönüllüleri'nin yardım etmemi istediği tuğlacılar, Shuar bölgesinden kuş uçuşu sadece birkaç yüz kilometre uzaklıktaki Sinincay'da yaşıyorlardı ama bölge sanki yağmur ormanlarına değil de daha çok gökyüzündeki aya benziyordu. 3 bin metre yükseklikteki bu köy çorak, kurak ve tehditkârdı. En çok konuşulan dil olan Keçuva, İnkalardan önceki dönemden kalmaydı. 1970'lerde ana dili Keçuva olan herkes gibi tuğlacılar da fakir, hastalıklarla, açlıkla ve yüksek bebek ölüm oranlarıyla boğuşan sömürülmüş bir topluluktan ve kendi köyleri dışındaki pek çok sosyal topluluktan ve ekonomik sektörden de dışlanmışlardı.

Tek değerli kaynakları kildi. Genç yaşlı tüm erkekler zemini kazarak kili çıkarıyorlardı. Her yaştan kadın ise kili kalıplara dökerek tuğla haline getiriyor ve sert zeminin üzerine uzun sıralar halinde dizerek kurumaya bırakıyorlardı. Güneşte kuruduktan sonra tuğlalar erkeklerin sırtında dev odun fırınlarının tepesine taşınıyor ve elden ele aktararak fırınların içine istifleniyordu. Pişirme işlemi tamamlandığında bu tuğlalar Cuenca'da depoları ve nakliye kamyonları olan iş adamlarına satılıyordu. Bu iş adamları tuğlaları ucuza satın alıp son kullanıcılara, mimarlara, mühendislere ve Buena Gente (iyi insanlar) adıyla bilinen birtakım başka varlıklı kişilere anormal kârlarla satarak zengin olmuşlardı. Alın teri dökerek tuğlaları üretenler dışında herkesin bolca kazandığı düpedüz Orta Çağ'dan kalma bir sistemdi.

Görevim araçları ortadan kaldırılabilmeleri için tuğlacılara yardım etmekte. Kazancın tamamının tuğlacıların ve ailelerinin eline geçebilmesi için kendi kamyonu ve deposu olan bir pazarlama kooperatifi kurmalarına destek olacaktım. Çok basit bir görev gibi duruyordu. Kısa bir süre içinde tahminimden çok daha zor olduğunu anladım. Bu operasyonun başarılı olabilmesi için önce bu insanların, dünyayla ve Buena Gente ile, yani on yıllardır tuğlacılara onlardan daha üstün olduklarını kabul ettiren insanlarla mevcut ilişkileri hakkındaki düşüncelerini değiştirmeleri gerekiyordu. Hayatlarını ve iş yapma biçimlerini değiştirebilmeleri için de önce algılarını değiştirmeleri şarttı.

Cuenca'da kiraladığımız depoyu yönetmek üzere iş ortakları tarafından seçilen adama, Don Jose Quischpe'ye, bir an evvel muhasebe ve envanter kontrolü gibi temel işletme bilgilerini öğretmem gerekiyordu. Onu, sadece ilkokul dörde eş değer bir eğitimi olmasına rağmen o zamana dek yalnızca çok iyi bir eğitim alanların becerebileceğini düşündüğü işleri yapabileceğine, dahası mimarlar ve mühendislerle pazarlık edebilecek ve anlaşmalar yapabilecek kadar akıllı ve güçlü olduğuna inandırmam gerekiyordu.

Tüm bunlar hiç kolay olmasa da nihayet bir fark yaratabileceğimi düşündüğüm bir göreve atandığım için son derece mutluydum. Artık beş kuruşları olmayan insanları kredi ve tasarruf kooperatifleri kurmaya ikna etmek ya da yağmur ormanlarına zarar verecek bir çeşit sömürgeleştirme projesinin içinde olmak zorunda değildim. Beraber çalıştığım tuğlacıların, kendileri ve başkaları hakkındaki algılarının değişebileceğini, biçim değiştirebileceğini anlamalarına yardımcı olabilmek için Entsa'dan öğrendiklerimden yararlanıyordum. Don Jose ve topluluğun birkaç kilit üyesi daha, nihayet anlattıklarını anladıklarında bütün bir topluluğun gerçekliği de değişti.

Orada geçirdiğim süre içerisinde, bir kez daha, ayrıcalıklarımın farkına vardım. Tuğla ustaları gün boyunca kas gücüne dayalı son derece yorucu bir iş yapıyorlardı ve ardından da And Dağları'nın soğuk gecelerini geçirmek üzere elektriği ve suyu olmayan kerpiçten kulübelerine dönüyorlardı. Ben ise günlerimi Cuenca'daki depoda

bir yazı masasının başında ve gecelerimi ise ufak sevimli daire-
mizde Ann ile beraber modern hayatın nimetlerinden faydalanarak
geçiriyordum. Ayrıca tam bir yıl sonra eğitimli, beyaz bir erkeğin
faydalanabileceği sonsuz olanaklarla dolu Amerika'ya dönecektim
ve tuğla ustaları Sinancay'ın çorak topraklarındaki zorlu hayatla-
rına devam edeceklerdi.

Bir öğleden sonra depoya vardığımda Don Jose'nin çok hasta-
landığı haberi geldi. Onu iyileştirmesi için Don'u bir şamana gö-
türmüşlerdi. Hiç vakit kaybetmeden Sinincay'a giden bir otobüse
atladım. Köye vardığımda Don Jose'nin ergen oğlu Antonio'ya bir
Shuar şamanının yanında eğitim aldığımı ve şifalanma sürecini göz-
lemlemek istediğimi söyledim. Eliyle onu takip etmemi işaret etti
ve küçük kerpiç bir kulübeye girdi.

Yaklaşık bir düzine insan, odanın ortasında neredeyse çınlıçplak
ayakta duran Don Jose'nin etrafında bir çember oluşturmuş yerde
oturuyordu. Oğlan, bir şarkı mırıldanarak ve daireler çizerek Don'un
etrafında yavaşça dönen ve her iki elinde tuttuğu yaprak demetle-
riyle onun vücudunu süpüren bir kadını işaret etti.

“Maria,” dedi Antonio ve kadının adını söylerken ona dönerek
saygısını göstermek üzere öne eğildi. “Şamanımız.”

Maria üzerinde narin çiçekler işli beyaz bir bluz, ayak bilekle-
rine kadar uzanan denizci mavisi bir etek ve burnu açık sandalet-
ler giyyordu. Uzun siyah saçlarını gevşek bir atkuyruğu yapmıştı.
Bir ara bana ve Antonio'ya bakarak gülümsedi. Yüzü yaşlı bir ka-
dınunki gibi kırış kırıştı ama işini o kadar enerjik yapıyordu ki âdeta
yaşsız duruyordu. Bir süre sonra yaprakları bir kenara bırakarak av-
cuna ancak sığan taşlarla Don Jose'nin kafasını, göğsünü ve göbe-
ğini ovalamaya başladı. Beni en çok şaşırtan da ayinin sonunda, bir
şişeden içtiği hoş, tatlı bir kokusu olan sıvıyı Don'un üzerine püs-
kürtmesi olmuştu.

Şifa seansı bittiğinde Don Jose etrafını saran insanların arasından
geçerek beni selamlamaya geldi. Âdeta parlıyordu ve kesinlikle hasta
durmuyordu. Burada başka bir şeyler döndüğünden şüphelenmeye

başlamıştım; belki de bu ritüeli yapabilmek için bir günlüğüne işi kaytarmaya karar vermişti.

Don heyecanla elimi sıkarken “Nasılsın?” diye sordum.

“Çok hastaydım,” diye cevap verdi. “Ateş, bulantı ve baş ağrısı. Ama şimdi,” gülümsedi, “harika hissediyorum.” Şamana seslendi. Kadın yanımıza geldi ve Don’un yanında durdu. “Bu Maria Quischpe.”

Kırışıklıklarına rağmen kadının yüzü gençlik coşkusu saçıyordu. “İşime âşığım,” dedi elimi sıkarken. Parmakları enerjiden titriyordu.

Parlayan gözlerine bakar bakmaz onunla daha çok zaman geçirmek ve ondan bir şeyler öğrenebilmek için içimde dayanılmaz bir istek duydum. “Demek şamansınız. Aynı zamanda Don Jose’nin akrabası mısınız?”

“Hayır,” diye kıkırdadı, bembeyaz dişlerin çevrelediği birkaç altın dişini göstererek. “Quischpe bizim buralarda oldukça sık rastlanan bir isimdir.”

Üzerinde çok da düşünmeden bir anda Shuar bir şamanın yanında çıraklık yaptığımı ve Keçuva Şamanizm’i hakkında da bir şeyler öğrenmek istediğimi söyleyiverdim.

“Kartal ile akbaba hakkındaki kehaneti duymuş olmalısın?” Başımı iki yana salladım. “Bunu başka bir zaman daha detaylı anlattırım. Kısaca bütün insanlığın ve tüm kültürlerin bildiklerini birbirleriyle paylaşmasının zamanı geldi diyebiliriz.” Başını hafifçe öne eğdi. “Seninle bilgi alışverişinde bulunmaktan mutluluk duyarım.”

Bu sohbet beni derinden etkileyecek bir ilişkinin başlangıcı oldu. Don Jose, tıpkı Profesör Mata gibi, bütün bunların gizli kalması gerektiği konusunda beni uyarmayı ihmal etmedi. “Burada yaşayan Katolik rahibin bağlantıları çok kuvvetli ve şamanlardan nefret ediyor,” diye açıkladı. “Lütfen kimseye tek bir kelime dahi etme.”

Ricasını kabul ettim ve tıpkı Entsa ile olan ilişkim gibi bir kez daha herkesten gizlediğim bir yolculuğa adım attım. Hem Profesör Mata’ya hem de Don Jose’ye şaman öğretilerine duyduğum ilgiyi

Ann de dâhil etrafımdaki herkesten gizleyeceğime dair verdiğim sözü tutarak yıllarca sürecek bir yola girmiştım. Bu sırlarla dolu yaşam beni pek çok farklı şekilde etkilemekle kalmayacak sonunda evliliğimi de mahvedecekti.

Ama o günlerde Ann henüz Cuenca'da yaşayan engellilere yardım projesiyle meşguldü ve son derece mutluydu. Aralarında Nazi Almanyası'ndan kaçan Musevi iş adamlarının da bulunduğu bir grup insanın bir araya gelerek kurduğu ticaret odasıyla kısa zamanda iyi ilişkiler kurmayı başarmıştı. Ann söz konusu kişileri eğitmeyi üstlendiği sürece ticaret odası görme becerilerini kaybetmiş ya da kolu veya bacağı olmayan kimselere iş imkânı sağlama fikrine sıcak bakmıştı. Bu iş Ann'in merhametli doğasına çok uygundu ve engelli insanlara, ki çoğu hayatlarında ilk defa çalışıyordu, para kazanabilmeleri için ihtiyaç duydukları becerileri öğretmek konusunda çok başarılıydı.

Bu olayı takip eden birkaç ay boyunca, her ne kadar işim vaktimin çoğunu Cuenca'daki depoda geçirmemi gerektirse de haftada en az bir veya iki defa Sinincay'a gitmeye özen gösterdim. Oraya gittiğimde Maria ile mümkün olduğu kadar çok vakit geçirmeye çalışıyordum. Maria, Entsa ve onun metotları hakkında bir şeyler öğrenmek konusunda çok hevesliydi. Karşılığında da benimle kendi şifa ritüellerini paylaşıyordu. Hastalarının vücutlarını yanmayan beyaz mumlarla ovuyor, ardından da mumları yakarak değdikleri vücut kısımlarının 'aura'larını okuyor ve nerelerin şifalanmaya ihtiyaç duyduğunu tespit ediyordu. Daha sonra negatif enerjilerden kurtulmak için pişmemiş yumurtaları hastalarının vücutlarının etrafında sallıyor, pozitif enerjiyi ve kan akışını hızlandırmak amacıyla ısır-gan otu veya başka bitkilerle vücutlarına masaj yapıyordu. Mumların işaret ettiği alanlara şifa enerjisi yaymak amacıyla volkanların yamaçlarından topladığı taşları kullanıyordu. Ve seremoninin sonunda yüksek irtifada yetişen yabani çiçeklerin özünden elde ettiği hoş, tatlı bir kokusu olan bir sıvıyı ağzına dolduruyor ve hastalarının başlarının tepesinden ayak parmaklarına, yüzlerine, sırtlarına ve yanlarına püskürtüyordu.

“En önemlisi,” dedi, “hastanın spiritüel enerjilerini değiştirmek.” Yüzümdeki şaşkınlığı görünce güldü. “Siz sanırım buna hastanın rüyaları diyorsunuz.”

Entsa’nın beni nasıl iyileştirdiğini anlattım ve daha önce hiç Ayahuasca kullanıp kullanmadığını sordum.

“Hayır,” diye cevap verdi. “Bitki enerjisi, bitki ruhu muhteşem bir şey ama Ayahuasca ve benzeri türler bu dağlarda bulunmuyor. Dolayısıyla neden onlara bel bağlayayım ki?” Gülümsedi. “Seni o bitkinin yardımı olmadan da iyileştirebilirdim. Tıpkı Shuar arkadaşın gibi biz de rüyaların her şey demek olduğunu biliyoruz. Yaşam şeklimizi, kendimize bakış açımız ve içinde yaşadığımız dünyayla ilişkimiz belirliyor.”

Entsa beni hayatım boyunca biçimlenmeye devam edecek bir olguyla tanıştırmıştı. Maria da bunu onaylamıştı. İlerleyen yıllarda Afrika, Asya, Orta Doğu ve Latin Amerika gibi farklı kültürlerden gelen şamanların hepsinin ortak bir inancı olduğunu öğrenecektim, Barış Gönüllüleri’nden ayrıldıktan çok sonra yazdığım bir kitabın başlığında da kullandığım bir inanıştı bu: *Dünya Onu Düşlediğin Gibidir*. Aynı inanış Maria’nın bahsettiği kartal ve akbaba kehanetinin de, Mayaların 2012 yılı kehanetlerinin ve daha sonra öğreneceğim ve benim de öğreteceğim bir çok inanışın da bir parçasıdır.

Sadece algılarımızı değiştirerek insanların eylemlerini değiştirebilme gücümüzün değerini zamanla daha da iyi anlayacaktım. Bu gücü pek çok farklı boyutta kullanabileceğimizi öğrenecektim: tek başımıza, topluluk halinde, ulusal ve hatta küresel. Algının ve neticesinde meydana gelen eylemin insanların etkilediği her şeyi, ki bugün geçtikçe sosyal ekonomik yönetim sistemlerimiz de dâhil olmak üzere gezegenimizdeki hemen hemen her şey anlamına geliyor, yönlendirdiğini anlayacaktım. Bu ilk olarak Ekvador’da filizlenmeye başlayan fikirler, aynı zamanda ileride yazacağım tüm kitapların ve destekleyeceğim tüm kuruluşların ve hareketlerin de temelini oluşturacaktı.

BİR EKONOMİK TETKİÇİ

Ekvador'da Barış Gönüllüsü olarak geçirdiğim son yılımda, göze batmamaya özen gösteren ve Amerika Birleşik Devletleri, başka hükûmetler, Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Kalkınma Ajansı (USAID) ve Dünya Bankası başta olmak üzere çeşitli uluslararası organizasyonlara hizmet veren uluslararası bir danışmanlık şirketi olan Chas. T. Main'in (MAIN) başkan yardımcısı Einar Greve beni ziyarete geldi. Ekvador'un kendi topraklarında inşa edilecek hidroelektrik santralleri için Dünya Bankasının vereceği milyar dolarlık kredileri almaya uygun olup olmadığına karar vermek için yürütülen bir araştırmanın başında olduğunu söyledi.

İlk buluşmamızdan itibaren hiç durmadan sürekli MAIN gibi bir şirkette çalışmanın avantajlarından bahsedip durdu. Barış Gönüllüleri'ne katılmadan önce Ulusal Güvenlik Ajansı tarafından işe alındığımı ve buradaki görevim bittiğinde de onlara katılmayı düşündüğümü anlatınca da bir dönem Amerikan Ordusu Kara Kuvvetleri İhtiyat Birliklerinde albay olduğunu ve ara sıra da Ulusal Güvenlik Ajansı adına irtibat memuru olarak görev yaptığını söyledi. Tavrı Ekvador'da bulunma sebeplerinden birinin de beni işe almak ya da en azından neler yapabileceğimi tartmak olduğunu düşünmeme sebep olmuştu. Nedense bu konuşma sırasında Frank Amca'nın Einar'ın omzunun üzerinden beni izlediği izlenimine kapılmıştım.

Einar ile beraber birkaç gün geçirdik ve ardından da ülkesine geri döndüğünde e-posta üzerinden haberleşmeye devam ettik. İşteği üzerine ona Ekvador'un ekonomisinin geleceğini ve halkın

Amerika'ya karşı tutumunu değerlendiren raporlar yolladım. Barış Gönüllüleri'ndeki görev sürem dolunca da, yani 1971 yılının başlarında Einar beni Boston'a MAIN şirketinin ana binasına iş görüşmesine davet etti.

Şirket ve yönetim kurulu başkanları ile tanıştım ve birkaç başkan yardımcısı ile akşam yemeği yedim. Tanıştığım herkes MAIN'in yaptığı çalışmaların amacının, dünyanın farklı ülkelerindeki fakir insanları bu fakirlikten kurtarmak ve o bölgelerdeki yaşam standartlarını yükseltmek olduğunu anlatarak beni etkilemeye çabaladı. Önüme, altyapısına çok para yatırılırsa bir ülkenin ekonomisinin gelişeceğini gösteren raporlar koydular. Tüm bunlar işletme okurken öğrendiklerimle uyuşuyordu; beni MAIN'in projelerinin hepsinin inanılmaz faydalı olduğuna inandırdılar. Birkaç gün boyunca bana sanki profesyonel takımların hepsinin peşinden koştuğu yıldız bir atletmişim gibi davrandıktan sonra da hayallerimin ötesinde, babamın öğretmen maaşının neredeyse üç katı bir maaş teklif ettiler. 1971 yılının ocak ayında 26 yaşına bastığımda, yani artık Vietnam'a gönderilecek yaşı geçtiğimde ekonomik tetikçi olarak MAIN şirketinde işe başladım.

O zamanlar şirketin kendini yoksullara yardım etmeye adanmış olduğunu zannediyordum ve bu beni inanılmaz motive etmişti. Yeni işimi layığıyla yapabilmek için çok çalıştım. Asya, Latin Amerika ve Orta Doğu'da çeşitli görevlerde bulundum. İki seneden kısa bir süre içinde söz konusu ülkelerde çalışmanın beraberinde getirdiğı zorlukları kaldıramayarak istifa eden baş ekonomistin yerine geçtim. Yeni pozisyonuma geçer geçmez üç düzine son derece kalifiye uzmanı işe alarak yeni bir ekip kurdum ve firmanın yüzyıllık tarihinde ortaklığa kabul edilen en genç çalışan olmayı başardım. "İyilik yapmak" bahanesiyle ortada dönenleri anlamam ise birkaç yıl sürdü. Ama sonunda yaptığım işin aslında havalı ekonomik araştırmaları kullanarak Amerikan şirketlerinin istediğı, örneğin petrol gibi çeşitli kaynaklara sahip ülkelerin liderlerini Dünya Bankasından, Kalkınma Bankasından, Asya Kalkınma Bankasından veya kardeş bir kuruluştan borç almaya ikna etmek olduğunu anladım.

Alınan krediler altyapı projelerini geliştirmekle yükümlü Amerikalı mühendislik firmalarını işe almak için kullanılıyordu. Söz konusu krediler yüzünden ülkeler borç batağına saplanıyordu. Bu borçları karşılayabilmek için de petrol veya benzeri ham madde kaynaklarını çok ucuza Amerikan şirketlerine satmak ya da Amerikan İmparatorluğu olma yolunda ilerleyen bu oluşuma hizmet edecek başka “şartları” yerine getirmek zorunda kalıyorlardı. Ben ve aynı işi yapan bazı arkadaşlarım aramızda kendimize “Ekonomik Tetikçi” diyerek dalga geçmeye başladık.

Görevlerimizden biri de ülke liderlerine iş birlikleri karşılığında çeşitli *ödüller* teklif etmektir. Örneğin bir ülke başkanının inşaat makineleri kiralayan bir şirketi olan oğlu aşırı kârlı bir anlaşmaya imza atabiliyordu, mesela elindeki makineleri karşı tarafa milyonlarca dolara, değerinin en az iki katına kiralaması garanti ediliyordu. Ya da bir kız kardeşin catering firması inşaat ekiplerinin tamamını son derece şişirilmiş fiyatlara doyurabiliyordu. Ülke liderlerinin ve arkadaşlarının çocukları Amerika’daki üniversitelere tam burslu kabul ediyor, yaz tatillerinde ve mezun olduklarında da tam zamanlı, çok iyi pozisyonlara yerleştiriliyorlardı. Bu ve benzeri avantajlar açıkça rüşvet sayılırdı ama öte yandan da kesinlikle yasaya uygundu.

Eğer liderler anlaşmadan caymak isterlerse onlara daha önce bizi reddeden ve ihtilaller sonucunda mevkilerinden edilen ve hatta suikasta kurban giden hemcinslerini hatırlatıyorduk; İran Başkanı Musaddık, Şili Başkanı Allende, Guatemala Başkanı Arbenz, Kongo Başkanı Lumumba, Vietnam Başkanı Diem ve devlet bakanlarından, yargıçlardan ve daha alt mevkilerde görev yapan devlet memurlarından meydana gelen uzun bir liste. Ve ülke başkanlarının biz ekonomik tetikçiler başarısız olursak hemen arkamızdan “çakal” dediğimiz kişilerin –bizimkilerden çok daha farklı becerilere sahip, genelde CIA tarafından görevlendirilen son derece yetenekli erkek ve kadın suikastçıların– geleceğini anlamaları için elimizden geleni yapıyorduk. Biz silah taşımıyorduk ama onların taşıdığı kesindi.

Liderler bir kere ikna oldu mu bütün bir ulusu avcumuzun içine almış oluyorduk. Ülke krediyi alıyordu ama paradan tek bir kuruş

dahi göremiyordu. O paralar söz konusu ülkelerde elektrik güç istasyonları, otoyollar, limanlar, endüstri parkları inşa etmek ve başka birtakım altyapı projelerini hayata geçirmek üzere Bechtel, Halliburton, Stone and Webster ve MAIN gibi Amerikan mühendislik firmalarını işe almaya yarıyordu. Paralar Washington D.C.'deki bir bankadan doğruca şirketlerin Houston, San Francisco, New York ya da Boston'daki hesaplarına yollanıyordu. Dünya Bankasının, kardeş şirketlerinin ve mühendislik firmalarının üst düzey yönetici ofislerinde oturanlar bunun bir üçkâğıt olduğunun farkındaydı ama altlarında çalışanların, yani mühendislerin, ekonomistlerin ve diğerlerinin hiçbir şeyden haberi yoktu. Onlar sadece okudukları ve eğitimini aldıkları işi yapıyorlardı.

Oyunun esas kazananları projeleri hayata geçiren ve yenilenen altyapı sayesinde daha çok para kazanan; gerek petrol, altın veya başka mineraller arayan gerekse ucuz iş gücünü fabrikalarda çalıştıran Amerikan şirketleriydi. Her iki tip şirkette bu durumdan oldukça iyi kazanç sağlıyordu. Kazananlar listesinde ikinci sırada zengin ve güçlü yerel aileler geliyordu; onların şirketleri de yenilenen altyapı sayesinde her gün daha fazla kâra geçiyordu. Ama ülkenin geri kalan büyük çoğunluğu bu işten zarar görüyordu çünkü kredilerin faizlerini ödemek için gereken para; eğitim, sağlık ve diğer sosyal hizmetlerden kısılıyordu.

Sonuçta ülkeler asla ana borcu ödemeyi başaramıyordu. Bu ekonomik tetikçilerin stratejilerinin vazgeçilmez bir parçasıydı. Uluslararası Para Fonu (IMF) ile iş birliği yaparak ülkeleri aldıkları kredileri yeniden yapılandırmaya ve petrol veya benzeri kaynaklarını son derece ucuza çevreyle ilgili ya da sosyal hiçbir yaptırım talep etmeksizin Amerikan şirketlerine satmaya zorluyorduk. Hükûmetleri; kamu şirketlerini, hapishanelerini, okullarını ve kamuya ait benzer işletmelerini özelleştirmeye ve Amerikalı yatırımcılara devretmeye ikna ediyorduk. Bazı durumlarda onları Birleşmiş Milletler'deki bir oylama sırasında Washington'un yanında Küba'nın veya bir başka ülkenin aleyhine oy kullanmaya zorluyorduk ya da Pentagon'un ülkelerinde askerî bir üs kurmasına izin vermeleri için baskı yapıyorduk.

İşe başladığım ilk yıllarda doğru olanı yapmışım kendimi inandırmak benim için oldukça kolaydı.

Güney Vietnam, Komünist Kuzey Vietnam karşısında verdiği savaşı kaybetmişti ve ben de kendimi Sovyetler Birliği ve Çin'in hepimiz için bir tehdit oluşturduğuna ikna etmişim. Sırada Endonezya vardı ve ardından da komünizmin kızılı Asya'dan Latin Amerika'ya Afrika'dan Avrupa'ya ve hatta Amerika Birleşik Devletleri'ne kadar her yeri boyayacaktı. Tüm dünyayı Hitler'den bile daha büyük bir kötülükten korumak üzere en ön saflarda savaştığına inandırmışlardı beni.

İşletme okurken bize yenilenen ve güçlendirilen altyapının ekonominin büyümesini tetiklediği ve refahın tüm ulusları Amerikan tarzı kapitalizmi ve demokrasiyi komünizme tercih etmeye teşvik edeceği öğretilmişti. Hazırladığımız sofistike ekonometrik modeller, yaptığımız projeler sayesinde söz konusu ülkenin ekonomisinin gelişeceğini ve dolayısıyla da herkesin bu işten kazançlı çıkacağını öngörüyordu. İstatistikler ise her gün daha çok insanın elektriğe, suya ve kanalizasyona kavuştuğunu; daha çok televizyon ve benzeri tüketim ürünleri satın aldığını gösteriyordu.

Sonra, zaman içinde, bu ekonometrik modellerin ve istatistiklerin zenginleri memnun etmek için çarpıtıldığını fark etmeye başladım. Benim çalıştığım ülkelerde (ve dünyanın pek çok yerinde) kayıtlı varlıkların yüzde yetmişi, hatta bazen doksanı birkaç aileye aitti; kısaca ekonomide büyümeyi gösteren gayrisafi millî hasılanın çoğunu ve bazı durumlarda hepsini bu ailelerin gelirleri oluşturuyordu. Nüfusun geri kalanı istatistiklerde asla görünmeyen bir ekonominin parçasıydı. Zenginler gittikçe daha da zenginleşirken fakirlerin durumunda bir değişiklik olmuyor, hatta daha da fakirleşiyorlardı ve orta sınıfın büyük çoğunluğu da gün geçtikçe yoksullaşyordu. İstatistiklere bakılırsa ekonomi büyüyordu ama nüfusun sadece aşırı küçük bir yüzdesi bu büyümeden payını alıyordu. Zengin ve fakir arasındaki uçurum gittikçe artıyordu.

Bu modellerdeki sapmaları fark ettiğimde bile bu eşitsizliğin eninde sonunda çok derin huzursuzluklara, hayal kırıklıklarına ve şiddete yol açacağını tahmin edememiştim. Sonuçta bu durum öylesine büyük bir çaresizliğe yol açacaktı ki milyonlarca insan evinden barkından olacaktı ve hatta memleketinden göç etmek zorunda kalacaktı, bazıları çareyi uyuşturucuda arayacaktı, bir kısmı intihar edecekti ve bazıları da kurbanlarının terörizm, destekleyicilerinin ise vatanperverlik şeklinde adlandırdıkları şiddet olaylarına başvuracaktı.

Bütün bu sistemin eninde sonunda kendi kendini yok etmeye mahkûm olduğunu da öngörememiştim. Büyük şirketler dünyanın dört bir yanındaki ülkelerin doğal kaynaklarını kökünü kuruturcasına emiyordu. Şirketlerin asıl hedefi ve motivasyonu, kısa dönemde mümkün olan en yüksek kâr elde etmektir. CEO'ların amacı şirketlerin kısa dönem hisse senedi fiyatlarını veya pazar payını artırmak ve hatta mümkünse, geleceği hesaba katmadan her ikisini de yapmaktır. Başarısız olmaya, kendi kendini yok etmeye mahkûm, ekonomistlerin sonradan Ölüm Ekonomisi diye adlandıracakları bir sistemdi bu. O dönemde fosil yakıtların ve başka emisyonların, birtakım kimyasal gübrelerin ve böcek ilaçlarının atmosferi kirlettiğini, sularımızı zehirlediğini ve toprağı mahvettiğini henüz bilmiyorduk. Söz konusu sistem tamamen irrasyonel bir sosyal-devlet-ekonomi sistemiydi, gerçek anlamda bir Ölüm Ekonomisi'ydi.

Geriye dönüp baktığımda Barış Gönüllüleri'nde edindiğim tecrübeler sayesinde araştırmalarımızın ve ekonometrik modellerimizin eksik yanlarını görebildiğimi fark ediyorum ama ne yazık ki ne kadar büyük problemlere yol açtuklarını görememiştim. Ekvador'da geçirdiğim dönem bana olan bitenin gerçekliğine gözlerini kapayan diğer ekonomik tetikçilerden ya da bankacılardan ve mühendislerden daha farklı bir bakış açısı kazandırmıştı. Diğer tarafta olmanın nasıl bir duygu olduğunu tatmıştım, yaşadıkları topraklar barajların arkasında kalan, sularını kaybeden, suyun her türlü nimetinden mahrum bırakılan, artık balıkçılıktan para kazanamayan, o yüzden de petrol şirketlerinin ve üç kuruş maaşa çalıştıkları fabrikaların kölesi olan insanlarla beraber yaşamıştım.

Ekonomik tetikçi olarak görevim algıları değiştirerek gerçeği şekillendirmektir; bir çeşit teknoloji destekli sofistike misyonerlik diyebiliriz. Matematiksel modeller ve propaganda amaçlı raporlar oluşturur ve bunları yüklü krediler sayesinde herkesin hayatının daha iyi olacağına dair uydurduğumuz hikâyeleri desteklemek için kullanırdık. Bu hikâyeyi en başta kendimize, ardından da sırasıyla vergi ödeyen Amerikan vatandaşlarına ve şirketlerimizin ele geçirmek istediği kaynaklara sahip ülkelerin liderlerine pazarlardık. Bu liderler de aynı hikâyeleri kendi vatandaşlarına aktarırdı. Dışarıya tüm dünyada iyi şeyler yapıyoruz tarzı bir mesaj veriyorduk ama işin gerçeği kurumsal sömürgeciliği yayıyor ve küresel bir imparatorluk inşa ediyorduk.

Bunu anlamaya başladığımda ilk önce inkâr etmeyi denedim. Ann ile beraber Boston'da Amerikan rüyası olduğunu düşündüğüm bir hayat yaşıyorduk. Eskiden sadece hayalini kurabildiğim yerlere birinci sınıf koltuklarda seyahat ediyordum, en iyi otellerde kalıyordum ve en pahalı restoranlarda yemek yiyordum. Kolombiya, Endonezya, İran ve Panama'da ve MAIN'in ana binasının bulunduğu Boston'da kendime ait ofislerim vardı ve pek çok başka ülkedeki çeşitli projelerden de bizzat ben sorumluydum. Bu hayattan vazgeçmeye niyetim yoktu. Sistemi destekleyen ve sürekli yaptığımızın doğru olduğunu tekrarlayan insanlarla takılıyordum. Bunu başkalarından duymaya ihtiyacım vardı; birilerinin mükemmel bir maaşla bütün dünyayı gezmeye devam edebileceğini onaylaması için yanıp tutuşuyordum.

Yine de ruhumun derinliklerinde bir yerlerde kendimi berbat hissediyordum. Çok içiyordum. Hiç tanımadığım kadınlarla yatıyordum. Kendimi valiumla uyuşturuyordum. Kabûslar peşimi bırakmıyordu. Sabahları uyanabilmek için aşırı dozda kafeine ihtiyaç duyuyordum. Tüm bunlara yaptığım sayısız seyahatin ve saat farklarının sebep olduğunu bahane ederek kendimi kandırmaya çalışıyordum ama kalbimin derinliklerinde gerçeği gayet iyi biliyordum: Depresyondaydım ve kendimden nefret ediyordum.

Ann ile hiç durmadan kavga ediyorduk. Beni değişmekle suçluyordu, evlendiği ve Barış Gönüllüleri'nde beraber iki yıl geçirdiği adam olmadığımdan yakınıyordu. Bir gece bana hayatımda başka kadınlar olup olmadığını sordu. Bir anda bir öfke krizine kapıldım, Boston'daki dairemizi apar topar terk ettim ve geceyi bir otelde geçirdim. Ertesi gün bir dizi ilişki yaşadığımı itiraf ettim. Bu hareketim evliliğimizin sonunun başlangıcı oldu.

Kendi kendini yok eden materyalist bir sistemin sebep olduğu bir trans halinin içinde hapsolmuştum. New Hampshire'da yatılı okulda okurken etrafım sürekli zengin çocuklarla çeviriliydi. Onların arasında kendimi fakir hissederek büyümüştüm. Oysa şimdi otuzuncu doğum günüme kısa bir süre kala son derece lüks bir hayat sürüyordum ve çok önemli insanlarla zaman geçiriyordum. Başarmıştım. Nasıl olur da tüm bunlardan vazgeçmeyi düşünebilirdim?

Beni sistemin içinde tutan başka bir şey daha vardı. Asya, Latin Amerika ve Orta Doğu'ya yaptığım seyahatler sırasında mümkün olduğu kadar çok izin günü kullanarak yakaladığım her fırsatta şamanlarla beraber çalışmaya devam ediyordum. Ekvador'da ve diğer ülkelerde edindiğim tecrübeler sayesinde çeşitli kültürlerden gelen şamanlara nasıl ulaşabileceğimi, kendimi onlara nasıl sevdirebileceğimi, ayinlerine nasıl katılabileceğimi ve onların bakış açısı hakkında nasıl bilgi edinebileceğimi az çok öğrenmiştim. 1970'lerde Maya kökenli bir şamanla Meksika'nın Yucatan Yarımadası'ndaki Viejo İtza şehrinde oldukça uzun vakit geçirmiştım. Bu şaman bana, Hollywood ve bir dizi yazar anlamını kıyamet günü kehaneti şeklinde çarpıtmadan çok daha önce, Mayaların 2012 yılı hakkındaki kehanetlerinden bahsetmişti. İlerleyen sayfalarda bunlardan da söz edeceğim.

Şamanizm'in bir öğrencisi olarak sürdürdüğüm bu ikinci hayatımdan kimseye bahsetmemiştim. MAIN'de, Dünya Bankasında, IMF'de ve çeşitli hükûmetlerde ve farklı kurumlarda beraber çalıştığım iş arkadaşlarım muhtemelen benim delirdiğimi düşünürlerdi. İşimden kovulurdum. Bugünlerde Şamanizm pek çok çevrede kabul görse de o zamanlar durum çok farklıydı.

Ann ile aramızdaki gerginlik gün geçtikçe artıyordu. Birkaç defa ayrıldık, evlerimizi ayırdık ve yine bir araya geldik ve nihayet 1979 yılında bir avukata danışıp mallarımızı nasıl paylaşacağımıza da karar verdikten sonra Ann Dominik Cumhuriyeti'ne uçtu ve çabucak boşanabilmemiz için gerekli işlemleri başlattı. Boston Common parkına bakan 26. kattaki lüks çatı dairemizden Boston limanında demirli bir yelkenliye taşındım.

Boşanmamızdan çok daha önceleri başlayan kabûslarım gittikçe şiddetlendi. Tekrar tekrar gördüğüm bir kabûsta bir elimde ona doğru uzattığım bir tomar para, bir elimde arkama sakladığım bir silah Latin Amerika ülkelerinden birinin başkanının karşısına dikilmiştim. "Sen ve arkadaşların," diyordum ona parayı uzatırken, "çok zengin olabilirsiniz..." Elimdeki silahı suratına doğrultuyordum. "Ya da şimdi çakalları yardıma çağırırım." Ardından da silahı kendi kafama dayayarak tetiği çekiyordum.

Vicdanım, yetiştiriliş tarzım, vücudumdaki her bir hücre bana bu sistemin dışına çıkmamı âdeta haykırıyordu. Öte yandan üniversitede işletme okurken öğrendiğim her şey de kalmamı söylüyordu. Tüm iş arkadaşlarım da. Yıllarca hayalini kurduğum bir dünyada yaşıyordum ve bunun hani şu hep bahsi geçen Amerikan rüyası olduğuna da kendimi ikna etmiştim.

Sonra, Panama seyahatlerimden biri sırasında fahişelik yapmak zorunda kalan genç bir kadın ile bir ilişkim oldu. Hayatta kalabilmek ve ona âşık olduğunu zannettiği ama ortadan kaybolan bir adamdan yaptığı çocuğuna bakabilmek için bulabildiği tek yol buydu. O kadın bana bir ayna görevi gördü. Aslında ben de bir fahişeydim. O aynaya baktığımda o genç kızın içine itildiği hayatın benimkinden farklı olarak inanılmaz zorlu ve aşağılayıcı bir hayat olduğunu itiraf etsem de benim yaptığım fahişelik çok daha büyük boyutlarda bir zarar veriyordu. Ben ülke liderlerini rüşvetle baştan çıkartıyor ya da tehdit ediyordum. Milyonlarca insana zarar veriyordum. Amerika'yı, dünyayı ve beni çok karanlık bir yere götüren bir aldatmacanın parçasıydım.

Bir diğ er kab usumda ise duvarlarında ıstırap içindeki ruhların çığlıkları yankılanan karanlık bir tünelin içine d   yordum ve etrafımda zincirlerle birbirlerine ba lanmış ölmek üzere kölelerle dolu yelkenliler dolanıyordu. Uyandı ımda gözüm ba  ucumdaki iki boş    eye takıldı: birinde bir zamanlar valium, diğ erinde ise rom vardı. Rom    esini elime alıp ters  evirdi imde aklıma çocukken söyle-di im bir  arkı geldi.

 l  adamın sandığı üstünde on be  adam

Yo-ho-ho ve bir    e rom

  , gerisini halleder  eytan

Yo-ho-ho ve bir    e rom

Nakarat kısmı sürekli kafamda dönüp duruyordu: *John,  eytan seni ele geçirdi.*

O rüyayı g rd    m geceden sonraki günün ak amında  ama-nik bir yolculuğa çıkmaya karar verdim. En sevdiğim koltuklardan birine oturdum, And Dağları'nın müziklerini çalan bir flüt virt  z n n albümünü koydum ve kendimi çocukken çok sevdiğim New Hampshire ormanlarında bir yosun yatağının üzerinde yatarken ha-yal ettim. Burası benim 'kutsal yer'imdi, kendimi tamamen güvende ve korunaklı hissettiğim bir yerdi. Daha sonraları bu tekniği düzen-ledi im atölyelerde de   retecektim. Entsa ve Maria'yı bana yar-dım etmeleri için  a ırdım. Maria bana bitkileriyle ve kutsal ta la-ryla masaj yaptı ve  i ek özü sularını üzerime püskürttü. Entsa bir elini sol bile ime, diğ erini kalbimin üzerine koydu ve bana içime  flledi i görünmeyen oklarını hatırlattı. "Bunlar seni iyileştirebilir," dedi. Gülümsedi ve ekledi. "Onları dünyamızı tehdit eden, senin de sorumlularından biri olduğun bu durumu değiştirmek için kullan."

"Nereden ba lamalıyım?" diye sordum.

"Jaguarına dokun," diye cevap verdi.

O koltukta oturmuş flüt seslerini dinlerken bir anda karşımda MAIN'in ofislerinin olduğu Boston'un en meşhur binalarından

Prudential Center belirdi. Jaguara dokundum ve tropikal bir adanın kıyılarındaki koylardan birinde demirlemiş bir yelkenliye dönüştü.

Bu olaydan kısa bir süre sonra, 1980 yılının mart ayında Virgin Adaları'na giderek bir yelkenli kiraladım. Bir öğleden sonra St. John Adası'nın açıklarında tıpkı zihnimde canlandırdığına benzer bir koyda demir attım, teknedeki ufak bota atlayarak karaya çıktım ve binbir güçlükle eski bir şeker kamışı çiftliğinin harabelerinin olduğu dik tepeye tırmandım. Elimde bir kutu birayla oturdum ve güneşin batarak Karayip denizinde kayboluşunu izledim. Âdeta cennetten bir manzaraydı. Bir anda kafama dank etti: Bu topraklar hiç dile getirilmeyen onca acıya tanıklık etmişti; yüzlerce Afrikalı köle bu topraklarda, kırbaçların keskin ısırlıkları altında zengin sahipleri için silah zoruyla çalıştırılırken ölmüştü. Ortamdaki huzur, mekânın şiddet dolu tarihini maskeliyordu. O an o eski köle tacirlerinin mirasçısı olduğumun farkına vardım. Benimkisi biraz daha modern bir yaklaşımdı, daha inceliklisi belki de... Hiç ölen insanları görmek ya da acıyla attıkları çığlıkları duymak zorunda kalmamıştım ama işin bu kişisel yönünden, cesetlerden ve çığlıklardan kendimi soyutlayabiliyor olmam belki de beni nihayetinde daha büyük bir günahkâr yapıyordu.

Kendime kızgın ayağa kalktım, yerden büyük bir sopa aldım ve yanımdaki taş duvara vurmaya başladım. Sonra yeniden oturdum, biraz sakinleşmeye çalıştım ve sol elimi ve bileğimi kalbimin üstüne koydum. Kalp atışlarım arasında o görünmez okların çıkardığı sesleri duyar gibiydim. Artık ne yapmam gerektiğini biliyordum. Boston'daki ofisime geri döndüm ve 1 Nisan 1980'de istifa ettim.

Yaklaşık bir sene sonra eski müşterilerimden ikisi, bir dönem bizim saflarımıza geçmeleri için ikna etmeye çalıştığım iki devlet başkanı, CIA'in organize ettiği suikastlarda öldüğü zaman, en azından bütün dünya öyle düşünmüştü, o korkunç sistemin dışına çıkabildiğim için şükrettim. Bu haberler beni şaşırtmış, üzmüş ve hatta kızdırmıştı. Ekvador Başkanı Jaime Roldos'un ve Panama Devlet Başkanı Omar Torrijos'un ölümüne sebep olan olayların arkasındaki gerçekleri ve hikâyeleri gayet iyi biliyordum.

ÇAKALLARIN SALDIRISI

Popülist ve aynı zamanda milliyetçi bir avukat olan Jaine Roldos 1978 yılında Ekvador başkanı olabilmek için seçimlerde adaylığını koyduğu zaman petrol şirketlerine ve onları destekleyen sisteme karşı duruşuyla uluslararası arenada dikkat çekmişti.

Petrol şirketlerinin Ekvador'da çok eskiye dayanan ve utanç verici bir geçmişi vardı. İkinci Dünya Savaşı sırasında John D. Rockefeller isimli bir adamın kurduğu Standard Oil şirketi bir açık artırma sonucunda Peru'da petrol arama hakkını kazanmıştı. Ekvador için yapılan benzer bir açık artırmada ise Royal Dutch Shell isimli şirket Standard Oil'ı yenmişti. John D. Rockefeller'ın oğlu Nelson o dönemin Amerika Başkanı Franklin Roosevelt'in ilişkiler koordinatörüydü. Standard Oil şirketinin Amazon ormanlarındaki çıkarlarının ateşli bir savunucusu olan Nelson Ekvador'daki açık artırmaların sonucundan hiç hoşlanmamıştı. Hitler'in Hollanda'yı işgalinin ardından Nelson Rockefeller Amerikan hükûmetini ve müttefiklerini "bir Nazi şirketi"nin yarım kürede çıkan petrolün bu kadar büyük bir kısmını kontrol etmesinin doğru olmayacağına ikna etti. Almanya'nın söz konusu petrolü Amerika'nın kontrol ettiği Panama Kanalı'ndan ya da Amazon Nehri'nden dışarı taşıyamayacağını eklemeyi elbette unutmuştu. 1942'de yapılan bir zirvenin ardından yarım kürenin en güçlü ülkeleri arasında Rio Protokolü imzalandı. Bu protokol Ekvador'un topraklarının yüzde kırkı kadar bir kısmını Peru'ya aktarmasını öngörüyordu. Böylece petrol hakları da doğrudan sonradan Texaco adını alacak Standard Oil'e geçmiş oldu.

Jairne Roldos'un kampanyası başladığında Texaco Amazon havzasında hâlâ Ekvador'un hakimiyetinde olan oldukça kısıtlı bir toprak parçasından büyük miktarda petrol çıkarıyordu. Roldos seçim konuşmalarında petrolden elde edilen kazancın Ekvador'un fakir halkının gelir düzeyini yükselteceğinden bahsediyordu. Sağcı siyasi hareketin ve acımasız diktatörlerin Ekvador'da ve aslına bakarsanız Latin Amerika'nın büyük bir bölümünde son derece kuvvetli olduğu bir dönemde Roldos insan haklarını ve önemli sosyal reformları savunuyordu.

1979 yılında Jaime Roldos Amerika'nın desteklediği bir dizi diktatörün uzun yıllar süren egemenliğinin ardından Ekvador'un demokratik seçimle iş başına gelen ilk başkanı oldu. Kampanyası sırasında verdiği sözleri tutmak adına Texaco ve diğer petrol şirketlerinin Ekvador'dan çıkardıkları petrolden elde ettikleri kazancın adil bir kısmını Ekvador halkı ile paylaşmaları konusunda ısrar etti. Texaco son derece kararlı bir şekilde, emsal teşkil edebilecek her türlü yeni kanunun kabul edilmesini engellemek için sadece Ekvador'da değil, diğer ülkelerde de elinden geleni yaptı.

Ben ve benim gibi başka ekonomik tetikçiler, bakış açısını değiştirmesi için başkanı ikna etmek üzere Ekvador'a yollandık. Başkan Roldos'a inanılmaz boyutlarda bir servet ve CIA dâhil tüm Amerikan hükûmetinin koşulsuz desteği teklif edildi. Reddetti.

Petrol şirketleri ve Washington tüm imkânlarını seferber etti. Halkla ilişkiler personeli Başkan Roldos'u karalamak amacıyla uluslararası bir kampanya başlattı, görevlendirdikleri lobiciler Quito'da ve Washington'da harekete geçti ve para yedirdikleri uzmanlar televizyonlarda boy göstermeye başladı. Demokratik seçimle başa gelen ve aslında komünizmden ziyade sosyal reformları destekleyen bu başkanı Sovyetler'in bir kuklası gibi göstermek için ellerinden geleni yaptılar.

Başkan Roldos rüşvetler ve tehditler karşısında asla pes etmedi. Aksine yaptığı konuşmalarda büyük petrol şirketlerini ve diğer tüm yabancı yatırımları en kısa zamanda Ekvador halkının

faydalanabileceği düzenlemeler yapmaları gerektiği, aksi takdirde ülkeyi terk etmek zorunda kalacakları konusunda uyardı. 24 Mayıs 1984'te Quito'da çok geniş bir kalabalığa seslendi ve ardından da Güney Ekvador'daki bir köye gitmek üzere özel uçağına bindi. Yolculuk uçağın bir ateş topuna dönmesi ile son buldu ve başkan, karısı, ekibinin birkaç üyesi, bir hostes ve iki pilot hayatını kaybetti.

Bütün dünya afalladı. Ekvador'da ve tüm Latin Amerika'da halk öfkeden çılgına döndü. Basın "CIA suikastı" diyerek bu kazayı lanetledi. Washington'ın ve petrol şirketlerinin başkandan nefret ettiği bilinen bir gerçektir zaten ama suikast suçlamalarını destekleyen, aralarında İsviçre'de uçağın her iki motorunda da yapılan incelemelerden elde edilen bulguların da bulunduğu çok sağlam deliller de mevcuttu. Ayrıca uçağın kara kutusu hiçbir zaman bulunamadı, muhtemelen ortadan kaldırıldı. Tanıklar Başkan Roldos'un böyle bir suikast girişiminden korktuğu için iki farklı uçakla seyahat ettiğini doğruladı. Raporlardan anlaşıldığı üzere güvenlik görevlilerinden biri son anda başkanı, düşmanlarını tuzağa düşürmek için kullanılan ikinci uçağı binmeye ikna etmişti. Başkanın bu hatası hayatına mal olmuştu.

Tüm bunlar olurken Panama'da *Jefe de Gobierno* "Hükûmetin Şefi" lakabıyla anılan Omar Torrijos, Başkan Roldos'un arkasından övgüler yağıdırıyor ve ondan "Kardeşim Jamie" diye bahsediyordu. Ailesine "Muhtemelen sırada ben varım. Reagan ölmemi istiyor," demişti.

Torrijos pek çok ülkede bir halk kahramanıydı; 1977 yılında Amerikalıları Panama Kanalı'nın kontrolünü Panama'ya bırakmaya mecbur eden Torrijos-Carter Anlaşması'nın mimarıydı. Tıpkı Başkan Roldos gibi o da insan haklarını sonuna kadar savunan çok değerli bir önder, çok geniş bir siyasi yelpazeye yayılan mültecilerin hepsine kucak açan bir liderdi. Sadece Panama'da değil, tüm Latin Amerika ülkelerinde ve hatta dünyada sosyal adaleti savunan karizmatik bir sestti. Dünyanın en kuvvetli süper gücünün Goliath'ına baş kaldıran küçük bir devletin David'iydi. Pek çoklarının Nobel Barış Ödülü'ne aday gösterileceğine inandıkları uluslararası bir figürdü.

Tüm bu kahramanca özellikleri aynı zamanda Torrijos'u bir hedef haline getiriyordu. Çok güçlü adamlar ondan nefret ediyordu. Başkan Reagan, Başkan Yardımcısı Bush, Savunma Bakanı Weinberger ve Genelkurmay başkanları, hepsi ondan kurtulmaya kararlıydı. Latin Amerika'da görev yapan Amerikan ordusunun üst düzey yöneticileri Torrijos-Carter Anlaşması'nda yer alan ve her ikisi de Panama'da bulunan ve Amerikan dış politikası açısından çok önemli olduğu düşünülen, hem Panamalıların hem de diğer pek çok Latin Amerikalının nefret ettiği Darbeciler Okulu adıyla da bilinen Amerika Kıtaları Okulunun (Panama Okulu) ve Birleşik Devletler Güney Komutanlığının kapatılmasını öngören maddeler yüzünden köpürüyorlardı. Torrijos'un son derece güçlü kurumsal düşmanlarının arasında Amerikalı politikacılarla sıkı bağları olan ve Latin Amerika'nın doğal kaynaklarını ve iş gücünü sömüren çok uluslu dev şirketlerin yöneticileri de vardı. Torrijos'u sadece Panama'nın lideri olarak değil, aynı zamanda bütün dünyaya sesini duyurmayı başarmış bir değişim elçisi olarak gören bu şirketlerin arasında fabrikalar, mühendislik şirketleri, iletişim devleri ve gemicilik ve ulaşım holdingleri vardı.

1977 yılında Başkan Jimmy Carter ve Torrijos arasında geçen kritik pazarlık başlamadan çok daha önce Torrijos'u yoldan çıkarmam için beni birçok defa Panama'ya göndermişlerdi. Görevim anlaşmanın şartlarından caydığı takdirde onu, ailesini ve tüm arkadaşlarını zengin edeceğimizi söyleyerek Torrijos'u ikna etmekte. Tek yapması gereken Amerikan hükûmetinin Panama Kanalı'nın kontrolünü elinde tutmasına ve golf sahaları ve kolonyal tarzı binaları ile bütün bir ülkeyi ikiye ayıran ve Panama'nın bağımsızlığına bir nevi hakaret sayılan kanal bölgesinin Amerikan toprakları olarak kalmasına izin vermek ve bunun yanı sıra insan haklarını savunmaktan ve Amerika'nın müdahaleci tavrına başkaldırmaktan vazgeçmekti.

Ancak söz konusu başkanı bir kez tanıyınca bütün dünyam alt üst oldu. Onunla baş başa geçirdiğim zamanlarda ve toplumun her kesiminden insanlarla yaptığı sohbetlere şahit olduğum anlarda üzerimde beni derinden etkileyen bir izlenim bıraktı. Cesaretine, sıkıntılı

durumlar karşısında bile elden bırakmadığı espri anlayışına, hayata olan bağlılığına, yaşama sevincine ve kendinden önce halkının menfaatini gözeten politik anlayışına hayran oldum. Saygı duyduğum bir adamı yoldan çıkarmaya çalışıyor oluşum yaptığım işi ve kendi politik görüşlerimi sorgulamama neden oldu. Bir yandan politik tavrını değiştirmesi için onu ikna etmek istiyordum, bana verilen görev buydu, öte yandan da halkına bağlılığı ve daha adil bir dünya yaratmaya adanmışlığı gizliden gizliye bu mücadeleyi onun kazanmasını istememe neden oluyordu. Fakat onu ikna etmeyi başaramazsam başkanın çakalların ana hedefi haline geleceğini de biliyordum. Onunla son buluşmamız sırasında bana veya herhangi bir tehdit ya da rüşvete teslim olmayacağını anlamıştım.

Roldos'un ölümünden iki ay sonra, 1981 yılının 31 Temmuz'unda Torrijos öldürüldü. Ekvador başkanın kine dikkat çekecek kadar çok benzeyen bir özel uçak kazasında dört yardımcısı ve iki pilotuyla beraber hayata gözlerini yumdu. Bir kez daha hükûmet başkanları ve dünya basını Amerika'yı bir ülke başkanına suikast düzenlemekle suçladı. Bu suçlamaların doğru olduğuna inanmak için her türlü sebebim vardı. Aralık 1989'da, Amerika Panama topraklarını işgal ettiğinde, Amerikalı askerlerin söz konusu uçak kazasının soruşturması ile ilgili çok gizli belgeleri imha ettiği ortaya çıktığında konuyla ilgili şüpheler de arttı.

Hayatın cilvesine bakın ki aynı temmuz ayında Panama'da pek çok yatırımı olan Bechtel adında bir mühendislik firmasının baş mimarının kızı Winifred Grant ile beraber yaşıyordum ve evlilik planları yapıyorduk. İki farklı hayatım olduğunun bir başka ispatı denilebilirdi bu durum için. Bir kez daha iki zıt yöne çekiliyordum.

TEHDİT ALTINDA

Artık bir ekonomik tetikçi olmadığım için mutluydum gerçi ama bir zamanlar bizim saflarımıza geçmeleri için ikna etmekle görevlendirildiğim bu iki başkanın ölümü ve onlara karşı düzenlenen suikastların arkasında büyük bir ihtimalle anavatanımın oluşu beni âdeta perişan etmişti. Kendimi bizzat sorumlu hissediyordum. Çektiğim vicdan azabı yüzünden ve kendimi aklayabilmek ümidiyle Boston Halk Kütüphanesinde Amerika'nın yarım küremizin tarihi üzerindeki etkilerini araştırarak uzun saatler geçirdim.

Üniversitelerin işletme bölümlerinde asla okutulmayan şeyler öğrendim. 1823 tarihli Monroe Doktrini (Amerika Birleşik Devletleri'nin yalnızlık politikası) ve 1840'larda pek çok Amerikalının desteklediği Belirgin Yazgı İdeolojisi (Manifest Destiny), her ikisi de kısaca güttüğü politikalara karşı çıktığı takdirde Amerika'nın Karayipler'deki, Orta ve Güney Amerika'daki tüm devletleri işgal etmeye hakkı olduğunu iddia ediyordu. Teddy Roosevelt'ten Reagan'a tüm Amerikan başkanları bu iki doktrini Washington'ın Pan-Amerikancılık politikasını yaymak için bir mazeret olarak kullanmışlardı. Ayrıca Amerika kıtalarının yerli halkı olan Amerika yerlilerinin soykırımından Vietnam Savaşı'nın zulmüne dek uzanan pek çok hikâyenin referans noktası '*Amerikan sömürgeciliği*'ydi.

Okudukça biz Amerikalıların tarihimiz hakkında ne kadar yanlış bilgilerle ve algılarla yüklendiğimizi daha da iyi anladım. Adaletin savunucusu ve demokrasinin koruyucusu olduğumuza inanmak istiyorduk ama aslına bakarsanız tarihimiz pek çok sömürgeleştirme

örneği ile doluydu ve benim ekonomik tetikçi olarak yaptıklarım da bunun bir uzantısıydı. Ben ve benim gibiler, kültürlere ve ekonomilere zarar veren tamamen antidemokratik politikaları ülkemizin kuruluşundan bu yana destekleyerek yaymaya çalışıyorduk. İlk başlarda bu oyuna inandığımı itiraf etmeliyim ama yanlış olduğunu anladıktan sonra bile kendimi kandırarak işimi yapmaya devam etmiştim. Bize dayatılan yanlış algıları hiç sorgulamadan benimsemiştim. Bu karanlık düşüncelerle ve vicdan azabıyla baş edemediğim noktaya geldiğimde ise Entsa'nın tavsiyesine uyarak onlardan kurtulmaya çabaladım: *Algımızı değiştirdiğimiz zaman gerçeği de değiştiririz.*

O dönemde beni mahveden bir başka gerçek daha vardı: on sene boyunca MAIN'de çalışıp para kazandıktan sonra artık işsizdim. Otuz altı yaşındaydım. Geriye dönüp bakınca onu yürekten sevmeme rağmen aslında Winifred'e tam da o dönemde evlenme teklif etmeye beni itenin kendimle ilgili yaşadığım düş kırıklığı olduğunu görebiliyorum. Winifred'in o sırada bir işi vardı ve beni de en kısa zamanda bir iş bulacağım konusunda motive ediyordu. 1982 yılının mayıs ayında kızımız Jessica dünyaya geldi.

Bu inanılmaz güzellikteki muhteşem çocuğun hayatıma girmesiyle âdeta mest olmuştum. Aynı zamanda kendime şu soruyu sormaya başlamıştım: Ruhumu satmadan ailemi nasıl geçindirebilirim?

Çevreyi kirletmeyen yenilenebilir enerjilerin ne kadar önemli olduğu konusundaki toplumsal farkındalığın bir anda gündeme oturmasıyla ve PURPA adıyla bilinen ve yeni teknolojileri destekleyen bir kanunun meclisten geçmesiyle beraber bu sorunun cevabı da kendiliğinden geldi. 1982 yılında birkaç ortakla bir araya geleerek Bağımsız Enerji Sistemleri (IPS) isimli gelecek on yıl boyunca CEO'luğunu yapacağım bir alternatif enerji şirketi kurduk. Yakılan atıklardan enerji elde edebilen, üstelik de bunu o zamanlar hava kirliliğinin en önemli sebeplerinden sayılan asit yağmuruna yol açmadan yapabilen ve bu konuda emsal teşkil eden bir santral inşa ettik. Artık finansal açıdan belli bir başarıya ulaşmıştım ve çevre dostu projeler geliştirerek vicdanımı biraz olsun rahatlatabiliyordum ama yine de ekonomik tetikçi modelinin Afrika'nın Asya'nın

ve Orta Doğu'nun belli bölgelerinde yayılmaya devam ettiğini gördükçe kahroluyordum.

Ve kâbuslarım da bitmemişti. Winifred beni gecenin bir yarısı uyandırır, "Yine çılgılık atıyordun," derdi. Rüyalarımnda petrol kuleleri uğruna yok edilen ormanlar, zehirli atıklar yüzünden siyah akan nehirler ve zehirli hava ve su yüzünden ölen çocuklar görüyordum. Bir dönem çalıştığım ülkelerde olanlar yüzünden duyduğum vicdan azabını karımla paylaşıyordum gerçi ama ona asla bir ekonomik tetikçi olarak bu yıkımda oynadığım rolden ve çakallardan bahsetmiyordum.

1986 yılında, eski modeller kadar çevre kirliliğine yol açmayan enerji projeleri üretmekten daha fazlasını yapmam gerektiğine karar verdim. Lise yıllarımda en büyük hayalim ileride bir yazar olmaktı. Belki de artık zamanı gelmiştir diye düşündüm. Bir ekonomik tetikçinin maceraları fena bir malzeme sayılmazdı. İnsanları sömüren bu bozuk sistemin arkasındaki gerçeği açığa çıkaracaktım.

Benimkine benzer görevlerde çalışmış başka insanların gerçek hikâyelerini de kitabıma dâhil etmemi öğütleyen editörümle yediğim akşam yemeğinin ardından ekonomik tetikçilerin ilk ağızdan hikâyelerini toplayan bir kitap yazmam gerektiğine karar verdim. Ertesi sabah eski iş arkadaşlarımı aramaya başladım.

Bir akşam bir telefon aldım. Telefondaki boğuk ses beni tehdit etti, beni ve kızımı öldüreceğini söyledi. "Eski meslektaşlarını aramayı bırakacak kadar zekisin biliyorum," dedi karşısındakini nasıl korkutacağını iyi bilen bir adamın acımasız, buz gibi ses tonuyla; bir suikastçının, bir çakalın sesiyle.

Dehşete kapılmıştım. O gece gözüme uyku girmediydi. Sabaha kadar sağa sola dönüp debelenip durdum. Çarşafım terden sıırılsıklam olmuştu. Winifred'e yaptığım telefon konuşmasından bahsetmemiştim ama kahvaltı sırasında bana, "John bu şekilde devam edemezsin. Bu şekilde devam edemeyiz," dedi.

Ormanda uzun bir yürüyüşe çıktım, düşüncelerimi toparlayıp ne yapmam gerektiğine karar vermeye çalıştım. Aklıma gelen tek

çözüm o acımasız sese itaat etmek ve insanları kitapla ilgili aramaktan vazgeçmek oldu. Ama bunun ötesinde ne yapacaktım? Ekonomik danışmanlık işine geri mi dönmeliydim? Vicdanıma yük olmayacak başka bir iş bulabilir miydim? Bu kitabı yazmanın başka bir yolu var mıydı?

O akşam MAIN’de bir dönem başkan yardımcılığı yapmış eski bir iş arkadaşımdan bir telefon aldım. Beni bir öğlen yemeğinde şu anda çalıştığı şirketin başkanı ile bir araya getirmek istediğini anlattı. Söz konusu şirket dünyanın en büyük ve en güçlü mühendislik firmalarından biri olan SWEC’di (Stone and Webster Engineering Company). “SWEC’in senin gibi bir elemana ihtiyacı var,” dediğinde sanki bir anda tüm dertlerim çözülmüş gibi bir hisse kapılmıştım.

Havalı bir restoranda SWEC firmasının başkanı ile karşılıklı oturduğumuzda arkadaşım büyük bir coşkuyla, beni çılgınca överek MAIN’de basamakları nasıl başarıyla tırmandığımdan bahsetti ve ardından da kurucularından olduğum kendi firmamda yöneticilik yaptığımı anlattı. Sonra bana dönerek SWEC’in ileride gireceği bazı ihalelerin tekliflerine benim özgeçmişimi eklemek istediğinden ve bunun karşılığında da yarım milyon dolarlık bir danışmanlık ücreti ödemeye hazır olduğundan bahsetti. Ara sıra şirketin yatırımlarına destek olmak amacıyla benden seyahat etmemi isteyebilirlerdi ama onun dışında pek bir şey yapmama gerek yoktu. Martinisini havaya kaldırdı. “Şerefe,” dedi. “Şerefimize.”

Bardaklarımız birbirine çarparak çınladı. Bir anda içime bir rahatlık çöktü. Ne kadar şanslı olduğuma inanamıyordum. Yarım milyon dolar! Kurtulmuştum. İnanılmaz iyi para kazanacaktım ve karşılığında neredeyse hiçbir şey yapmama gerek yoktu. Tüm bunlar gerçek olamayacak kadar güzeldi. Ve gerçek olmadığını kısa zamanda anladım.

Martinisinden bir yudum aldı ve bardağı masaya koydu. “Mesleğin hakkında bir kitap yazdığını duydum.” Göz göze geldik. “Bunu yapamazsın.”

Bir anda restoranın duvarları dönmeye başladı. Çakalın tehditlerini ve henüz bir bebek olan kızımı düşündüm. Toparlanmak için ellerimi dayayarak önümdeki masadan güç almaya çalıştım ve ardından da arkadaşımın beni dikkatle izlediğinin bilincinde martini uzandım ve mümkün olduğu kadar tasasız görünmeye çalışarak bir yudum aldım. İçkinin tanıdık tadı beni sakinleştirdi. Ne yapmam gerektiğini gayet iyi biliyordum. Kadehimi yavaşça masaya bıraktım. “Bir kitap yazmayı düşündüm, evet, ama sonra vazgeçtim.”

“Yani yazmayacaksın?”

Başım la onayladım.

“Bu bir söz mü? Yaptığımız iş hakkında hiçbir şey yazmayacaksın.”

“Evet.”

Gözlerini içkisine çevirdi. “İyi.” Kadehini yeniden havaya kaldırdı. Ben de aynı şeyi yaptım. Bir cınlama daha. “Akıllıca bir davranış.”

Sonrasında bana Amazon’da yaşayan yerli halkları ne kadar çok sevdiğimi bildiğini ve istersem onlar hakkında bir şeyler yazabileceğimi söyledi. “Aslına bakarsan,” diye ekledi, “bu işimize bile yarayabilir.”

Söylediklerini hayal meyal işitiyordum. Vicdanım çılgınlık atıyordu: havuç ve sopa. Bir ekonomik tetikçiyken kullandığım silahlar şimdi bana çevrilmişti. Önce tehdit, ardından da ödül. Az önce pes etmişim ve kendimi bir kez daha suçluluk ve sessizlikten meydana gelen bir kafese kapatmışım. Kurumsal sömürgeciliğin kölesi oluvermişim.

Sürekli depresyondaydım. İçinde bulunduğum ruh halinden çıkabilmek için oldukça ciddi bir savaş sanatları eğitimine yazıldım, uzun süreli meditasyon yapmaya başladım ve dünyanın dört bir yanına yaptığım seyahatler sırasında gizlice öğrendiğim şaman tekniklerini mükemmelleştirmeye çalıştım. Söz konusu şaman tekniklerinden biri de rahatlamama ve negatif düşüncelerimin bir kısmından kurtulmama yarayan bir zihinde canlandırma tekniği idi. 80’li yıllarda Şamanizm’e ve diğer New Age yaklaşımlara bakış açıları son derece radikal bir şekilde değişime uğramıştı. Artık hayatımın

o kısmı ve Barış Gönüllüsü olarak yaşadıklarım hakkında konuşmaktan ve yazmaktan çekinmiyordum.

Stresten Arınmış Alışkanlık adlı ilk kitabımı 1986 yılında yazdım. Kitabım ancak birkaç sene sonra basılarak okuyucuya ulaşacaktı ama ben hiç ara vermeden ikinci kitabımı yazmaya başladım: *Psiko-yönlendirme*. Bu kitaplarımda bir ekonomik tetikçiyken yaptıklarımı en ufak bir şekilde ima eden hiçbir şeyden bahsetmemeye özen gösterdim. Kitaplarım Amazon'dan öğretileri tasvir ediyordu ama açıkçası oraya geri dönmek gibi bir niyetim yoktu.

1986 yılında bir yaz sabahı Winifred ve Jessica ile Florida'da yaşadığımız evin yakınlarında sahilde yürüyordum. Başımı kaldırıp heybetli palmyenin yapraklarına baktığımda o pek tanıdık suçluluk duygusunu bir kez daha hissettim. Ama bu seferki biraz farklıydı; günahlarımın bağışlanması için bir adım daha atmak istiyorsam ne yapmam gerektiği bir anda kafama dank etmişti. Hayatımı böylesine etkileyen ve şu anda yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olan topraklara geri dönmeliydim. Amazon'un bir zamanlar yaşadığım bölgesinin gezegenimiz üzerindeki en çok çeşitliliğe sahip, en önemli ekosistemlerden biri olduğunu televizyonda izlediğim programlar ve okuduklarım sayesinde artık gayet iyi biliyordum. Ve söz konusu topraklar başta Amerikan petrol şirketleri olmak üzere pek çok kurum tarafından tehdit ediliyordu. O nehirler ve ormanlar var olabilmemiz için hayati önem taşıyordu ve anlaşılan aynı zamanda da ekonomik gelişme hakkındaki algılarımızı değiştirmemiz için bize gereken sembol de onlardı. Yapılan zararın bir kısmını olsun geri döndürebilmek ya da en azından yavaşlatabilmek için çok acil bir şeyler yapmam gerektiğinin farkındaydım. Entsa'nın o çok sevdiği ormanlara yardım edebilmem için bana teslim ettiği görünmez okları kullanmanın zamanı çoktan gelmişti.

SWEC ile yaptığım sözleşme beni, bir ekonomik tetikçiyken yaptıklarım, benim ve benim gibilerin yağmur ormanlarına verdiğimiz zarar konusunda sessiz kalmaya mecbur bırakıyordu belki ama Vietnam Savaşı'ndan uzak durmamı sağlayan ve ölmek üzereyken beni kurtaran insanlara hayatımı adamama engel değildi. Ne

yapabileceğimden tam emin değildim ama kim bilir belki de nihayet Entsa'nın beni bir şaman olarak yetiştirirken aklındakileri gerçekleştirebilirdim.

Barış Gönüllüsü olduğum yılların ardından geçen yirmi yıl boyunca Ekvador'a bir ekonomik tetikçi olarak birkaç kez geri dönmüştüm ama sadece kıyıdaki ve dağlardaki büyük şehirlere gitmiştim. Ormanın derinliklerinde yaşayan Shuar yerlileriyle nasıl yeniden bir araya gelebileceğim konusunda en ufak bir fikrim yoktu.

Ekvador'da yaşadığım dönemde tanıştığım, İkinci Dünya Savaşı sırasında Fransa'dan Ekvador'a göç etmiş, ardından Ekvadorlu bir kadınla evlenmiş, her fırsatta Shuar yerlilerine yardım eden ve biz Barış Gönüllüleri'nin çoğuyla arkadaşlık kuran eski bir iş adamına ulaşmaya karar verdim. Bu kararım hayatımı asla tahmin edemeyeceğim bir şekilde değiştirecekti.

BÖLÜM 3

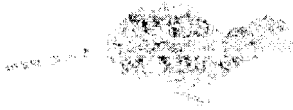
Rüyayı Değiştirmek

1987-1993

Dünya onu düşlediğın gibidir.

Senin insanların dev fabrikalar, yüksek binalar,
nehirdeki yağmur damlaları kadar çok araba düşledi.

Şimdi ise sen bu düşün aslında bir kâbus
olduğunu fark etmeye başladın.

KEFARET

Barış Gönüllüleri için çalıştığım dönemde Cuenca Oteli Henri Koupermann isimli bir adama aitti. Restoranı tüm şehirde gurme Fransız mutfağından örnekler servis eden tek yerdi. Henri doğum günlerimizde ve benzer özel günlerde son derece cömert indirimler yaparak biz gönüllüleri şımartırdı. Yerli halk ona derin bir saygı duyuyordu, bu 1960'ların Ekvador'unda iş çevrelerinde çok da sık rastlanan bir durum sayılmazdı. Bir keresinde, yüksek ateş yüzünden yataklara düştüğümde sağlıklı yemekler ve bolca Fransız konyacı ile besleyerek beni iyileştirmişti.

1987 yılında Henri'nin oteline vardığımda beni caddenin karşıındaki bir seyahat bürosuna yönlendirdiler. Kapıda uzun saçlı, kısa sakallı, vücudu oldukça kaslı, iri yarı bir adam tarafından karşılandım. Şefkatli gülümsemesi, kahverengi gözlerindeki parlolu ve sesindeki yumuşaklık olmasa kolaylıkla bir cehennem meleğii olduğıu yanlışlığına düşebilirdiniz. Elimi sıktı. "Size nasıl yardımcı olabilirim?"

"Bay Koupermann ile görüşmek istiyordum."

Güldü. "Bay Koupermann benim. Ama sanırım siz babamı kastettiniz."

"Henri'nin oğlu musunuz?"

"Evet. Daniel ben. Babam birkaç sene önce vefat etti." Başıyla bir sandalyeyi işaret etti. "Size nasıl yardımcı olabilirim?"

Ofisinde karşılıklı oturduk ve kahve eşliğinde ona Barış Gönüllüsü olduğum dönemde başımdan geçenleri anlattım.

“Sömürgecilik,” dedi. “Demek o programın bir parçasıydın?”

“Korkarım evet.”

“Korkunç bir fikir.”

Programın sorunlarına dikkat çekebilmek ümidiyle Barış Gönüllüleri ve Uluslararası Kalkınma Ajansına yazdığım mektuplardan bahsettim.

“Aferin sana. Ama...” Kaşlarını çatı. “O zamanlar yaşadığın, hani şu El Milagro dediğin yer artık orman falan değil. Otoyol oraya kadar ulaştı. Ağaçlar kesildi.”

Kulağa inanılmaz geliyordu. “Ama orası ormanın balta girmemiş derinliklerindeydi.”

“Yıkımı senin bir parçası olduğun sömürgecilik programı başlattı. Modern buldozerler de bitirdi. O makineler her şeyi değiştirdi.” İç çekti. “Bu ülke yıllarca ekonomik açıdan gelişebilmek için uğraştı. Korkarım bu çabaların sonunda ortaya en önemli kaynağımız olan çevreyi katleden bir ekonomi çıktı. Sonuç kesinlikle bize yıllarca empoze edilen algıdan çok daha farklıydı.”

“Ne kadar üzücü.” O algıyı insanların kafasına yerleştirmeye çalışanlardan biri olduğumu itiraf etmek istemedim.

“Evet.” Bir an için sustu. “Çok üzücü.” Bana doğru eğildi. “Eski köyüne gitmeyi inan bana istemezsin.”

Ona Entsa ile geçirdiğim eğitim sürecimi ve bir ekonomik tetikçi olarak yaptıklarımı anlattım. Yağmur ormanlarını korumaları için Shuarlara yardımcı olmak istediğimi ekledim, hatta bir ekonomik tetikçi olarak yaptıklarımın duyduğum vicdan azabıyla hareket ettiğimi bile açıkça itiraf ettim.

“Kefaret.” Bana nazikçe gülümsedi. Sonraları bu gülümsemenin karakterinin gerçek bir yansıması olduğunu daha iyi anlayacaktım. “Entsa’yı tanımıyorum ama seni tam da tanışman gereken insanlarla beraber yaşayan başka bir şamana götürebilirim.”

Ertesi sabah bir ağaç denizinin üzerinde uçarken neredeyse üç bin mil boyunca uzanan, Andların bir ucundan Atlantik Okyanusu’na

kadar, yani Kıta ABD'sinin tamamından daha büyük bir alana yayılan ağaçların tepelerine baktım ve içimi bir nostalji duygusu kapladı. Kalbimin derinliklerinde çok özel bir yere sahip, çok iyi tanıdığım bir yuvaya geri dönüyordum. Gözlerimi kapadım.

Gözümün önünde korkunç görüntüler belirdi: inşa edilmeleri için finansal kaynak bulduğum barajlar, endüstri parkları, İran şahının sarayı, büyük bir kalabalığın önünde son konuşmasını yapan Ekvador Başkanı Jaime Roldos ve yakılıp yok edilmiş yağmur ormanlarına petrol püskürten dev petrol kuleleri.

Gözlerimi açtığım zaman sersemlemiştim. Penceremden aşağıdaki ormanda sık ağaçların arasında bir yılan gibi kıvrılan nehri izledim. Nehrin kıyısında çatıları sazdan birkaç evin sıralandığı bir açıklık göze çarpıyordu. Kim bilir belki de Entsa'nın köyüydü. Tek motorlu uçak alçalmaya başladı ve toprak bir piste indi.

Sonraki bir haftamı ormanda Shuar yerlileriyle beraber geçirdim. Burası benim tanıdığım El Milagro'ya ya da Entsa'nın köyüne kesinlikle benzemiyordu. Barış Gönüllüleri için çalıştığım zamandan bu yana geçen yirmi yılda Shuar yerlilerinin yaşam biçiminde çok köklü değişiklikler olmuştu. Yollar ormanın derinliklerine doğru ilerlemişti, yerlilerin yaşam alanları küçülmüştü ve artık avcılık ve toplayıcılık yaparak hayatta kalmaları imkânsız hale gelmişti. Ormanın içinde ufak alanları temizlemişler ve hayvancılık yapmaya, sığır yetiştirmeye başlamışlardı. Barış Gönüllüleri'nin ve diğer sömürgecilerin aksine yeterince küçük alanlar açarlarsa etraftaki ağaçların köklerinin toprağın kaymasına engel olacağını gayet iyi biliyorlardı. Otuz yaşın altındaki genç erkeklerin çoğu ikinci dil olarak İspanyolca konuşuyordu. Büyük bir kısmı ormanı terk ederek şehirlere göç etmiş ve büyük petrol şirketleri için çalışmaya başlamıştı.

Köyde tanıştığım şaman, Numi, seksen yaşındaydı. Entsa gibi ufak tefek olmasına ve muhtemelen yaşlandıkça her geçen gün daha da küçülmesine rağmen şaşırtıcı derecede enerjikti. İnsanı âdeta hipnotize eden canlı gözleri zamansız bir bilgeliği barındırıyordu.

Ona Entsa'dan aldığım eğitimden bahsettiğimde, son yıllarını bulduğumuz köye bir günlük yürüyüş mesafesi uzaklıkta geçiren hocamı tanıdığını anlattı ve ardından da imalı imalı gülümsedi. "Ruhu seni çağırıyor." Nehre bakan bir tepelikte oturduk ve ağzından o an işitmeye ihtiyaç duyduğum kelimeler dökülmeye başladı.

"Dünya onu düşlediğin gibidir. Senin insanların dev fabrikalar, yüksek binalar, nehirdeki yağmur damlaları kadar çok araba düşledi. Şimdi sen bu düşün aslında bir kâbus olduğunu fark etmeye başladın." Yerden ufak bir taş aldı. "Sorun senin ülkenin tıpkı bu çakıl taşı gibi olması." Taşı nehre fırlattı. "Yaptığınız her şey tüm doğada harelerle yayılan dalgalanmalara sebep oluyor." Gülümsedi. "Tek yapman gereken senin dünyadaki insanların hayallerini, rüyalarını değiştirmek."

Bütün bu senaryoda Shuar yerlilerinin nasıl bir rolü olduğunu sordum.

"Sorun biz değiliz," diye cevap verdi. "Bizi değiştirmeye çalışma. Sorun sizin yaşam biçiminiz, sizin materyalist hayalleriniz, yıkıcı yöntemlerinizi bize de empoze etmek konusundaki kararlılığınız. Eğer senin halkından bazı kişiler rüyayı değiştirmenin önemini anlayabilirlerse bunu nasıl yapacaklarını öğrenmeleri için onları buraya getirebilirsin." Bir elini havaya kaldırdı. "Entsa tüm bunların olacağını önceden görmüştü." Bana ciddi bir bakış attı. "Ama dik-katli ol. Petrol şirketleri sana zarar vermeye çalışacaktır. Hem kendi hükûmetin hem de Ekvador hükûmeti peşine düşebilir."

DEĞİŞEN HAYALLER

Eve dönerken uçakta Numi'yi ve köyünü düşündüm. Gördüğüm değişiklikler beni üzmüştü gerçi ama Shuar yerlileri ile tanışmaları ve onlardan şu anda yaşadığımız dünya için büyük bir tehdit oluşturan algılarını, rüyalarını nasıl değiştirebileceklerini öğrenmeleri için insanları bu ormanlara getirerek bir fayda sağlayabileceğim düşüncesi beni heyecanlandırıyordu. Bakış açımızı, iş geliştirme modellerimizi ve yaşam tarzımızı değiştirmemiz ve sömürgeleştirdiğimiz insanları ve elbette kendimizi bu sistemden kurtarmamız gerektiğini ve sömürgeleştirme adına atılan adımları geriye döndürmenin kaçınılmaz olduğunu artık biliyordum. Ama bir yanımda hiç durmadan beni uyarıyordu ve Numi'nin sözleri zihnimde yankılanıyordu: Petrol şirketleri sana zarar vermeye çalışacak. Ve sanki bunun bana hatırlatılmasına ihtiyacım varmış gibi şu cümle durmadan kulaklarımda çınlıyordu: *Seni ve Jessica'yı tehdit eden çakallara karşı daima tetikte olmalısın.*

Bu konuyu birkaç gün boyunca derinlemesine düşündüm. Başka yazarlarla ve eskiden tanıdığım aktivistlerle konuştum. Winifred bana cesaret verdi. "Kalbinin götürdüğü yoldan gitmediğin sürece mutsuz olacaksın," dedi.

Sonunda insanları Numi'nin köyüne götürmenin yapılacak en doğru hareket olduğuna karar verdim. Bunu kendimi ve ailemi tehlikeye atmayacak bir şekilde nasıl organize edebilirdim? Benim için en garantili yolun bir sivil toplum kuruluşu kurmak olduğu sonucuna vardım. Avukat bir arkadaşım 1987 yılında bölüm 501 (c) (3)

uyarınca kâr amacı gütmeyen bir sivil toplum örgütü olan *Rüya Değişimi* isimli kuruluşunun temellerini atmam için bana yardım etti.

Rüya Değişimi'nin kuruluşunu takip eden birkaç yıl boyunca ekibimize pek çok kişi katıldı. Kitaplar yazdık, atölyeler düzenledik ve katılımcılarımız algıları değiştirerek gerçekliği de değiştirebilmenin mümkün olduğunu birinci elden öğrenebilsin diye Daniel Koupermann ile beraber Amazon'un derinliklerine Shuar ve Keçuva şamanlarının yaşadığı köylere seyahatler düzenledik. Ben pek çok defa üniversitelerde ve başka ortamlarda konuşmalar yaparak petrol şirketlerinin ve sanayileşmiş modern dünyanın materyalizme olan tutkusunun ve Amerika'nın küresel bir imparatorluk yaratma sevdasının Ekvador'da sebep olduğu yıkımdan bahsettim.

1991 yılında Daniel bana Shuarların komşusu Achuarlarla çalışmak istediğini anlattı. O güne kadar Achuar yerlileri ile hiç tanışmamıştım ama Barış Gönüllüleri'yle çalıştığım dönemde onlar hakkında ürkütücü hikâyeler duymuştum. 1969 yılında bir sabah Texaco'nun sismoloji birimlerini yerli kabilelerden koruyan birliğin başında görev yapan Yüzbaşı Espinoza ile konuştuklarımızı hatırladım. Ormanın kıyısındaki, bana vahşi batıda geçen Amerikan filmlerini hatırlatan Sucua köyünde ahşap bir banka oturmuş sohbet ediyorduk. Köyün sokakları çamur içindeydi, insanlar harap ahşap kulübelerde yaşıyorlardı ve restoranların tuvaletleri dışarıdaydı. Köydeki atlar ağaç kütüklerinden çitlere bağlanıyordu ve erkeklerin neredeyse tamamı namludan doldurulan ve her seferinde sadece tek bir el ateş edilebilen tüfeklerden taşıyordu. Sucua'yı dış dünyaya bağlayan tek şeyi, İkinci Dünya Savaşı'ndan kalma antika Douglas DC-3 model bir askerî uçağı bekliyorduk. Kapasitesi And Dağları'nın üzerinden uçacak kadar yükselmeye yetmediği ve radarı olmadığı için pilot uçağı, ortalarından buzullarla beslenen nehirler akan, bulutlarla kaplı kanyonların arasında, sadece bir kronometre ve pusula yardımıyla yönlendirmeye çalışıyordu: iki dakika sonra on derece sağa yat, bir doksan saniye sonra beş derece sola...

“Achuarlar katildir, kasaptır,” demişti Yüzbaşı Espinoza, elini boynuna götürüp boğaz kesme işareti yaparak. “Adamlar vahşi, kafa kesen cinsten. Onlardan uzak dur.”

Shuar dostlarım yüzbaşının anlattıklarını desteklemişti. “En büyük düşmanlarımız,” demişlerdi. “Sakın onlara yaklaşma.”

Hatırladıklarımı Daniel ile paylaştım. Güldü. “Bu bahsettiğin yirmi yıl önceydi. Şimdi her şey bambaşka. Bu insanların dünyaya bakış açısı değişti.” Achuarların petrole ve petrol şirketlerine muhtaç olmadan geçinmek için yapabilecekleri yeni işler bulmak istediğinden bahsetti. Aklına ekoturizm fikri gelmişti. “Ancak uzun vadede geri dönüşü olan bir çözüm,” diye itiraf etti. “Ama belki yerlilerin, her geçen gün hayatlarının daha da büyük bir parçası haline gelen modern dünyaya ayak uydurabilmelerine de yardımcı olur.” Achuar yerlileri ile bu konuyu tartışmıştı. “Son derece demokratik davrandılar,” dedi. “Bu durumdan etkilenen her köyün onayının alınması gerektiğini söylediler. Birçok farklı köyde uzun geceler geçirdim ve sonunda hepsi dış dünya ile ilişkilerini gözden geçirmeleri gerektiği konusunda bir fikir birliğine vardı. Benden çevreye zarar vermeyecek bir eko-kamp (ecolodge) inşa etmelerine yardımcı olmamı istediler ve ardından da bu tip bir tecrübe yaşamak isteyen, ormandan ve yerli halktan bir şeyler öğrenmeye hevesli insanları bu kampa getirmemi rica ettiler.”

Bütün bu anlattıkları insanların algılarını değiştirdiklerinde nasıl hayatlarının gerçekliğini de değiştirebildiklerine güzel bir örnekti.

Daniel Achuar bölgesinde bir eko-kamp kurabilmek için otelci olan babasının tecrübelerinden ve ününden de yararlanarak zengin bir Ekvadorludan kaynak sağlamayı başarmıştı. Modern hayata alışmış insanlara konforlu bir konaklama sağlayacak özelliklere sahip ama aynı zamanda da doğaya saygılı kampın yapılışını denetlemek üzere yağmur ormanlarının el değmemiş vahşi bir bölgesine taşındı. Bu ekolojik konaklama alanını Achuar yerlileri bizzat kendi kulübelerine benzer bir stilde, sadece ormandan temin ettikleri malzemeleri kullanarak inşa edeceklerdi; plastik, metal, hatta çivi dahi

kullanılmayacaktı. Modern tesisatlar dışında dışarıdan hiçbir malzeme getirilmeyecekti. Bu turistik yerleşim alanı ortak bir yemek salonundan, bir toplantı odasından ve banyoları son derece modern on sekiz kulübeden meydana gelecekti. Tüm bunlar Achuarların Kapawi adını verdiği bir bölgede inşa edilecekti. Burası Amazon'un en önemli su kaynaklarından Capahuari Nehri'yle beslenen bir gölün hemen yanındaydı ve en yakındaki yola ulaşmak için son derece sık ve el değmemiş bir ormanın içinden geçmek gerekiyordu. Daniel misafirlerin Achuar yerlisi rehberler eşliğinde yağmur ormanlarında yürüyüşlere çıkacaklarını ve Capahuari Nehri'nde kanolarla, bir yandan nesli tükenmek üzere olan pembe renkli tatlısu yunuslarını seyrederken bir yandan da göle doğru süzüleceklerini hayal etmişti. Yatırım anlaşmasının bazı maddeleri Achuarların bu kampı işletmek ve yönetmek için gerekli eğitimi almasını garanti ediyordu; kampın mülkiyet hakları tamamen onlara ait olacaktı. Daniel bu hayalini gerçekleştirebilmek ve inşaatın Achuarların yöntemlerine uygun bir şekilde ilerleyip ilerlemediğini denetleyebilmek için tam üç yılını ormanda geçirdi.

Daniel'in Achuar yerlileri için yaptıklarının, tüm gezegene yayılacak bir değişim rüzgârını harekete geçireceğini o zamanlar ikimiz de tahmin edememiştik. Algılanan gerçeklik ile nesnel gerçeklik arasındaki ilişkiyi daha net görebilmem ise ancak daha sonraları, Andlardan Keçuva yerlisi bir kadının yardımıyla mümkün olacaktı.

İKİ GERÇEKLİK

1991-1993 yılları arasında Daniel, Achuar yerlileri ile çalışırken ben de bir yandan SWEC için danışmanlık yapmaya devam ediyordum. Bir yandan da Rüya Değişimi'nin programları kapsamında insanları Amazon ve And şamanları ile tanıştırmak amacıyla düzenlediğimiz seyahatlere liderlik ediyordum. SWEC'deki işim çok vaktimi alınıyordu ve ben de geri kalan zamanımı Amazon ormanlarında ve Andlarda yaşayan yerli halkların geleneklerini ve yaşam felsefelerini modern dünyanın insanlarına tanıtmak amacıyla düzenlenen Rüya Değişimi gezilerine katılarak değerlendiriyordum.

O dönemde Keçuva yerlisi yaşlı bir şamanla tanışmıştım. Kadın Barış Gönüllüsü olduğum günlerden tanıdığım tuğlacılarınki ile aynı dil ailesine ait bir lisan konuşuyordu ama onlardan uzakta, Sinincay'ın birkaç yüz mil kuzeyinde, Otavalo yakınlarında yaşıyordu. Soyadı kendi ana dilinde bir kelime, Yamberla'ydı ama adı ve göbek adı İspanyol kökenliydi ve Amerikalıları pek bir güldürüyordu: Maria Juana. O dönemde Amerika'da çok moda ama aynı zamanda da yasak olan bitkinin adı gibi duyuluyordu.

Keçuva tuğlacılarının şamanı Maria Quischpe'nin öldüğünü öğrenmiştim ve Maria Juana bana onu hatırlatıyordu. O da tıpkı Quischpe gibi uzun mavi etekler ve üzerine de rengârenk işlemeli gömlekler giyiyordu. Gözleri kenarlarındaki kaz ayaklarına meydan okurcasına her an ıslı ıslıldı ve gülüşü etrafa sevgi ve canlılık saçıyordu. Tıpkı Quischpe'ninki gibi beni derinden etkileyen bir enerjisi vardı. And Dağları'nın eteklerinde, sekiz bin metre yükseklikte, son

derece güçlü ruhlar olduklarına inandıkları için yerli halkın saygı duyduğu Imbabura, Cotocachi ve Mojanda adında üç adet volkanik tepenin meydana getirdiği bir üçgenin ortasındaki bir vadide, kerpiç bir kulübede yaşıyordu. Tıpkı onun gibi şaman olan anne ve babası daha annesinin rahmindeyken yolladığı ilk işareti aldıkları andan itibaren kızlarının kaderinin de onlarla aynı yoldan yürümek olduğunu anlamışlardı. Şimdilerde altmışlı yaşlarındaydı, son derece kültürlü, bilgili ve özellikle de rüya değişimi konseptimizin arkasındaki felsefeyi açıklamak konusunda oldukça becerikliydi.

Ben onun anlattıklarını tercüme ederken Maria Juana bir kere-sinde misafir gruplardan birine “İki tip gerçeklik vardır,” demişti. “Nesnel, tıpkı şu sandalye gibi ve algılanan, tıpkı bu sandalyede otururken tartıştığımız fikirler gibi. Algılanan gerçekliği değiştire-rek nesnel gerçekliği dönüştürebiliriz.” Sandalyeye dokundu. “Size bu sandalyede bir şamandan başkası oturamaz dediğimde o sandal-yenin sizin için gerçekliği oturmanız için size aynı sandalyeyi gös-terdiğim zamankinden çok daha farklı olacaktır. Dinler, kültürler ve hatta ülkeler düşüncelerden ve fikirlerden meydana gelir. Yeterince insan onları benimsediğinde bu fikirler gerçekliğimiz olur.” Gülüm-sedi. “Rüyayı değiştir.”

Kelimeleri âdeta Entsa ve Maria Quischpe’nin öğretilerinin ve tüglacıların tecrübelerinin tekrarıydı. Ama Maria Juana’nın her şeyi doğrudan ve basit kelimelerle anlatış tarzı sayesinde algının insan-ların gerçekliği üzerinde yüzyıllardır nasıl bir etkisi olduğunu çok daha kolay anlayabiliyorduk.

İnsanlar Maria’dan rüyayı nasıl değiştirebilecekleri konusunda tavsiyeler almak istediklerinde cevabı şu oluyordu. “Çok basit; sa-dece kendimize anlatıp durduğumuz hikâyeyi değiştirmeliyiz. Böy-lelikle kendimiz hakkındaki düşüncelerimiz de değişecektir.”

ABD’ye geri döndüğümde çeşitli New Age konferanslarda, üni-versitelerde ve atölyelerde bu öğrendiklerim hakkında konuşmaya ve aynı konuya kafayı takmış başka insanlarla buluşmaya başla-dım. 1990’ların başından ortalarına kadar geçen zaman içerisinde

Şamanizm'e ve pek çok kimsenin alternatif gerçeklik diye adlandırdığı fikirlere olan ilgi inanılmaz artmıştı. Yerli halklar ve Şamanizm hakkında yazdığım, SWEC ile yaptığım sözleşme çerçevesinde yazmamda sakınca olmayan kitaplarımın yayınlanması, bu konuda verdiğim seminerler ve Rüya Değişimi aracılığı ile yürüttüğümüz çeşitli çalışmalar da bu zamana denk geliyordu.

Aynı dönemde insanlık tarihinin pek çok defa tamamen insanlar tarafından yeniden şekillendirildiğine dair sayısız örnek olduğunu öğrendim. İnsanların meydana getirdiği kurumların bakış açısından ortaya konan gerçeklik aslında algılarımızın bir sonucuydu. Birazdan vereceğim iki örneği ise düzenlediğim seminerlerde ve atölyelerde anlatmaktan özellikle zevk alıyorum.

Kopernik 1543 yılında tarihte çığır açan çalışmalarını yayımlayana dek insanlar dünyayı evrenin merkezi olarak algılıyordu. Bu inanış dini, bilimi, felsefeyi, tıbbı; kısaca o dönemde insanlığın gerçekliğini şekillendiren tüm hikâyeleri etkilemişti. Kopernik dünyanın güneşin etrafında döndüğünü ispatladığında bu kendimize bakış açımızı da tamamen değiştirdi.

1773 yılında Amerikan sömürgelerinde yaşayanların neredeyse tamamı İngiliz ordusunun yenilmez olduğunu düşünüyordu. Ama George Washington, 1755 yılındaki Fransız-Yerli Savaşı sırasında Monongahela Meydan Muhaberesi'nde yaklaşık 1500 askerden meydana gelen ve İngiltere'nin en tecrübeli generallerinden biri tarafından yönetilen İngiliz ordusunun sadece dokuz yüz kişilik Fransız-Yerli ordusu tarafından tam bir bozguna uğratıldığına şahit oldu. Washington "İngilizler yenilmez değil," dedi. "Tek yapmamız gereken ağaçların arkasına saklanmak." Bu cümle sömürgecilerin İngilizlerin gücü hakkındaki algısını değiştirdi ve nihayetinde İngiliz egemenliğinin sonu oldu.

İnsanlar bazen bana gerçekliği yaratanın algılar olduğu fikrinin modern psikoterapinin ve kuantum fiziğinin temelini oluşturduğunu ve aynı fikrin yüzyıllardır sanatın ve edebiyatın arkasındaki itici güç olduğunu hatırlatıyor.

1992 yılında Kaliforniya’da bir konferans sırasında Şamanizm hakkında yaptığım bir konuşmanın ardından Maya kadınlarının kurduğu mikro kredili kooperatifleri destekleyen Katalysis isimli bir sivil toplum örgütünün kurucusu ve yönetim kurulu başkanı Bob Graham yanıma geldi. Beni bu kuruluşun yönetim kuruluna davet etti.

Bu olaydan sadece birkaç ay sonra Bob benden Lynne Twist’e Guatemala’ya yapacağı yolculukta eşlik etmemi rica etti ve 1993 yılında kendimi Lynne ile Maya dağlarındaki ormanların derinliklerine giden bir arabada buldum. Lynne’in görevi Katalysis örgütünün yönetim kurulu üyelerinin ve önemli bağışçıların söz konusu sivil toplum kuruluşunun bütçelerinden yararlanan Maya kadınları ile bir araya gelebilecekleri mekânları tespit etmektir; benim görevim ise en azından bir tane Maya şamanı bularak bu buluşmalara katılmasını sağlamaktır. Bob, Katalysis’in Maya geleneklerini ve maneviyatını daha iyi anlaması ve onlarla daha sıkı bir bağ kurması gerektiğini düşünüyor ve bunu da ancak bir şamanın başarabileceğine inanıyordu ve benim de bu buluşmaya önyak olabileceğimi umuyordu.

Bu yolculuğu, 1993 yılında Rüya Değişimi adına bir grup Amerikalıya eşlik ettiğim Ekvador seyahatinin hemen arkasına denk gelecek şekilde planlamıştım. Lynne ile buluşmak üzere Quito Havaalanı’ndan Guatemala’ya doğru yola çıktığımda bu işi başarıp başaramayacağım konusunda ciddi tereddütlerim vardı. Guatemala’nın yakın tarihi Ekvador’unkinden çok farklıydı. 1960’lardan bu yana devam eden bir iç savaş ülkeyi yakıp yıkmıştı; iki yüz binden fazla Maya yerlisi Amerikalıların desteklediği sağ görüşlü baskıcı iktidar tarafından öldürülmüştü. Maya liderleri, dolayısıyla da şamanlar, iktidarın öldürmek üzere peşinde olduğu kişiler listesinin en üst sıralarında yer alıyorlardı. Amerikalılarla buluşmayı kabul etmemek için çok geçerli sebepleri vardı.

Lynne’in her nasılsa bu seyahatten birkaç ay önce de Guatemala’ya geldiğimden haberi olmuştu. O zamanki geliş sebebim sağcı iktidara üye bazı kişilerin sahip olduğu bir şirket ile ortak yapmayı düşündüğümüz bir jeotermal projesinin şartlarını belirlemektir. SWEC’in benden yapmamı istediği birkaç iş seyahatinden biriydi. Mayaların

nefret ettiği insanlar beni yedirip içirip kurşungeçirmez SUV'larla gezdirmişti. Artık bir ekonomik tetikçi olmadığımı söyleyerek kendimi kandırabilirdim belki ama bu yaptığının da söz konusu sistemi desteklemekten başka bir şey olmadığını gayet iyi biliyordum. İlk aldığım transfer priminin üzerine SWEC'den düzenli bir şekilde oldukça yüklü bir danışmanlık ücreti almaya devam ediyordum. Bir yandan da sisteme karşı kendilerini savunabilmeleri için Maya yerlilerine yardım ediyordum. Tıpkı Lynne'e de söylediğim gibi gerçekten de iki farklı dünya arasında kalmış bir adamdım.

Uçağımın tekerleri Guatemala topraklarına dokunduğu an bütün benliğimle bu seyahate çıkmayı kabul etmemiş olmayı dilemiştim. *İki dünya arasında sıkışmış adam* pek çok düşman edindiği bir dünyaya ayak basmak üzereydi. SWEC adına Maya yerlilerine karşı yürütölen savaşı finanse eden zengin iktidar aileleri ile bir anlaşma imzalama peşindeydim. Katalysis adına ise aynı Maya yerlileri ile bir bağ kurmaya çabalıyordum.

BÖLÜM 4

Kartal İle Akbabanın Birleşmesi

1993

Kehanet odur ki, beş yüzyıl sonra, beşinci güneşin (Fifth Pachacuti) başlangıcında, yani şimdi, kartal ve akbaba beraber uçacak, çiftleşecek ve dünyaya daha bilinçli, sıra dışı, yepyeni bir kuşak getirecek.

KARANLIK BULUTLAR

Land Rover'ın penceresinden etrafımızı çevreleyen Guatemala dağlarının üzerinde dolanan bulutların meydana getirdiği siyah duvarı seyrediyordum. Duvar bir anda parlayan bir şimşekle ikiye ayrıldı ve ardından da şiddetli bir gök gürültüsü duyuldu: *Hikâyemi bu kadar ayrıntılı bir şekilde Lynne ile paylaşmak bir hata mıydı, diye düşünmeden edemedim.*

Guatemala'da dördüncü günümüzdü. Lynne görevini başarıyla tamamlamıştı. Katalysis'in desteklediği Maya kadınlarını; tavuk yetiştirmek, kumaş dokumak, sepet, çanak çömlek ya da yerel marketlerde veya Guatemala şehrindeki turistik dükkânlarda satılabilecek benzer ürünler üretmek gibi projelerini, onları ziyarete gelecek gruba anlatmaları için ikna etmek nispeten kolay olmuştu. Kadınların yaşadıkları köylere yakın ve aynı zamanda da ayrıcalıklı Amerikalıların sıcak duş, konforlu yatak ve damak zevklerine uygun yiyecekler bulabileceği otellerde ve restoranlarda odalar ve toplantı salonları ayarlamıştı.

Benim şansım o kadar yaver gitmemişti. Maya liderlerine şamanlarından biri ile tanışmak istediğime dair haber yollamıştım. Kendi şaman eğitimimden ve Şamanizm'e duyduğum ilgiden bahsetmeyi de ihmal etmemiştim. Buna rağmen aradan iki koca gün geçtiği halde beni arayıp soran olmamıştı. Sonra, üçüncü günün akşamında olumlu bir gelişme oldu. Yüksek dağların tepesinde yaşayan bir şaman bizi Maya Dağları'ndaki evinde beklediğine dair bir haber yolladı.

Şimdi o dağlara doğru yoldaydık. Pencerenin dışında, bulutların meydana getirdiği siyah duvardan kopan kömür karası hayaletler yamaçlardan aşağı süzülüyordu. Bu ülkede yaşayan tüm zenginlerin ve güç sahiplerinin –ve bundan sadece birkaç ay önce bir süreliğine benim de– kurşungeçirmez araçlarda gezmesinin müsebbibi insanların topraklarına doğru ilerliyorduk. Bu yaklaşan fırtına her an karşımıza çıkması muhtemel tehlikelere karşı sanki bizi uyar-mak istiyor gibiydi.

Aracımızın yavaşladığı ve rehberimizin sekiz Maya yerlisinin hükûmetin askerleri tarafından bir otobüsten zorla indirilerek yolun kenarına götürüldüğü ve ardından çocuklarının ve eşlerinin önünde vurulduğu noktayı işaret ettiği dönemecin görüntüsü bir kez daha gözümün önünde belirdi. Koltuk altlarım terden sıırılsıklam oldu. Ziyaret ettiğimiz insanlar tarafından düşman olarak algılanmam kuvvetli bir ihtimaldi, Lynne’i resmen bir savaşın ortasına götürüyordum.

Korkularımı onunla paylaştım.

“Afrika’da Açlık Projesi için çalışırken başımdan bayağı bir olay geçti,” dedi nazıkçe gülümseyerek. “Paranoyaya kapılman çok doğal.”

Başımınla onayladım ve pencereden dışarıyı seyretmeye devam ettim. Ani bir şimşek ve ardından gelen kulakları âdeta sağır eden gök gürültüsü bütün vücudumun korkudan titremesine sebep oldu. Bir süre daha dikkatimi dağları çevreleyen karanlık gölgelere vermeye çalışarak dışarıyı seyrettim ve sonra bakışlarımı önde oturan iki Maya yerlisinin enselerine çevirdim. Lynne’in haklı olduğunu kendime tekrarladım, gereksiz yere endişeleniyordum; Maya liderleri hayır işlemek için yola çıkmış iki Amerikalıyı kaçırarak ya da öldürecek kadar aptal olamazlardı. Bu düşünce beni yatıştırdı. Orta sınıf beyaz bir Amerikalı olmanın ayrıcalıkları sayesinde dört ayağımın üzerine düştüğüm anları hatırladım.

“Buluşacağımız şu şaman,” Lynne’in sesi düşüncelerimi böldü, “onun hakkında ne biliyorsun?”

Şiddetli bir rüzgâr yüzünden yolun ilerisinde dev bir toz bulutu havalandı ve camlarımız titredi. Lynne’e döndüm. “Hiçbir şey. Bir

dönem Meksika'nın Yucatan bölgesinde Maya tataları ve nanaları (erkek ve kadın şamanlara verilen isimler) ile çalışmışım. Hepsi bu.” İç çekti. “Bu bahsettiğim 70'li yıllarda oldu, MAIN'den uzun bir izin almışım. Ama burada bizi neyin beklediği konusunda en ufak bir fikrim yok.”

“O Meksikalı şamanlar... sana ne öğrettiler?”

“Antik Maya'dan kalan pek çok öğretiyi paylaştılar benimle.” Bu soru kısa bir süreliğine de olsa dikkatimi kasvetli dağlardan, yaklaşan korkunç fırtınadan ve içimdeki huzursuzluktan başka bir şeye verebilmem için iyi bir fırsattı. Lynne'e Maya şehirlerinin, dev piramitler ve tapınaklar dâhil, bataklıklara yerleştirilen beton platformlara benzer setler üzerine kurulduğunu anlattım. Mayalar bunu yapabilmek için milyonlarca ağaç kesmişti ve bu yüzden de bataklıklar kurumuştur. “Anlaşılan,” diye devam ettim, “o zamanlar sadece kraliyet ailesinin mensupları, asil aileler ve rahipler, kısaca hükmedenler, tam zamanlı şehirlerde yaşıyorlar. Muhtemelen geriye kalan herkes çoğu zaman şehirlerin dışında yaşıyordu ve onlardan hükmedenler için çalışmaları; mücevher, kıyafet, yiyecek ve hatta sanat ürünleri bekleniyordu. Fakir halkın bu hizmetleri karşılığında rahipler tüm insanlığa bol ve bereketli mahsul ve refah getireceğine inanılan seremoniler ve ritüeller düzenliyormuş. Gel zaman git zaman gittikçe daha çok ağaç kesildiği ve daha çok bataklık kurduğu için iklim değişmiş. Gittikçe daha az yağmur yağmaya başlamış. Yer altı su tabakaları kurumuş. Kıtık başlamış. Şehirler başka şehirlerle savaşa girmiş. Kendilerine hükmedenlere inancını yitiren insanlar ormanın derinliklerine ve dağların tepelerine kaçmışlar. Orman hakimiyeti ele geçirmiş. Yüzlerce yıl boyunca dünyanın çok büyük bir kısmının, Orta Amerika'yı kaplayan ağaçlarla örülü tepelerin arasında, gökyüzüne uzanan piramitlerin ve dev bir uygarlığın saklı olduğundan haberi dahi olmamış.”

“Bu gayet açık bir mesajla benziyor,” dedi Lynne, “bugün gezegenimize yaptıklarımız konusunda bizi uyaran gayet açık bir mesajla.”

Gökyüzü şimşeklerle aydınlandı; bu seferkiler o kadar yakında çakmıştı ki içinde bulunduğumuz araba sarsıldı. Yol kenarındaki cıvıllık çalılıklar o ışıpta iki katı uzunlukta ve son derece ürkütücü görünüyordu. Karanlık bulutlar tıpkı siyah pelerinli büyücüler gibi dağların etrafında dönüp duruyordu.

Lynne derin bir iç geçirdi. “Umarım bu fırtınanın içine doğru gitmiyoruzdur.”

Yolun benim camıma denk gelen tarafında üzerlerindeki kalın pançolara sarınmış, rüzgârdan korunmak için başlarını öne eğmiş bir grup adam, kadın ve çocuk bize doğru güçlkle ilerliyorlardı. Sürücümüz yavaşladı. Yanlarından geçerken adamlardan biri kafasını kaldırarak pencereden içeri baktı. Araba hızlandı. Adamı görebilmek için arka cama döndüm. Yumruğunu kaldırdı, üzerine tükürdü ve bana doğru salladı.

Bütün vücudumun istemsizce ürperdiğini hissettim.

Lynne olan bitenden habersiz kendi camından yolun diğer tarafını seyreliyordu.

Arabayla yukarılara doğru tırmanmaya devam ettik. Gittikçe bulutlara yaklaşıyorduk. Lynne, Afrika’da ve Hindistan’da yaşadıklarından ve edindiği tecrübelerden bahsetmeye başladı. Nasıl kendini küresel açlığı sonlandırmaya adanmış ve o güne kadar Açlık Projesi için nasıl milyonlarca dolar toplamayı başardığını anlattı. Kelimeleri, coşkulu sesi ve insanlığa yardım etme hevesi içinde bulunduğumuz durumu neredeyse unutmama sebep oldu. Ama sonra bir anda tüm bu yardımları alan değil de veren tarafta olmamızın bile tadını çıkardığımız ayrıcalıklardan biri olduğunu fark ettim.

Ve sonra Land Rover durdu.

Dışarıdaki kasvetli ve ıssız manzaraya baktım. Ve küçük kerpiç bir kulübe fark ettim.

Jorge bize doğru döndü. “Vardık.”

TAŞLAR

“Çok şanslıyız.” Jorge Lynne’in kapısını açtı. “Fırtına bizi pas geçerek doğuya doğru ilerledi.”

Arabadan çıktım ve bir süredir bizi çevreleyen kapkara bulutların uzaklaştığını gördüm. Yakınlardaki tepelerden üzerimize soğuk nemli bir rüzgâr esti.

Jorge ayaklarımızın altında âdeta çatırdayan toprak bir yoldan bizi küçük kerpiç kulübeye yönlendirdi. Ağaçtan yapılmış kapıya vurdu. Lynne endişeli bir şekilde koluma sarıldı. “Belki de evde değildir.” Sesi ümit doluydu.

Jorge kapıyı bir kez daha çaldı. Kırmızı siyah damalı bir tişört giymiş bir adam kapıda belirdi. Jorge Maya dilinde adama bir şeyler söyledi. Adam bizi baştan aşağıya süzdü ve Jorge’ye dönerek yüzünde bir sırıtmayla başını salladı ama tek bir kelime dahi etmedi. Kapı kapandı.

Bekledik. Kimse konuşmuyordu. Sadece buz gibi rüzgârın uğultusu duyuluyordu. Lynne üzerindeki cekete iyice sarındı.

İçimde kötü bir his vardı. Lynne’e daha önce de anlattığım gibi bu şaman hakkında en ufak bir şey bilmiyordum. Kültürüne ve topraklarına verdiğimiz zararlardan dolayı biz Amerikalılardan nefret ediyor olabilirdi ve kim bilir belki de bizi, herkesin gözü önünde rezil etmek veya daha kötü şeyler yapmak için sinsice ayağına çağırılmıştı. “Sanırım şansımızı daha fazla zorlamayarak geri dönsek iyi olacak,” dedim.

Tam o sırada kapı yeniden açıldı. Damalı tişörtlü adam eşikte duruyordu. Kenara çekildi ve arkasında gölgelerin arasında saklanmış bir adam daha olduğunu fark ettik. Adam kollarını göğsünün önünde kavuşturmuştu, üzerinde bir blucin ve lacivert bir tişört vardı. Başına saçlarını örtecek şekilde kırmızı bir bandana bağlamıştı. Jorge'ye Maya dilinde hızlı hızlı bir şeyler söyledi ve ardından bize arkasını döndü.

Jorge kulübeye girdi ve bize de onu takip etmemizi işaret etti.

Sadece arka duvardaki ufacık bir pencerenin ve aralık kapıdan içeri sızan ışığın aydınlattığı karanlık odaya girdik. İçeriye Mayaların seremonilerde kullandığı bir çeşit tropik reçine olan kopalin neredeyse tahammül edilemez derecede keskin kokusu sarmıştı. Alçak ahşap bir masanın etrafında bir kanepe ve iki tahta iskemle duruyordu. Duvarlarda Maya işi örtüler asılıydı. Damalı tişörtlü adam kapıyı kapadı. Odayı artık sadece ufacık camdan sızan sisli bir ışık süzmesi aydınlatıyordu. Adam kapının önünde öylece, tıpkı bir gölge gibi durdu, sırtı kapıya dönük bizi izlemeye başladı.

“Bu Tata Roberto Poz,” dedi Jorge tahta iskemlelerden birine oturmak üzere olan bandanalı adama bakarak.

Elimi uzattım.

Roberto elime baktı.

Elimi aşağı indirdim.

“Lütfen oturun.” Jorge kanepeyi işaret etti.

Lynne bana baktı. Huzursuzluğumu çaktırmamaya çalışarak ona biraz olsun güven verebilmek ümidiyle her şeyin yolunda olduğunu göstermek için başımı öne eğdim ve elimle kanepeyi işaret ettim. Usulca oturduk.

Derin bir nefes aldım ve kanepenin ucuna ilişmiş bir vaziyette Jorge'ye döndüm. Katalysis'in Maya kadınları ile yaptığı çalışmalarını anlattım ve Mayaların şaman geleneklerini daha iyi anlayabilmek ümidiyle Roberto'yu da bu buluşmalara davet etmeyi arzu

ettiğimizi söyledim. Ben İspanyolca anlatıyordum ve Jorge de söylediklerimi Maya diline çeviriyordu.

Loş ışıktaki Roberto'nun yüz ifadesini tam seçemiyordum ama parmaklarını sabırsızca sandalyesinin koluna vurduğunu görebiliyordum. Jorge söylediklerimi çevirmeyi bitirdiğinde Roberto başını sağındaki kapalı bir kapıya döndürdü. Bakışlarını takip ettim ve o kapının arkasında kimin veya neyin gizli olduğunu merak ettim.

Roberto bakışlarını yeniden bizim oturduğumuz tarafa çevirdi ve gözlerini bana dikti. Maya dilinde konuşuyordu ve dediklerini anlayamıyordum ama sesinin kızgınlıkla titrediğini duyabiliyordum.

“Nasıl cesaret edersin?” diye tercüme etti Jorge. “Benden yardım istemeye nasıl cesaret edersin? Senin hükûmetin, senin Merkezî İstihbarat Teşkilatın (CIA) ben kendimi bildim bileli halkımın yaşadığı köyleri işgal eden hükûmeti destekledi. Guatemalalı askarlere bize nasıl işkence yapacaklarını, bizi nasıl öldüreceklerini öğrettin. Başkan Arbenz'i, bizi gerçekten savunan tek siyasetçiyi devirdin. Tıpkı sizden önce İspanyolların yaptığı gibi halkımın itibarına, onuruna ve topraklarına göz diktin.”

Arkama yaslanarak oturduğum yerde küçülmeye çalıştım. *Sen* derken kimden bahsettiğini merak ediyordum doğrusu. Jorge şamanın cümlelerini tercüme ederken ikinci çoğul şahıs ve daha resmî siz anlamında kullanılan *usted* yerine ikinci şahıs için kullanılan *tu*'yu kullanıyordu. Gerçi bunun bir önemi var mıydı emin değildim. Maya dilinde bu iki kullanım arasında bir fark var mıydı? Hiçbir fikrim yoktu ama bir ekonomik tetikçi olarak benim tüm bu olaylarda oynadığım rolden haberi olduğundan ve genel olarak tüm Amerikalıları değil de bu bahsettiklerini yapan kişi olarak doğrudan beni suçladığından şüphelenmeye başlamıştım.

Roberto öne doğru eğildi. Gölgelelerin arasında iyice karanlık duran yüzü yüzüme o kadar yakındı ki sıcak nefesinin kokusunu alıyordum. “Şimdi de gelmiş benden seninle iş birliği yapmamı mı istiyorsun?” Âdeta tısladı. “Sence ben aklımı mı yitirdim?”

“Biz buraya,” dedim, sesimin titremesine engel olmaya çalışarak, “size saygı duyduğumuz için geldik, çünkü bize sizin bir bilge olduğunuzu anlattılar, kendi halkınızın gözünde bir lider olduğunuzu.” Kısa bir an duraksadım ve Jorge’ye söylediklerimi tercüme edebilmesi için zaman tanıdım, bu arada ben de doğru kelimeleri bulmaya çabalıyordum. “Biraz evvel söylediklerinizin hepsine tamamen katılıyorum. Ben de tıpkı sizin gibi, iç savaşınızda oynadığı rolden dolayı ve ülkenizi sömürgeleştirdiği için Amerikan hükûmetine kızgınım.” Bekledim. Herhangi bir cevap gelmeyince devam ettim. “Bize neden yardım etmeniz gerektiği konusuna gelince, aklıma geçerli tek bir sebep geliyor; belki de halkınızla benim halkım arasında bir köprü kurmamıza yardım etmek istersiniz.” Bir kez daha sustum. Bir kez daha karşı taraftan bir cevap gelmedi. “Amerika’da pek çoğumuz birkaç Amerikan şirketinin ve hükûmetimizin size yaptıklarından nefret ediyoruz. Bunu değiştirmek istiyoruz. Yeni yollar keşfedebilmek için yardımınıza ihtiyacımız var. Uzun bir süredir halkınıza ve dünya üzerindeki daha pek çok insana, ki buna kendi insanlarımız da dâhil, zarar veren eylemlerimizi değiştirmemiz, yeni yollar bulmamız için bize yardım etmelisiniz.”

“Boş laflar!” Sandalyesinin kolunu yumrukladı. “Bu yalanların hepsini daha önce de duyduk.”

Göz göze geldik. “O yalanları söyleyenler başkalarıydı, ben değildim.” Kelimeler ağızımdan çıktığı an ne kadar ironik bir durum olduğunun farkına vardım. Söylediklerim bir bakıma doğruduydu ama öte yandan da iki farklı dünya arasında sıkışıp kalmış bir adamdım; hâlâ az önce suçladığım şirketlerden birinden maaş alıyordum ve bir ekonomik tetikçi olarak çalıştığım dönemlerde çok sık yalan söylemişim.

Bana baktı, bakışları âdeta gözlerimi deliyordu.

“Katalysis’i araştırabilirsiniz,” diyerek sözlerime devam ettim. “Halkınıza fayda sağlayacak pek çok proje yaptık, mikro krediler vererek özellikle kadınlara çok yardımcı olduk.”

Acı bir kahkaha attı. “Bu da bir taktik. Sizin taktiklerinizi iyi biliriz.” Eliyle beni uzaklaştırmak istercesine bir işaret yaptı. “Artık yetti.”

Lynne’e baktım. Bakışlarını önündeki sehpadan kaldırmıyordu. Aklıma söyleyecek başka bir şey gelmedi.

Roberto sandalyesinden kalktı.

Bir anda kulaklarımda Maria Juana’nın sesi çınladı. Algıyı ve dolayısıyla da gerçeği değiştirebilmek için “Sadece kendimize anlattığımız hikâyeyi değiştirmemiz yeterli,” demişti.

O sabah otelden çıkarken Ekvador seyahatim sırasında Maria Juana’nın köyünün yakınlarında yaşayan bir Keçuva şamanının bana hediye ettiği örgü çanta gözüme çarpmıştı. Ani bir kararla çantayı yanıma almıştım. Şimdiyse yerde ayaklarımdan dibinde duruyordu. İçinde aralarında antik taş bir balta kafası ve taştan oyulmuş bir İnka haçı da bulunan, hepsi Keçuva şamanının halkı için kutsal sayılan objeler vardı. Çantayı yerden aldım, aramızda duran sehpanın üzerine koydum ve içindekileri çıkardım.

Roberto o sırada ayağa kalkmış gitmeye hazırlanıyordu ama geri döndü ve masanın üzerindeki bakarak iç geçirdi. Hafifçe öne eğildi ve dikkatle masadaki objeleri incelemeye başladı. Göz göze geldik. “Nereden buldun bunları?” diye sordu İspanyolca.

Objeleri bana Ekvador’da tanıştığım Don Estaban Tomayo isimli bir Keçuva şamanının verdiğini söyledim. Jorge tercüme etmeye gerek görmedi.

Roberto sandalyesine geri oturdu. Derin bir nefes aldı ve yavaşça bıraktı. Uzunca bir süre önündeki masanın üzerinde duran objeleri seyretti. Sonra öne doğru eğildi, parmaklarını balta başının üzerine götürdü ve ardından da dairesel hareketler yaparak elini onlara dokunmadan tüm eşyaların üzerinde gezdirdi. Başını kaldırarak bana baktı. “Don Estaban’ı tanıyorum.”

Çok şaşırmıştım. “Onu tanıyor musunuz?”

“Hiç şahsen karşılaşmadık. Ama evet şamanik seyahatlerimde karşılaşmıştık.” İspanyolcası kusursuzdu.

“Oğlunun vaftiz babasıyım,” dedim.

Yüzüme baktı. “Don Estaban’ın arkadaşı mısınız?”

Başım la onayladım.

Elini önündeki objelere daha da yaklaştırdı. “Dokunabilir miyim?”

“Elbette.”

Balta başını ve İnka haçını eline aldı ve büyük bir dikkatle inceledikten sonra çantaya geri koydu. Tüm diğer objeleri de aynı şekilde eline alarak inceledi ve sonra hepsini çantaya geri koydu. Ardından çantamı yavaşça kaldırarak önce kalbine götürdü, sonra da ayağa kalktı ve içindekilerle beraber sağındaki, daha kısa bir süre önce son derece tehditkâr olduğunu düşündüğüm kapalı kapıya doğru tuttu. “Lütfen benimle gelin. İkiniz de.”

Lynne ile beraber peşinden gittik. Kapıyı açtı ve bizi içeriye davet etti. Odada yanan mumların ışığı o kadar parlaktı ki gözlerimin alışması biraz zaman aldı.

İçerideki tek mobilya, üzerinde Mayaların yaptığı ufak tefek heykeller, kristaller ve birçok başka doğal taş olan ahşap bir masaydı. Bu bir *şaman altarı*ydı.

Roberto bize dönerek gülümsedi ve ardından da heykellerden bazılarını yavaşça kenara iterek masanın tam ortasında bir yer açtı. Çantamı içindekilerle beraber açtığı bu boşluğa koydu. Seramik bir kâseyi masanın ön tarafına yerleştirdi ve mumlardan biriyle içindeki bir şeyi yaktı. Bir anda havaya dumanlar yükselmeye başladı ve burnuma o tanıdık tropik reçine kokusu geldi. Bir yandan Maya dilinde duaya benzer bir şeyler mırıldanırken bir yandan da içinde reçine yanan kâseyi masadaki objelerin üzerinde gezdirdi.

SEREMONİ

Üç ay sonra, 1993 yılında Lynne ile beraber Guatemala'daki Tonicapan Otel'i'nin toplantı salonlarından birinde, Katalysis'in yönetim kurulu üyelerinin ve yatırımcılarının bazılarında oluşan bir topluluğun önünde yerden biraz yüksek bir platformun üzerine yerleştirilmiş sandalyelerde oturuyorduk.

Roberto Paz, yüzünde son derece ciddi bir ifadeyle aramızdaki sandalyede dimdik oturuyordu. Üzerinde Maya şamanlarının geleneksel kıyafetleri vardı; beyaz bir gömlek, beyaz bir pantolon, belinin etrafında geniş kırmızı bir kuşak ve kafasında üzerinde Maya sembolleri işlenmiş kırmızı bir bandana. Yüzü donuk ve ifadesizdi. Az önce odayı arındırmak için yaktığı tropik reçinenin kokusu bütün toplantı salonunu kaplamıştı. Ekvador seyahatimden getirdiğim kutsal objeler o gün Roberto'nun altarında gördüğüm diğer bazı parçalarla beraber önümüzdeki 'masada duruyordu.

Kendimi Sovyetler Birliği'nin yakın zamanda şahit olduğumuz çöküşünü düşünürken yakaladım. Bu tarihî olay ve Mayalarla kurmaya başladığımız bu yeni ilişki beni umutlandırıyordu. Artık dünyadaki tek süper güç olduğuna göre Amerika Birleşik Devletleri belki de eski sömürgecilik taktiklerini, tüm bu entrikaları bir kenara bırakır, ekonomik tetikçileri azleder ve gerçek demokrasinin faydalarını herkese gösterebilmek için eline geçen bu muazzam fırsatı değerlendirirdi. Şimdi geriye dönüp baktığımda o zamanlar ne kadar da saf olduğumu görmek beni şaşırtıyor. ABD'nin bu fırsatı batıracağını, dünyadaki kaynakları sömürmeye devam edeceğimizi, yüzden fazla

Ülkede asker konumlandıracağımızı, politikalarımıza destek verdikleri sürece acımasız diktatörleri savunacağımızı ve vermeyenleri de demokratik seçimlerle başa gelmiş dahi olsalar devireceğimizi, gezegeni yakıp yıkmaya ve hassas doğal ortamlara zarar vermeye devam edeceğimizi ve tarihte gelmiş geçmiş en büyük imparatorluk olacağımızı elbette tahmin etmem gerekirdi.

Son seyahatimizi takip eden haftalarda Lynne ile beraber Katalysis'in kurucusu ve yönetim kurulu başkanı Bob Graham'ı ve genel müdürü Jerry Hildebrand'ı da yanımıza alarak Guatemala seyahatimiz sırasında bize katılacak herkesle yüz yüze veya telefonda konuşmuştuk. Misafirlerimizin çıkacağımız yolculuğu iç savaş yüzünden parçalanmış bir ülkenin sınırları içerisinde yapacağımızı iyice anladıklarından emin olmak istemiştik. Onlara kendi otobsmz ve şofrmz kiraladığımızı, mümkün olan en iyi otellerde konaklayacağımızı ve seyahatimizin güvenli olması için elimizden gelen her türlü tedbiri aldığımızı anlatmıştuk. Öte yandan Mayaların bu iç savaş sırasında inanılmaz acılar çektiğini, Amerika Birleşik Devletleri'nin son derece acımasız diktatörleri desteklediğini ve Maya halkının ülkemizi onlara karşı yrtlen soykırımın destekçilerinden biri olarak gördüğünü de açık açık eklemiştik. Guatemala'ya vardıktan sonra başımıza neler gelebileceği konusunda hiçbir garantimiz olmadığının altını çizerek olası katılımcıların hepsini uyarmıştuk.

Bu telefon konuşmaları sırasında kimi zaman karşı tarafın heyecanını kimi zaman da korkusunu duymuştuk. İçlerinden bazıları bizimle gelmek istemediğini ve bu seyahati çok riskli bulduğunu bildirmişti. Düşünmeleri gereken aileleri ve işleri olduğunu söylemişlerdi, ne kadar tedirgin olduklarını seslerinden anlayabiliyorduk. Sonunda, çoğu beyaz ve Amerikalı otuz kadar kadın ve erkek bizimle bu yolculuğa çıkmayı kabul etmişti.

Totonicapan'daki o ilk gece Lynne ile beraber misafirlerimize Roberto Poz'u nasıl bulup bize katılmaya ikna ettiğimizi anlattık. Maya halkının trajik hikâyesinden bahsettik ve baskıcı hkmetlerin askerî operasyonlarını destekleyen ve finanse eden ABD'nin bu katliamlarda oynadığı rolü kısaca konuklarımıza açıkladık. Ardından

ben 2012 kehanetini, 1970’li yıllarda Meksika’nın Yucatan bölgesinde tanıştığım Viejo Itza’nın ve diğer şamanların bana aktardıkları şekliyle özetledim. Aynı kehanetin pek çok versiyonundan sadece biriydi benim anlattıklarım.

“Bu kehanete göre,” diye anlatmaya başladım, “bütün dünyayı karanlığa sürükleyen bir kralın hakimiyeti çok uzun bir süredir, yüz-yıllardır devam ediyormuş. Adı pek çok yerde ‘Seven Macaw’ olarak geçen bu kral acımasız, vahşi, egoist ve maddiyata çok düşkünmüş. Hakimiyeti sırasında yeni şehirler kurmak için pek çok orman yok edilmiş, bataklıklar kurutulmuş. Doğal kaynaklar tüketilmiş. Sayılı zenginler ve halkın geri kalanı arasında gittikçe genişleyen bir uçurum meydana gelmiş. Şiddet ve karmaşa her geçen gün artıyormuş. Efsanenin devamında ‘Kahraman İkizler’ diye bilinen iki kardeşin Seven Macaw’ın başını keserek bir sepete attığı anlatılır. Bu iki kardeş Seven Macaw’ın yerine şefkatli, kendinden önce başkalarını düşünen, özverili, halkını, çevreyi korumaya, onunla bir bütün halinde yaşamaya ve maddiyattan çok maneviyata değer veren yaşamlar seçmeye teşvik eden bir lider olan Hunahpu’yu geçirmiş. 2012 yılı binlerce yıllık Maya takviminin son bulduğu ve Hunahpu’nun Seven Macaw’ın yerine geçtiği yıl olduğu için çok önemlidir. Yeni takvim 22 Aralık 2012’de başlayacak.”

“Neden tam olarak o gün?” diye sordu dinleyicilerden biri. “Bugünden tam 19 yıl sonra.”

“Çok uzun zaman önce,” diye açıkladım, “Maya gökbilimcileri dünyanın perspektifinden bakıldığında güneşin 21 Aralık’ta Saman Yolu Galaksisi’nin merkezi ile yani galaksimizin tam ortasındaki Büyük Yarık ile hizalanacağını öngörmüşlerdi. Bu an aynı zamanda Seven Macaw’ın kafasının sepete atılışını ve değişimin başlangıcını da temsil ediyor. Kehanet 22 Aralık 2012 tarihinde evrenin enerjisinin şekil değiştireceğini söylüyor. Kendimizi, insanlığı ve insanlığın sorumluluklarını farklı bir bakış açısıyla sorgulama fırsatımız olacak, değer yargılarımız değişecek ve dünyanın geleceğini güven altına almak için gerekli adımları atmaya başlayacağız. Bu kısım önemli: Değişimin başlayabilmesi için önce bizim harekete

geçmemiz gerekiyor. Liderlerimiz kendi başlarını kesip sepete atacak değiller; biz onları zorlamazsak son derece gerekli olan önemli değişiklikleri başlatmayacakları kesin.”

Salondaki kalabalığa baktım. “Pek çok efsane, mit ve kehanet gibi bu da çok önemli bir mesaj içeriyor. Her birinizin kendine ‘Ben kimim ve ben neyim? Neden insanlık tarihinin tam da bu zamanına denk gelen bir dönemde doğdum? Korkularım neler? Gereken değişimi başlatmama ne engel oluyor?’ diye sorması gerekiyor.”

Bir kadın elini kaldırdı. “Bence,” dedi, “ikizlerin Seven Macaw’ın kafasını kesmesi çok önemli. Liderler kafamızın içine girmeye ve kendi isteklerini bize empoze etmeye çalışıyorlar. Bana kalırsa *Kartal ile Akbabanın Efsanesi* bize, aklımızı bir kenara bırakıp kalbimizi dinlemeye başlamamız gerektiğini söylüyor. Lütfen o efsaneyi bizim için bir kez daha tekrarlar mısınız?”

Bakışlarımı salonda gezdirdim. “Herkes konuşmaya devam etmemi istiyor mu?”

Salondan sesler yükseldi: “Evet! Lütfen anlat.”

“Kimse bu efsanenin ne zaman ortaya çıktığını veya ne kadar eski olduğunu tam olarak bilmiyor,” diye anlatmaya başladım. “Muhtemelen iki bin yıllık ve hatta daha eski. Amazon’dan çıkmış ve ardından da And Dağları’nda yayılmış olma ihtimali çok yüksek. Efsane der ki: ‘Çok çok uzun zaman önce insan toplulukları iki farklı yol izledi. Kartal insanlar zihnin ve bilimin yolunu seçtiler ve akbaba insanlar kalbin, tutkunun, mistik olanın izinden gitmeyi ve doğa ile spiritüel bir bağ kurmayı tercih ettiler. Efsaneye bakılırsa bu iki topluluk yüzyıllar boyunca hiç karşılaşmadı. Sonra bizim takvimimize göre MS 1500 yılında başlayan dördüncü Pachacuti (Andlarda konuşulan Keçuva dilinde beş yüzyıllık zaman dilimine verilen ad) döneminde yolları kesişti; Kartal neredeyse akbabanın neslinin tükenmesine sebep oldu. Kehanet bu karşılaşmadan tam beş yüzyıl sonra, beşinci Pachacuti’nin başlangıcında, yani şimdi, kartal ve akbabanın beraber uçacağını, çiftleşeceğini ve dünyaya daha bilinçli, sıra dışı, yepyeni bir kuşak getireceğini söyler.

Tarih ilk kehaneti doğrular. Columbus, 1492. Kartal, akbabanın topraklarını istila eder,ve yerli halkı neredeyse yeryüzünden siler. Ama tamamen değil.

Ve şimdi yaklaşık beş yüzyıl sonra buradayız ve kehanet bir kez daha gerçekleşiyor. Kartal ve akbaba yüksek bilinci oluşturmak, sıra dışı bir nesil yaratmak üzere bir araya geliyor. Olay gerçekleşiyor! Yerli halkın bilgeleri onların yöntemlerini öğrenebilmemiz için bizi topraklarına davet ettiler. Endüstriyelleşmiş dünyada yaşayan insanların doğadan gelen geleneksel bilgeliğe ve Şamanizm'e ilgisi gün geçtikçe artıyor. Olay gerçekleşiyor! Mayalar, biz. Tam da şu anda. Bugün! Bu seyahat."

Bir kez daha tek tek her birinin gözünün içine baktım. "Bu da bir başka mesaj, öyle değil mi?" dedim ve konuşmaya devam ettim. "Bu kehanet bizi akbabalardan, yani yerli halktan öğrenebileceklerimizi, geleneklerini, seremonilerini ve kültürlerini keşfetmeye çağırıyor. Hepimizin ataları yerli halklardı. Yerli halkların yüzlerce, hatta binlerce yıldır toprağı onurlandıran, sürdürülebilir bir hayat yaşadığını biliyoruz. Kendinize şu soruyu sorun: Neden bu alışkanlıklarımızdan vazgeçtik? Bu yaptığımız hatayı telafi edebilecek tutkum ve becerim var mı? Aynı anda hem beni çok mutlu ederek doyuma ulaştıracak hem de Ölüm Ekonomisi'ni yaşadığımız gezegende uzun bir süre daha var olmamızı destekleyecek bir ekonomiye, bir Yaşam Ekonomisi'ne dönüştürmeye yarayacak ne yapabilirim? İç sese kulak vermek için ne yapabilirim?"

Sustum ve bakışlarımı Lynne'e çevirdim. Sözü ona devrettiğimi anlayarak Roberto'yu izleyicilere takdim etti.

Roberto ayağa kalktı, gözlerini salonda gezdirdi ve onu dinleyenlerin hepsini kucaklarcasına kollarını iki yana açtı. Maya dilinde birkaç kelime söyledi. Sonra yüz ifadesi yumuşadı ve İspanyolca konuşmaya başladı. Söylediklerini salondakilere tercüme ediyordum. "Topraklarıma hoş geldiniz. Buraya geldiğiniz için çok mutluyuz." İlk başlarda aramıza katılmak konusunda nasıl isteksiz olduğunu

anlattı. “Ama,” dedi, “şimdi size baktığımda ve enerjinizi hissettiğimde burada sizinle beraber olmak bana onur veriyor.”

İspanyol işgalinden bu yana halkının çektiği acıları, ülkenin zenginlerinin geri kalan halkı nasıl yıllarca sömürdüğünü ve yabancı şirketlerin ve Amerika Birleşik Devletleri’nin nasıl diktatörleri ve dolayısıyla onların soykırım çabalarını desteklediğini anlattı. Köylerini ve yaşam alanlarını ziyaret ettiğimizde sadece Maya halkının çektiği acıları değil, aynı zamanda bu acılar karşısında gösterdikleri metaneti de anlamaya çalışmamızı öğütledi. Kadınların sadece gerilla savaşçısı kocalarını desteklemekle kalmayarak bizzat sokaklara döküldüklerini, protestolar düzenlediklerini, polise karşı direndiklerini ve çoğu zaman yaralandıklarını, hapse atıldıklarını, hatta canlarından olduklarını anlattı. Halkının “Dünyanın Kalbi, Cennetlerin Kalbi, Suyun Kalbi, Ateşin Kalbi, Havanın Kalbi, Tüm Kalplerimiz” diye tanımladığı olgularla arasındaki çok güçlü bağdan bahsetti. İnsanlarla doğa arasında bir ayrım olmadığını vurguladı. “Tüm kalpler birbirine bağlıdır.”

Roberto’nun cesaretinden çok etkilenmiştim. Duyduğu nefretin enerjisini sevgiye ve iş birliğine dönüştürebilmek ümidiyle düşmanlarını temsil eden bir topluluğun önüne çıkmıştı.

Tam da o sırada, bu Maya şamanının sözlerini tercüme ederken ben de kendi yolumu bulduğumu fark ettim. O fırtınalı günde Lynne ile beraber dağlara yaptığımız yolculuk sırasında aslında birilerinin bana saldırmasından veya fiziksel şiddet uygulamasından çok, bir ekonomik tetikçi olduğum dönemde yaptıklarımın yüzleşmek zorunda kalmaktan korktuğumu fark ettim.

Aynı zamanda o salonda bulunan herkesin kendiyi ve içinde yaşadığı kültürle yüzleşmek zorunda kaldığını anladım. “Onların” kötü “bizim” iyi olduğumuz ve pastanın “bize” ait kısmını “onların” elinden almamız gerektiği anlayışı, çatışmalar ve antagonizm yaşam biçimimizi derinden etkiliyordu. O odada bulunan herkes Amerikalıydı ve dolayısıyla da verdiği vergilerle Mayaları yok etmeye ant içmiş askerî bir girişimi finansal anlamda desteklemişti. Eskiden

bir ekonomik tetikçi ve şimdi de SWEC danışmanı olduğum düşünülürse ben bu soykırımında çok daha direkt bir rol oynamıştım. Bu seyahatin amacı sebep olduğum yıkımın bir kısmını onarabilmektir.

O gün o salonda iki farklı kültür bir arada bulunuyordu. Amerikalılar, yani kartallar sırf ekonomik kazanç uğruna Maya kültürünü ortadan yok etmeye teşebbüs edebilecek, ardından da bu yaptıklarını savunmaya kalkabilecek bir kültürün parçasıydı. Bu örnekte Roberto Poz gibi Maya liderleri tarafından temsil edilen akbabalar ise insan ilişkilerine, doğaya ve gelecek kuşaklara daha çok önem veriyordu. Bu kadar farklı iki kültür birbirine karşılıklı saygı gösterebiliyor, bir şeyler öğretebiliyor ve aynı şekilde birbirinden bir şeyler öğrenebiliyorsa o zaman kim bilir başka daha neler mümkün olabilirdi?

Roberto konuşmasını bitirdiğinde platformdan aşağı indi ve ona teşekkür etmek için sahneye yaklaşanların elini sıkmaya başladı. Herkesi tek tek selamlamaya özen gösteren Roberto'yu izledim.

Ertesi günden itibaren bir otobüse atlayarak, Lynne ile önceden belirlediğimiz bölgelere seyahat etmeye başladık, Katalysis'in finanse ettiği mikro kredi programlarına üye kadınlarla tanıştık ve hayata geçirdikleri bazı projeleri gezdik. Çektikleri sıkıntıları dinledik, iç savaş sırasında kocaları öldürüldüğü ya da ortadan kaybolduğu için çocukları yetim, kendileri dul kalan bu kadınların acılarına ortak olduk. Ve baş koydukları bu mücadeleyi kazanmak ve kültürlerinin ve geleneklerinin devamını sağlamak konusunda ne kadar kararlı olduklarına şahit olduk.

Carita isimli bir kadın bize askerlerin nasıl gecenin bir yarısı evini bastığını, kocasını sürükleyerek dışarı çıkardıklarını ve onun ve dört çocuğunun gözü önünde bilincini yitirene dek dövdükten sonra boş bir çuval gibi yere yığılan adamı nasıl bir kamyonetin arkasına fırlatıp gözden kaybolduklarını anlattı. Kadın kocasını o günden sonra bir daha hiç görmemişti.

"Hükûmeti kızdıracak hiçbir şey yapmamıştı," dedi kadın duygularını güçlkle kontrol etmeye çalışırken. "Çiftçiydi, savaşı değil." Kocasını ortadan kaybolduktan birkaç ay sonra Carita ailesini artık tek

başına geçindirmesi gerektiğini anlamıştı; Katalysis'in finanse ettiği mikro kredi kooperatifine katılmıştı, çamurlarının ve çömlekçi çarkının ilk taksitini ödeyebilmek için ufak bir kredi almıştı. Bizi büyük bir gururla dükkânında gezdirdi ve tek tek eserlerini gösterdi.

Gruptaki kadınlardan biri eline aldığı vazoyu göstererek, "Bunu New York'ta bir galeride ufak bir servete satabilirsin," dedi.

Carita gülümsedi. "Ufak bir servete ihtiyacım yok. O vazo için sadece 15 dolar istiyorum. Çocuklarımı bir hafta boyunca doyurmaya yeter o para."

Oradan ayrılırken neredeyse bütün dükkânı boşaltmıştık.

Juanita Luisa'nın hikâyesi ise bambaşkaydı. Kocasını isyancılara katılmıştı. Hükûmet güçlerine karşı verdiği mücadele sırasında bir bacağına kaybetmişti. Tek bir koltuk değneğin yardımıyla hayata devam etmeyi öğrenmişti gerçi ama artık ürettiklerini yerel pazarda satması imkânsızdı çünkü pazarı sürekli denetleyen askerler onun düşmanın tarafında olduğunu anında anlıyorlardı.

Adam kalbi kırık bir şekilde teselliye alkolde aramıştı. "Artık hiçbir işe yaramıyor," diye itiraf etti Juanita. "Ama yine de kocamdır. Onun ve çocuklarımın karnını doyurmak zorundayım." Çocukluğundan beri kumaş dokuduğunu ama şimdi aldığı mikro kredi yardımıyla başka kadınları da organize ederek bir dokumacılar kooperatifi kurduğunu anlattı. "Büyük bir iş insanı oldum artık," dedi gülerek. "Yedi muhteşem kadın çalışıyor yanımda. Artık benim kumaş dokumaya neredeyse hiç vaktim olmuyor çünkü ürettiklerimizi Guatemala'ya götürerek satmak bütün vaktimi alıyor."

Yerli kadınların iş yerlerine ve projelerine yaptığımız ziyaretler sırasında insanın içine işleyen buna benzer bir düzineden fazla hikâyeye dinledik. Katalysis yönetim kurulu üyeleri ve destekçileri bu seyahat sırasında Guatemala ve halkı hakkındaki düşüncelerinin nasıl da değiştiğini hiç durmadan tekrar edip duruyorlardı. "Buradaki gerçeklik beklediğimden çok farklı," dedi kadınlardan biri, diğer pek çok katılımcının duygularını da özetleyerek. Herkes bu kadınların yaratıcılığın, cesaretinden, yeteneklerinden ve hayatlarında

oynadığı rol yüzünden Katalysis'e minnet duymalarından ve bizim kültürümüzün bitmek bilmeyen saldırılarına rağmen kendi kültürlerini korumak konusundaki kararlılıklarından ve adanmışlıklarından çok etkilenmişti.

Akşamları o gün yaşadıklarımız hakkında konuşmak üzere kaldığımız otellerin konferans salonlarında buluşuyorduk. Lynne, Bob Graham, Jerry Hildebrand ve ben; Katalysis'in çalışanları ile bir araya gelerek mikro kredinin ne kadar önemli olduğundan bahsediyorduk. Çalışanlara göre kadınlara kredi vermek son derece akılcıca bir iş stratejisiydi. Erkeklerin aksine kadınlar aldıkları krediyi asla içkiye, kumara yatırmıyor veya benzer şekillerde boşa harcamıyordu. Bu mikro krediler sayesinde dünyanın pek çok ülkesinde kadınlar o güne kadar hiç sahip olmadıkları bir güç kazanmışlardı.

Lynne, "Bunun sonucunda," diye ekledi, "pek çok kadın, ailenin ekmek getireni konumuna geçti. Yaşadığı toplulukta kanaat lideri ve gelecek nesillere rol model oldu."

Çoğu zaman akşam yemeğinin ardından Lynne, Açlık Projesi için çalıştığı yıllar boyunca geliştirdiği bazı pratikleri bizimle paylaşıyordu, hissettiklerimizin derinine inmemiz için bizi cesaretlendiriyordu. Bazen iki kişiyi karşılıklı oturtup o gün içinde yaşadıkları olaylardan onları en çok etkileyeni anlatmalarını istiyordu. Bazen üç kişilik gruplar oluşturuyorduk ve herkes grubun diğer iki üyesinin en sevdiği, en takdir ettiği özelliğini paylaşıyordu. Bazen de sadece karşılıklı hikâyeler anlatıyor, duygularımızı ve düşüncelerimizi paylaşıyorduk.

Bu paylaşımlar sırasında gruptan pek çok kişi zengin Amerikan mahallerinde doğduğu ve büyüdüğü için hayatı boyunca bir gümüş tepside önüne konan avantajların ancak bu seyahat sırasında farkına vardığını itiraf etti. Mayalarla zaman geçirerek ve hikâyelerini dinleyerek medyada aktarılandan çok daha farklı bir bakış açısı kazanmışlardı. Ayrıca bu seyahat sayesinde hayatları boyunca hiç çaba sarf etmeden sahip oldukları bazı ayrıcalıkların, Guatemala gibi başka

Ülkelerin sömürülmesi sonucu elde edildiğini ve bu ülkelerin doğal kaynaklarına mal olduğunu görmüşlerdi.

Son gecemizde Roberto tn misafirleri düzenleyeceği geleneksel Maya ateş seremonisine katılmaya davet etti. Hep beraber otele biraz dışında otlardan ve çalırlardan arındırılmış bir alana gittik ve bizden bir çember oluşturmamızı istedi.

“Neredeyse tn ateş seremonileri,” diye anlatmaya başladı, “bu şekilde başlar.” Elindeki beyaz şeker paketini havaya kaldırarak içindekileri bir çember oluşturacak şeklide toprağa boşalttı. “Bu çember bir olmayı, aynı olmayı temsil ediyor; toprağın kalbi, cennetin kalbi, kalbimizin doğayla ve evrenle bütün olduğunun simgesi.” İçine bir artı işareti çizdi. “Dört yn ama aynı zamanda dört element: kutsal hava, kutsal su, kutsal toprak ve kutsal ateş.” Çeyrek dairelerden her birinin ortasına şekerle beyaz bir nokta yaptı. “Bu noktalar insanların yeryüzünden tamamen silindiği dört farklı zamanı temsil ediyor. Büyük tufan. şamanlar bizi balığa dönüştürmüştü. Sular geri çekildiğinde yeniden insana dnştk.” Bir başka noktayı işaret etti. “Ateş. Volkanlar. Kuşlara dnştk ve alevlerin üzerinden utuk.” Ve bir diğerini. “Rzgrlar. Fırtınalar. Maymunlara dnştk ve en esnek ağaçlara sarıldık.” Son noktayı işaret etti. “Dünya yarıldı. Depremler. Yarasalara dnştk ve mağaraların içine saklandık.” Sonra yine elindeki toz şekerle artının tam merkezine çizgilerini kesen daha ufak bir çember çizdi. “Bu ise şimdi. Bir kez daha insanlık yok olma tehlikesi ile karşı karşıya.” Oturduğu yerde biraz doğruldu; gözlerini bir çember oluşturan bizlerin üzerinde gezdirdi. “Diğer seferlerden farklı olarak bu felaketi biz yarattık.” Bir an için sustu ve bir kez daha tek tek her birimizin gözünün içine baktı. “Bu sefer nasıl şekil değiştirmeliyiz?” Gülümsedi. “Tıpkı bu gün burada yaptığımız gibi bir araya gelmeliyiz ve bu gezegende bir insanın gücüne sahip olmanın ne anlama geldiğini daha iyi kavrayabileceğimiz bir bilgelik seviyesine yükselmeye çalışmalıyız.”

“Yüksek bilinç,” dedi biri İşpanyolca.

Roberto’nun gülümsemesi bütün yüzüne yayıldı. “Aynen.”

İçine Hint kopal ağacından elde edilen minik top şeklindeki reçineler, renkli mumlar, ham şeker küpleri ve bal dolu çikolatadan minik kaplar atarak önündeki ateşi desteklemeye devam etti. Bir saat boyunca Maya takviminin günlerini ve enerjisini yüksek sesle tekrarladık, arada kendi tasalarımızı, endişelerimizi ve düşüncelerimizi, kendi kişisel yolculuğumuzda bizi bekleyen dönüşümleri gerçekleştirebilmek için ihtiyaç duyduğumuz enerjileri mumlara üfle-dik ve o mumları ateşe sunduk.

Maya kültürü kadar eski, üç bin yıl öncesine, hatta belki de daha da eskiye dayanan bu seremoniye katılan Katalysis üyelerini izler-ken derin bir coşku hissettim. O çemberde yer alan herkes âdeta ısıldıyordu. Maya halkının sadece yaşadıkları toprakları etkileyen doğal felaketleri değil, aynı zamanda İspanyol istilasını ve şu anda hâlâ devam eden iç savaşı atlatabilmesinin en büyük sebebinin bu tip seremoniler ve bu seremonilerin Mayaların algıları üzerindeki etkisi ve hayatın travmalarını aşabilmeleri için onlara verdiği ilham olduğunu düşünmeden edemedim. *Her yerde herkes benzer pratikler yapsa dünya çok daha yaşanılır bir yer olmaz mıydı*, diye düşündüm.

Seremoninin ardından bazılarımız oteldeki toplantı odasına gittik. Roberto'ya kendi düzenlediğim workshoplar sırasında çeşitli yönlendirmeler yaparak insanları çıkardığım şamanik yolculuklardan bah-settim. Benden hemen orada bir örnek göstermemi istedi. Beraber yapmamızı önerdim. Böylece bir davul ve çingirak eşliğinde Roberto ile bize katılmak isteyen grup üyelerini yönlendirmeye başla-dık ve hep beraber şamanik bir yolculuğa çıktık.

Yere dizilmiş matların üzerine yatan katılımcılara kendilerini ta-mamen güvende hissettikleri kutsal bir yeri hayal etmelerini söyle-dim. “Söz konusu yer,” diye açıkladım davul ve çingirak sesleri eşli-ğinde, “gerçekten bildiğiniz, daha önceden gittiğiniz bir yer, örneğin çocukluğunuzda ziyaret ettiğiniz bir mekân olabilir. Veya hayal et-tiğiniz bir yer olabilir. Size en çok hitap eden duyunuzla hayaliniz-deki o yeri keşfetmeye başlayın. Eğer görsel bir insansanız görebil-rirsiniz. Eğer değilseniz endişelenmeyin. Duyabilir, kokusunu ya da tadını alabilir ya da dokunabilirsiniz. Veya sadece düşünebilirsiniz.

‘İlham almak’ kelimesi ‘ilahi’yle bağlantılıdır, tanrısal âleme özgü duygu ve düşünceler demektir, yüreğini ilahi ilham perisine aç. Yapman gereken tek şey sana kendini gösteren her ne ise olmasına izin vermek. Zihninin araya girmesine müsaade etme.”

Az önce söylediklerimi çevirerek Roberto’nun kulağına fısıldadım. Gülümsedi ve yaklaşım tarzımı onayladığını göstermek için başını öne eğdi. “Şimdi,” diye devam ettim, “yavaş yavaş sanki uçuyormuşçasına ya da sihirli bir halının üzerindeymişçesine kutsal mekânından yükselmeye başla. Yukarı, daha yukarı yükselmeye devam et, daha da yüksel.” Ben konuşurken bir yandan da davulları ve çingırağı çalmaya devam ediyorduk. “Şimdi aşağıya, yeryüzüne bak. Baktığının ne olduğunu gör.”

Kendi süreçlerini tamamlayabilmeleri için onlara yaklaşık on beş dakika bir süre tanıdık. Roberto elindeki çingırağı sallarken çoğu zaman gözleri kapalıydı. Ama arada birkaç defa bana bakıp gülümsedi ve başını onaylarcasına salladı.

Yolculuklarından geri dönebilmeleri için insanlara rehberlik ettikten sonra onlardan birer eş seçerek karşılıklı yaşadıkları deneyimi paylaşımlarını rica ettim. Bu kısmı da tamamladıktan sonra içlerinden bazıları deneyimlerini bütün grupla paylaştı. Lynne de onlardan biriydi. Daha sonra bu deneyimini *Paranın Ruhu* isimli kitabında okuyucularıyla paylaşacaktı,

Bu katıldığım ilk şamanik seremoniydi ve kendimi bırakarak rüya haline geçtiğimde fevkalade bir deneyim yaşadım... Kocaman bir kuş oldum ve kendimi uçsuz bucaksız yemyeşil bir ormanın üzerinde uçarken deneyimledim. Aşağıya baktığımda ormanın zemininden yükselerek bana doğru gelen bedenlerinden ayrılmış yüzler gördüm. Aralarında geometrik desenlerle kaplı, başlarında sarı ve kırmızı tüylerden taçlar takılı erkek suratları vardı. Önce bana ve ardından da ormana geri süzülürlerken bilmediğim garip bir lisanla konuşuyorlardı.¹⁴

14 Lynne Twist, *The Soul of Money (Paranın Ruhu)*, New York: W.W. Norton, 2003, s. 174-175.

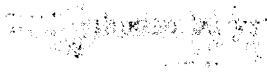
Daha sonraları Lynne'in deneyimlediği bu şamanik yolculuğun onu, kocası Bill'i, arkadaşlarını, Achuar yerlilerini, Amazon ve And bölgesinde yaşayan başka yerli halkları ve on yıllar boyunca seksenden fazla ülkede yüzlerce, binlerce insanı etkileyecek olayların habercisi olduğu anlaşıldı. Bu eninde sonunda hepimizin dokunarak zorunda olduğumuzu keşfedeceğimiz jaguara doğru atılmış bir başka adımdı denebilir; bu jaguar bizi önce gezegende insan olmanın ne anlama geldiği hakkındaki düşüncelerimizi değiştirmemiz ve ardından da gerçeği dönüştürmemiz için cesaretlendirecekti. O gece temellerini attığımız iş birliğinin kartal ve akbaba kehanetini hayata geçirme sürecimizin bir parçası olduğunun farkına daha sonraları varacaktım.

BÖLÜM 5

Jaguar İle Karşılaşma

1993

Bunu rüyalarında gördüklerini, şamanlarının bu rüyaların derinliklerine inerek onları yorumladığını ve insanların bizim insanlarımıza dokunmaları, en çok korktukları şeyle iletişime geçmeleri gerektiğini söylediler.

KAN DAVASI

“Öldür! Öldür! Öldür!” Ellerindeki mızraklarla pencereme şiddetle vuruyorlardı.

Katalysis grubu ile Guatemala’ya yaptığım seyahatten tam üç ay sonra Kapawi’deki Achuar köyünün yakınlarında, Ekvador yağmur ormanlarının ücra bir köşesinde saklı toprak piste henüz inmiş ufacık bir uçağın içinde mahsur vaziyetteydim. Korku içinde dışarıya, öfkeden deliye dönmüş Achuar savaşçılarının boyalı yüzlerine baktım. Ellerindeki mızraklarla, palalarla uçağımızın camlarına ve gövdesine vuruyor ve bir yandan da kendi dillerinde bildiğim bir kelimeyi haykırıyorlardı: “Öldür! Öldür!”

Yüzbaşı Espinoza’nın Achuar yerlilerinin katil olduğunu söyleyerek beni uyardığı 1969 yılından bu yana geçen 25 yıl içinde bazı şeylerin değişeceğini düşünmüştüm. Bir zamanlar yaşadığım Shuar bölgesine kadar uzanan yeni yollar yapılmıştı, pusula yardımıyla uçan DC-3 model uçakların yerini modern, radarlı Cessnalar almıştı, Sucua kasabasındaki vahşi batıyı andıran konaklama yerlerinin yerinde artık sifonlu tuvaletleri olan ve musluklarından sıcak su akan oteller vardı.

Ama Achuar yerlileri hâlâ medeniyetten uzak, yolu olmayan uçsuz bucaksız ormanlarda yaşıyordu.

“Öldür! Öldür!”

“Hadi havalan artık,” diye bağırdım pilota.

“Yapamam,” diye geri bağırdı. “Tekerleklerinin önüne kütük sıkıştırdılar.”

“Yahanua’yı öldürün! Tukupi’nin kızını öldürün!”

Yahanua hemen önümde, pilotun yanında oturuyordu. Koltuğunun arkasından destek alarak bana doğru döndü. “Bırak beni öldürsünler.” Sesi sakindi. “Ben nasılsa öldüm. Belki beni öldürürlerse siz kurtulabilirsiniz. Tek şansınız bu.”

Dışarıdan gelen sesler gittikçe daha da yükselmeye başladı. “Yahanua’yı öldürün! Tukupi’nin kızını öldürün!”

Kalbim göğsümden fırlayacakmışçasına çarpıyordu. Çaresizce dikkatimi toplamaya ve bir çıkış yolu düşünmeye çalıştım.

İşte o anda pencereden bakınca arkadaşım Daniel Koupermann’ı fark ettim.

Daniel aylar önce beni arayarak Kapawi bölgesinde yaşayan Achuar yerlileri ile tanıştırmak istediğini söylemişti.

Ben de bu uçuşu planlamış ve yanımda da üç kişi daha getirmiştim: Ekvadorlu bir tur rehberi olan Juan Gabriel Carrasco, Güney Amerika yerlileri hakkındaki kitaplarımı yayımlayan *Inner Traditions International* isimli yayınevinin sahibi Ehud Sperling ve halkının topraklarına yaptığımız ziyaretleri organize etmemize yardım eden ve bize rehberlik yapan Shuar yerlisi Yahanua.

Kapawi’nin yakınlarındaki uçak pistine indiğimiz o günden bir gece önce dördümüz yıllardır hakkında pek çok hikâye dinlediğim Tukupi isimli bir Shuar şamanını ziyaret etmiştik. Yahanua bu çok değerli şamanın, bizim kültürümüzdeki karşılığı düşünüldüğünde, vaftiz kızıydı diyebiliriz.

Tukupi, Shuar bölgesini Achuar topraklarından ayıran sınırın yakınlarında yaşıyordu. Yahanua bize Tukupi’nin yaşını kimsenin tam olarak bilmediğini ama 1940’lı yıllarda yüzlerce Shuar yerlisinin yine aynı sayıda Achuar yerlisi ile savaştığı son büyük savaşların bazılarında liderlik yaptığı düşünülürse seksenin üstünde olduğunu

tahmin ettiklerini anlatmıştı. Bu savaşları takip eden yıllarda hayata bakışı değişmiş ve bir şaman olmuştu.

Büyük savaşlar Katolik misyonerlerin çabaları sonucu sona ermişti ama çok eski adalet ve intikam geleneklerine dayalı kişisel düşmanlıklar devam ediyordu. Tukupi, kendinin de itiraf ettiği üzere, yaşayan diğer tüm Shuar yerlilerinden daha fazla, göğüs göğse savaşta tam otuz üç tane Achuar yerlisi öldürdüğü için onların kardeşlerinin ve oğullarının hedefindeydi.

Dövüşçü olarak saldığı nam yüzünden Tukupi'yi gözümde ür-kütücü, çatık kaşlı, çok yaşlı olduğu için muhtemelen kırış kırış, antik bir savaşçı gibi canlandırmıştım. Belki de kültürümün önyargılı bakış açısının etkisiyle ve okuduğum ve izlediğim tüm kitaplar ve filmler yüzünden onu bir şamandan çok bir savaşçı olarak hayal etmiştim. Yanılmışım. Tukupi'yi ilk gördüğümde çok şaşırdım. Altında asker yeşili bir şort vardı, üzeri çıplaktı ve kocaman göbeğı gözler önündeydi. Uçaktan indiğimizde bizi karşılamak üzere ağır ağır yanımıza gelen bu yaşlı adam tıpkı gülen Çinli bir Buda'ya benziyordu. Tek bir farkla, dişlerinin çoğı eksikti. Tukupi elimi coşkuyla sıkarken yüzündeki dövmeleri inceledim. Bana yıllar önce tanıştığım Entsa'yı hatırlatmışlardı.

“Dövmeler çok yaşlı,” dedi tutuk bir İspanyolcayla gülerek.

Karanlık çökmeye ve ağaç kurbağalarının kakafonisi diğer tüm sesleri bastırmaya başladığında Tukupi'nin kulübesinde sohbet dalmıştık. Burası da bana aynı şekilde Entsa'yı ve hayatımı değiştiren o şifalanma seansını tecrübe ettiğim kulübesini hatırlatmıştı. Gecenin ilerleyen saatlerinde Tukupi bize bir zamanlar nasıl göğüs göğse savaşmıştı anlattı.

“Bazen,” dedi Shuar dilinde, Yahanua söylediklerini bizim için İspanyolcaya çevirirken, “savaşçılardan biri genç bir oğlan aracılığı ile onur kırıcı bir mesaj yollardı, örneğin ‘Karlarınız çok çirkin ama yine de onları becermeye geleceğim. Yaşamak istiyorsanız yolumdan çekilin’ gibi. Bazen de bu mesajlar ‘Kardeşimi öldürdün. Sen de öleceksin’ gibi son derece kısa ve öz olurdu.” Bir kahkaha attı.

“Bana sürekli mesaj yollayıp duruyorlardı. Onlarla karşılaştığımda savaşmadan önce hep aynı soruyu soruyordum: ‘Neden bir gece aniden sinsice sokularak öldürmediniz beni?’ Belki Shuar yerlileri bu yöntemi tercih edebilirdi ama bunun bir korkağın seçimi olduğunu söylerlerdi. Ben de onların yöntemlerinin de bir aptalın seçimi olduğunu söyledim ve bu yüzden de mezarı boylayacaklarını.” Bize şöyle bir baktı. “Sonra savaşmaya başladık ve mızrağım veya palamla onları öldürürdüm.”

“Kafalarını kesip bastırarak küçültür müydün?”

“Elbette.” Bir kez daha güldü. “Ruhlarının geri dönüp bana saldırmasını istemezdim.”

O eski savaşçının evinde oturmuş, mırıldar gibi savaş ritüellerinden bu kadar normal bahsedişini dinlerken Ehud’a Shuar yerlilerinin öldürülen bir insanın ruhunun bir parçasının intikam almak için geri döneceğine inandıklarını açıkladım. Yerliler buna engel olmak için ölünün kafasını küçültüyor ve böylece o parçanın sonsuza dek tutsak kalmasını sağlıyorlardı.

“Bunu nasıl yapıyorlardı?” diye sordu Ehud.

Sorum üzerine Tukupi bize göstererek anlatmaya başladı. Önce parmağını boynunun bir ucundan diğer ucuna, ardından da ense-sinden başının yukarısına doğru götürdü. “Başı kesip içindeki her şeyi boşaltıyorduk: kafatasını, beyni, her şeyi ve nehirlerin tanrıçası Tsunkui’ye hediye ediyorduk. Ardından kafa derisini koruyabilmek için kaynatıyorduk. Sonra da ruhun intikam almak isteyen parçasını içeride tutabilmek için gözlerini, burun deliklerini ve ağzını dikiyorduk ve son olarak da yeniden bir yüz şeklini alabilmesi için içine sıcak taşlar dolduruyorduk. Her geçen gün deri çektikçe ve küçüldükçe daha küçük taşlar kullanıyorduk. Ve nihayet içine kapok¹⁵ doldurarak ruhun huzura kavuşması için aylarca sürecektir se-remoniler düzenliyorduk.”

15 Pamuk gibi bitki tohumundan elde edilen sarı renkli, yumuşak ve dayanıksız bir elyaf türü. (ç.n.)

“Ruhu huzura kavuşturmak,” diye tekrarladı Ehad. “Bu fikri sevdim. ABD halkının hayal ettiğı gibi vahşi, kan dondurucu, intikam almak ve aşağılamak için yapılan bir ritüelden çok daha farklı geliyor kulağı.”

Tukupi’nin kulübesinde yanan ateşten geriye kalan korlar yavaş yavaş sönmeye başlarken sohbetimizin de sonuna gelmiştik. Uyku tulumlarımızın içine yerleştığımızda gözümün önüne küçültülmüş kafaların görüntüleri gelmişti ve Achuar yerlilerinin bugünlerde Tukupi hakkında ne düşündüğünü merak etmiştim.

Şimdi etrafı öfkeden deliye dönmüş Achuar yerlileri tarafından kuşatılmış bu uçakta otururken sorunun cevabını da almıştım.

Tukupi’nin topraklarına indiğimizden bu yana geçen yirmi dört saat içerisinde eski düşmanlarını ziyaret ettiğimiz ve şimdi de vaf-tiz kızı ile beraber seyahat ettiğimiz bilgisi bir şekilde Kapawi topraklarına ulaşmıştı. Kim bilir haber belki yaya ulaklar belki de yerel radyo tarafından yayılmıştı ama her hâlükârda savaşçılar geleceğimizden haberdar olmuş ve harekete geçmişlerdi.

Her ne kadar Tukupi’nin hikâyelerinden çok şey öğrenmiş olsak da anlaşılan onu ziyaret etmek yanlış bir karardı. Babaları ve kardeşleri Tukupi tarafından katledilen bu insanların gelenekleri kendi onurlarını korumak için Yahanua’yı ve bu durumda onunla seyahat ettiğimiz için muhtemelen bizi öldürmeleri gerektiğini söylüyordu.

“Öldür! Yahanua’yı öldür! Tukupi’nin kızını öldür!”

Uçağı gittikçe daha kuvvetli vuruyorlardı ve sesleri de gittikçe daha çok yükseliyordu. Daniel’ın bu kudurmuş kalabalığı yararak bize yaklaştığını görünce bir nebze rahatladım. Ama sonra aklıma onu da gözlerini kırpmadan öldürebilecekleri geldi.

Uçağı varmayı başardı ve ellerini havaya kaldırdı. “Kardeşlerim, izin verin konuşayım,” diye bağırdı İspanyolca. İçlerinden birisi söylediklerini Achuar diline çevirdi. Bağırışmalar bir an için sustu. “Bu insanlar benim arkadaşım.” Pilota motorları susturmasını işaret etti. “Buraya barışçıl niyetlerle geldiler.”

Uçağın içinde, önce emniyet kemerlerinin birinden çıkan klık sesini ve hemen ardından Juan Gabriel'in yanı başındaki kapının mandalının açılma sesini duydum. Telaşla kendi kemerimi açmaya çabaladım.

Kapı açıldı ve Daniel'in eli içeri uzandı. "Hadi gel, çabuk," dedi Juan Gabriel'e.

Sırada ben vardım. Toprağa ayak bastığımda güneşin keskin ışıkları sendelememe neden oldu, dizlerim titriyordu, Daniel'in güçlü kollarına tutundum. Arkamı dönerek Ehud'un uçaktan inişini seyrettim.

Tam o sırada sessizlik tüyleri diken diken eden bir çığlıkla bölündü.

Savaşçılardan biri uçağın açık kapısına doğru koşmaya başladı. Elindeki palayı uçağa doğru tehditkâr bir şekilde sallıyordu. Parlak kırmızı ve siyah boyalarla çizgiler çizilmiş yüzü öfkeden kudurmuştu.

Daniel hızla adamla uçağın arasına siper oldu. Savaşçı Daniel'a birkaç santim kala durdu ve bakışlarını onun yüzüne dikti. Daniel yumuşak bir sesle adama bir şeyler söylerken bir yandan da uçağın kapısını kapatmaya çalışıyordu. Yahanua ve pilot uçağın içinde kaldılar.

Achuar yerlileri Ehud, Juan Gabriel ve benim çevremde gittikçe daralan bir çember oluşturmaya başladılar. Vücutlarını sinirli hareketlerle bize sürüyor, silahlarını havada sallıyor ve "Öldür, öldür, öldür," diye haykırmaya devam ediyorlardı.

Daniel elini havaya kaldırdı. "Bu yöntemler eskide kaldı." Daniel'in sesi son derece kontrollü ve sakindi ve asla titremiyordu. Söylediklerini tercüme eden yerli de aynı sakin sesle konuştu. "Achuar ve Shuar yerlilerinin düşmanlığı geçmişte kaldı. Artık hepimizin birlik olması gerekiyor: Achuar, Shuar, Kichwa yerlileri, tüm halklar bir olup petrol ve maden şirketleri ile savaşmalı." Omzuma dokundu. "Bu John Perkins. Size ondan ve Rüya Değişimi adındaki sivil toplum kuruluşundan bahsetmiştim. Buraya size yardım etmek için geldi."

Daniel üçümüzü savaşçılardan uzaklaştırıp yakınlardaki bir ağacın gölgesine götürmeye çalışırken ayağımın altındaki toprak âdeta kayıyormuş gibi hissediyordum. Ağacın gövdesine yaslandım ve yeniden uçağı çevreleyen kalabalığın içine dalan Daniel'ı seyrederken nefesimi kontrol altına almaya çalıştım.

Uçağın pencerelerinden birinde bir surat belirdi. Belki bir ışık oyunuydu ya da hayal gücüm bana oyun oynadı ama bir an için bunun Tukupî'nin suratı olduğunu düşündüm. Fakat sonra Yahanua olduğunu anladım. Ona el salladım. Ama sanırım beni görmedi.

Daniel savaşçılara tam olarak anlayamadığım bir şeyler söylüyordu. Savaşçılar tıpkı oradan oraya sürekli uçuşan kızgın arılar gibi hareket halindeydiler. İçlerinden bazıları mızrağını havaya kaldırdı ve uçağı doğru salladı ama sonunda hepsi yavaş yavaş geri çekilmeye başladı.

Daniel yanımıza geldi. "Onları ikna edemedim." Kaşlarına kadar inen teri eliyle sildi. "Yahanua'nın gitmesi gerekiyor."

Pilot uçağın motorlarını çalıştırdı. Uçak yavaşça olduğu yerde geri döndü. Pervanenin rüzgârının uçurduğu çamurlar üzerimize sıçradı. Motor canlandı. Uçak pistin sonuna doğru gittikçe hızlanarak ilerlemeye başladı ve havalandı, ormandaki ağaçların tepelerini âdeta yalayarak yükselmeye devam etti.

Uçak uzaklaşırken arkamı dönüp pistin kenarına çekilmiş savaşçılara baktım. Artık bağırıyorlardı, oracıkta durmuş havalanan uçağı seyreliyorlardı. Sonra bir anda nefretlerini son bir defa göstermek istercesine mızraklarını ve palalarını havaya kaldırarak bağırıyorlardı. İçlerinden biri arkasını döndü ve bana baktı. Öfkeden parlayan bakışları baştan ayağı bütün vücudumun titremesine sebep oldu.

Onların gözünde ben de düşmandım. Neden Yahanua ile beraber ben de oradan uzaklaşmamıştım ki? Neden hepimiz uçakta kalıp orayı terk etmemiştik?

"Hadi gidelim," dedi Daniel. Bizi sık ormanın içindeki çamurlu, dar bir patikaya yönlendirdi. Uçağın sesi bir anda kesildi, kuşlar sustu, artık etrafa ürkütücü bir sessizlik hâkimdi.

Arkamızdan beş Achuar yerlisi geliyordu. Omuzlarında varlıklarını tamamen unuttuğum sırt çantalarımız vardı.

“Neden eşyalarımızı onlar taşıyor?” diye sordum Daniel’a. “Yardım etmemiz gerekmez mi?”

Hafif muzip gülümsedi. “Onlara misafirleri olduğunuzu söyledim. Bu onların misafirlerine davranış şekli.”

Bir kez daha sırf Amerikalı olduğum için bu tip bir ayrıcalığın en doğal hakkım olduğunu düşünerek yanılmıştım. Anlaşılan bilinç altında da olsa sırt çantalarımız için endişelenmemize gerek olmadığını, nasıl olsa birinin o işi halledeceğini düşünmüştüm.

Görkemli Pastaza Nehri’ne vardığımızda birkaç dakikalığına And Dağları’ndaki buzullardan kopup gelerek büyük bir coşkuyla Atlantik Okyanusu’na doğru yol alan azgın suları seyrettik. Nehrin kıyısındaki iskelede ağaç kütüğünden, dıştan motorlu uzun bir kano bizi bekliyordu.

Achuar yerlileri eşyalarımızı kanoya yüklediler ve kış tarafına geçtiler. Daniel, Juan’ Gabriel, Ehud ve ben de kanonun içine yerleştik. Kanonun arka tarafında oturan Achuar yerlilerine baktım. Hiçbiri bizim olduğumuz tarafa bakmıyordu. Daniel’ın misafir olduğumuz konusundaki uyarısını kabullenmişlerdi anlaşılan ama bu suratlarının bir karış olmasına engel değildi. Korkarım, Yahanua uçakla uzaklaştığında aslında kendilerinde hak gördükleri bir intikamın ellerinden alındığını düşünmüşlerdi. Ya da yüzlerindeki ifadeyi yanlış mı yorumluyordum? Öyle olduğunu ummaktan başka çarem yoktu.

Daniel Ehud’la bana önden ikinci sıradaki koltuklara oturmamızı işaret etti. Juan Gabriel ve Daniel teknenin baş tarafına yakın koltuklara oturdular. Kendimi çıplak ve kırılğan hissediyordum. Sırtımla Achuarlar arasında bir çeşit bariyer olmasını tercih ederdim doğrusu. Şu anda uçakta ve güvende olan Yahanua’yı düşündüm. Belki de çoktan kendi evinin güvenli ortamına kavuşmuştu bile.

Daniel bize doğru döndü. “Kapawi,” dedi, “iki saat uzaklıkta.” Arka tarafta oturan Achuar yerlilerine kanonun dışına takılı motoru çalıştırmalarını işaret etti. Motorun hem sesi hem de görüntüsü

Achuarlarla Shuarlar arasında çetin savaşların yapıldığı 1930'lu, 1940'lı yıllardan kalmış olduğunu düşündürüyordu.

Nehir âdeta köpürüyordu, ağaçlardan kopmuş dallar dalgalardan sekerek bir oraya bir buraya savruluyor, güçlü akıntı yüzünden her an kanomuza çarpacakmış gibi yanımızdan geçip gidiyordu. Etrafımızda devasa girdaplar oluşuyordu. Orman asmalarının sarmaladığı kıyılarda bir çeşit timsah olan kaymanların dolandığını biliyordum. Kanodaki Achuarlar isteseler bizi mızraklarıyla öldürdükten sonra nehre atabilirlerdi ve kaymanlar da her türlü delili ortadan kaldırırdı. Aynı şeyin onların aklından da geçip geçmediğini merak ettim.

Aniden bastıran yağmur düşüncelerimi kesti. Nehir boyunca havada dev yapraklar uçuşmaya başladı, orman görünmez olmuştu. Daniel, Juan Gabriel, Ehud ve ben kanonun ön tarafına yığılmış muşambaların altına sığınmaya çalıştık. Çoktan sıırıslıklam olmuş-tuk bile; muşambalar motor yağı ve bozuk balık kokuyordu ama en azından bizi şiddetli yağmurdan biraz olsun koruyordu.

Yağmur damlaları üzerimizdeki muşambaya çarptıkça kurşunu andıran sesler çıkıyordu. Daha önce de ormanın içinde bu tip fırtınalara yakalanmıştım gerçi ama her seferinde tepemde ağaçlardan bir korunak oluyordu, hiçbir zaman bir nehrin ortasında böylesine tehlikelere açık kalmamıştım. Dışarı bakmak için muşambanın kenarını şöyle bir kaldırdığımda karşımda yalnızca sudan bir duvar gördüm. Motorun başındaki adamların bizi nehirdeki kayalıkların ve suda sürüklenen kütüklerin arasından nasıl sağ salim geçirebildiklerine hayret ettim.

O an hayatımızın az önce korktuğum bu adamların elinde olduğunu fark ettim. Arka tarafa bakınca yağmurdan sıırıslıklam olmuş Achuar yerlilerinin üzerlerinde sadece bellerine sardıkları bir bez parçası kalana dek soyunmuş olduklarını gördüm. Ellerindeki içi oyulmuş su kabaklarıyla kanoya dolan suyu boşaltmaya çalışıyorlardı. Onlara bağırarak yardım edip edemeyeceğimi sordum.

“Hayır,” diye bağırdı yerlilerden biri. “Bu bizim işimiz.” Bir kez daha az önce onlardan nasıl korktuğumu, oysa gerçeğin ne kadar

farklı olduğunu, bize yardım edebilmek için ne kadar uğraştıklarını fark ederek şaşkına döndüm.

Juan Gabriel'in ayaklarının yanında kullanılmayan bir muşamba daha olduğunu fark ettim. Oldukça iri bir şeyi örtüyordu. Daniel'a muşambanın altında ne olduğunu sordum.

Gülümsedi, eğilerek muşambanın üzerine vurdu ve "Bir hediye," dedi.

Altına bakabilmek için Daniel ile Juan Gabriel'in arasında kalan muşambaya uzandım.

Elimi itti. "Bir hediye," diye ısrar etti.

"Kimin için?"

Gülümsemesi bütün yüzüne yayıldı. "Tahmin et."

"Hiçbir fikrim yok."

Muşambayı kaldırdı. "Senin için."

Muşambanın altından çeyrek litrelik bir Heineken marka bira fıçısı çıktı.

Öne, ikisinin ortasına doğru eğildim ve fıçıya dokundum. Fıçı gerçektir, hayal falan değildi. Omuzlarını kavradım. "Beni çok iyi tanıyorsun."

Gülmekle yetindi.

Dokuz kişi fıçıyı elden ele dolaştırdık ve havaya dikip ağzımıza akıtarak içindeki birayı içtik. İlk başlarda fıçı oldukça ağırdı ama her içişten sonra gittikçe daha da hafiflemeye başladı. Aynı şekilde grubun havası da zamanla hafifledi. Biz dördümüz "Row, Row, Row Your Boat" isimli şarkıyı söylemeye başladık. Achuar yerlileri güldüler, biz de güldük, içmeye devam ettik, başka şarkılar da söyledik; öyle yakınlaşmıştık ki Yahanua'nın gözlerimizin önünde neredeyse öldürülecek olmasının yarattığı travmayı dahi unutmuştuk.

Kanomuz Pastaza Nehri'nin çok daha ufak ve kesinlikle daha sakin bir koluna saptı. Dev ağaçların dalları üzerimize doğru eğiliyordu, sanki ormanın içinde gözlerden uzak, gizli bir tünele giriyor gibiydik.

“Bir katedrale benziyor,” dedi Ehud.

Daniel ona döndü ve gülümsedi. “Capahuari Nehri. Çok güzel, çok huzurlu. Eko-kampi inşa etmek için burayı seçme nedenlerimden biri.”

Kano bir kıvrımın etrafından dolaştı ve motor bir anda sustu.

“Şuraya bakın,” diye işaret etti Daniel. Az ileride suyun iki ince çizgi halinde ayrıldığını gördük. Sanki büyük gri bıçaklar suyu delerek yüzeye çıkmış gibi görünüyordu. “Tatlısu yunusları.”

“Muhteşem,” diye bağırdı Ehud. “Var olduklarını okuduklarımdan biliyordum ama bir gün onları göreceğim hayatta aklıma gelmezdi.”

“Bu iyiye işaret,” dedi Juan Gabriel. “Bizi selamlıyorlar.”

Sessizce oturduk ve yunusların kanomuzun etrafında neşeyle sudan dışarı sıçrayıp geri dalışını seyrettik. Sonra motoru yeniden çalıştırdık ve kısa bir süre sonra da oteli, yani Kapawi turistik yerleşim bölgesini inşa edeceğimiz arazinin kıyısındaki eğreti, oynak iskeleye yanaştık.

Birden müthiş bir rahatlama hissettim. Ardından Daniel “Bu akşam köyün ihtiyarlar meclisinin toplandığı kulübede topluluğun kanaat önderleriyle buluşacağız. Seninle konuşmak istiyorlar, John,” dedi.

İKİ HÜKÜMETTEN TEHDİTLER

Ağaç kütüğünden birkaç yaşlı kanonun kenarları ve zemini kullanılarak yapılan ahşap sıralara oturduk. Yerli kadınlar elimizdeki su kabaklarını içleri boşaldıkça hiç aksatmadan geleneksel içkileri Chicha ile dolduruyorlardı. Savaşçı kocaları da içkilerimizi son damlasına kadar içtiğimizden emin olmak için bakışlarını bir saniye bile üzerimizden ayırmıyorlardı.

Liderlerinden biri tam önümüzde ayakta duruyordu. Elinde bir mızrak vardı. Achuar dilinde konuşuyordu ve misyoner okuluna gitmiş gençlerden biri söylediklerini İspanyolcaya çeviriyordu.

“Yıllar önce, daha bazılarımız henüz doğmamışken,” dedi sözcüleri bana hitap ederek, “Senin Shuar bölgesinde yaşadığını duyduk. O zamanlar dışarıdaki dünya hakkında çok az şey biliyorduk. Şimdi o kadar cahil değiliz. Yüce dağların tepesindeki buzlar eriyor. Sizin petrol şirketleriniz komşularımız Kichwa ve Huaorani yerlilerinin nehirlerini zehirledi. Kadınları ve çocukları zehirleyerek, topraklarını savunmaya çalışan yerli savaşçıları da başka yöntemlerle öldürüyorlar. Uçaklardan aşağıya ateş topları atıyorlar. Sizin insanların ormana, nehirlere ve hayvanlara hiç saygısı yok. Onlar bir yere geldi mi orası küle ve petrol artıklarıyla kaplı siyah bir çamura dönüşüyor. Ağaçlar ve hayvanlar ortadan kayboluyor ve bir daha da dönmüyor.”

Elindeki mızrağı kafasının üzerine kaldırdı ve yeniden indirdi. Bana doğru bir adım attı ve mızrağın sivri ucunu suratıma salladı. “Biz savaşçıyız.” Neyse ki mızrağı daha fazla burnumun ucunda

sallamayarak bu sefer de yerlilerin oturduğu banka doğru çevirdi. “Ama şamanlarımız çıktıkları tinsel yolculuklarda bu yıkımın bizim topraklarımıza doğru ilerlediğini görmüşler. Sizin kurşunlarınız, uçaklarınız, zehirleriniz ve gökyüzünden düşen ateş toplarınız karşısında sadece mızraklarımızla savaşılabileceğimizi düşünecek kadar aptal değiliz.” Bana mızrağının diğer ucunu gösterdi; bir yılan başı şeklinde oyulmuştu. “Arutam,” dedi. Hem Shuar hem de Achuar yerlilerinin şekil değiştirmenin gücünü ifade etmek için kullandığı kelimeydi bu. Mızrağı bana verdi. “Shuarlara yardım ettiğini duyduk. Şimdi aynı şekilde bize de yardım etmeni istiyoruz. Senden ormanın gücü olan muhteşem ruhu temsil eden bu mızrağın mesajına kulak vermeni istiyoruz. Jaguara, hayatta en çok korktuğumuz şeye, sana ve senin insanlarına, senin kültürüne dokunabilmemiz için bize yardım etmeni istiyoruz.”

Ardından başkaları da söz aldı. O akşam ve bir sonraki akşam konuşmacıların hepsi benzer bir mesaj iletti. Bazıları bağırarak konuştu, bazıları neredeyse fısıldayarak. Bazıları abartılı jestler yaparak konuştu, diğerleri ifadesiz bir şekilde derdini anlattı. Ama hepsinin ilettiği mesaj aynıydı ve duymaktan korktuğum şeydi.

ABD’de yaşayan ve petrol şirketlerine karşı savaşmalarına, ormanlarını korumalarına ve onların ifade ettiği şekliyle modern dünyanın rüyasını değiştirmelerine, kelimenin tam anlamıyla aşırı tüketim bağımlısı bir toplumu hayata saygı duyan ve sürdürülebilirliği için çalışan bir topluluğa çevirmelerine yardım edebilecek insanlarla aralarında bir köprü kurmamı istiyorlardı benden. Daha önce işittiğim mesajlara çok benziyordu: Mayaların, Shuar ve Keçuva yerlilerinin mesajlarına. Zaten Achuar yerlileri de bu mesajın doğrudan ormandan geldiğini iddia ediyorlardı. Artık onlar da, ben de sadece birer elçiydik.

Karşı koymak istedim, karşı koymam gerekirdi, çünkü zaten Rüya Değişimi için yaptığım çalışmalar tüm zamanımı alıyordu. Shuarlara ihanet edecekmişim gibi hissettim, onları ve çevreyi korumak için farklı mecralarda konuşmalar yapıyordum ama bu yeterli

değildi. Bu haldeyken nasıl olur da bir görev daha üstelenebilirdim? Karşımdaki insanlara nasıl yardım edebilirdim?

Üstelik bir sorun daha vardı. “Petrol şirketleri sana zarar vermeye çalışacak. Sadece Ekvador hükûmeti değil, kendi hükûmetin de peşine düşebilir,” diyen Numi’nin uyarısını hatırlamama sebep olacak birkaç olay yaşamıştım bile.

Bir süre önce Ekvador’a yaptığım bir seyahat sırasında Quito’daki otelimde kalırken Ekvadorlu bir adam beni aramış ve kendini Petroecuador isimli Ekvador’daki yabancı petrol yatırımlarını denetleyen bir devlet şirketinin danışmanı, Julio Martinez olarak tanıtmıştı. Beni akşam yemeğine davet etmişti.

“Petrol,” diye söze başlamıştı son derece gösterişli El Dorado isimli restoranda bulduğumuzda, “Ekvador’un geleceği. Eğer Rüya Değişimi ve sen sorun çıkarmaya devam ederseniz...” Bir anda susmuştu. Şarabından bir yudum alarak, “Başkan Roldos’u tanıyordun,” diye devam etmişti. Başını üzüntüyle iki yana sallamıştı. “Roldos ilerlemenin önünde bir engeldi. Uçağı düştüğünde olabilecek en ağır bedeli ödemiş oldu.” Elindeki kadehin üzerinden bana baktı. “Aptal olma.”

O akşam yemeğinin ertesi sabahı Miami’ye uçmuştum. Amerika’da tam gümrükten çıkacakken takım elbiseli bir adam yanıma yaklaşmış ve rozetini göstererek beni özel bir odaya götürmüştü. Açıklama talebimi duymazdan gelmişti ve çırlçıplak soyunmamı emrederek bir diğer memurla beraber üzerimi aramıştı. Çok ağır bir deneyimdi, aşağılayıcı ve aynı zamanda da ürkütücüydü.

Her iki hükûmetin de kendi yöntemleriyle beni uyardığı ve hatta tehdit ettiği kesindi.

Şimdi Amazon ormanlarının derinliklerinde Achuarlar benden daha da büyük bir risk almamı istiyorlardı. Benden ormanın içinden bir mesajı dış dünyaya iletmemi istiyorlardı. Benden petrol şirketleri ile zorlu bir mücadeleye girecek bir iş birliğinin temellerini atmamı, modern dünyanın algılarını, değerlerini ve eylemlerini değiştirmemi bekliyorlardı.

KARARLAR

1993 yılında Kapawi bölgesine yaptığım o ilk seyahatin üçüncü gününde, Achuarların yardım çağrılarını dinlediğim gecenin sabahında, erken saatlerde Daniel beni sık ormanın içindeki dar patikalardan birine yönlendirdi. Neredeyse bütün gece boyunca yağmur yağıyordu; havada yoğun rutubetli bir koku vardı. Ağaçlardan, dev asma dallarından ve yapraklardan başımın tepesine ve omuzlarıma hiç durmadan su damlıyordu. Göremediğimiz, sadece sesini duyabildiğimiz kuşlar ağaçların tepesine tünemiş, şarkılarıyla bize eşlik ediyordu.

Juan Gabriel ve Ehud uyku tulumlarımız içinde geceyi geçirdiğimiz kulübede kalmışlardı. Ehud köyün en yaşlılarından bazıları'nın hikâyelerini, geleneklerini ve sözlü tarihlerini onların ağzından dinlemek ve kaydetmek istemişti. Juan Gabriel de anlatılanları ona tercüme edecekti.

Daniel ile ağaçların aralanarak muhteşem bir Capahuari Nehri manzarasına açıldığı, üç gün önce yanaştığımız geçici iskeleden çok da uzak olmayan bir yere geldik. Tepemizde parlayan güneş kavurucuydu. Nehri görünce bir anda aklıma birkaç gün önce uçak pistinde yaşadığımız o ürkütücü dakikalar, Yahanua'yı öldürmek isteyen savaşılar geldi. Achuar yerlileri o günden sonra oldukça barışçıl davranmışlardı gerçi ama yine de gerginliğimi tam olarak üzerimden atabildiğim söylenemezdi.

Daniel huzursuzluğumu sezmiş olmalı ki, "Achuarlar iyi insanlar," diyerek söze başladı, "eski alışkanlıklardan vazgeçmek kolay değil ama çok büyük çaba sarf ediyorlar. Ve senden de hepimizin

hayatını tehdit eden alışkanlıklarından vazgeçebilmeleri için kendi halkına rehberlik etmeni istiyorlar.” Yavaşça sırtına vurdu ve nehri işaret etti. “Burası ziyaretçilerin Kapawi turistik yerleşim bölgesine ilk adım attıkları yer olacak. İlk izlenimleri.” Nehri kucaklarcasına kollarını iki yana açtı. “Bu izlenimin çok özel olmasını istiyoruz.” Bana döndü. “Burası yeryüzünde cennete en çok yaklaşılabileceğin yer, sen de öyle düşünmüyor musun?” Yüzünde kocaman bir tebessüm vardı, gözlerimin içine baktı. “Ama yine de sana şu soruyu sormak zorundayım, John: Hayatının geri kalanını burada geçirmeye gerçekten hazır mısın? Chicha içerek ve Achuarların yalvarışlarını dinleyerek?”

Şaşırmıştım. “Elbette hayır.”

“O zaman senden istediklerini yapmayı kabul etmelisin. Ne de olsa kanolar onlara ait.”

“Bizi burada rehin tutmaya cesaret edemezler.” Duraksadım ve ne kadar ciddi olduğunu çözmeye çalışarak gözlerinin içine baktım. “Edebilirler mi?”

Bir kez daha güldü ve sırtına vurdu. “Sen bu konuyu bir düşün, John.”

Günün geri kalanının büyük bir kısmını tek başıma nehir kıyısında Daniel’in söylediklerini düşünerek geçirdim. Achuarların bizi, aralarında iki Amerikalı olan dört kişiyi burada zorla rehin tutacaklarına pek inanmıyordum. Ama uçak pistinde yaşadıklarımız göz önünde bulundurulursa nasıl emin olabilirdim ki?

Her durumda Daniel önemli bir noktaya parmak basmıştı. Achuarlar inatçıydı. Bana ihtiyaçları vardı ve onlara yardım etmemi istiyorlardı. Dahası içimden bir ses benim de onlara yardım etmek istediğimi, belki de bunun benim kaderimde yazılı olduğunu söylüyordu.

Uzun bir süre oturduğum yerden Capahuari Nehri’nin önümden akıp gidişini izledim. İngilizleri yenen Amerikan vatanseverleri düşündüm. Robin Hood’u, Martin Luther King Jr.’ı, Rosa Parks’ı. Tüm kahramanlarım ezilenlerin haklarını koruyabilmek için son derece

cesur direnişlere imza atmışlardı. Ekvadorlu petrol adamını ve Amerikalı gümrük polislerini düşündüm.

Gözlerimi kapadım ve nehrin sesini ve ormandan gelen kuş şarkılarını dinledim. Bir anda önümde Entsa'nın yüzü belirdi. Öne doğru eğildi ve ağzını kalbimin olduğu yere yaklaştırarak üfledi. Görüntüsü yavaşça silindi. Kalbime dokundum. Yıllar önce kalbime üflediği okları hâlâ hissedebildiğimi düşündüm. Gözlerimi açtım.

“Elbette korkuyorsun,” dedim kendi kendime. “Olayın özü de bu değil mi? Petrol şirketleri ve ABD hükûmeti senin jaguarların.” Kollarımı, nehri ve arkasındaki ağaçları kucaklarcasına iki yana açtım. Önümden akıp giden nehri izlerken bir yandan da korkularıyla yüzleşirsem bana sıkı sıkıya tutunmam öğretilen Amerikan ideallerine ters düşen bu emperyalist sistemin karşısında durmak konusundaki kararlılığımı daha da güçlendirebileceğimi düşünüyordum. Ama nasıl? İşte asıl mesele buydu. Bu derece imkânsız görünen bir görevi başarabilmek için ne yapabilirdim?

O gün akşamüstüne doğru Daniel'dan benimle beraber ormanda ufak bir yürüyüş yapmasını istedim. Dev bir kapok ağacının uçan payandayı¹⁶ andıran köklerinin üzerine oturduk. Ona yardım etmek istediğimi ama Shuar yerlileri ile yaptığım çalışmaların yükünün altında ezildiğimi ve kendimi yetersiz hissettiğimi anlattım. Her ne kadar petrol şirketlerinin sebep olduğu adaletsizliklere bir son vermenin görevim olduğunu düşünsem de başıma kötü bir şeyler gelmesinden korktuğumu da ekledim. Ona Petroecuador'un adamından ve ABD gümrük polislerinden bahsettim.

Uzun bir süre anlattıklarımı sindirdi. “Anlıyorum,” diye cevap verdi nihayet. “Ama bir yolu olmalı. Bahse girerim sana yardım edebilecek birilerini tanıyorsundur. Achuarların peşinde olduğu iş birliğini hayata geçirebilecek birilerini.” Yanımızdaki dallardan birine konan açık renkli bir mavi kelebeği izlemek için kısa bir süre sözlerine ara verdi. “Senin kadar hassas bir konumda olmayan birini,

16 Eskiden kubbeli yapılarda ve büyük ölçekli çatısı olan yapılarda kubbe ve çatı ağırlığını ana duvarlara aktarmak için kubbe kasnağı ya da çatı çevresi ile dayanma ayakları arasına konulan destek. (ç.n.)

senin eski mesleğinden olmayan, bugüne kadar hükûmeti hiç kızdırmamış, Başkan Roldos ile hiç tanışmamış birini düşün.” Duraksadı. “Belki de iyi bir amaç için para toplamayı bilen birini.”

Aklıma ilk gelen isim Lynne Twist oldu. “Evet,” diye cevap verdim. “Öyle birini tanıyorum. Ama asla kabul etmez. Tüm zamanını ve hayatını çok büyük başka bir projeye, dünyadaki açlığa son vermeye adanmış durumda.”

“O işler hiç belli olmaz.” Ayağa kalktı. “Sonuçta *Dünya Onu Düşlediğin Gibidir* diye bir kitap yazdın. En azından Achuar yerlilerine gerçekleşmesi muhtemel bir planın olduğunu söyleyebilirsin.”

Ehud’a da bu konuda ne düşündüğünü sordum.

“Bana kalırsa,” dedi, “hayatın boyunca yaptıkların seni bu noktaya getirdi.”

O akşam bir kez daha Achuarlarla karşılıklı oturduk. Ne söylemem gerektiğini gayet iyi biliyordum ama çok gergindim. Lynne’in beni reddedeceğine yüzde yüz emindim. Peki o zaman nasıl hissedecektim? Kendime bu soruyu sordum. Cevap çok basitti; reddedilmiş ve başarısızlığa uğramış hissedecektim. Bu düşünceden nefret ettim. Beni korkuttu. Reddedilmek ve başarısızlığa uğramak düşüncesi beni korkuttu. Bu korkuları kendime itiraf edince söz konusu jaguarla yüzleşmem gerektiğini bir kez daha anlamış oldum. Reddedilme ve başarısızlığa uğrama korkumu harekete geçirmek için onu itici güç olarak kullanmam gerekiyordu. Ayağa kalktım.

Achuarların karşısında ayakta dururken en yakınımda oturanların baştan aşağıya nasıl titrediğimi görebildiğinden hiç şüphem yoktu. Achuarlara bir planım olduğunu anlattım. İşe yaramayabileceğini ekledim ama elimden gelenin en iyisini yapacağıma dair söz verdim. Yerime oturduğumda beni alkışladılar. Teker teker yanıma gelerek bana teşekkür ettiler.

Ertesi sabah bir grup Achuar yerlisi Ehud, Juan Gabriel, Daniel ve bana kalıcı iskelenin inşa edilmesi planlanan sahile bakan tepeye kadar eşlik etti. Yüzlerinde geometrik desenler çiziliydi ve kırmızı ve sarı tüylerden taçlar takıyorlardı. İçlerinden biri bana ilk

gece suratına salladığı tepesine yılan başı oyulmuş mızrağı verdi. “Arutam,” dedi. “Jaguara dokunduğun zaman seni koruması için.”

Mızrağı aldım. Sapi adamın dokunuşundan ve güneşten ısınmıştı; insana güven veren sağlam ve tok bir yapısı vardı. İçimden sessizce bir ant içtim. Bu toprakları, pek çok yaşam döngüsü boyunca buraların bekçisi olarak hizmet etmiş halkını, hayatımın önemli bir parçası haline gelen bu ormanları korumak için elimden gelen her şeyi yapacaktım. Mızrağı kalbime götürdüm. Yeni tanıştığım Achuar savaşçılarının Arutam ile bir Shuar şamanının yıllar önce kalbime yerleştirdiği görünmeyen okların birlik olduğunu hissedebiliyordum.

Çamur içindeki sahile doğru inerken nehrin karşı kıyısındaki ağaçlarda daldan dala atlayan bir maymun topluluğunu seyretmek üzere bir süreliğine durdum. Aralarından birkaç tanesi bebeğini sırtında taşıyordu. Amerika’da yaşayan kızımı düşündüm. Bu ormanların gelecek nesillere ulaşmasını sağlayacak bir rüya yaratmak için Achuar yerlileri ile iş birliği yapmak üzere olduğum düşüncesi kendimi tutamayarak gülümsememe sebep oldu. Çok uzun süredir ilk defa içim ümit doluydu.

Köyün en yaşlılarının da ısrarıyla uçak pistine giderken Daniel’in da arkadaşı, o yörede oldukça tanınan Taish isimli bir Achuar şamanını ziyaret etmeye karar verdik. “Onun yanındayken Ayahuasca iç,” dedi en yaşlılardan biri. “O bitki sana çok önemli bir şey söyleyecek.” Ziyaret edeceğimiz topluluğun kısa bir süre önce Taish’in siyah büyü yaparak şamanlarını öldürdüğünü iddia eden başka bir grup Achuar yerlisinin saldırısına uğradığını anlattılar ve bizi uyardılar. Ama bunun bir sorun olmayacağını, meselenin hallolduğunu da eklediler. “Taish’in muazzam bir Arutam’ı var. Onunla Ayahuasca paylaşmak için mükemmel bir zaman.” Yıllar boyunca, o güne kadar tanıştığım şamanların da tavsiyeleri doğrultusunda bir önceki şamanik yolculuğumda edindiğim tecrübeleri tamamen içselleştirdiğime emin olmadan, önümde yeni ve önemli bir mücadele yoksa ya da hastalık veya benzeri bir sorunla karşı karşıya değilsem Ayahuasca içmemeye özen göstermiştim. Son içişimden bu yana dört sene geçmişti; yeniden zamanı geldiğini hissediyordum.

Bizi nehrin yukarısına götüren kano oldukça büyüktü. Yolculuğun başında bize birkaç düzine yolcu ve sepetler dolusu yük eşlik ediyordu. Ormanın derinliklerine uzanan yol boyunca yolcuları indirmek üzere sık sık durduk. Tüm bu erkekler ve kadınlar Kapawi bölgesindeki inşaatta çalışıyorlardı ve düzenli olarak yaşadıkları köyün tüm sakinlerinin ihtiyaçlarını da yanlarına alarak avlanmak, bağ bahçe ekip biçmek ve benzeri ev işlerine yardım etmek için ailelerinin yanına dönüyorlardı.

Biz ilerledikçe yolda karşılaştığımız insanlar gittikçe daha çekingен davranmaya başladılar. İlk başta sadece küçük çocuklar bizi gördükleri anda ormanın derinliklerine doğru koşmaya başlıyorlardı. Bir süre sonra bizi gören yaşlılar da aynı şeyi yapmaya başladılar. Bir noktadan sonra herkes bizden saklanmaya başladı. Daniel hayatlarında daha önce yaşadıkları köyün sakinlerinden başka kimseyi görmemiş bu insanların bizim görünüşümüzden korktuğunu anlattı. “Evias¹⁷ efsanesini hatırlıyor musun?” diye sordu, “Shuarlara saldıran büyük beyaz yamyamlar?” Bu efsanenin tıpkı benim küçüklüğümde çocukları korkutmak ve eğlendirmek için anlatılan öcülerle ya da Hansel ve Gretel’dekine benzer cadılarla alakalı hikâyeler gibi yerlilerin geceleri çocuklara anlattığı bir masal olduğunu biliyordum. “Achuarların da benzer bir efsanesi var. Belki de bizi Evias zannediyorlar.”

“Acaba bu davranışlarının Taishe karşı yürütülen savaşla bir alakası var mı?” diye mırıldandım kendi kendime.

Nehre bakan tepelerden birinin üzerinde son derece etkileyici, kocaman oval biçimli bir ev belirdiğinde güneş batmak üzereydi. Tıpkı tüm diğer Shuar ve Achuar evleri gibi son derece sıkı örülmüş sazlardan dik bir çatısı vardı. Achuar evlerinden farklı, Shuarlarınkine benzer evin yan yana dizilmiş, bir çeşit palmiye olan chonta ağacından duvarları vardı. Mızraklarını da bu aşırı sağlam ağaçtan yapıyorlardı.

“Neden duvarlar bu şekilde?” diye sordum Daniel’a.

17 Bazen de Iwias şeklinde yazılır.

“Çünkü zaman zaman saldırıya uğruyor,” diye cevap verdi. Sesi gergindi. Bataklığı andıran sahilden yukarı doğru tırmanmaya başladığımızda karşımda eve giden patika boyunca dizilmiş ve evin tüm çevresini sarmış, yüzlerinin tamamı kırmızımsı boyalarla kaplı, ellerinde mızraklarıyla Achuar savaşçıları görünce paniğe kapıldım. Arkamı döndüm ve Ehud ve Juan Gabriel’in hâlâ nehir kıyısında oyalandıklarını fark ettim. Ehud fotoğraf çekiyordu ve Juan Gabriel de bir sigara yakmış Achuar yerlilerinden bazılarıyla sohbet ediyordu. Oldukça tasasız görünüyorlardı, oysa ben midemde dans eden yılanlarla dolu bir yuva varmış gibi hissediyordum.

“Belki de geri dönmeliyiz,” diye fısıldadım Daniel’a.

“Önce Taish’in söyleyeceklerini dinleyelim.”

Uzun boylu, kaslı, belden yukarısı göğsünün üzerinde çapraz asılı dizi dizi boncuklar dışında çıplak bir adam evden bize doğru yürümeye başladı. Kolunun altında pompalı bir tüfek vardı. O günler için sık rastlanmayan oldukça değerli bir silah sayılırdı.

Vücudumdaki her kasın gerildiğini hissettim.

Üzerindeki Achuar yerlilerinin geleneksel eteği çıplak ayaklarına kadar uzanıyordu. Uzun siyah saçlarının tepesinde kırmızı, sarı, siyah ve beyaz tüylerden bir taç vardı. Beni en çok endişelendiren yüzündeki öfkeli ifadeydi. Yanaklarının ve burnunun üzerinden çaprazlamasına geçen iki uzun paralel kırmızı çizginin kesiştiği noktada vermilyon rengi bir işaret vardı, bu ürkütücü anakonda yılanının sembolüydü. Kulaklarından sert ifadeli, sımsıkı kapalı dudaklarına doğru da yine kırmızı çizgiler ilerliyordu. Bize yaklaşıırken bir yandan da koyu gözleriyle bizi süzdü.

Daniel bir adım öne çıktı. “Hola, Taish. Dost olarak geldik,” dedi İspanyolca.

İçlerinden daha genç sayılabilecek yerlilerden biri Taish’e yaklaştı ve tercüme etti. “Sen benim dostumsun, Daniel,” diye cevap verdi Taish. “Sen ve arkadaşlarınız hoş geldiniz.”

“Anlaşılan hâlâ savaştasınız. Ne dersin, yanlış bir zamanda mı geldik?”

“Güvendesiniz.” Gülümsedi. “O korkaklar bana tek başımayken saldırdı. Onları öyle bir kovaladım ki koşarak kaçtılar. Şimdi etrafım savaşçılarla çevrili, yaklaşmaya cesaret edemezler.” Kolu-
nun altındaki pompalı tüfeği okşadı.

Ehud ve Juan Gabriel yanımıza geldiklerinde onlara durumu açıkladık. Nehrin kıyısındaki adamlardan olan biteni çoktan öğrenmişlerdi.

“Şimdilik ortalığın sakin olduğu konusunda bizi ikna ettiler,” dedi Juan Gabriel.

“Bence burası Ayahuasca içmek için ideal bir yer,” diye ekledi Ehud. “Benim oyum kalmaktan yana.”

Ayahuasca içeceğim her seremoni öncesinde yaptığım gibi bütün gün oruç tutmuştum. Geçmiş tecrübelerimden bitkinin bana öğretmek istediklerini dikte edeceğini ve nihayetinde payıma her ne düşerse ona teslim olmam gerektiğini biliyordum. Ama gün içerisinde dünyanın şu an içinde bulunduğu durumu düşünmeden edememiştim. Bu sefer Ayahuasca’nın bana, modern dünyada yaşayan insanların tıpkı Achuarlarınkı gibi basit ve doğaya yakın bir yaşam tarzından günümüzde çoğumuzun benimsediği karmaşık, aşırı materyalist ve sürdürülmesi imkânsız bir yaşam tarzına nasıl ve neden geçtikleri konusunda bazı ipuçları verebileceğini umuyordum. Akşamüstü ormanın derinliklerine doğru bir yürüyüşe çıktım, büyük bir kapok ağacının altında oturdum ve hayatımı gözden geçirdim; Barış Gönüllüleri’ne nasıl katıldığımı, ardından nasıl bir ekonomik tetikçi olduğumu ve nihayet nasıl Shuarlarla beraber çalışmaya başladığımı ve Rüya Değişimi’ni kurduğumu ve son olarak da SWEC için yaptığım sözde danışmanlığı. Bir soru sürekli aklımı kurcalıyordu: İnsanlar neden kültürel evrim adı altında kendilerini kalabalık şehirlere, çevre kirliliğine, aşırı tüketime, adaletsiz kazanca ve sonuçta kendi kendini yok etmeye mahkûm bir sisteme sürükleyen bir yola girmeyi tercih etmişlerdi?

Tüm bunları düşünürken gölgelerin uzamaya başladığını fark ettim. Vakit gelmişti.

Taish'in evine döndüğümde Daniel, Juan Gabriel, Ehud ve birkaç Achuar yerlisi kadın ve erkeğin U şeklinde dizilmiş tahta taburelerde oturduklarını gördüm. Karşılarında iki tane karşılıklı konmuş tabure vardı. Taburelerin oraya şaman için konulduğunu bildiğimden Daniel'ın hemen yanına oturdum.

Daniel "Taish'in ailesinden birkaç kişi ve bazı komşuları da bu akşam Ayahuasca içecek," diye fısıldadı kulağıma.

Çok geçmeden Taish yanımıza geldi. Üzerinde gündüz giydiğine benzer bir kıyafet vardı. Eteği bileğine kadar uzanıyordu ve kafasına tüylü bir taç takmıştı, yalnız bu sefer göğsünü kaplayan boncuklu aksesuarı yoktu. Yüzünde artık aşına olduğumuz anakonda sembolü ve elinde de pompalı tüfek yerine içi oyulmuş büyük bir su kabağı ve ufak, kil bir kap vardı. Onun için ayrılmış tabureye oturdu ve Achuar yerlilerinden ve yabancılardan oluşan topluluğu incelemeye başladı. Göz göze geldik. Bir an için güldüğünü düşündüm. Sonra gözleri turuna devam etti.

Tek bir kelime etmeden su kabağını kucağına koydu ve içine doğru üflemeye başladı. Bunu muhtemelen beş dakika kadar yaptı. Sonra eliyle işaret ederek beni yanına çağırdı. Benimle başlayacaktı.

Ayağa kalktım, yüzüm ona dönük karşısındaki boş tabureye oturdum. Göz göze gelmemeye dikkat ederek beni baştan aşağıya süzdü. Yoğun içeceği elindeki su kabağından yavaşça kil kaba boşaltışını izledim ve o tanıdık buruk koku bende anında kusma isteği uyandırdı. Başını kabın üzerine eğdi, içine doğru bir mantra mırıldandı ve sonra kabı bana uzattı.

Yapılacak en iyi şeyin hepsini bir yudumda mideye indirmek ve mümkün olduğu kadar çabuk bu eziyeti sonlandırmak olduğunu gayet iyi biliyordum. Bitirdiğimde kabı Taish'e geri uzattım ve tabureme döndüm. Oturduğum yerden diğerlerinin de teker teker aynı ritüeli tekrar edişini izledim. Son Achuar yerlisi de kendine uzatılan kabı başına diktiğinde midem yavaş yavaş guruldamaya ve burulmaya başlamıştı bile. Taburemden kalktım ve kendimi kulübeden dışarı attım. Sendeleyerek güç bela ormanın kıyısına ulaştım.

Ellerimin ve ayaklarımın üzerine çökerek kusmaya başladım. Korkunç bir tadı olan koyu turuncu bir sıvı acımasızca ağızımdan dışarı fışkırıyordu. Kulaklarımdaki ses vücudumun kendini kötü enerjilerden arındırdığını söylüyordu. Tek istediğim bu kontrol edemediğim dayanılmaz kusmanın bir son bulmasıydı ama bir türlü ardı arkası kesilmiyordu.

Sonunda bittiğinde bitkin düşmüştüm. Dizlerimin üzerinden güç bela oturur bir pozisyona geçtim ve sırtımı bir ağaca dayayarak zifiri karanlık ormana bakmaya başladım. Daha önceki Ayahuasca yolculuklarımda gördüğüm boncuk boncuk, renkli ışıklar ve sürekli şekil değiştiren geometrik desenler gözümün önüne geldi. Bir süre sonra ormanda dolanan gölgeler fark ettim. Bir sürü gölge ağaçların arasında bir görünüp bir kayboluyordu. Adamlar. Çıplak vücutları kırmızıya boyanmıştı. Oturduğum yere yaklaştıklarında mızraklarını bana ve Taish'in kulübesine doğru sallamaya başladılar. Savaşçılar. Bize saldırıyorlardı! Korkmuştum. Taish'in düşmanları bizi öldürmek için hepimizin en hassas olduğu bu anı seçmişti. Hemen kulübeğe koşmam ve diğerlerini uyarmam gerekiyordu ama âdeta felç olmuş gibiydim, oturduğum noktada donmuş kalmıştım.

Taish bir mantra mırıldanmaya başladı; o an her şey değişti.

Uzaktan kendimi seyrediyordum artık. Mavimsi korunaklı bir yerkürenin, bir çeşit mavi sisin içine girdiğimi ve ardından da havalandığımı gördüm. Ormandaki ağaçların tepesinde uçmaya başladım. Aşağıya baktığımda çıplak savaşçıların başlarında çelik kasklar ve göğüslerinin önünde aynı şekilde çelik plakalar olan zırh giymiş askerlere dönüştüğünü gördüm. Ellerinde kalkanlar ve çelik kılıçlar vardı. Üzerlerinde uçuyordum, aşağıya bakarak onları izliyordum, bir gözlemciydim. Beni eski Roma'ya özgü dev bir Coliseum'a yönlendirdiler. Bulunduğum yükseklikten aslanların bir grup savunmasız erkek, kadın ve çocuğa saldırdığını gördüm. Bu sahne silinerek yerini başka görüntülere bıraktı; 1700'lü yıllarda birbirlerine zincirlenmiş Afrikalı köleler itilip kakılarak ve kırbaçlanarak bir yelkenliden pazar yerine doğru, ki burası Güney Karolina'da Charleston ya da Kolombiya'da Cartegena şehri olabilirdi, uzun bir sıra

halinde yürütülüyordu. Ardından devasa uçakların keşfinden insan-sız dronların keşfine dek geçen süre içinde sürekli birtakım insan-ların başka insanlara zulmettiği çeşitli sahneler takip etti. Bir süre sonra farklı bir vahşete tanık oldum: dev buldozerler ve petrol ku-leleri toprağa zarar veriyordu, devasa fabrikalar atmosfere zehir sa-çıyordu, kadınlar sokak köşelerinde bedenlerini satıyorlardı, koca-man dükkânlarda insanlar birbirlerinin yüzüne dahi bakmadan, hiç konuşmadan alışveriş yapıyordu, varoşların hemen yanı başında cam ya da çelik cepheleri pırıl pırıl parlayan gökdelenler göğe uza-nıyordu, açık kanalizasyonların kıyısında karton kutular içinde ya-şayan aileler vardı, viyadüklerin, köprülerin altında otobanların kı-yısında kirli battaniyelere sarılmış evsizler ve nefes kesen sahillerin tepelerine inşa edilmiş lüks malikâneler.

Bir kez daha tüm görüntüler değişti. Yeşil tepelerin ve bu tepe-lerden birinde oturan bir grup kadının üzerinden geçtim. İçlerinden biri yukarıya baktı ve beni işaret etti. “Görüyor musun zenginler her zaman daha da zengin olmanın, gücünü pekiştirmenin peşinde?” diye bağırdı bana.

Diğerleri koro halinde bağurmaya başladı: “Teknoloji, kontrol. Doğaya hükmet.”

Liderleri olduğunu düşündüğüm kadın zengin insanların na-sıl her şeyi, insanları ve doğayı, kontrol etmeye çabaladığına dair bir monologla söze devam etti. Böyle yaparak bizim bildiğimiz an-lamda yaşamı yok ediyorlar. “Ticari bakış açısı,” dedi, “onlar için bir hayat biçimi haline gelmiş, bildikleri tek hayat biçimi. Biz on-lara inançsız hükmedenler diyoruz.”

Koro zaman zaman aynı nakaratı tekrarlayarak araya giriyordu: “Teknoloji, kontrol”, “inançsız hükmedenler” ve “doğaya hükmet, doğaya hükmet.” Nihayet liderleri el sallayarak bana gitme zama-nının geldiğini hatırlattı. “Artık anladın,” dedi. “Artık dünyana geri dönebilirsin. Orada yapman gereken işler var.”

Ve sonra yolculuğum sona erdi. Kendimi Taish’in evinin dışında yerde yatarken buldum. Biraz evvel çıktığım yolculuğu sindirmeye

çalıştım. Bu yolculuk sırasında aradığım sorunun cevabını bulmuştum. Artık neden bizi doğadan uzaklaştıran, kendi kendini yok etmeye mahkûm bir yaşam kültürünü seçtiğimizi biliyordum. İnsan türü olarak daha çok güç ve daha çok kontrol, materyalist zenginlik ve kültürel üstünlük kazanabileceğimiz yolu seçmiştik. Sömürgecilik tarihimize damga vurmuştu.

Dikkatlice önce ellerimin ve dizlerimin üstüne, birkaç derin nefesin ardından da ayağa kalktım. Biraz yalpalıyordum ama bir şekilde içeriye girerek ateşin başında ayakta duran Taish'in yanına gitmeyi başardım. Çok kısa bir süreliğine birbirimizin gözlerinin içine baktık. Uyku tulumumu bıraktığım yeri işaret etti. Taish'in önünde eğilerek ona selam verdikten sonra sendeleyerek uyku tulumumun yanına gittim. İçine kıvrıldığımda Ehud, Juan Gabriel ve Daniel'in yanımda yattıklarını ve çoktan uykuya dalmış olduklarını gördüm. Saatileme baktım ve neredeyse gece yarısı olduğunu görünce hayrete düştüm. Ayahuasca'yı içeli beş saatten uzun bir süre olmuştu.

Ertesi sabah gülüşme seslerine uyandım. Etrafıma bakınca Ehud, Juan Gabriel ve Daniel'in Taish ve birkaç Achuar yerlisi ile beraber oturmuş Chicha içtiklerini gördüm. Achuar yerlileri kahkahalar atıyorlardı. Yattığım yerden kalktım ve onlara katıldım. Taish ayağa kalktı ve bana pek çok Achuar yerlisinin bildiği İspanyolca kelimelerle selam verdi. "Bien. Muy bien." İyi. Çok iyi.

Sözlerini tekrarlardım ve ardından da Achuar dilinde ona teşekkür ettim. "Makate."

Hepimiz birbirimize birkaç nazik laf ettik ve sonra Chicha içmeye, muz ve kızarmış manyok yemeye devam ettik. Her Ayahuasca yolcuğundan sonra âdet olduğu üzere yaşadıklarımızı paylaştık.

Ben anlatmayı bitirdiğimde Taish gülümsedi. "Önünde dev bir jaguar duruyor," dedi. "Ve bu iyi bir şey çünkü sana Arutam'ı tecrübe etme şansını veriyor."

Kapawi bölgesinden ayrılmadan önce Daniel telsizle Taish'in evine en yakın uçak pistiyle haberleşerek bizi alması için bir uçak

ayarlamıştı, *tabii hava şartları müsaade ederse*. Yerlilerle vedalaştık, eşyalarımızı topladık ve kanomuza gitmek üzere yola çıktık.

Nehrin kıyısındaki dar koya ulaştığımızda Daniel hepimizi teker teker kucakladı. Achuar yerlileri ile Kapawi bölgesinde başlattığı projeyi bitirebilmek için burada kalacaktı.

Ormana, nehre ve Achuar yerlilerine son bir defa baktım. Yüz yıllar boyunca yabancılara ve dış dünyaya açılmaya karşı direnen bu insanlar ölümcül derecede önemli bir şeyin farkına varmışlardı. Jaguar'a dokunmaları ve en büyük korkularıyla yüzleşmeleri gerekmişti. Ayahuasca içtiğim gece beni ziyarete gelen kadın *yapmam gereken işler* olduğunu söylediğinde bunun ne anlama geldiğini daha iyi anlamıştım. İnançsız hükümdarlarla yüzleşmem ve "doğaya hükmedebileceğimiz" düşüncesini artık geride bırakmamız için bize yol gösterecek Achuar yerlilerine yardım edebilecek benim dünyamdan insanları bulup bir araya getirmem gerekiyordu. Ayrıca başarısızlık ve reddedilme korkularımı da aşmanın zamanı gelmişti.

Ağaç kütüğünden yapılmış kanoya bindim. Ehud, Juan Gabriel ve dört Achuar yerlisiyle beraber uçak pistine doğru yola çıktık.

Achuar yerlilerinden biri yanıma gelerek oturdu. Gökyüzünü işaret ederek, "Dün geceki Ayahuasca seremonisi sırasında atalarım bana göründü," dedi İspanyolca. "Şimdi oradalar. Los sabios¹⁸ bizi seyrediyor ve tavsiye veriyor. Bana senin ve senin insanların topraklarımızı petrol şirketlerinden koruyabilmemiz için bize yardım edeceğinizi söylediler. Ve biz de size, hayatta kalmamızı sağlayan, bize bakan her şeye; bitkilere, nehirlerle ve hayvanlara nasıl bakmanız gerektiğini öğreteceğiz.

Nehrin aşağısına doğru yol alırken Ayahuasca yolculuğum sırasında bana görünen kadının sözlerini hatırladım: "Ticari bakış açısı... Yaşam biçimi... İnançsız hükmedenler... Yapman gereken işler var." Anlaşılan benim dünyamda yaşayanların anlayacağı bir plan yapma görevi verilmişti bana. Ama yapmam gereken iş tam olarak neydi?

JAGUARLA YÜZLEŞMEK

Günler önce uçağımızın havalandığı, ormanın kıyısındaki ufak piste geri indiğimizde Juan Gabriel'in orada bıraktığı cipe atladık ve Quito'ya doğru yola çıktık. Kapawi bölgesinden ayrıldıktan tam üç gün sonra da tek başıma Miami Havaalanı'na vardım.

Bir kez daha gümrükte donuma kadar arandım. Son derece küçük düşürücü ve inanılmaz üzücü bir tecrübeydi ama bu sefer korkmak yerine kızgınlık hissetmiştim. O iki adam çıplak bedenimi sert hareketlerle ararlarken bir göçmen ve hatta beyaz olmayan herhangi bir Amerikan vatandaşı olmanın, son derece güçlü bir hükûmetin ayrımcılığa uğrattığı ve kötü davrandığı bir azınlığa ait olmanın nasıl bir şey olduğunu sadece kıyısından tecrübe ettiğimi fark ettim. Artık savunmasız insanları sömüren ve taciz eden bu sistemle azimle savaşmak için bir sebebim daha vardı.

Kuzeye, Palm Beach Gardens'taki evime doğru arabayla yol alırken düşüncelerim gümrükte yaşadığım tatsız olaylardan Amazon'a ve Lynne Twist ile yapmayı planladığım telefon konuşmasına kaydı. Birkaç gün önce Achuar kulübesinde hissettiğim gerginlik bütün vücudumu yeniden ele geçirmişti. *Söyleyeceklerime içereleyecek*, dedim kendi kendime. Sanki arabada yanımda oturuyormuşçasına sesi kulaklarımda çınladı: *Sana Açlık Projesi'ne kendimi nasıl adadığımı anlattığım zaman hiç mi dinlemedin söylediklerimi? Böyle bir şeyi teklif bile etmeye nasıl cesaret edebilirsin?*

Eve vardığımda aramayı da, bu konuyu düşünmeyi de bir sonraki sabaha ertelemeye kendimi ikna ettim.

Yemekte eşim Winifred benden seyahatimi tn ayrıntılarıyla anlatmamı istedi. Konuşmaya başlayınca Lynne konusunda ne kadar gergin olduğumu saklayamadım.

“Eğer yardım etmeyi kabul etmezse ne yaparsın?” diye sordu.

“Bilmiyorum. Ama sanırım bir daha Ekvador’a ayak basamam.” İkimiz de güldük. Gerçi o cümleyi laf olsun diye söylemiştim ama o gece uykuya dalmaya çalışırken bunun ileride gerçek olma ihtimali beni huzursuz etti.

Güneş düşündüğümden de çabuk doğdu. Ofisime gittim ve gözlerimi ilk kablosuz modellerden biri olan telefona dıktım. Ve saate. Doğu sahilinde saat sabah dokuz buçuktu. Th! Kaliforniya’da, Lynne’in yaşadığı batı sahilinde saat daha altı buçuktu. Onu aramak için fazlasıyla erken bir saatti.

Masamdaki mektup yığınınına göz attım ve birkaç ödeme yaptım.

Nihayet saat on bir olmuştu, bu Kaliforniya’da saat sekiz demkti. Lynne’in sabahın yedi buçuğundan itibaren telefon görüşmelerine başladığını biliyordum.

Onu aramadan önce bir bardak kahve daha içmeye karar verdim. Bu ekstra kafeinin vereceğı enerjiye ihtiyacım vardı.

Masamda oturmuş bir yandan duvarımda asılı, Ekvador’un hareketli sokaklarından birinin resmedildiğı yağlı boya tabloyu seyrederken bir yandan da kahvemi elimden geldiğince yavaş içmeye çalışıyordum. Lynne beni reddedince bunu Daniel’a nasıl söyleyeceğimi düşündüm. Achuar yerlilerine bu işi başaramadığımı nasıl açıklayacaktım? Ehud’a, kitaplarımı yayınlayan adama ne diyecektim?

Sonra bu iki sorunun da arkasındaki gizli ironiyi fark ettim. Biri yabancı şirketlerin tutumu yüzünden çok ciddi tehdit altındaki bir kültürün geleceğı ile alakalıydı, diğeri ise gururumla.

Aklıma sekizinci sınıfta bir spor salonunu boydan boya yürüyerek bir kız arkadaşımın yanına gittiğim ve ona yıl sonu balosuna beraber gitmeyi teklif ettiğim gün geldi. Beni reddetmişti. Bir salon

dolusu öğrenci bu olaya şahit olmuştu. Herkes beni seyrediyor, yargılıyor, küçümsüyordu... En azından ben öyle hissetmişim.

Kahve fincanımı masaya bıraktım, gözlerimi kapattım ve meditasyon yapmaya çalıştım. Ama reddedilme ve başarısız olma korkumu ilgili düşünceler peşimi bırakmıyordu. Hayatımın çok büyük bir kısmında önemli bir etmen olmuştu bu duygular. Buna rağmen bir önceki kariyerimde, bir ekonomik tetikçiye, ülke liderlerini onlara teklif ettiğim anlaşmaları kabul etmeye ikna etmek konusunda inanılmaz başarılı olmuşum. İlk başta reddedilsem bile peşlerini asla bırakmamıştım. Peki şimdi farklı olan neydi?

Baloya davet etmek istediğim sekizinci sınıf öğrencisi kızın karşısında duruyordum; savunmasız, kırılgan ve çıplak hissediyordum. Bir toplantı masasında önümde çeşitli evraklar, nüfuz sahibi adamlarla karşılıklı oturuyordum; kendimden ve başaracağımdan emin dim, üzerimdeki son derece şık takım elbise bana güven veriyordu.

Bu iki görüntüden lise yıllarıma ait olanın tamamen kişisel olduğunu fark ettim. O kızın ve sınıf arkadaşlarımla dolu bütün bir spor salonunun karşısına en savunmasız ve kırılgan halimle çıkmıştım ve o da beni reddetmişti. Diğer taraftan ekonomik tetikçi olarak yaptığım anlaşmalar benimle alakalı değildi. Kişisel değillerdi. İşte bu fark hayatıma damga vurmuştu.

Kişisel konularda reddedilmek, yargılanmak ve başkalarının ne düşüneceği konusunda bu kadar hassas olmak; sanırım bunların hepsi benim jaguarlarımdı. Lynne Twist beni reddedecekti. Beni.

Gözlerimi açtım. Achuar yerlilerinin bana hediye ettiği yılan başlı mızrak masada önümde duruyordu. Arutam.

Reddedilme ve başarısız olma korkumu bir eyleme dönüştürmem isteniyordu benden.

Mızrağı elime alıp ne kadar sert ve güçlü olduğunu bir kez daha hissettim. Mızrağın başını önce alnıma, üçüncü gözümün olduğu yere ve ardından da kalbimin üzerine dayadım. Eğer teklifimi reddederse bunu Açlık Projesi'ne olan bağlılığı yüzünden yapacaktı. Beni reddetmiş olmayacaktı.

Mızrağı masanın üzerine telefonun yanına koydum ve Lynne'in numarasını tuşladım.

Telefonu neredeyse çalmadan açtı. "Çok şükür aradın." Bir anda rahatlayarak iç çektiğini duydum. "Sana ulaşmaya çalışıyordum. Telefonunu açınıyorsun. Telesekreterin hiç durmadan uzakta olduğunu ve mesajlar için yer kalmadığını söyleyip duruyor."

Ben de rahatlayarak derin bir nefes verdim. "Ekvador'daydım. Neden arıyordun beni?"

"Kısa bir süre önce Afrika'dan döndüm. Orada başıma çok acayip bir şey geldi. Endişelenmeme ve korkmama sebep oldu. Senin bana yardım edebileceğini umuyorum."

Gana'da, Açlık Projesi adına katıldığı bir toplantıda, Guatemala'da beraber deneyimlediğimiz şamanik yolculuk sırasında gördüklerine benzer görüntülerin bir anda yeniden belirdiğini anlattı.

"O masada tüm o Afrikalı adamlarla oturmuş toplantı yaparken bir anda karşımda yüzlerinde geometrik desenler, başlarında kırmızı ve sarı tüylerden taçlar, bambaşka suratlar belirdi. İzin isteyerek tuvalete koştum ve kendimi toparlamaya çalıştım. Ama toplantıya geri döndüğümde aynı şey yeniden oldu. Kendimi iyi hissetmediğimi söyleyerek toplantıdan ayrıldım, bavulumu toplayarak San Francisco'ya giden ilk uçağa atladım ve eve geri döndüm." Duraksadı. Nefes alıp verişini duyabiliyordum. "Ama," diye devam etti, sesi tedirgindi, "görüntüler inatçı çıktı. Hayatımı mahvettüler! Bu görüntülere nasıl bir anlam yüklemeliyim bilmiyorum. Şamanlarla olan tecrübelerini hatırladım ve senin bana yardımcı olabileceğini düşündüm."

Duyduklarıma neredeyse inanamadım. Çığlık atmak istedim ama kendimi sakin kalmaya zorladım. "Achuar yerlileri," dedim telefona. "Achuar yerlilerini görmüşsün sen."

"Ne?"

"Benim daha yeni ziyaret ettiğim Amazon halkı." Artık ayağa kalkıp telefonu kulağıma dayamıştım, konuşurken odanın içinde bir o tarafa bir bu tarafa yürüyordum. "Seni çağırıyorlar." Ülkenin diğer ucuna uzanan telefon kablolarında bir an için bir sessizlik oldu.

Kendimi tutamayarak sinirle bir kahkaha attım. “Hatırlıyor musun Guatemala’dayken sana ‘jaguara dokunmak’ inancıyla ilgili bir şeyler anlatmıştım.”

“Sanırım.” Kısa bir duraksama daha. “Evet. Korktuğun şeylerle yüzleşmekle alakalıydı sanırım.”

“İşte...” Şeker dükkânında kendine ne isterse satın alabileceği söylenmiş küçük bir çocuk gibi davranmamak için kendimi zor tutuyordum. “Amazon halkı bu sefer de bana jaguara dokunduğumuzda korkularımızın neler olduğunu görebileceğimizi ve böylelikle harekete geçmemizi engelleyen bariyerleri anlayabileceğimizi hatırlattılar. Onlardan kaçmamalıyız; aksine onlarla yüzleşmeli ve algımızı değiştirmeliyiz. Ardından da kendimizi ve yaşadığımız toplumu değiştirmek üzere gerekli hamleyi yapmalıyız. Son seyahatim sırasında bana en çok korktukları şeyin bizim dünyamızda yaşayan insanlar, petrol şirketlerimiz, yaşam biçimimiz ve aşırı tüketim merakımız olduğunu söylediler. Yaptıkları ruhsal yolculuk sırasında karşılına bu görüntülerin çıktığını, şamanlarının bu görüntülerin derinliklerine inerek onları yorumladığını ve nihayetinde bize, yani onların insanların bizim insanlarımıza, dokunmaları ve en çok korktukları şeyle iletişime geçmeleri gerektiği sonucuna vardıklarını anlattılar.”

“Modern dünya...”

“Tam üstüne bastın.” Heyecanımı saklayamadım. “Evet, kesinlikle tam üstüne bastın! Tam olarak bunu söylediler.”

“Muhteşem. Demek sana geldiler...”

“Arkadaşım Daniel’a ve bana...”

“Güvendikleri insanlara.”

“Modern dünya, yani bizim dünyamız hakkında daha çok şey öğrenmek istiyorlar ki sıra büyük buluşmaya geldiğinde hazırlıklı olabilsinler. Petrol şirketlerine karşı kendilerini savunabilsinler. Benden onlara yardım etmemi istediler.”

“Kartal ve akbaba kehaneti.” Derin bir iç geçirdi. “Ve?”

“Onlara bu iş için benden çok daha uygun birini bulacağımı söyledim.” Bariz soruyu sorması için bir süre bekledim.

Sessizlik.

“Sen.” Daha çok sessizlik. “Sivil toplum çalışmaları, bağış toplamak ve insanları birbirleriyle buluşturmak konusundaki tecrübelerin sayesinde bu iş için ideal geçmişe sahipsin, ayrıca Afrika’da, Hindistan’da ve en son da Guatemala’da çok farklı insanlarla çalıştın ve tecrübe kazandın. Çıktığımız Katalysis gezisini o kadar güzel planladın ki inanılmaz etkilendim. Achuar yerlilerine, iş birliğine sıcak bakabilecek bir grup insanı onlarla bir araya getirebileceğini söyledim. Onların insanları ve bizim insanlarımız. Çok heyecanlandılar, sevindiler ve seni ve bir araya getireceğin grubu köylerine davet ettiler. Aslına bakarsan sadece davet etmekle kalmadılar. Bunun bu şekilde buyurulduğunu söylediler.”

BÖLÜM 6

Evias Efsanesi

1994-1995

Kendine hayatındaki Eviasların neler olduğunu sormalısın.

Seni ne korkutuyor?

Bunu değiştirmek için ne yapmalısın?

Bunu yalnız yapmalısın. Sana kimse yardım edemez.

Sadece bu şekilde kendinle savaşmaktan kurtulursun.

BİR ÜLKEYİ ÇALMAK

Davet veya belki de daha doğru bir deyişle çağrı çok uzaklardan, Amazon'un derinliklerinde yaşayan yerli halktan gelince reddedemedim. John ile beraber Achuar liderleriyle tanıştırmak üzere modern dünyada yaşayan insanlardan oluşan on iki kişilik grubu bir araya getirdik. Grup inanılmaz kaliteli ve güvenilir, aynı zamanda açık yürekli, hepsi kendi alanında dünya çapında tanınmış ve tüm canlıların yaşamının sürdürülebilir olması için yağmur ormanlarının ne kadar önemli olduğu konusunda fikir sahibi insanlardan oluşuyordu. Bu insanlar yerli halkların bilgeliğine açık fikirlilikle yaklaşacak kadar alçakgönüllüydüler ve şamanlara ve Achuar köylerindeki yaşam tarzına saygı duyuyorlardı.¹⁹

Lynne Twist, Paranın Ruhu

Lynne daha o ilk telefon konuşmamızda Achuar yerlilerinin ondan istediği şeyi yapmayı kabul etti. Ardından hemen bu konuyla ilgilenebileceğini düşündüğü ve Achuar yerlilerinin istediği tarzda bir iş birliği sağlayabilmek için gerekli bağlantıları ve becerileri olan insanların bir listesini yaptı. Onlarla iletişime geçmeye başladık. Ama ne yazık ki siyaset araya girdi. 1994 yılında yağmur ormanlarının ihtilafli bir bölgesi yüzünden Ekvador ve Peru arasında çıkan tartışma alevlenerek 1995 yılının başında ufak bir sınır savaşına dönüştü ve projemizi tam bir yıl boyunca, her iki ülke arasında barış anlaşması imzalanana kadar ertelememize sebep oldu. Bu anlaşmanın

¹⁹ Lynne Twist, a.g.e., s. 177.

ardından Lynne ile beraber kaldığımız yerden listemizdeki insanları aramaya devam ettik.

İşimiz iyice zorlaşmıştı. Hepsi sınırdaki savaştan haberdardı. Onları savaşın gerçekten bittiğine ikna etmemiz ve aynı zamanda Amazon'daki yağmur ormanlarına yapılacak bir yolculuğun tehlikeleri ve zorlukları konusunda da uyarmamız gerekiyordu. Achuar yerlileri dış dünyadan kopuk yaşıyordu. Bu grup modern dünyadan gelerek onları ziyaret eden ilk insanlar olacaktı. Son derece ilkel şartlarda konaklayacaklardı. Timsahların ve anakonda yılanlarının kaynadığı nehirlerde kanoyla yolculuk yapmak ve jaguarların, vahşi yaban domuzlarının ve zehirli yılanların yuvası ormanlarda kilometrelerce yürümek zorunda kalacaklardı. Sıcak su, tuvalet, yumuşak yataklar ve çantalarını taşıyacak otel görevlileri olmadan idare edeceklerdi. Sivrisineklerden korunmak için cibinliklerin altında, bütün yol boyunca taşıdıkları uyku tulumlarında uyuyacaklardı.

Onlara tüm bunlardan bahsetmek zorunda olduğumuzu biliyorduk. Ben kendi adıma müthiş bir ikilem yaşıyordum. Karşılaşabilecekleri her türlü sorunla ilgili misafirleri bilgilendirmenin ne kadar önemli olduğunun farkındaydım ama kimsenin de cesaretini kırmak istemiyordum. Bu seyahatin sonunda elle tutulur bir gelişme elde etmeyi çok istiyordum. Bu gelişmenin nasıl bir şey olabileceği konusunda ise hiçbir fikrim yoktu; Achuar yerlilerinin kullandığı “iş birliği” benim de bulabildiğim akla en yatkın kelimeydi. Ama bu kelime tam olarak ne anlama geliyordu?

Bir dizi telefon konuşması ve mektup aracılığı ile Amazon'a davet ettiğimiz herkese yolculuğun sıkıntıları, zorlukları ve tehlikeleri hakkında bilgi verdik. Ama bu yolculuğun tarihi önemini ve gideceğimiz yerin güzelliğini de eklemeyi unutmadık. Onlara kanoyla yolculuk yapacağımız nehirlerin aynı zamanda inanılmaz güzellikteki oyuncu yunusların yuvası olduğunu anlattım ve ormanlarda muhteşem renklerde yeni dünya papağanları, dev tukanlar, kelebekler ve bir oraya bir buraya zıplayan maymunlar olduğunu ekledim. Halının onurlandırdığı ve saygı duyduğu bir şamanın evinde misafir olma ayrıcalığına sahip olacaklardı ve muhtemelen onun elinden

Ayahuasca içme ve onun tarafından şifalanma şansını elde edeceklerdi. İnsanlığın yağmur ormanlarına bakışını ve hatta bu gezegene karşı genel tutumunu değiştirmeye vesile olacağına inandıkları bir ortaklık kurmak ümidiyle onları köylerinde içtenlikle karşılayacak yerli erkeklerle, kadınlarla ve çocuklarla bir araya gelerek kaynaşma fırsatı bulacaklardı. Ekvador ve Peru artık barış yapmıştı. *Bu seyahat, demiştim onlara, hayatınızın en büyük macerası olacak.*

Sanırım en azından bazılarını cesaretlendiren bir başka ayrıntı daha vardı. On iki yaşındaki kızım Jessica da bizimle gelecekti. Winifred ile kızımızı Meksika'daki Maya topraklarına ilk götürdüğümüzde daha bir yaşında bile değildi ve o zamandan beri pek çok defa bizimle beraber Ekvador'daki And Dağları'nı ziyaret etmişti. Gerçi Amazon topraklarına daha önce hiç gitmemişti ama bu fikir onu çok heyecanlandırıyordu ve Winifred de ben de bunun onun açısından muhteşem bir tecrübe olacağını düşünüyorduk. Jessica'nın bizimle geleceğini duymanın bazı konukları cesaretlendirdiğine şüphe yoktu; ne de olsa bu, grubun başına bir şey gelmemesi için dişimi turnağuma katacağım anlamına geliyordu.

Sonunda Ekvadorlu iki rehber ve Daniel ve Juan Gabriel dışında on iki kişiyi daha bizimle gelmeye ikna ettik: Ella Allford, Dave Ellis, Trish Waldron, Deb Emmershien, Jim Gollin, Bob Graham, Wendy Graham, Josh Mailman, Lynne Twist ve kocası Bill, Jessica ve ben. Bazılarımız Miami Havaalanı'nda buluştuk, kalanlar doğrudan Quito'ya uçtu.

1995 yılında Achuar bölgesine yaptığımız yolculuğumuz böylece başladı. Klimalı, son derece modern kiralık otobüsümüzle Quito'dan yola çıktık ve And Dağları'nı aşarak ormanın derinliklerine doğru ilerledik. Gerçi otobüs yirmi yedi yıl önce bindiğimiz ahşap kutudan çok farklıydı ama kıvrımlı toprak yol hiç değişmemişti, hâlâ çok tehlikeliydi ve bana o günleri hatırlatıyordu. Ama anlaşılan gruptaki diğer herkes, belki de otobüsün konforu yüzünden, yolculuğun bu ilk etabının Pastaza Nehri'nin nefes kesen manzarası eşliğinde muhteşem bir macera olduğunu düşünüyordu.

Bir yanımızda üzerine ateşten oklara benzeyen kan kırmızısı tropik çiçekler saplanmış kale duvarlarını andıran dimdik kayalar yükseliyordu. Her birkaç kilometrede, güröldeyen bir çağlayan otobüsümüzü ıslatıyordu. Diğer tarafımızda ise âdeta yeryüzünün derinliklerine dek uzanan bir uçurum bize eşlik ediyordu. Uçurumun bittiği yerde Pastaza Nehri tıpkı bir yılan gibi kıvrılarak Amazon Nehri ile buluşacağı noktaya doğru akıyordu.

Pastaza'nın karşı kıyısındaki manzara daha değişikti. Bir zamanlar tropik ormanlarla kaplı dik yamaçlar artık çırılçıplaktı. Petrol ve kereste şirketlerinin hırsı yüzünden çorak kalmıştı ve bir zamanlar o şirketlerin peşinden giden çiftçiler artık yol inşaatında çalışıyorlardı. Pencereden bu muhteşem yıkıma baktığımda bu sahneler bana 1968'de Ekvador'da geçirdiğim günleri hatırlattı.

Texaco'nun fakir ulusları zenginleştireceğini iddia ettiği petrol, o sözde mucize, bir kâbusa dönüşmüştü. Şu anda şahit olduğumuz manzara aslında modern ekonominin ironisini yansıtıyordu. Petrol şirketlerinin inşa ettiği yollar Amazonları kolonileşmeye ve sözde gelişime açarken bir yandan da dev orman alanları yok edilmişti. Papağanlar, jaguarlar, maymunlar, tapirler ve yerli halklar ormanın derinliklerine sürülmüştü. Biraz daha kuzeyde ise petrol şirketleri bir zamanlar tertemiz akan el değmemiş nehirleri ateşler içinde yanan kimyasal pislik yuvalarına dönüştürmüştü ve yerel halk arasında kanser, özellikle de çocuklarda lösemi sık görülmeye başlamıştı. Bütün bu bölgede yaşayan ve kendilerine bu "gelişme" sayesinde zenginleşecekleri vadedilen insanlar şimdi ümitsizce hayatta kalmaya çalışıyorlardı.

Yolculuk sırasında bir noktada karşımıza Agoyan hidroelektrik santralinin dev beton duvarı çıktı. Daniel mikrofonu eline alarak konuşmaya başladı. "Sanırım John'un burası hakkında söylemek istediği birkaç şey var."

Yavaşça oturduğum yerden kalktım. Bir yandan duygularımı bastırmaya, bir yandan da bu insanlarla karmaşık hislerimin ne

kadarını paylaşmam gerektiğini hesaplamaya çalışarak otobüsün önüne doğru yürüdüm.

Daniel mikrofonu bana uzattı. Şoföre durmasını söyledi. Yolun kenarına, gri dev duvarı bütün görkemiyle görebildiğimiz bir yere park ettik.

“Burası,” dedim, “burası finans danışmanlığı yaptığım yıllarda...” Kısa bir süre elimdeki mikrofonu inceledim. Aman, neyse ne! “Kendimize ekonomik tetikçi diyorduk.” O iki kelimeyi bizden olmayan insanların yanında ilk telaffuz edişimdi. Kısaca yaptığım işi özetledim. “Burada, Ekvador’da,” diye devam ettim, “başlıca görevimiz elektrik sistemleri kurmaktı.” Pencereden dışarıyı gösterdim. “Gerçi bu baraj 1980’lere kadar tamamlanmamıştı ama planlanmasına 60’larda başlandı. 1972 yılındaki darbenin ardından başa geçen yeni diktatör CIA’in Ekvador’daki adamı, General Lara, Dünya Bankasından ve Kalkınma Bankasından bu barajı ve diğer gerekli altyapıyı inşa edebilmek için kredi aldı. Amerikan şirketleri rüşvet yiyen, ahlaksız Ekvadorlu yetkililer ile yaptıkları son derece kârlı mühendislik ve inşaat anlaşmaları sayesinde milyonlarca dolar kazandı. Söz konusu enerjilere ihtiyaç duyan az sayıdaki fabrikanın sahipleri bir avuç zengin Ekvadorlu süper zengin oldu. Ama kötü haber şuydu: eğitim, sağlık ve halkın çoğunluğunun yararlandığı diğer sosyal hizmetler için ayrılan paralar borçların faizlerini ödemek için iç edildi. Bu kredileri alabilmenin bazı ön koşulları vardı. Örneğin Ekvador hükûmeti Texaco’nun ve benzeri petrol şirketlerinin yağmur ormanlarının derinliklerine kadar ilerlemesine göz yummak zorundaydı.” Otobüstekilerin yüzlerine baktım. “Tam anlamıyla bir sömürgecilik operasyonuydu,” dedim. “ABD bir imparatorluk inşa ediyordu: Asya’da, Orta Doğu’da, Latin Amerika’da ve Afrika’nın bazı bölgelerinde. Bugün ülkemizin nüfusu dünya nüfusunun sadece yüzde beşini meydana getirirken yeryüzündeki kaynakların yüzde yirmisini biz tüketiyoruz.”

“Sömürgecilik ve imparatorluğu nasıl tanımlıyorsunuz, ne demek istiyorsunuz?” diye sordu otobüsün arkalarında oturan bir kadın.

“Bir ülke,” diye cevap verdim, “bir başka ülkenin ya da kültürün hakimiyetindeki topraklara taşınır ve ekonomisini, topraklarını, kaynaklarını, halkını ve yönetim biçimini ele geçirirse buna sömürgecilik diyebiliriz. Bir imparatorluğun ise belli başlı birkaç özelliği vardır ama en önemli beş tanesini şu şekilde sıralayabiliriz: pek çok başka ülkeye sömürgeci olarak yerleşmiştir, halkı orantısız derecede fazla kaynak tüketiyordur, dili siyasette ve ticarete kullanılan standart dil olarak kabul edilmiştir, para birimi piyasaların hâkim para birimidir ve yeri geldiğinde imparatorluğun çıkarlarını koruyabilmesi için oldukça büyük bir ordusu vardır.”

“Günümüz Amerika Birleşik Devletleri’ni hatırlatıyor anlattıklarınız,” dedi adamlardan biri.

Tek yapabildiğim başımı onaylarcasına öne eğmek ve konuşmama engel olan duygularımı bastırmaya çalışmaktı.

Pek çok kişi iç geçirdi.

“Günah çıkarmak için buraya döndün, kendini affettirmek için,” dedi bir kez daha otobüsün arkalarında oturan kadın.

Daniel şoföre yola devam etmesini söyledi. Otobüs hareket etti. Dengemi kaybettim. Daniel beni neredeyse düşmek üzereyken tuttu.

“Barajın intikamı,” dedim yeniden dengemi bulduğumda.

İnsanlar güldü, rahatladım.

Daniel “Onlara Roldos’u anlat,” diye sıkıştırdı beni.

“Alın size olayı özetleyen bir hikâye,” dedim. “CIA’in desteklediği diktatörlerin yıllarca süren iktidarının ardından Ekvador’da 1978 yılında demokratik bir seçim yapıldı. Petrol şirketlerini sebep oldukları çevre kirliliğini temizlemeye ve kârlarının bir kısmını Ekvador halkı ile paylaşmaya zorlayan, kısaca onları dize getirmeye kararlı Jamie Reynolds adında bir avukat seçimleri kazandı. Diğer ekonomik tetikçilerle beraber finansal kazanç vadederek; CIA, darbe ve keskin nişancı kelimeleriyle tehdit ederek Roldos’u sözünden dönmeye ikna etmem için beni Ekvador’a yollamışlardı.”

Kelimeler boğazımda düğümlendi. Bir kez daha konuşamayacak kadar duygusallaşmışım.

Daniel mikrofonu elimden aldı. “Biliyorsunuz, Başkan Roldos özel uçağının düşmesi sonucunda öldü.”

Mikrofona doğru eğilerek, “Başkan Roldos’un öldürüldüğünden neredeyse eminim,” dedim. Başımı kaldırarak tekrar otobüstekilere baktım. “Şimdilik bu kadar yeter.”

Jessica’nın yanına oturdum.

“İyi iş çıkardın, baba.” Eliyle hafifçe bacağıma vurdu.

Yolculuğun geri kalanını hiç konuşmadan camdan dışarıyı seyrederek geçirdim. Diğerlerinin az evvel bahsettiklerim hakkında konuştuklarını duyabiliyordum. Kafalarında pek çok soru işareti kaldığını da biliyordum. Ama benim ve ülkemin geçmişindeki o karanlık günler hakkında şimdilik daha fazla konuşacak gücüm yoktu. Ve anlaşılan onlar da bunun farkındaydılar. Nihayet aynı isimli petrol şirketinin inşa ettiği bir uçak pistinin çevresinde kurulmuş, Amazon’da yürüttüğü operasyonlar sırasında Ekvador ordusunun ve petrol şirketlerini korumak amacıyla tutulan paralı askerlerin merkez üssü olarak kullandıkları Shell kasabasına vardık.

Otobüsten indik ve bir önceki yolculuğumda uçağımızın indiğinden biraz daha yenice sayılabilecek bir toprak pistte sonlanacak uçak seyahatimizin saatini beklemek üzere hangarlardan birine yerleştik. Kapawi bölgesine daha yakın bu yeni havaalanı Kichwa ve Shuar halkının yaşadığı bir köyün yakınlarındaydı.

Beklerken Achuar bölgesine yaptığım son ziyaretten bu yana gittikçe daha çok kafamı kurcalayan bir konu hakkında gruptakilere açıldım. Onlara insanlığın büyük bir kısmının çok kısa bir süre öncesine kadar, neredeyse insanlık tarihi boyunca, yaşadıkları şekilde yaşamaya devam eden bir toplulukla karşılaşmak üzere olduklarını anlattım. “Kabaca iki yüz bin yıldır ortadayız,” dedim, “ve son üç ya da dört bin yılı saymazsak atalarımız her zaman doğayla iç içe uyum içinde yaşadı. Yaşam biçimlerini ve bir anlamda ekonomilerini belirlerken kendi çocuklarının, onların çocuklarının ve

gelecekteki pek çok neslin ihtiyaçlarının karşılanmasına önem verdiler. Birazdan tanışacağınız insanlar sizi buraya davet etti çünkü modern yaşam biçimimizin, ekonomimizin temelinde kısa vadeli, hırslı ve eninde sonunda kendi kendine zarar verecek bir anlayışın yattığının farkındalar. Gitgide büyüyen petrol yatırımları neticesinde döşenen boruların, inşa edilen yolların, işçi lojmanlarının ve başka her türlü altyapının komşularının çoğunun yaşam alanını yok ettiğine şahit oldular. Buradan modern dünyaya değişmemiz ve bu yıkımı durdurmamız gerektiği mesajını iletmeye istekli bir şekilde ayrılmamız için bize ilham olmak istiyorlar.”

“Bunların hepsi o kadar doğru ki,” diye araya girdi Daniel. “Benim de eklemek istediğim bir başka konu daha var. Geeceğimiz yerlerde yaşayan ve Achuar halkından olmayan bazı yerliler bu kampı onların yaşam alanlarından oldukça uzak sayılabilecek bir yerde Achuarlarla beraber inşa etmeye karar verdiğimiz için kıskançlık duyuyorlar. Yabancıların gelip konaklaması ve Achuar halkının yaşam biçimini deneyimlemesi için sıfırdan kuracağımız bu turistik yerleşim bölgesinin daha az çekici de olsa kendi yaşam alanlarına yakın olmasını elbette tercih ederlerdi. Kısaca size karşı pek de dostça davranmazlarsa şaşırmayın.”

PIRANALAR

Bütün grubun yanı sıra eşyalarımızın, ormanda geçireceğimiz süre içerisinde ihtiyaç duyacağımız malzemelerin ve yanımızda getirdiğimiz yiyeceklerin de sığabilmesi için üç küçük uçak kiralamıştık. Evden ayrılmadan önce Winifred, Jessica ile ayrı uçaklarda yolculuk yapmamız konusunda ısrar etmişti. David grubu üçe ayırdı. Jessica onunla beraber ilk uçağa bindi. Ben ikinci uçaktaydım ve Juan Gabriel, Lynne ve Bill üçüncü uçağa bindiler.

Dev yağmur ormanının üzerinden uçarken çok sevdiğim bu topraklara geri döndüğüm için çok heyecanlıydım. Sonra birden zihnim senaryolar üretmeye başladı. Bir şeylerin ters gideceği düşüncesini zihnimden atamıyordum. Telaşlandım. Uçaklardan biri düşecekti. Kichwalar saldırırganlaşacaktı. Kanolardan biri devrilecekti ve birileri boğulacaktı. Achuarlarla iş birliği yapma hayalinin bir kâbusa dönüşeceği düşüncesini aklımdan uzaklaştıramıyordum.

Havada geçen bir saatin ardından ormanda bir yarık gözüme çarptı. Ağaçların ortasından geçen dar toprak bir patika göründü. Bu uçak pistimizdi. Pilot havada daireler çizerken aşağı baktım ve Jessica'nın, Daniel'in ve grubun birkaç başka üyesinin daha birinci uçaktan indiklerini gördüm. Güvendeydiler!

Bizim uçağımız da indi ve iki grup duygusal bir şekilde kucaklaştı. Jessica kollarını belime doladı. "Bu ormanlar o kadar büyük, o kadar uçsuz bucaksız ve o kadar güzeller ki," dedi coşkuyla beni kucaklayarak.

Dört Achuar yerlisinin de yardımıyla uçaklardan eşyaları indirdik. Tam eşyaları toparlamış sırt çantalarımızı takıyorduk ki pilotlardan biri hızla yanımıza geldi. Endişeli görünüyordu.

“Üçüncü uçağın pilotuyla telsizle konuştum.” Kaygılı bakışlarla gökyüzünün kara bulutlarla kaplı bir kısmını işaret etti. “Kötü hava şartları yüzünden acil iniş yapmışlar.”

“Herkes iyi mi?” diye sordu Daniel.

“Sanırım. Misyonerlerin inşa ettiği bir uçak pistine inmişler.”

Gruptakilerin hepsi etrafımıza toplanmıştı. Herkesin yüzünde endişe vardı. Gökyüzüne, pilotun işaret ettiği yere bakıyorlardı, uğursuz bulutlar bize doğru hızla ilerliyordu.

“Bill ve Lynne’in başına bir şey mi geldi?” diye sordu içlerinden biri.

“Geri dönüp onları aramamız gerekmez mi?” diye ekledi bir diğeri.

“Her şey yolunda.” Daniel olanları diğerlerine açıkladı. “Hava şartları yüzünden uçakların planlanandan farklı bir piste inmek zorunda kalması burada sıkça rastlanan bir durum.” Kendini zorlayarak gülümsemeyi başardı. “Hava düzelir düzelmez bize katılırlar.”

Keşke onun kadar emin olabilseydim...

Daniel, Achuar yerlilerini bir kenara çekti ve onlarla sessizce bir şeyler konuştu. Ardından yanımıza geldi. “Hadi biz önden gidelim. Hava çok kararmadan eşyalarımızı ayarlayıp kampımızı kurarız.”

Bizi bir patika boyunca yürüterek yakındaki köye götürdü. Burası Daniel’in az önce bahsettiği, planladığımız turistik eko-kampı kendilerine daha yakın bir yerde kurmadığımız için bize kızgın yerli halkın yaşadığı köylerden biriydi. Çatıları sazdan evlerin yanından sırtımızda yüklerimizle ağır ağır geçtik. Sanki bir hayalet şehre ayak basmış gibiydik. Bizi kimse karşılamadı. Etrafta tek bir insan bile görünmüyordu. Kapıların eşiğinde yatmış bize dişlerini göstererek hırlayan birkaç uyuz köpek dışında kimsecikler yoktu. Çok garip, alışılmadık ve rahatsız edici bir durumdu. Daha önce hiçbir yerli topluluğunda böyle bir muameleyle karşılaşmamıştım.

Yüzümden, kollarımdan, bütün vücudumdan aşağı ter akmaya başladığını hissettim ve sebebi kesinlikle tropik iklim değildi.

“Kahretsin,” diye mırıldandı Daniel. “Buradaki insanlar yalnızca yerleşim bölgesini beraber inşa ettiğimiz Achuarları değil, aynı zamanda onları ve onların ormanlarını da korumaya çalıştığımızı anlayamıyorlar. Uzun yıllardır topraklarını işgal eden sömürgeciler yüzünden dışarıdan gelen herkese karşı şüpheli davranıyorlar.” Anlaşılan o da bir şeylerin ters gittiğinden şüpheleniyordu.

“Oldukça düşmanca bir tavır,” diye cevap verdim.

Başıyla onayladı. “Bizi seyrediyorlar ama biz onları göremiyoruz.”

Nihayet söz konusu köyü geride bıraktık. Ormanın içindeki bir patikada yaklaşık bir on dakika daha yavaş yavaş ilerledikten sonra nihayet Pastaza Nehri’ne vardık. Aylar önce ilk defa kanoya bindiğim yere kıyasla burada nehir çok daha genişti. İki kıyı arasındaki mesafe neredeyse bir futbol sahasının boyu kadardı ve sular kesinlikle daha çalkantılıydı. Birden o eski günleri hatırladım, Achuarların Shuar yerlisi arkadaşım Yahanua’yı nasıl tehdit ettikleri geldi gözümün önüne.

Gruptan biraz uzaklaşarak tek başıma, kudurmuş azgın sulara ve artık neredeyse tam üstümüzdeki korkunç siyah bulutlara baktım; Yahanua’yı ve Lynne ile kocası Bill’in de aralarında olduğu diğer grubu düşündüm. Eğri büğrü dallardan bir hayvan yuvası nehrin ortasında bir o yana bir bu yana çarparak aşağı doğru yuvarlanıyordu. Kafası dibe batmış bir devin dışarıda kalmış karmaşık saçlarını andırıyordu. Bir anda girdaplardan birinde gözden kayboldu. Birkaç saniye sonra nehrin on beş metre ya da belki de daha da aşağısında yeniden belirdi. Gökyüzüne doğru fırladı, bir an için havada asılı kaldı ve ardından yeniden nehre düşerek şiddetli akıntıya kapıldı. Yahanua’nın böyle bir durumda ne diyeceğini düşündüm. Acaba nehrin bu vahşi halinin bir işaret olduğunu mu düşünürdü? Ya da dallardan meydana gelen yuvanın üçüncü uçağı veya belki de bütün grubu temsil eden bir sembol olduğunu?

Siyah bulutlar, azgın nehir, bunaltıcı hava bana Joseph Conrad'ın *Karanlığın Yüreği* isimli uzun hikâyesini hatırlattı. Acaba ben de Conrad'ın kahramanı Kurtz'a mı benziyordum? 19. yüzyılda Belçika Kongosu'nda fildişi ticaretiyle uğraşan Avrupa menşeli bir firmanın şubelerinden birinde müdürlük yapan Kurtz bu ülkeye Conrad'ın alaycı bir şekilde "medeniyet" diye adlandırdığı karanlığı, vahşeti ve barbarlığı getirmişti. Kurtz için medeniyet kelimesi sadece, İngiltere'nin kaynaklarına imrendiği bir ülkenin insanlarını sömürgeleştirmek için kullandığı bir bahaneydi. Şimdi ben de uzun yıllardır yerli halklara karşı vahşet uygulayan bir ülkenin insanlarını bu topraklara getirmiştım. Bu yaptığım şey daha fazla acıya ve hasara sebep olabilir miydi? Kefaret adına attığım bu adımlar beni ve diğer insanları, Achuar yerlilerini ve aynı şekilde Amerikalıları daha da derin bir karanlığa mı sürükleyecekti?

"John!" Bana seslenen Daniel'dı. Bana el sallıyor, ona ve dev ahşap kanonun yanına dizilmiş grubun diğer üyelerine katılmam için çılgınca işaret ediyordu.

Tüm bu karanlık düşünceleri kafamdan atmaya çalıştım ve buraya bizimle iş birliği yapmak isteyen Achuarların davetiyle geldikimizi kendime hatırlatarak nehir boyunca yürüdüm. Ama yine de o yalnız, çaresiz ve terk edilmiş adamın, Kurtz'un görüntüsünü kafamdan bir türlü silemiyordum. Aynı romandan esinlenen ve ABD'nin Vietnam'ı sömürgelerinden biri yapma girişimini anlatan *Kıyamet* filminde benzer bir karakteri canlandıran Marlon Brando'nun son sözlerini bir türlü unutamıyordum. "Dehşet," diye mırıldanmıştı Brando ölmek üzereyken. Ve tekrar etmişti. "Dehşet."

Daniel'ın yanına vardığımda kanonun dibinde dikilmiş beni bekliyordu. Diğerleri kanonun içine yerleşmişlerdi, gözlerini dikmiş dalgalara bakıyor ve ne kadar korktuklarını gizlemeye gerek dahi görmüyorlardı.

Kanoya bindim. Daniel da baş tarafa hemen yanıma oturdu. Nehrin biraz aşağısında kıyıya çekilmiş bir başka kanoyu ve yanında

duran birkaç adamı işaret etti. “Biraz evvel içinden geçtiğimiz köyün sakinleri,” dedi.

“Şu düşman köyün mü?”

“Evet ama bu adamlar o sırada köyde değildi. Az önce balık avından döndüler. Uçakları iner inmez Lynne ile Bill’in grubunu arkamızdan yetiştirmeleri için onlara para verdim.”

“Onlara güveniyor musun?”

“Para tüm kapıları açar. Burada ormanın ortasında bile.” Ayağa kalktı, bir elini omzuma koyarak dengesini sağladı ve diğerlerine döndü. “Bu gördüğünüz nehir de Pastaza,” çağlayarak akan suların gürültüsünü bastıracak kadar yüksek sesle konuşuyordu. “Çok daha farklı duruyor ama dağlardaki kanyonun içinden akarken gördüğünüz muhteşem güzellikteki nehirle aynı nehir.” Onları sakinleştirmeye çalıştığının farkındaydım.

“Agoyan Barajı’yla çevrili nehir mi?” diye sordu içlerinden biri.

“Evet.” Daniel kahkaha attı ve yanıma geri oturdu.

Kelimeler kulaklarımda tekrar tekrar yankılandı: Agoyan Barajı’yla çevirili nehir. O nehrin etrafına ve aynı zamanda kendi etrafına o duvarları ben örmüştüm. Kendimi duvarları vicdan azabı ve sessizlikle örülü bir zindana hapsedmişim.

Daniel kanonun kış tarafında oturan Achuar yerlisine eliyle bir işaret yaptı. Adam teknenin dışına bağlı antika motoru çalıştırmak üzere ipini çekti. Motor çalışmayı reddetti.

Kafaların hepsi kanonun arkasında oturan adama döndü.

Adam ipi bir kez daha, bu sefer daha güçlü çekti. Bir kez daha ve bir kez daha, motor birkaç defa öksürdü ve ardından sustu.

Arkadaşlarından biri adama yardım etmeye çalıştı. Yaklaşık bir düzine denemenin ardından motor cansız bir şekilde çalışmaya başladı. Zatürre olmuş bir insanın ciğerlerinin hırıltısına benzer bir ses çıkarıyordu ama gücü bizi çamurdan çıkarmaya yetmiyordu.

Daniel suya atladı ve kanoyu itmeye başladı. Kanonun burnu yavaş yavaş kıyıdan uzaklaştı. Daniel yeniden kanoya atladı ve nehirdeki yolculuğumuza başladık.

Güçlü akıntıya karşı yol almaya çabalarken nehirde sürüklenen dev bir ağaç kütüğü neredeyse bize çarpacak kadar yakınımızdan geçti.

“Nehrin yukarısında gerçekten çok büyük bir fırtına kopuyor olmalı,” diye kulağıma haykırdı Daniel. “Bu insanlar verdikleri paranın karşılığını alıyorlar.”

Biraz fazlasıyla, diye düşündüm. Yanımızdan hiç durmadan ağaç kütükleri geçiyordu, bazıları kanoya ürkütücü derecede yaklaşıyordu. Kara bulutlar bir önceki seyahatimden hatırladığıma benzer korkunç bir sağanağın yakınlarda olduğunun habercisiydi. Azgın nehirde altımızı vura vura yol alırken Agoyan Barajı’nın dev duvarlarının, kuzeyimizdeki ormanı kaplayan petrol birikintilerinden oluşan siyah göllerin ve Roldos’un düşen uçağının enkazının görüntülerini bir türlü gözümün önünden silemiyordum. Ve Brando’nun “Dehşet” diyen sesi kulağımdan gitmiyordu.

Sonra kanomuz keskin bir dönüş yaptı ve nehre doğru eğilmiş, dev bir su kemerini andıran dalın altından geçtik. Her şey değişti. Nehir darlaştı, su sakinleşti. Pastaza’dan ayrılmıştık. Motor yavaşladı ve etraf sessizleşti.

Daniel ayağa kalktı ve diğerlerine döndü. “Capahuari,” dedi, gözleri ışıdayarak. “Yüzmek için muhteşem bir nehir. Çok yakında konaklama bölgesine varacağız.”

“Nehirde pirana var mı?” diye sordu biri.

“Evet,” diye cevap verdi Daniel. “Ama zararsızlar. Küçük balıklar bizim gibi büyük hayvanlara saldırmaz.”

Elinden tutup kendimi yukarı çekerek ayağa kalktım. Misafirlerimizi beyinlerine kazınmış algılar konusunda uyarmak için mümkün bir fırsat yakalamıştım. “İnsan yiyen piranalar okuduğum kadarıyla Başkan Teddy Roosevelt ile başlayan bir efsane. Geçmişte bazı Brezilyalılar nehirlerinden birinin bir kolunun önüne bir engel koyarak oradaki piranaları günlerce aç bırakmışlar. Roosevelt onları

ziyarete geldiğinde de onu nehrin o bölgesine götürerek gözünün önünde suya bir inek –veya keçi şimdi tam hatırlamıyorum– atmışlar. Açlıktan ölmek üzere olan balıklar çılgınca hayvana saldırıp yemeye başlamış. Daha sonra Roosevelt hatıralarında Amazon’da yaşayan insan yiyen korkunç piranalardan bahsetmiş.”

“Bundan gerçekten emin misiniz?” diye bir soru geldi.

“Piranaların tehlikeli olmadığından mı? Kesinlikle.” Duraksadım.

“Bir pirana sürüsü bir şel baskının ardından uzun süreliğine bir gölette mahsur kalırsa ve açlıktan ölmek üzereyse belki de tıpkı Bay Roosevelt’in gördüğü gibi bulduğu her şeyi çılgınca yemeğe başlayabilir ama işin doğrusu bugüne kadar böyle bir şeye şahit olan kimseyi duymadım.”

“Ben binlerce pirana ile beraber yüzdüm,” dedi Daniel ve ekledi. “Bu nehirde inanılmaz güzellikte, pembe renkli tatlısu yunusları göreceksiniz ve onlar efsane değil, gerçek. Umarım yüzmeye gittiğimizde bize eşlik ederler. Son derece arkadaş canlısı olduklarını söyleyebilirim.”

Kıyı boyunca dizili ağaçların nehre uzanan dalları kanomuza siper oldu ve bizi kara bulutlardan korudu. Kaptanımız motoru kapattı ve nehir boyunca kuşların şarkılarını dinleyerek süzülmemize fırsat verdi.

Arkamda oturanlar heyecan içinde birbirlerine bir şeyler anlatmaya başladılar. Ne konuştuklarını anlamak için onlara döndüğümde gevezelik ederek tepelerinde uçan minik bir papağan sürüsünü ve nehrin kıyısında ayakları suda dolanan beyaz balıkçıl kuşlarını fark ettiklerini gördüm. Bir süre sonra herkes bir başka yönü işaret edip gördüğü güzellikleri diğerleri ile paylaşmaya başlamıştı: nehir kıyısına dizilmiş dev ağaçlar, suya sarkan canlı renklerdeki maya altını (Heliconia) çiçekleri, ara sıra kanomuza konan neon mavi renklerdeki morfo kelebekleri ve kıyıdaki ağaçlardan birine çöreklenmiş *uluyan maymunlar* ailesi.

Bir ara çıplak Achuar çocukları dik kıyılara oyulmuş toprak merdivenlerden koşarak nehrin kıyısına indiler ve hiç ses çıkarmadan bir sonraki köşeyi dönene dek kanomuzu izlediler.

Ve sonra hedefimize vardık. Burası bir önceki ziyaretimizde Daniel'in beni Achuar yerlilerine yardım etmeye ikna ettiği Capahuarı'nın U formundaki koyuydu. Güneş yüzünü göstermişti. Bulutlar geldikleri gibi hızla dağılmıştı. Bir grup Achuar yerlisi tarafından karşılandık. Yüzlerinde turuncu siyah boyalardan semboller vardı, altlarına geleneksel eteklerini giymişlerdi, üstleri ise boyunlarındaki sıra sıra boncuk kolyeleri saymazsak çıplaktı, başlarında sarı ve kırmızı tüylerden taçlar vardı. Kanodan yeni inşa ettikleri iskeleye inmemize yardım ettiler. Nehirden biraz yüksek yürüme yolunun sonunda, nehrin kıvrımlarından birinin oluşturduğu minik bir gölün olduğu yerde direklerin üstüne inşa edilmiş âdeta boşlukta gibi duran bir platforma kadar bize eşlik ettiler. Platformun dört bir tarafı açıktı. Sadece tepesinde palmiye yapraklarından bir çatı vardı. Daniel buranın yapım aşamasında olduğunu ve ileride konaklama alanının bar kısmı olmasını planladıklarını ama şimdi bir süreliğine geçici evimiz olacağını anlattı, âdeta suyun üzerinde uçan, insan eliyle yapılmış bir adaydı.

Daniel bize biraz etrafı gezdirdi ve ardından da birkaç saat içinde havanın kararacağını hatırlattı. Sazdan çatının altında yanımızda getirdiğimiz cibinliklerle ufak bir konaklama alanı yaratmayı önerdi. Böylece üçüncü gruptakiler nihayet kampa vardıklarında rahat edeceklerdi.

İşler bir anda yolunda gitmeye başlamış gibiydi, Jessica ile çadırımızı kurmayı neredeyse başardığımız sırada Daniel yanımıza gelene kadar. Daniel beni bir kenara çekti. Endişeli görünüyordu. "Bir süre önce gruba etrafı gösterirken," dedi, "üçüncü uçağın tepemizde uçtuğunu duydum, yaklaşık bir buçuk saat önce. Çoktan buraya varmış olmaları gerekirdi."

"Başlarına bir şey geldiğini mi düşünüyorsun?"

“Bilmiyorum ama buraya gelirken yolda karşınıza çıkan köyün içinden geçerken kötü bir hisse kapılmıştım.” Duraksadı. “Kanoyu alıp onları aramaya gideceğim.”

“Bizimle beraber buraya gelen Achuar yerlilerini de yanına al-
sana.”

“Çoktan kendi köylerine geri döndüler. Belki yol üzerinde du-
rup onları yanıma almayı deneyebilirim.”

“Ben de seninle geleceğim.”

“Hayır, hayır. Sen burada kal. Diğerlerini endişelendirinmeyelim. Eğer sorarlarsa, belki köyde başka bir kano yoktur diye endişelen-
diğimi ve o yüzden de Bill’i, Lynne’i ve diğerlerini karşılamaya git-
tiğimi söylersin.” Zoraki bir gülümseme takındı. “Belki de gerçek-
ten başka kano yoktur.”

Ama söylediğine kendinin de inanmadığını biliyordum; sahilde,
grubun geri kalanını buraya getirmeleri için para verdiği Kichwa
yerlilerinin yanında duran kanoyu ikimiz de görmüştük.

BİR KAÇIRILMA HİKÂYESİ

Ekvador'un tam üzerinde olduğu için bu ismi alan Ekvador'da güneş her akşam saat altı buçukta batar.

Gün batımı yaklaştıkça artık tedirginliğimi saklayamaz hale gelmiştim. Daniel gitmişti. Achuar yerlileri gitmişlerdi. Kanomuz veya başka herhangi bir kaçış yolumuz yoktu. Ne yapmalıyım? Diğerlerine gerçeği anlatmadan önce daha ne kadar beklemeliydim? Gerçek neydi? Uçak mı düşmüştü? Saldırıya mı uğramışlardı? Tek bildiğim Daniel'in neredeyse bir buçuk saat önce kamptan ayrıldığı ve uçağın sesini de ondan tam bir buçuk saat önce duyduğuydu.

Jessica'nın yanına gittim ve her şey yolundaymış gibi bir tavır takınarak akşam yemeğini hazırlayabilmek için ihtiyacımız olan malzemeleri çantalardan çıkarmak üzere diğerlerinden yardım istemesini söyledim.

"Her şey yolunda mı, baba?" Sesi ne kadar gergin olduğunu ele veriyordu.

"Eminim her şey yolundadır."

Bana bir bakış fırlattı. "Hadi ama baba. Seni tanıyorum."

"Tamam tamam. Biraz endişeliyim ama diğerlerini korkutmamalıyız."

"Elimden geleni yaparım," dedi beni daha fazla bir şeyler anlatmam için sıkıştırmadan.

Gerçekten yapardı, bunu biliyordum. Bu kadar anlayışlı olması bana moral vermişti. Setin üzerindeki yürüme yolundan iskeleye

doğru ilerledim. Yolda ufak bir alet edevat kulübesine rastladım. Kapısı açıktı. İçerideki duvarlardan birine dayalı bir pala gördüm. Yıllardır dövüş sanatları eğitimi alıyordum, siyah kuşak sahibiydim. Marifetlerimi göstermenin zamanı gelmiş olabilirdi. Palayı elime aldım ve yürümeye devam ettim.

Aniden bir ses duydum.

Bir motor sesi. Kanomuzun kıştan takmalı antika motorunun boğuk ama tanıdık tıksırışı. Bir ümit ışığı... Hızlandım ve iskeleye doğru koşmaya başladım. Kanoda kimin olduğunu bilmediğimi hesaba katmamıştım. Diğer köyün savaşçıları bizi öldürmeye gelmiş olabilirlerdi. Yürüme yolu iskeleye doğru kıvrılırken ben de yavaşladım. Elimdeki palayı daha da sıkı kavradım. Durdum.

Suya vuran gölgelerin arasında kanonun burnu belirdi. Sisin içinden yavaş yavaş kıyıya yanaşan kanonun görüntüsü sıra dışı bir resim gibiydi. Tek dizimin üzerine çömeldim ve gölgeleri seçmeye çalıştım.

Kano bana doğru yaklaştıkça insanların hayal meyal silüetleri belirginleşmeye başladı. İçlerinden biri kanonun burnunda durmuş bir şey sallıyordu. Bir mızrak mıydı o?

Palamı havaya kaldırdım.

Kollar. Burunda duran adam kollarını sallıyordu.

“Hola.” Daniel’in tanıdık sesiydi bu.

Ayağa kalktum. Daniel kanonun burnuna tutunmuş, bir yandan el sallıyor bir yandan da bağıırıyordu. Hemen arkasında: Juan Gabriel, Bill ve Lynne vardı. Onlar da el sallıyorlardı. Sonra yavaş yavaş diğerlerini de tanımaya başladım. Bizim gruptakiler ve arkalarında da az önce bize eşlik eden Achuar yerlileri. Hepsi birden el sallıyordu.

İskeleye yanaştıklarında gruptakileri saydım. Herkes oradaydı ve bağıra çağıra konuşup gülüşüyorlardı. Palayı yere attım. Üzerimden korkunç bir yük kalkmış gibi hissediyordum. İskelenin ucuna koştum.

Daniel bana bir halat fırlattı; kanonun iskeleye yanaşmasına yardım ettim.

“Akşam yemeğine yetiştik,” dedi Juan Gabriel.

“Neler oldu?”

“Onlara sor.” Daniel ahşap iskeleye atlarken diğerlerini işaret etti.

“Kaçırıldık,” dedi içlerinden biri.

Daniel’a baktım. “Öyle de denebilir.” Kaşlarını çatı.

Jessica ve diğerlerinin bizi bekledikleri kampa doğru yürürken Daniel bana olanları anlattı. Arada Bill ve Lynne de söze girip eksikleri tamamlıyorlardı. Anlaşılan ilk iki grup yol üzerindeki köyün içinden geçerken topluluğun lideri, yani şefleri avlanıyormuş. Üçüncü uçak yere indiği sırada ise köydeymiş. Ve av sırasında oldukça fazla Chicha içmiş. Köy sakinlerinin sosyalleşmek için bulunduğu kulübede onunla beraber Chicha içmeleri için bizimkilere ısrar etmiş. Bir saatin ve içmek istediklerinden çok daha fazla Chicha’nın ardından (çünkü hiçbir adama hayır demeye cesaret edemiyormuş) adam bizimkilere geceyi orada geçirmeleri gerektiğini söylemiş. Sonra küçük bir kulübeyi işaret etmiş. Bill söz konusu kulübeyi “Son derece rahatsız görünen yıkık dökük bir kulübeydi, doğrusu Lynne ile asla geceleme istemeyeceğimiz türden,” diye tarif etti.

Onlara sonsuzluk kadar uzun gelen birkaç saatin ardından nihayet Daniel yanlarına gelmiş. “İnanılmaz sinirliydi,” dedi içlerinden biri. Daniel köydekilere bu insanların sadece Achuarlara değil, Amazon’da yaşıyan tüm yerli halklara yardım etmek için buraya geldiklerini anlatmış. Kendileri için özel hazırlanan konaklama bölgesine çoktan varmış olmaları gerektiğini söylemiş ve bunun için para ödediği adamları teker teker işaret etmiş. Ardından hararetli bir tartışma başlamış.

Nihayet Daniel gruptakilere dönerek, “Eşyalarınızı toplayın, buradan gidiyoruz,” demiş ve onları, yanında getirdiği birkaç Achuar yerlisinin beklediği kıyıya, kendi kanosuna götürmü.

Garip bir hikâyeydi, bu iş birliği girişimimiz yüzünden tanık olduğumuz pek çok tuhaf olaydan sadece biriydi. Gruptakilerden biri bu hikâyenin filminin çekilmesi gerektiğini söyledi. Benim derdim başkaydı. Bir fırsatını bulur bulmaz Daniel’ı kenara çektim ve bu

gruptakiler bu olaydan şakayla karışık bile olsa bir kaçınılma hikâyesiymiş gibi bahsederlerse kamptakilerin tadının kaçmasından korktuğumu söyledim.

“Sanırım o köyün şefi işimize taş koymaya çalışıyordu.”

“Sence niyeti bu muydu?” diye sordum.

“Söz konusu o olduğunda bunu tam olarak bilmek imkânsız. Adam yarı Kichwa yarı Shuar yerlisi, her ikisi de Achuarların kadim düşmanı. Gerçi yerlilerin çoğu yavaş yavaş gerçek düşmanın petrol şirketleri olduğunu anlamaya başladılar ama yine de bazı konularda hâlâ son derece eski kafalılar. Şef gibiler de bunu daha fazla güç kazanmak için bir fırsat olarak kullanıyor.”

“Bu ona güç mü veriyor?”

“O öyle zannediyor.”

“Kamptakilerin moralini biraz yükseltmek için ne yapabiliriz?”

“Bekle ve gör,” dedi kendinden emin. “Bu akşam çok özel bir gece olacak.”

Yemekten sonra Daniel hepimizi toplayarak sahile götürdü. Hep beraber kanoya bindik. Achuar yerlisi kaptan nehrin yukarısına, Capahuari’ye doğru yol almaya başladı. Daniel bir süre sonra ondan motoru kapatmasını rica etti. Dönüş yolunda kano sessizce kampa doğru süzülürken Daniel ayağa kalktı. “Şimdi yeryüzünde çok az insanın şahit olduğu bir gökyüzü mucizesinin keyfini çıkaracaksınız,” dedi. Gökyüzünü işaret etti. “Şu gördüğünüz Crux yıldızı ünlü Güney Haçı takım yıldızı.” Ardından 180 derece döndü. “Ve şu da Büyük Kepçe, başka bir deyişle Pulluk. Büyük Kepçe’nin en sonundaki iki yıldız takip edin ve işte o gördüğünüz de Kuzey Yıldızı. İşte buradan Güney Haçı ve Kuzey Yıldızı aynı anda görülebilir.” Başka takım yıldızlarını işaret etti ve onlar hakkında anlatılan eski efsanelerden bazılarını bizimle paylaştı. Aralarında Yunan ve Roma mitolojisinden ve aynı zamanda Achuar efsanelerinden hikâyeler vardı.

Gecenin o saatinde yıldızların aydınlatığı nehrin üzerinde hepimiz huzur içinde manzaranın tadını çıkarırken Lynne gündüz rehin

tutuldukları köyden nihayet kurtulduklarında ve sahile indiklerinde karşısında Daniel'ın yanında getirdiği Achuar yerlilerini gördüğü zaman ne kadar büyük bir mutluluk yaşadığını bizimle paylaştı. Daniel'ın yanındaki yerlilerin yüzleri Guatemala ve Gana'da gördüğü sanrılardaki adamların yüzlerinin aynısıydı, kafalarında sarı ve kırmızı tüylerden taçlar, yüzleri turuncu ve siyah renklere boyanmış adamlar. "İşte o anda," diye devam etti, "bu adamlarla beraber bir iş birliği başlatabilmek için elinden gelen her şeyi yapmam gerektiğine gerçekten emin oldum."

Yıldızları seyrederken Jessica'nın elini avuçlarımla arasına aldım. Beraber bir çeşit sınav atlatmışız gibi hissediyordum. Sınavın henüz yeni başladığını o anda bilemezdim.

ŞEYTAN

Ertesi gün grubu ormanın içinde bir yürüyüşe çıkardık. Daniel ve Achuar yerlisi rehberimiz etrafımızdaki çeşitli bitkilerin ve ağaçların yararları ve nerelerde kullanıldıkları hakkında bize bilgi veriyorlardı. Onları dinleyebilmek için adım başı duruyorduk. Bitkilerin büyük çoğunluğu yemek veya ilaç yapımında, ağaçlar ise genelde alet, silah, kano ve süs eşyası yapımında veya evlerin, otellerin ya da bizimki gibi kamp alanlarının inşaatında kullanılıyordu.

“Orman bize her şeyi sağlıyor,” diye açıkladı Daniel. “Pek çok modern ilacın yapımında kullanılan çoğu madde, yağmur ormanlarında yetişen bitkilerden elde ediliyor. Örneğin Amazonlu avcıların bir borunun içine yerleştirdikleri ve üfleyerek fırlattıkları okların ucuna sürdükleri bir bitki özü olan kürar.”

“Zehirli oklar!” diye haykırdı biri.

“Tam öyle sayılmaz,” diye cevap verdi Daniel. “Bu insanlar, yemeyi planladıkları bir hayvanın kanına zehir bulaştırmayacak kadar akıllılar. Kürar, maymunları ve kuşları felç eder ve böylece hayvanlar ağaçtan aşağı düşer. Kürar ve türevleri yüzyıllar boyunca hastanelerde modern anestezi yöntemlerinin bir parçası oldu.”

Achuar yerlisi rehberimiz bizi hemen patikanın yakınındaki uzun bir ağacın yanına götürdü. Palasıyla ağacın gövdesine ufak bir çentik attı. Ağaçtan kana benzer koyu kırmızı bir sıvı akmaya başladı.

“Sangre de Drago,” diye açıkladı Daniel. “Mükemmel bir antiseptiktir.” Etrafına bakındı. “Aranızda bir yeri kesilmiş olan var mı?”

Kadınlardan biri bir adım öne çıktı. “Aslına bakarsanız sadece bir sıyrık,” dedi kolunu uzatarak.

Daniel ufak bir dal parçası aldı ve kırmızı sıvının bir kısmını sıyrarak parmağına sürdü, ardından kadının yarasına masaj yaptı. Sıvı bir anda mucizevi bir şekilde beyaz bir kreme dönüştü.

“Şimdiden daha iyi hissetmeye başladım,” diye gülümsedi kadın. “Olağanüstü.”

“Peroksitten²⁰ daha iyi olduğu kesin,” dedi Daniel. “Herhangi birinizde bir sinek ısırığı var mı?”

Bu soruyu takip eden birkaç dakika boyunca Daniel pek çok kişinin sinek ısırığına Sangre de Drago sürmekle meşguldü. Bu sırada adamlardan biri uçak hangarında doğa ile uyum içinde yaşayan insanlar hakkında yaptığım konuşmayı hatırlattı. “Bunu burada açıkça görüyoruz,” dedi. “Oysa daha bir-iki gün önce oldukça de-mode, neredeyse akıl almaz bir teori gibi gelmişti kulağa. Şimdi ise gerçek oldu. Nasıl bu kadar hırslı, bu kadar aptal ve çocuklarımıza böylesine felaket bir dünya bıraktığımızdan bu kadar habersiz olabildiğimize şaşıyor insan.”

Yürümeye devam ettik ve bir saat sonra manyok çalıları ekili açık bir alana vardık. “Bir Achuar köyüne yaklaştığımıza dair bir işaret bu,” diye açıkladı Daniel. “Manyok onlar için en önemli bitkilerden biri. Temel gıdalarından ve aynı zamanda kadınların Chicha yapmak için kullandıkları bitki.”

Achuar yerlisi rehberimiz Daniel’a bir şeyler söyledi ve o da tercüme etti. “Siz dış dünyadan bu köyü ziyarete gelen ilk grupsunuz. Sizden önce sadece iki beyaz adam gördüler: bir rahip ve ben. Hiç kadın görmediler. Bir ulak bu sabah onlara geleceğimizi haber verdi; bizi bekliyorlar ve bu onlar için çok büyük bir yenilik.”

“Ben önden gideceğim,” dedi Jessica bana dönerek. “Gruptakilerin köye girişini filme almak istiyorum.” On iki yaşındaki kızım

20 Kâğıt sanayisinde kâğıtları beyazlatmak ve aynı zamanda düşme, kesik ve ameliyat sonrası oluşan yaraları temizlemek için kullanılır. Arıtma sanayisinde de dezenfektan olarak kullanılır.

bu yolculuğa o zamanın son teknolojisi bir video kamera getirmişti. Telefoto lensi olan bir kameraydı bu. Jessica gözüne yaklaştırdığında kamera bütün suratını kaplıyordu ve boynundan yukarısında sadece güneş ışığında parlayan diş telleri ve rüzgârda uçuşan uzun açık kahverengi saçları görünüyordu.

“Tamam,” dedim. “Ama çok uzaklaşma lütfen.”

Ormanın içindeki dar patikadan köye doğru koşmaya başladı ve köşeyi dönerek gözden kayboldu.

Grubun geri kalanıyla beraber yürümeye başladık. Hiç kimsenin ağzını bıçak açmıyordu. Herkes bu köye dışarıdan gelen ilk yabancı grubun bir üyesi olmanın ne kadar önemli bir sorumluluk olduğunun bilincindeydi. Özellikle kadınlar çok heyecanlıydı çünkü onlar da bu köydekilerin karşılaşacağı ilk yabancı kadınlar olacaklardı.

Aniden Jessica yeniden göründü. Bize doğru son sürat koşuyordu. Omzunda asılı kamerası çılgınca sağa sola sallanıyordu. Yanaklarından aşağıya gözyaşları süzülüyordu.

Daniel ile beraber ona doğru koştuk. Daniel benden önce onun yanına vardı ve dizlerinin üzerine çökerek Jessica’yı kucakladı. “Ne oldu?” diye sordu. “Yaralandın mı?”

“Bana şeytan diye bağırıyorlar,” dedi hıçkırarak. “Neden bana şeytan diye bağırıyorlar?”

Daniel’a baktım. Omuz silkti. “Achuar yerlileri İngilizce bilmez,” diye açıkladı. “Köyde başka kim vardı? Kim sana şeytan dedi?”

Gruptakiler etrafımıza toplanmaya başladı. Şeytan sözcüğü bütün grupta kelimelere dökülmeyen bir huzursuzluk yaratmıştı.

Jessica nefes nefeseydi. “Çocuklar,” dedi nihayet. “Onlar beni görünce şeytan diye bağırıyorlar ve ormana kaçıyorlar.”

Bu arada geride kalanlar da bize yetişmişti ve bütün grup bir araya toplanmıştı. Gergin yüzlerine baktım. *Yolun sonuna geldik,* diye düşündüm. *Eğer kaçırılma olayı olası bir iş birliğini engellemeye yetmediyse bu olay kesin son noktayı koyacaktı.*

Sonra Daniel’ın sesini duydum. Sessizce gülüyordu.

Ona baktım.

“Üzülme artık,” dedi Jessica’nın ağlamaktan şişen gözlerine bakarak. “Sen öyle duymuşsun ama onlar öyle demek istemiyorlardı aslında.” Etrafımızı saranların her birini dikkatle süzdü ve ardından onları cesaretlendirmek istercesine bir kez daha ufak bir kakhaha attı. “O çocukların demek istediği ‘Evias’²¹ Mitolojik varlıklar.” Sonra bana döndü. “İstersen sen anlat John. Shuar yerlilerinininki ile aynı hikâye.”

Elbette! Ben neden düşünememiştim bunu?

Doğrudum ve ayağa kalkması için Jessica’ya yardım ettim. Kadınlardan birkaçı Jessica’yı kollarıyla sarmaladı. Gruptakilere Shuar ve Achuar yerlilerini ve çocuklarını yemek için ormandan çıkıp gelen beyaz yamyamların hikâyesinden bahsettim. “Daha uygun bir zamanda daha ayrıntılı anlatacağım,” diye söz verdim. “Bugünlerde bu efsane yeniden popüler oldu çünkü petrol şirketlerinin acımasız saldırılarına karşı savaşılan Shuar ve Achuar yerlileri bu şirketlerin Eviasların modern bir versiyonu olduğunu söylüyorlar.” Jessica’ya döndüm. “Köye girdiğinde olan biteni kameraya alıyor muydun?”

“Evet,” diye cevap verdi Jessica kendine uzatılan bir mendille gözyaşlarını silmeye çalışırken. “Çok heyecanlıyım. Bir grup çocuk gördüm ve kameramı onlara doğru tutarak koşmaya başladım. Siz gelmeden onları oyun oynarken çekmek istemiştim ve ardından da siz köye girdiğinizde verecekleri tepkileri filme alacaktım.”

“Bu her şeyi açıklıyor,” dedim. “Seni kameranla görünce kocaman tek bir gözün olduğunu zannemiş olmalılar. Muhtemelen gü-lümsüyordun ve diş tellerin de güneşte parlıyordu. Onlara doğru koşmaya başladın ve işte o zaman senin bir Evias olduğundan yüzde yüz emin oldular. Ve senin şeytan (evil) diye duyduğun bu sözcüğü haykırarak saklanmak için ormana koştular.”

“Bu olaydan almamız gereken bir ders var,” dedi Daniel. “Önceden izin almadan Achuar yerlilerinin fotoğrafını çekmemeniz gerektiği

21 İngilizce şeytan Evil demek ve Evias kelimesi ile benzer duyulabilir.

konusunda sizi uyarmalıydık. Benim hatam. Lütfen en azından bundan sonra onların izni olmadan fotoğraf çekmeyin.”

Jessica bana daha sonra bu olay sayesinde dışarıdan gelen insanların varlığının bir topluluğun dinamiklerini nasıl etkileyebileceğini ve söz konusu topluluğun içine girmeden bunun farkında olmamızın ne kadar önemli olduğunu daha iyi anladığını söyledi. Bence bu olay biz Amerikalıların kendimizi başkalarından üstün gördüğümüzün bir başka ispatıydı ve kültürel hassasiyet konusunda hepimize çok önemli bir ders olmuştu.

Nihayet köye girdiğimizde anne babaları çocuklarını saklandıkları yerden çıkmaya ikna etmişlerdi. Erkeklerin çoğu kamp bölgesinin inşaatında çalışmışlardı, dolayısıyla Daniel’ı tanıyorlardı. Kadınlar ilk başta biraz daha temkinliydi ama Achuar yerlisi rehberimiz, Daniel ve köyün erkekleri arasında geçen yarım saatlik bir sohbetin ardından bize Chicha getirmeye ve geleneklerine uygun bir şekilde hepimize teker teker servis etmeye başladılar.

Daniel Chicha’nın Achuarlar için bir içkiden çok daha fazlasını ifade ettiğini, farklı topluluklar bir araya geldiğinde bu içeceği paylaşmanın âdet olduğunu açıkladı. Bu içkiyi bize ikram etmeleri, bize güven duydukları ve bizi dost gördükleri anlamına geliyordu.

Jessica çocuklara kamerasını gösterdi ve işaret dili yardımıyla nasıl çalıştığını anlatmaya çalıştı. Ardından çocuklar Jessica’yı Daniel’in hediyesi ufak topla oynamak için köyün ortasındaki meydanı andıran açıklığa davet ettiler. Çocukların kıkırdamaları, bağırışları ve kahkahaları bize ortak paydamızı, insanlığımızı hatırlatıyordu.

Artık yavaş yavaş Kapawi’ye geri dönmeye hazırlanmaya başladığımız sırada bir grup Achuar yerlisi kadın karşımıza geçerek bize birbirinden güzel, büyümlü şarkılar söyledi. Hep beraber elden ele içtiğimiz Chicha, ilk korkuları geçtikten sonra çocukların saf samimiyeti ve şimdi de kadınların söylediği şarkılar, birbirinden çok farklı geçmişe ve deneyime sahip bu iki grubun iletişimde çok kısa bir sürede çok önemli bir ilerleme kaydettiğinin bir ispatıydı. Achuar yerlileri ile bir iş birliğinin temellerini atma konusunda olumlu bir

alamat ve belki de dünya için hâlâ umut olduğuna dair bir işaret bile sayılabilirdi.

O akşam kamptakilere Achuar ve Shuar büyüklerinin tıpkı tüm diğer mitolojik hikâyeleri ve geleneksel masalları gibi Evias efsanesini de çocuklara akşam uykudan önce ya da sabahları güne hazırlanırken anlattıklarından bahsettim.

“Bu efsane bir ders niteliğinde,” diye ekledim, “çocukların hayatı öğrenmesine yardımcı oluyor. Hikâyeyi dinlediğinizde çocuklara verdiği mesaja dikkat edin. Onlara korkularıyla yüzleşmelerini tembih ediyor. Bunu tek başlarına yapmaları gerektiğini öğütlüyor. Yaptıklarında kendilerine güven ve güç kazanmış oluyorlar. Ve bu onlara korkularını yenerek geride bırakmaları ve hayat yolculuğuna devam etmeleri için güç veriyor.”

Shuar büyüklerinden duyduğum şekliyle efsaneyi onlara anlattım.

BİR ŞAMAN MASALI

Bir Shuar bilgesi ve şamanı Chumbi'nin dilinden bir şaman masalı:

Eviaslar ormanın derinliklerinde yaşayan dev beyaz yamyamlardı. Biz insanlar onların yaşadığı yerlerin yakınından dahi geçmezdik. Kendi hallerinde yaratıklardı. Hiç kimse bir kez olsun bizi rahatsız ettiklerine şahit olmamıştı. Ve biz de mutlu ve barış içinde yaşayan insanlardık.

Sonra bir gece bizim yaşadığımız köye geldiler. Kadınlarımızı ve çocuklarımızı yakaladılar ve erkeklerin önünde onları yediler. Elbette bunu gören erkekler mızraklarını kaptılar ve kahramanca dövüştiler. Ama mızraklarını Eviaslardan birine sapladıklarında, her defasında silahları kırıldı. Yapabilecekleri hiçbir şey yoktu. Sonra Eviaslar erkeklerimizi de öldürüp yediler. İnsanlarımızın yapabileceği tek bir şey kalmıştı, o da ormanın derinliklerine kaçarak saklanmak.

Bu olay çok sık yaşanmaya başladı. Eviaslar insanlarımızı öldürmekle yetinmeyip topraklarımızı da talan ettiler, yakacak odun yapmak için ağaçlarımızı kestiler ve nehirlerimize pislediler. Çok korkmuştuk ve savunmasızdık.

Bir gün nehrin yukarisından üç savaşçı taşıyan bir kano geldi. Liderleri, iri yarı ve çok kaslı bir adamdı. Etrafa tuhaf bir enerji saçıyordu, âdeta parlıyor gibiydi. Adı Etsaa'ydı. Bizi Eviaslardan kurtarmaya geldiğini söyledi.

Çok şaşırmıştık. Bizim tüm savaşçılarımızın bir araya gelerek başaramadığını bu adam nasıl başaracaktı?

Ertesi gün Etsaa ormanın derinliklerine daldı. Adamlarını geride bırakmıştı. “Bunu yalnız başıma yapmam gerekiyor. Adamlarımı yanıma alamam,” demişti. Hepimiz bir daha aramıza dönmeyeceğini biliyorduk.

Aradan günler geçti, Etsaa’dan hâlâ bir haber yoktu. Her sabah Eviasların bize saldırmasından korkarak uyanıyorduk.

Ve sonra mucizelerin mucizesi gerçekleşti ve Etsaa ormandan çıkarak yanımıza geldi.

“Eviasları çok dikkatli izledim,” dedi. “Bir planım var.” Bakışlarını üzerimizde gezdirdi.

“Ama bazı fedakârlıklarda bulunmanız gerekiyor.”

“Ne gerekiyorsa yaparız,” diye onayladı herkes.

“Eviaslar kadınlarınızın onlara bol miktarda Chicha, meyve, sebze ve kuruyemiş götürmesini ve erkeklerin avladıkları tapirlerin, domuzların, kuşların ve maymunların en güzel etlerini onlara vermesini talep ediyor. Ancak o zaman canınızı bağışlayacaklarını söylediler.”

Herkesin, çocuklarımızın aç kalacağını biliyorduk. Ama aklımıza başka bir çare de gelmiyordu. Kabul ettik.

İşe yaradı. Eviaslar sözünü tuttu. Bize saldırmaktan vazgeçtiler.

Ama zamanla halkımız acı çekmeye başladı. Korkunç acılar. Ne yaparsak yapalım hem Eviaslara hem de bize yetecek kadar yemek yoktu. Açlıktan yavaş yavaş ölüyorduk.

“Size Eviaslardan sonsuza dek nasıl kurtulabileceğinizi gösterebilirim,” dedi Etsaa. “Ama karşılığında sizin de bir şey yapmanız gerekiyor.”

“Evet, elbette,” dedik. “Ne istersen.”

Eviaslar gelmeden önce nüfusumuzun ne kadar çok arttığının farkında olup olmadığımızı sordu ve hayvanlarla kuşların azaldığını ve ormanın gittikçe küçülmeye başladığını görüp görmediğimizi.

Aramızda bir süre tartıştık ve haklı olduğuna karar verdik.

“Hayvanlara, kuşlara, bitkilere ve ağaçlara göre sizler yamyamsınız,” dedi Etsaa. “Sizin için Eviaslar ne ise doğa için de siz osunuz.” Haklı olduğunu itiraf etmek zorundaydık.

“Değişmeniz gerekiyor; size öğreteceğim doğum kontrol yöntemlerini kullanmalısınız. Nüfusunuzu kontrol altında tutmalı ve etrafınızdaki yaşayan tüm canlılara saygı duymalısınız. Bunu yapmayı başaramazsanız o zaman kadınlarınızın evinizin bahçesinde yaptıklarını yapmanız gerekir. Topluluğunuzu tıpkı kadınların manyok köklerini temizledikleri gibi yabani otlardan temizlemelisiniz.” Ona tam olarak ne demek istediğini sorduk.

“Eğer nüfusunuzu dengede tutamazsanız o zaman birbirinizle, bir kabilenin bir diğeri ile savaşa girmesi gerekir.”

Çok basit bir talep gibi duruyordu. Birbirimizi öldürmek zorunda kalmamak için doğum kontrol yöntemlerini uygulamak çok da zor olmasa gerekti. İsteğini kabul ettik.

“İyi.” Bize Eviaslara vereceğimiz Chicha’yı ve yiyecekleri nasıl zehirleyeceğimizi ve onlara nasıl tuzak kuracağımızı anlattı. “Onları silahlarınızla öldürmeyi asla başaramazsınız, dolayısıyla kurnaz olmalı ve bazı hilelere başvurmalısınız.”

Bize öğrettiği numaralar işe yaradı. Çok geçmeden Eviaslardan kurtulmayı başardık. Ardından Etsaa köyümüzden ayrıldı. Gökyüzüne yükseldi ve güneş oldu. Hâlâ güneşe “Etsaa” deriz.

Ama ne yazık ki bir süre sonra nüfusumuzu kontrol altında tutmayı başaramadık ve işte bu yüzden de başka kabilelerle savaşa girmek zorunda kaldık.

Achuarlar için bu efsane kendini ve yaşam amacını keşfetmek konusunda bir ders ve aynı zamanda da güzel bir masaldı. Bu masalı anlattıktan sonra Chumbi her zaman onu dinleyenlerin, ki genelde seyircisi Shuar çocuklarından oluşurdu, gözlerinin içine tek tek bakar ve “Kendinize şu soruyu sormalısınız,” derdi. “Hayatınızdaki Eviaslarla ilgili kendinize şu soruyu sormalısınız: Sizi korkutan nedir? Hayvanlara, bitkilere ve diğer insanlara zarar verecek ne

yapıyorsunuz? Bunu değiştirmek için ne yapmalısınız? Her birinizin kendi Eviasları var. Her biriniz birer Etsaa'sınız. Bazen kendi Eviaslarınızla yüzleşebilmek için kalbinizin derinliklerine bakmanız gerekiyor. Bunu tek başınıza yapmalısınız. Kimse size yardım edemez. Kendinizle bir savaşa girmekten ancak bu şekilde kurtulabilirsiniz.”

HESAPLAŞMA

Ertesi sabah bütün ekip kahvaltı yapmak üzere bir araya geldik. Endüstriyelleşen dünyanın çevreye verdiği zararlardan konuştuk, sadece şirketlerimizin değil, aynı zamanda bizlerin de tıpkı Eviaslar gibi dünyayı yakıp yıktığımızdan, ormanları tükettiğimizden, nehirleri kirlettiğimizden ve doymak bilmeyen bir iştahla etrafımızda gördüğümüz her şeyi yiyip bitirdiğimizden, yok ettiğimizden bahsettik. Biri eğer bu şekilde davranmaya devam edersek bir noktada savaşların, salgın hastalıkların ya da doğadan gelen veya insan yapımı benzer felaketlerin nüfusumuzu ayıklayacağını söyledi.

Birkaç kişi, Achuar ve Shuarların bazılarının modern dünyada yaşayan bizlerin ve petrol şirketlerimizin Eviasların güncel tezahürü olduğumuza inandıklarını söylediğimde tam olarak ne kastettiğimi bilmek istedi.

“Misyonerler yerli halkın efsanelerine değer vermiyor,” diye cevap verdim. “Etsaa’nın ve doğum kontrol önerisinin kutsal değerlerine bir hakaret olduğunu düşünüyorlar. Yaşlı Shuarlardan bazıları bana bir dönem kadınlarıyla beraber doğum kontrol amaçlı Tantrik seks pratiklerine benzer yöntemler kullandıklarını ve kadınların aynı zamanda hamileliği önlemek ya da erken sonlandırmak için bazı bitkilerden yararlandığını anlatmıştı. Ve sonra misyonerler kıtaya ayak bastı. Kilise doğum kontrol yöntemlerinin hepsini yasakladı. Geriye kalan tek yöntem cinsel ilişkiye hiç girmemektir ki bu da doğal olarak Achuarlar ya da Shuarlar için bir seçenek değildi. Ayrıca hem misyonerler hem de hükûmet, kabileler arasındaki savaşları kınadı.

Bu ilk başta kulağa iyi bir şeymiş gibi gelebilir ama olumsuz bir etkisi de oldu. Nüfus tam anlamıyla patladı. Ormanlık bölgede proteinin tek kaynağı olan hayvanlar, gün geçtikçe azalmaya ve sonunda yok olmaya başladı. Amazon topraklarında yaşayan yerli kadınlar ve hatta erkekler sadece ailelerinin karnını doyurabilmek için vücutlarını ve ruhlarını petrol ve inşaat şirketlerine satmak zorunda kalıyorlar. Bazıları Etsaa'nın kızgın olduğunu çünkü ona verdikleri sözü tutamadıklarını söylüyor. O yüzden de Eviaslar geri döndü."

"Achuarlar ile karşılaştırıldığımızda bizler o bahsi geçen devleriz," dedi içlerinden biri. "Şu beyaz olanlar."

"Petrol kuleleri, buldozerler ve diğer dev aletler toprağa zarar veriyor," diye ekledi bir diğeri.

Bu, grubun algısının değiştiği o meşhur anlardan biriydi. Gruptakilerin çoğuna eğitim hayatları boyunca, Amazon gibi yerlerde kültürümüze son derece saygı duyulduğu öğretilmişti. Oysa, kahvaltımızın sonuna yaklaştığımızda, gruptaki herkes Achuarların bizi, onları ve komşularını sömürmeye gelmiş dev beyaz yamyamlar olarak gördüğü konusunda neredeyse hemfikirdi.

Kahvaltının ardından hep beraber, bir önceki seyahatimiz sırasında Daniel, Ehud ve Juan Gabriel ile ziyaret ettiğimiz, evinde hep beraber Ayahuasca içtikten sonra tarihin sayfalarında şamanik bir yolculuğa çıktığım şamanın, Taish'in yaşadığı yere doğru kano ile ufak bir yolculuk yaptık. Daniel bir kez daha Taish ile ona saldıran kabile arasında bir barış anlaşması olduğuna dair beni ikna etti. Korkulacak hiçbir şey yoktu.

Taish bizi kollarını iki yana açarak karşıladı ve oldukça genç bir rehberin yardımıyla herkesi selamladı. Gerçi gruptan pek çok kişi daha sonra onun tıpkı kızgın ve vahşi bir savaşçı gibi göründüğünü itiraf edecekti ama bana kalırsa hem görünüşü hem de davranışları bir yıl öncesine kıyasla çok daha yumuşak ve insancıldı.

Biz cibinlikli çadırlarımızı Taish'in dev kulübesinin palmiye yapılarından çatısının altına kurduktan çok kısa bir süre sonra güneş battı. Taish'in etrafına bir çember şeklinde dizilmiş tahta taburelere

yerleştik. şaman bizi bir kere daha içtenlikle selamladı ve Ayahuasca ikram etti. Ayahuasca'nın Amazon dışında neredeyse hiç bilinmediği dönemlerdi. Gerçi misafirlerin çoğu Taish'ten onlara şifa dağıtmasını istedi ama içlerinden sadece Lynne, Bill ve bir misafir daha Ayahuasca içmeye cesaret etti. Olaya katılmayıp sadece seyredenler için bile oldukça etkileyici ve yoğun bir gece olmuştu.

şamanın mırıldandığı melodik mantra, ormanın sesleri, yanan odunların akşam açan çiçeklere karışan kokusu ve Daniel'ın "bitkinin ruhu" diye adlandırdığı şey yüzünden hepimiz içinde bulunduğumuz ortamın ve toprakların sunduğu mucizelere kucak atık. Lynne ile bu yolculuğu planlamaya başladığımız ilk günden beri beni huzursuz eden ve içimde gittikçe büyüyen gerginlik ve endişe de o anda eriyerek geceye karıştı. Uzun zamandır ilk defa bir rahatlama hissettiğimi fark ettim.

Ertesi sabah Daniel, Juan Gabriel ve ben, Taish ve üç Achuar savaşçısı ile beraber şamanın kulübesinde karşılıklı oturduk. Bir nceki seyahatimizde Daniel, Taish'e hediye etmek üzere yanında çeşitli malzemeler ve erzak getirmişti; yaptığımız ziyaret ya da içtiğimiz Ayahuasca için bir ödeme yapmamıştık. Daniel bu seferki seremoninin ardından bizden sonra Kapawi turistik yerleşim bölgesinde konaklamaya gelecek insanlara da bir örnek olması amacıyla ona ödeme yapacağımızı açıkladı. Taish'e dönerek Ayahuasca içen üç kişinin ona ne kadar borcu olduğunu sordu.

Taish bir süre dostlarıyla konuştu. Nihayet "Bin dolar," dedi.

şaşkınlıktan donup kaldım. nce Daniel'ın, sonra da Juan Gabriel'in yüzüne baktım. "Misafirlerimizden böyle fahiş bir rakam ödemelerini isteyemem."

Juan Gabriel "Parayı seremoniden önce konuşmamız gerekirdi," dedi. Bu cümle bana böyle konularda güya hassas olan kişilerin bile nasıl kültürel önyargıların esiri olduklarını bir kez daha hatırlattı.

Üçümüz Taish ile uzun süre tartıştık. Taish yanındaki savaşçılara dönüp baktı. Adamlar bize insanın kanını donduracak kadar soğuk bakışlar attılar. İçlerinden biri mızrağını eline aldı ve fırlatarak

kulübenin toprak zeminine sapladı. Taish bize ters ters baktı. “Bin dolar,” diye tekrar etti.

Daniel’ın aylar önce sarf ettiği bir cümle geldi aklıma: “Senden ne isterlerse kabul etmek zorundasın. Kanolar onlara ait.” Diğer köyde başımıza gelen ‘kaçırılma’ olayını da unutmamıştım. Görünüşe göre bu sefer de isterlerse bütün grubu rehin alabilirlerdi. Razi olmaktan başka bir şansımız yok gibi görünüyordu. Öte yandan bu hareketin herhangi bir iş birliğini daha başlamadan bitireceği kesindi.

Grubu kulübenin dışında bir araya topladık. Çember halinde yerleştirilmiş ahşap taburelere oturduk. Durumu onlara açıkladığımızda yüzlerinde az önce hissettiğim şoku, kızgınlığı ve korkuyu görebiliyordum.

“Bu bir yanlış anlaşılma olmalı,” diye mırıldandı içlerinden biri sonunda.

Daniel ayağa fırladı. “Kesinlikle!” Bana ve Juan Gabriel’e onu takip etmemizi işaret etti. “Gelin. Şamanla bir kez daha konuşalım.”

Daniel başka hiçbir şey söylemeden arkasını döndü ve hâlâ kulübenin içinde bizden haber bekleyen Taish’in yanına gitti. Biz de arkasından. Bu sefer Taish de mızrağını kucağına koymuştu. Etrafına daha çok adam toplanmıştı.

Şamanın hemen karşısındaki banka üçümüz yan yana oturduk. Daniel benden on dolar istedi.

On doları cebimden çıkarıp ona uzatırken ellerim titriyordu.

Sırt çantasına uzandı ve bir deste kâğıt para çıkardı; önce saydı, sonra da benim ona verdiğim on dolar ile beraber Taish’e uzattı. “Hangisini istiyorsun?” diye sordu.

Taish desteyi aldı, kâğıt paraları saydı ve yüzünde dev bir gülümseme belirdi. Paraları havada salladı. “İşte bu,” dedi. “Ayahuasca içen herkesten bu kadar para istiyorum.”

Daniel bize döndü. “Aklındaki Sukre,” dedi Ekvador para birimini kastederek. “Bin dolar falan istemiyor. Bin Sukre demek istiyor ki o da beş dolardan bile az eder.”

Üçümüz birden kahkahalara boğulduk.

Taish'in kafası karışmıştı, biraz kızmışa benziyordu. Neyi bu kadar komik bulduğumuzu sordu.

Daniel açıkladı.

Taish dizine vurdu. Bu kez o ve adamları kahkahaya boğuldular. Hepimiz sonraki birkaç dakikayı, az önce yaşadığımız gerginliğin de etkisiyle, katılarak gülmekle geçirdik.

"O Sukreler yeterli değil," dedi Daniel biraz toparlandıktan sonra. "Bize evinin kapılarını açtın, bizimle hem evini hem Ayahuasca'nı paylaştın. Sana daha fazla para ödemek istiyoruz. Bizden sonra gelecek kişilere iyi örnek olmak istiyoruz."

Taish Daniel'ın söylediklerini tarttı ve sessizce Achuar dilinde yanındakilerle bir süre tartıştı. Nihayet "Sana güveniyoruz," dedi. "Adil olduğunu düşündüğün rakamı öde."

Ona sarılmak istedim ama sadece Achuar lisanında teşekkür ederim anlamına gelen "makate" demekle yetindim.

Grubun yanına gittik. Cibinliklerini, çadırlarını ve sırt çantalarını toplamakla meşgullerdi. Pazarlık konusunu biraz olsun unutmaya, akıllarını dağıtmaya çalıştıkları her hallerinden belliydi. Bizi görür görmez yaptıkları işi bir kenara bırakarak etrafımıza toplandılar.

"Tamamen algı ile alakalı bir konuymuş," dedim. "Ve bir kültürel yanlış anlaşılma."

Daniel açıkladı.

Gerginlik sonrası patlayan kahkahalar Taish'in evini ve bahçesini sardı.

Sonunda ABD'de bir masaj terapistinin bir seans için talep ettiği ücrete eş değer bir rakamda karar kıldık. Achuarların ölçülerine göre çok büyük bir rakamdı bu ama yine de hepimiz en az o kadar ödememiz gerektiği konusunda hemfikir olduk; bu sayede ne kadar cömert olduğumuzu göreceklerdi, üstelik bu hareketimiz misyonerlerden duyduklarının aksine toplumumuzun pek çok üyesinin

şamanların çalışmalarına büyük değer verdiğini anlamalarına da yardımcı olacaktı.

Taish'in evinden ayrılırken grup üyelerinin her biri teker teker yaşadıkları mucize ve ev sahipliği için ona teşekkür etti. Taish, etrafındaki savaşçılar ve bütün ailesi mutluluktan âdeta ısıldıyorlardı. Bu gecenin ardından artık herkesin ileride torunlarına anlatacak bir hikâyesi vardı.

Neredeyse bir felaketle sonuçlanması muhtemel bir durum bir anda bizi birbirimize yakınlaştıran bir tecrübeye dönüşüvermişti. Ve erkeklerden, kadınlardan ve küçük bir kız çocuğundan meydana gelen yabancı bir grup bir Achuar şamanının evinde bir gece konaklamıştı, bu tarihte bir ilkti.

“Düşünce kalıpları,” diye hatırlattı Lynne ormanda ilerlerken. “Bu sefer söz konusu para ile ilgili algılardı. Hatırlıyor musun, ilk ziyaretimiz sırasında Roberto Poz da niyetimiz konusunda belli bir algıya sahipti ve Amerikalıların güvenilmez olduğunu düşünüyordu. Ekvador'dan getirdiğin kutsal objeleri gördüğünde hakkımızdaki ve dolayısıyla niyetimiz hakkındaki algısı da bir anda değişmişti. Burada da aşağı yukarı o olaya benzer bir şeyler yaşandı.”

Bence bu olaydan çıkarabileceğimiz bir diğer ders de başka insanların ve kültürlerin değerleri ve düşünce kalıpları hakkında tahmin yürütmekten kaçınmamız gerektiği idi.

BÖLÜM 7

Bir Yaşam Ekonomisi Yaratmak

1993-2017

Yaşam Ekonomisi çevre kirliliğini ortadan kaldırır, katledilen doğayı yeniler, geri dönüştürür ve hem doğaya hem de insanlara kazanç sağlayan yeni teknolojiler geliştirir. Kendi de yenilenebilir bir kaynak olan bir ekonomiye yatırım yapanlara para kazandıran işler başarı hikâyelerine dönüşür.

YATIRIM

BÜYÜK BULUŞMA

Shuar yerlileri ile beraber geçirdiğim onca yıla ve Achuarların bölgesine yaptığım bir önceki yolculuğuma rağmen Taish'e ve halkına yaptığımız bu son ziyaret bana yeni ve bir o kadar da sağlam bir bakış açısı kazandırmıştı. Benimle aynı kültürden gelen grup üyelerimizin dünyanın büyük çoğunluğunun "ilkel" diye damgaladığı bu insanlardan ne kadar etkilendiğini görmek önyargıların günlük hayatın gerçeklerini şekillendirmekte aslında ne kadar da önemli bir rol oynadığını bir kez daha anlamama sebep olmuştu.

Yağmur ormanlarında geçirdiğimiz bu nispeten kısa sayılabilecek süre boyunca, neredeyse beş gün dört gece, grubumuz Achuarların parayla nasıl bir ilişkisi olduğuna, doğal hayat ile nasıl iç içe geçmiş bir yaşam sürdürdüklerine şahit oldu. Kendilerini nasıl gelecek nesillere adadıklarını ve bitkiler, hayvanlar, nehirler ile nasıl bir bağ kurduklarını deneyimledi ve yeryüzü ile bizimkine benzer kültürlerinkinden çok daha farklı bir ilişkileri olduğunu gördü. Eğitim sistemimiz bize doğayı nesnelleştirmeyi ve kendimizden ayrı görmeyi öğretiyor. Ayrıca çoğu din de insanları diğer varlıklardan daha üstünmüş gibi gösteriyor, yüceltiyor. Oysa yerlilerin öğretilerine bakılırsa insan evrenin son derece zengin dokusunda sadece bir ilmek.

Gruptaki herkes bu seyahatimiz sırasında yaşadıklarımızdan çok etkilenmişti. Edindiğimiz tüm tecrübeler, kartal ile akbabanın bir araya gelerek gezegendeki en baskın türlerden birinin üyesi olmanın ne anlama geldiği hakkında daha bilinçli yeni bir kuşak yaratacaklarını müjdeleyen kehanetin gerçekleşmesi için elimden geleni yapmak

konusunda daha da kararlı davranmam için bana güç verdi. Yaşadıklarımız Lynne'in üzerinde de çok büyük bir etki bırakmıştı; daha sonra *Paranın Ruhu* isimli kitabında yaşadıklarını şöyle tarif etmişti:

Achuar halkının liderleriyle Achuar topraklarında bir araya gelişimiz, işte hayatımı tamamen değiştiren olay bu oldu. Burada, bu yağmur ormanlarında bereketli ve her yerinden güzellikler ve yaşam fışkıran bu topraklarda, yıllar önce yaptığım ruhsal yolculuk sırasında gördüğüm, yüzleri boyalı, kafalarında sarı ve kırmızı tüylerden taçlar taşıyan insanlarla karşılaştım. Bu insanlar başka bir çağa ait gibi duruyorlardı ama kendilerince en az bizim kadar sofistikeydiler ve en gelişmişimiz kadar medenilerdi.²²

Orada kaldığımız beş gün ve dört gece boyunca Achuar yerlilerinin ne kadar bilge olduklarına pek çok kez şahit olduk. Onlarla yaptığımız sohbetler sırasında dünyanın kendilerine ait bu köşesinde yaşadıkları problemlerin insanlar değişmezse her yerde yaşanacak sorunların bir göstergesi olduğunu düşündüklerini öğrendik. Ormanlarını kurtarabilmek için bizi topraklarına ve evlerine davet etmişlerdi çünkü bizim yardımımızla yeryüzündeki herkese insanlığın doğa ile kurduğu ilişkiyi dönüştürmesi gerektiğini anlatmak istiyorlardı. Tüm küresel sistemlerin hayatta kalmasının yağmur ormanlarının hayatta kalmasına bağlı olduğunu ısrarla vurguluyorlardı. Bize, dünyanın geleceğinin insanların davranış biçimlerini değiştirmesine bağlı olduğunu ve bu değişimin de insanlık için yeni bir gelecek hayal etmekle ve bu dünya denen hassas uzay istasyonunda insan olarak yaşamamanın ne anlama geldiğini yeniden tanımlamakla mümkün olacağını anlattılar.

Gruptaki herkes, hayatlarında ilk defa dış dünya ile iletişime geçmiş olmalarına rağmen bu kadar derin bir bilgiğe ve bu kadar çok bilgiye sahip bu insanlara hayranlık duymuştu. Gruptakilerin çoğu o zamana dek dış dünyanın, bizim dünyamızın tüm cevapları bildiğini zannediyordu; oradan ayrıldığımızda ise bu inançları sarsılmıştı.

22 Lynne Twist, a.g.e., s.178.

“Sanki gerçekten de orman Achuarlarla konuşuyor ve onlar da aldıkları mesajı bize iletiyorlar,” dedi Lynne akşam buluşmalarımızdan birinde.

Achuarların bizden iki farklı isteği vardı. İlk olarak modern kültürlerle iletişime girebilmek ve petrol şirketlerinin gittikçe artan tehditlerine karşı koyabilmek için modern dünyanın âdetlerini ve yollarını öğrenmelerine ve korkularıyla yüzleşmelerine yardım etmemizi istiyorlardı. Ve ikinci olarak da kendi korkularımızla yüzleşmemizi, bizi insan olmayan her şeyden ayıran, ötekileştiren inanç sistemlerini bir kenara bırakarak doğa ile uyum içinde yaşamayı öğrenmemizi, tüm türlerin geleceğini güvence altına almamızı ve dünyada yaşayan tüm insanları da aynı şeyi yapmaya ikna etmemizi istiyorlardı.

“Ruhsal yolculuklarımız sırasında gördüğümüz görüntüler bize buraya gelen sizlerin Eviasların tamamen zıttı olduğunuzu anlattı,” demişti yaşlılardan biri. “Siz tıpkı Etsaa’nın modern versiyonları gibisiniz. Buraya bize Eviaslara karşı kendimizi nasıl savunabileceğimizi öğretmeye geldiniz. Onlar da sizinle aynı topraklardan geliyorlar ama siz onlara benzemiyorsunuz.”

Achuarların ilettiği mesaj ve bu mesajı böylesine bir tutkuyla ve adanmışlıkla iletmeleri gruptaki herkesi derinden etkilemişti. Sadece etkilenmekle kalmamışlar Achuar yerlilerinin bu yeteneğinden faydalanabileceklerini de düşünmüşlerdi. Achuarların hepsi çok iyi birer hikâye anlatıcısıydı, son derece zengin bir sözlü kültürden geliyorlardı ve kendilerini çok güzel ifade edebiliyorlardı. Ayrıca hepsi toprağa yürekten bağlı birer avcı ve toplayıcıydı ve daha büyük bir bütünün parçası olarak, topluluğa fayda sağlayacak bir şekilde hep beraber çalışmanın ne kadar önemli olduğunun da farkındaydı.

1991 yılında kurulan OINAE (Organización Interprovincial de la Nacionalidad Achuar del Ecuador) (*Ekvador Achuar Yerlileri Ulusal Örgütü*) isimli oluşum işte bu becerilerinden faydalanarak Achuarların sesini dünyaya duyurmayı hedefliyordu. Gerçi bu örgüt Shuar ve Kichwaların Ekvador hükûmetinin de tanıdığı, yasal statü edinmiş federasyonlarına benzer bir kurumdur ama tam olarak

bu statüyü elde edebilmesi için devletin öngördüğü şartların hepsini henüz yerine getirememişti. Achuarlar bunu başarabilmek için var güçleri ile çalışıyorlardı.

Bu şartları yerine getirebilmek için OINAE'nin yeni seçilen yetkililerinin öncelikle, Shell Havaalanı'nın yakınlarındaki, Ekvador'un Amazon bölgesinde yaşayanların buluşma noktası sayılan Puyo isimli kasabada bir ofis kurması gerekiyordu. Yetkililer bir yer tutmayı başarmıştı ama neredeyse yok denecek kadar az mobilyaları vardı. Gerekli eşyaları satın alabilmek, kirayı ödeyebilmek ve ofiste çalışan üç Achuar yerlisine yatacak yer ve yemek sağlayabilmek için en kısa zamanda para bulmaları gerekiyordu.

Uçağa binerek Achuar bölgesinden ayrıldığımız gün Shell'de bizi bir otobüs karşıladı ve Puyo'ya götürdü. Ormanda koşarak haber taşıyan ulaklardan, telsizlerden ve küçük uçakların pilotlarından meydana gelen bir haber ağı bir kez daha gelişimizi önceden müjdelemişti. Dernekte çalışan üç Achuar lideri bizi ofisin kapısında karşıladı. Hem onlar hem de ofisleri kesinlikle beklediğimizden çok daha farklıydı.

TAHHÜT

Puyo'daki adamlar o güne kadar görmeye alıştığımız Achuar yerlilerinden çok iş adamına benziyorlardı. Boyalı yüzlerin, ayak bileklerine kadar eteklerin, tüylü taçların ve geleneksel kıyafetlerin yerini kolalı ve yakalı beyaz gömlekler, ütülü pantolonlar ve siyah ayakkabılar almıştı.

Elimizi sıktılar ve bizi yıkık dökük ahşap bir kulübenin içine davet ettiler. Bu sıkışık mekâna güç bela sığmayı başardığımızda bu insanların ofisleri ile ormandaki yaşam alanları birbirinden daha zıt olamazdı diye düşünmeden edemedim. Camı olmayan oda küf kokuyordu. Odadaki mobilyalar, titrek bir masadan, kırıldı kırılacakmış gibi duran dört sandalyeden ve son derece eski neredeyse antika bir daktilodan ibaretti.

Sandalyeler yetmediği için mahcup diledikleri özürlerin ardından adamlardan biri gururla daktiloyu işaret etti. "İlk büyük alımımız," dedi. "Sırada bir telefon var."

"Ama ne yazık ki," diye ekledi bir diğeri, "telefon alacak kadar para bulsak bile buraya hat çektirebilmek için bir servet ödememiz gerekiyor." Üzgün bakışlarla başını iki yana salladı. "Şimdilik," açık kapıya dönerek gruptan bazılarının bizi ayakta dinlediği girişi işaret etti, "şu yolun aşağısındaki dükkâna gidip para karşılığında onların telefonunu kullanmamız gerekecek."

Konuşmalarımızı tercüme eden Daniel adamlara ofislerinde onlarla buluşmaktan onur duyduğumuzu söyledi. Kapawi bölgesinde

yaşadığımız tecrübelerden kısaca bahsetti ve şimdi de elimizden gelen her türlü desteği vermek için burada olduğumuzu ekledi.

İlk konuşan adam bir şeyler daha anlattı, ardından Daniel bize dönerek tercüme etti. “Kendisi bu oluşumun başkanymış. Rüya Değişimi’nin Shuarlara ne kadar destek olduğunu duymuş ve grubumuzun Achuar yerlilerine yardım etmek üzere burada bulunduğundan da haberi varmış. Size bunun için teşekkür ediyor. Geçtiğimiz günlerde sıkça duyduğumuz şeyleri o da tekrarladı ve doğa ile uyum içinde yaşamının önemiyle ilgili benzer şeyler söyledi. Buraya kadar geldiğiniz, Achuarlara yardım etmeyi ve halkınızın, sizin gibi insanların, rüyalarını değiştirmeyi taahhüt ettiğiniz için size ne kadar minnettar olduğunu belirtti. Diğer iki liderle beraber, aklınıza takılan tüm sorularınızı cevaplamaktan mutluluk duyacaklarını ekledi.”

“Yağmur ormanları yerine Puyo’da yaşamaktan memnun musunuz?” diye sordu bir kadın.

Adamlar birbirlerinin yüzüne baktılar. “Ailelerimizi özlüyoruz,” diye cevapladı biri.

“Ve ormanı,” diye ekledi bir diğeri. “Ama halkımızın, kültürümüzün ve topraklarımızın hayatta kalmasını istiyorsak mücadele etmeye mecburuz.”

Bu konuşmaları takip eden bir-iki saatte bize önümüzdeki birkaç hafta, ay ve yıl boyunca başarmayı umdukları hedeflerini anlattılar. Listeler, çizelgeler yapmışlardı ve yaşadıkları bölgenin elle detaylı bir haritasını çıkarmışlardı.

Bu adamları dinlerken ve gruptakilerin yüz ifadelerini seyrederken içimde çağlayan tüm o duygular yüzünden kalbim neredeyse patlayacakmış gibi hissediyordum. Bizi ormanda kucaklayan ve aileden biriymişçesine sevgiyle karşılayan Achuar yerlilerinin ve karşımızda oturmuş yaptıkları sofistike planları bizimle paylaşan liderlerinin Barış Gönüllüleri için çalıştığım yıllarda Yüzbaşı Espinoza’nın anlattığı ve korktuğu katiller olduğuna inanmak çok güçtü. Aynı şekilde bu adamların iki yıldan kısa bir süre önce Yahanua’dan intikam almak için uçağımıza saldıran veya Taish’i öldürmeye çalışan

yerliler ile aynı kabileden geldiklerini düşündükçe hayret ediyordum. Bu inanılmaz ama aynı zamanda da muhteşem bir değişimdi. Anlaşılan kimsenin hayal dahi edemeyeceği bir şey olmuştu, sihir gibi bir şey. Çok kısa bir süre içinde Achuarlar birbirleriyle ve kendilerinininkinden çok daha farklı bir kültüre ait insanlarla, uzun yıllar boyunca düşman oldukları komşularıyla ve bizimle geçinmeyi öğrenmişlerdi ve şimdi de topraklarını, kültürel değerlerini ve tüm dünyayı korumak amacıyla onlarla bir ittifak kurmaya kararlıydılar. Tüm bunların olabileceğini hayal dahi edemezdim; ama Barış Gönüllüsü olarak bu topraklara ayak basmamın üzerinden henüz sadece yirmi yıl geçmişti ve değişim çoktan başlamıştı. Kendime *Achuarlar bunu yapabiliyorsa biz de türümüzün hayatta kalması ve sürdürülebilir bir dünyada yaşamını devam ettirebilmesi için gerekli değişiklikleri yapamaz mıyız*, diye sordum.

Daha önce yağmur ormanlarına hiç ayak basmamış ve kuşku ve endişe içinde bu yolculuğa dâhil olmuş bir grup insan veda zamanı geldiğinde bu topraklardan büyülenmiş bir şekilde ayrılıyordu. O mütevazı ofisten çıkarken ferahlamıştım ve minnet duygusuyla doluydum. Yaşanan tüm trajik olaylara ve aksiliklere rağmen birkaç yıl önce bir araya geldiğimiz kulübede Achuarların, uzun geceler boyunca yılmadan bana anlattıkları ve gerçekleştirmek için yardımını istedikleri iş birliği yavaş yavaş hayata geçmeye başlıyor gibiydi.

Otobüsümüz ortasından Pastaza Nehri geçen vadinin tepesine doğru tırmanmaya başladı. Ormanda geçirdiğimiz günlerin ardından ilk defa farklı bir yerde konaklayacaktık. Banos kasabasında sıcak duşlar, sifonlu tuvaletler, Batı tarzı modern bir otel ve kasabanın İtalyan lokantasında bir yemek bizi bekliyordu. Her ne kadar yağmur ormanlarındaki maceradan büyük zevk almış olsalar da gruptakilerin yabancısı olmadıkları bu dünyaya geri döndükleri için ne kadar minnettar olduklarını görebiliyordum. Konfor ve ayrıcalıklarla ilgili eski alışkanlıkları yıkmanın o kadar da kolay olmadığını bir başka bariz göstergesiydi bu durum.

Jessica ile otobüste en ön sırada oturuyorduk. Bir noktada yerimden hafifçe doğruldum ve yol arkadaşlarımıza baktım. Yorgun,

kirli, âdeta çamur içindeydiler ama hepsi heyecanla sohbet ediyor, kahkahalar atıyordu.

“Bakıyorum pek mutlusun,” dedi Jessica. “Achuarlarla sadece birkaç gün geçirdik ama bu insanların hepsi bir şeyler yapmaya oldukça hevesli görünüyor.”

Jessica’ya bu buluşmanın Achuarlar ile verimli ve uzun soluklu bir iş birliğinin başlangıcı olmasını hayal ettiğimi anlattım. Nihayetinde köklenecek ve bütün gezegene yayılacak bir tohum ektiğimizin henüz farkında değildim.

Ertesi sabah kahvaltıda, herkes farklı uçaklarla evine doğru uçmadan önce beraber geçireceğimiz son günümüzde, hayalimin gerçekleşmesi için çok önemli bir adım daha atıldı. Grubumuzun üyelerinden, pek çok kişiye ilham olan motivasyon programlarının yaratıcısı ve bu alanda birçok kitabı olan Dave Ellis bir yardım toplama çağrısında bulundu. Son kahve termosunun da dibini gördükten sonra nihayet otobüsümüze bindiğimizde gruptakiler Dave’in kelimeleriyle “yağmur ormanlarını kurtaracak ve modern dünyanın rüyasını değiştirecek bir iş birliği oluşturmak üzere” toplam yüz yirmi bin dolar bağışlamayı kabul etmişlerdi.

Sonra aniden, hiç beklenmedik bir şekilde değişik bir duygu, endişeli bir hal gelip mideme çöktü. Otobüse binerken içimi kaplayan bu his Banos’tan Quito’ya doğru yaptığımız yolculuk sırasında gittikçe ağırlaşmaya başladı. Neden? Bana ne oluyordu?

Jessica endişeli bakışlarla beni süzdü. “İyi misin, baba? Gergin görünüyorsun.”

“Emin değilim.” Bu sorusu hissettiklerime bir isim koymaya zorlamıştı beni. “Biraz kederli hissediyorum, sanırım. Endişeli.”

“Neden?”

Bir an için düşünmem gerekti. “Tamam, herkes çok heyecanlandı. Bütün bu parayı bağışlamayı teklif ettiler.” Duraksadım ve kendimi düşünmeye zorladım. Sonra bir anda sıkıntımın sebebini anladım. “Ama bu iş birliğinin gerçekleşmesini kim sağlayacak? Rüya Değişimi ve Shuarlarla yaptığım diğer projeler yüzünden zaten şu

anda bile işim başımdan aşkın. Bu otobüsteki herkes evine, normal hayatına geri dönecek, oysa benim her iki tarafa karşı bir sorumlu luğum var. Kendimi yalnız ve çaresiz hissediyorum. Bundan sonra nasıl ilerleyeceğiz?”

Jessica bana anlayışla bakıyordu. Sonra bir anda yüzü aydın landı. “Onlara sor dedi.” Arkadakileri işaret ederek. “İçlerinden biri mutlaka cevabı biliyordur.”

Kızıma baktım. Sadece on iki yaşında olduğuna inanmak güçtü. İyimserliğı bulaşıcıydı. “Tamam. Teşekkür ederim.” Ayağ a kalktım ve otobüs şoföründen mikrofonu açmasını rica ettim. “Selam arkadaşlar,” yaptıkları sohbetleri bir kenara bırakarak dikkatlerini ön tarafa vermeleri için çabalıyordum. “Vay canına, ne geziydi ama! Ne muhteşem bir grup!”

Herkes tezahürat etmeye, alkışlamaya başladı.

“Hepimiz motive miyiz? Herkes heyecanlı mı?”

Daha çok alkış.

“Ben de. Ama...” Herkesi teker teker süzdüm. “Aynı zamanda endişeliyim de. Achuarlara bazı sözler verdik. Para bağışlayacağı nızı ve onlarla bir iş birliğı yapacağı nızı söylediniz ve anlattıkları konularda onlara yardım etmek üzere bir plan oluşturmayı vadettiniz. Ama daha önceden de belirttiğ im gibi Shuarlarla yaptığım projeler yüzünden benim üzerimde hali hazırda aşırı bir yük var.” Bir kez daha her birinin gözünün içine baktım. “Kim para toplayacak, bir iş birliğı oluşturmanın sorumluluğ unu üzerine alacak ve devamlılığ ını sağı layacak, hatta bu projeyi daha ileri götüreceek?”

Otobüste bir ölüm sessizliğı oldu.

Tekrar bakışlarımı otobüste gezdirdim, insanlarla göz göze gelmeye çalıştım. Herkes ya başka birine bakıyor ya da pencereden dışarıyı seyrediyor, benimle göz göze gelmemek için çabalıyordu. Jessica’ya baktım. Bana gülümsedi ve başparmağ ını havaya kaldırarak onayladığını gösterdi. Sessizlik hiç bitmeyecek gibiydi.

Nihayet Bill'in gözleri benimkilerle buluştu. Ayağa kalktı ve mikrofonu eline aldı. "Ben yaparım," dedi. "Ama sadece ilk üç ay."

O üç ay ömür boyuna döndü. O seyahatin neticesinde Bill bir mali hizmetler şirketinde son derece başarıyla yürüttüğü CEO pozisyonundan istifa etti. Bill, Lynne ve ben, bir grup dostumuzla bir araya gelerek bir sivil toplum örgütü olan Pachamama İttifakı'nı kurduk. Keçuva dilinde "toprak ana, evren ana, tüm zamanların ve mekânların annesi" anlamına gelen bir kelimeydi pachamama. Bill önce yönetim kurulu başkanlığı, ardından da yönetici müdürlük yaptı. Vakfın kuruluşunu takip eden yıllarda San Francisco ve Quito'da kurduğumuz ofisleri ve oralarda çalışan elemanları ve sekseni aşkın ülkede bir araya gelen gönüllüler ağını yönetti. Lynne tüm kıtalara yayılan birçok farklı ülkede Achuarları ve diğer yerli halkları destekleyen ve modern dünyanın yıkıcı rüyasını değiştirmeyi hedefleyen ilham verici pek çok projeyi finanse etmek üzere para toplama işini üstlendi.

Pachamama İttifakı'nın programları en başından beri yağmur ormanlarında yaşayan insanların nesnel gerçekliğin algılar tarafından şekillendirildiğini savunan felsefesinden derinden etkilenmişti. Yerli halklar için "rüya" sadece uyudukları sırada gördükleriyle sınırlı değildi; yaşamlarımızın düşünce yapımız tarafından şekillenmesi ve bu düşünce yapısının değerlerimiz, niyetlerimiz ve eylemlerimiz üzerindeki etkileri de rüyanın bir parçasıydı. Pachamama İttifakı'nın programları, ayrımcılığı ve aşırı tüketimi destekleyen bir kültürü, yaşamı onurlandırmayı ve sürdürmeyi amaçlayan bir kültüre dönüştürmeyi hedefliyordu. Pachamama İttifakı'nın kuruluş amacı ise, sitesinde kullandığı kelimelerle ifade etmek gerekirse, "kendi kültürlerini ve topraklarını olduğu gibi koruyabilmeleri için Amazon yağmur ormanlarının yerli halkını desteklemek, onların bu konudaki çalışmalarından elde edilen bilgi ve öğretileri de geliştiren, adaletli ve sürdürülebilir bir dünya yaratmak amacıyla dünyanın farklı coğrafyalarında yaşayan insanlarla paylaşmak ve onlara ilham vermektir." İttifak bu amaca ulaşabilmek için yaptığı pek çok etkinliğin yanı sıra Achuar bölgesine ve pek çok başka yerli halkın

köyüne çeşitli seyahatler düzenliyordu. Katılımcılar bu geziler sırasında kişisel ve küresel dönüşümü nasıl başlatabilecekleri konusunda eğitimler alıyorlardı.

Sonraları, Amazon topraklarında yaşayan yerlilerin ve endüstriyelleşmiş dünyadan gelen bizlerin, asıl bir araya geliş sebebimizin gezegenimizdeki yaşamın geleceğine hizmet edecek bir sosyal devlet ekonomisi yaratmak olduğu anlaşılacaktı. Sonuç bir Yaşam Ekonomisi'ydi. Hava kirliliğini temizleyen, zarar gören toprağın kendini yenilemesine fırsat veren, geri dönüştüren ve insanlığa ve doğaya fayda sağlayacak yeni teknolojiler üreten bir ekonomiydi bu. Kendi başlı başına yenilenebilir bir kaynak olan ekonomilere yatırım yapanlara para kazandıran işler başarı hikâyelerine dönüşüyordu.

Yıllar sonra Bill'e neden otobüste mikrofonu eline almaya karar verdiğini, onu motive eden şeyin ne olduğunu sorduğumda işletme ve finans geçmişi sayesinde söz konusu görevi yerine getirmenin onun için oldukça kolay olacağını düşündüğünü anlattı. "Ayrıca," dedi, "kimse elini taşın altına sokmuyordu ve o seyahat sırasında yakaladığımız ruhu devam ettirerek daha da ileri götürmemiz önemliydi." Duraksayıp gülümsedi. "Açıkçası bir başkası bu işi üstüne almayı teklif etseydi hayal kırıklığına uğrayacaktım. Achuar bölgesinde yaşadığım deneyimlerden çok etkilenmiştim. Topraklarının zenginliği ve güzelliği beni büyülemişti. Achuarların anda kalma ve dünya ile iletişimde olma yetenekleri, gerçekçi halleri, sakın ve güçlü duruşları ve stoacı tutumları karşısında âdeta çarpılmışım. Özellikle de güçlü bir savaşçı ve yetenekli bir avcı olan, ayrıca orman hakkındaki sonsuz bilgisini bizimle paylaşan rehberimizden çok etkilenmiştim. Misyonerlerin taktıkları ismiyle Walter'ın gözünden hiçbir şey kaçmıyordu ve gruptaki herkesin ihtiyaçlarını ve özel isteklerini kestirmek konusunda oldukça ustaydı. Dünyayı onun gözünden görmek olağanüstüydü. Hiç tanımadığı bir kültürden gelen insanlara nasıl bu kadar çabuk uyum sağlamayı başarabilmişti? Bu derece anda yaşamasını mümkün kılacak ne görüp geçirmişti ya da ne biliyordu? Grup adına bir kurumun oluşum sürecini organize etme görevini üstlenmek benim hem bu girişimin bir parçası olarak kalmamı

sağlayacaktı hem de muhtemelen Ekvador'a geri dönmeme vesile olacaktı ki bunu canıgönülden istiyordum.”

Pachamama İttifakı'nı aynı derecede etkileyen ve ona ilham veren bir başka önemli ayrıntı da Achuar, Shuar, Sapara, Kichwa ve Shiwiar yerlilerinin ve Ekvador'da yaşayan diğer yerli halkların birbirleriyle ilişkilerindeki büyük değişimdi. Çok uzun süredir birbirlerine düşman olan kabileler güçlerini birleştirmişti. Korkularını bir kenara bırakmış, onları yüzyıllardır zapt eden dev ve vahşi bir jaguara dokunmuş ve onunla da güçlerini birleştirmişlerdi. Bu yerli halklar dünyanın dört bir yanında yaşayan ve yaşadıkları toplulukların, tüm insanlığın ve doğal hayatın ihtiyaçlarına hizmet eden yeni düşünce ve eylem biçimlerinin de yardımıyla pozitif bir değişim yaratmak isteyen insanlar için mücadelenin simgesi oldu.

Achuar yerlileri Shuar ve Kichwa yerlileri ile aynı hukuki statüye sahip olabilmek için uzun bir mücadele verdiler ve topraklarına yaptığımız ziyaretimizden tam dört yıl sonra bunu başardılar; OINAE olan adlarını kısaltarak NAE (Nacionalidad Achuar del Ecuador) (Ekvador Achuar Yerli Halk Federasyonu) koydular.

NAE daha sonra CONFENIAE²³, (Confederacion de Nacionalidades Indigenas de la Amazonia Ecuatoriana) (Ekvador Amazon Bölgesi Yerli Milletler Konfederasyonu) adıyla bilinen ve pek çok Amazon yerlisi halkı bir araya getiren bir koalisyona katıldı. Bu federasyon aynı zamanda CONAIE, (Confederacion de Nacionalidades Indigenas del Ecuador) (Ekvador Yerli Milletler Konfederasyonu) adlı üç farklı bölgeden (Amazonlar, Andlar ve Kıyılar) yerli ulusları temsil eden çok kuvvetli bir ittifakın da üç ayağından biriydi. Her iki federasyon da Ekvador'un iç ve dış politikalarını etkilemek konusunda inanılmaz başarılı ve şu anda tüm dünyadaki yerli halkları temsil eden pek çok kurum için de bir model görevi görüyor. Pachamama İttifakı kurulduğu günden bu yana bu federasyonları para,

23 Ekvador'un Amazon ve Oriente bölgelerinde yaşayan dokuz yerli halkı siyasi olarak temsil eden federasyon. (ç.n.)

malzeme ve erzak yardımı yaparak ve iş idaresi ve hukuki konularda tavsiyeler vererek destekliyor.

Kurulduğu günden itibaren uzun bir süre, 1990'ların sonundan 2001 yılına kadar, Pachamama İttifakı'nın yönetim kurulunda olmama rağmen Rüya Değişimi ve Shuar yerlileri ile yaptığım çalışmalara ağırlık vermeye devam etmişim. Hayatım, beni ölmek üzereyken New York'ta bir hastanenin aciline yetiştirdikleri o gün, bir kez daha değişti...

ZEHİRLENME

2001 yılında SWEC ile kontratımın süresi dolmuştu ve yıllar önce telefonla tehdit edildiğim dönemde yazmayı bıraktığım kitabımı çok sık düşünür olmuştum. Hatta kitabımı aklımdan bir türlü çıkaramıyordum demek daha doğrudu.

11 Eylül 2001 tarihinde Rüya Değişimi'yle Amazon'un derinliklerindeki Shuar bölgesine yolculuk yapan gruplardan birine rehberlik ediyordum. Dünya Ticaret Merkezinin ikiz kulelerine saldırı düzenlendiği sırada, birkaç gün sonra bizi almaya gelecek bir pilotla telsizle konuşuyordum. O sırada And Dağları'nın üzerinde uçan adam bir yandan da ticari bir radyo istasyonunu dinliyordu ve New York'ta meydana gelen korkunç olayları dakikası dakikasına benimle paylaşmıştı. O akşam kaldığımız köydeki Shuar şamanı yaşadığımız bu şok ve korkuyla baş edebilmemiz için faydalı olacağına inandığı bir seremoni düzenlemişti.

ABD'ye döndüğümde New York'a uçtum. Uçaktan o korkunç boşluğa bakarken bunca zamandır aklımı kuralayan şeyleri, ekonomik tetikçi olduğum dönemde yaptıklarımı kâğıda dökmenin artık zamanı geldiğini anlamıştım. 11 Eylül saldırıları ile doğrudan bir bağlantısı olduğunu düşünmesem de başka ülkelerde yaşayan insanların Amerika Birleşik Devletleri'ne duydukları kızgınlığın sebeplerinden bazılarını artık kesinlikle ifşa etmem gerektiğini hissediyordum. Artık SWEC'e karşı hiçbir bir sorumluluğum kalmadığına göre beni engelleyen herhangi hukuki bir kısıtlama da yoktu. Ama açıkçası kiralık katillerin ailemi ve beni bir kez daha tehdit etmesinden

korkuyordum. Tereddüt etmemintek sebebi buydu. O yüzden bu sefer benimle aynı meslekten olan herhangi birileriyle veya çakallarla iletişim kurmamaya, sadece kendi hikâyemi anlatmaya, bir itiraf kaleme almaya karar verdim. Kitabın taslağının tamamını gizlice yazacaktım ve ardında da New York'ta yaşayan edebiyat ajanıma, Paul Fedorko'ya yollayacaktım. Yazdığım taslak onun son derece yetenekli ellerine geçtiğinde ve o da kitabı yayıncılara yolladığında bunun benim açımdan en güvenilir hayat sigortası olacağını düşünmüştüm. Beni öldürmeyi düşünen herkes bunun beni şehit mertebesine yükselteceğini ve dolayısıyla kitabımın daha çok satmasına katkıda bulunacağını tahmin edebilirdi.

Bir Ekonomik Tetikçinin İtirafı otuz dokuz yayıncı tarafından, çoğunlukla gelecek tepkilerden korktukları için reddedildi. Paul asla pes etmiyordu ve aynı zamanda benim egomu yatıştırmak konusunda da çok ustaydı. Nihayet, 2004 yılının sonlarına doğru Kaliforniya'daki bir yayınevi kitabımı yayımlamaya cesaret etti. Kitap anında *New York Times* kurgu dışı en çok satanlar listesine girdi ve listede yetmiş haftadan uzun bir süre kaldı.

Kitabım yayımlandıktan beş ay sonra, Mart 2005'te Birleşmiş Milletler'de bir konuşma yapmak üzere New York'a uçmam gerekmişti. O günlerde basına pek çok röportaj veriyordum. Menajerim Peg Booth New York seyahatimden birkaç gün önce beni arayarak kendini bağımsız bir gazeteci olarak tanıtan bir adamın benimle bir röportaj yapmak istediğini haber verdi. Söz konusu adam herhangi bir gazete veya dergi ile çalışmadığı için ilk başta bu isteği reddettim. Toplantılarımı önem sırasına göre planlıyordum ve genelde önceliğim tanınmış yayın organları için çalışan gazetecilerle çoğu zaman yemekli buluşmalarda röportaj yapmak oluyordu.

Bu gazeteci ısrarcı çıktı. "Seninle havaalanında buluşmayı, hatta seni kendi arabasıyla birkaç randevuna götürmeyi ve ardından da yemeğe çıkarmayı teklif etti," dedi Peg bir sonraki telefon konuşmamızda. "Yemekten sonra da seni arabasıyla yanında kaldığın arkadaşının dairesine bırakacakmış." Peg ile bu teklifin sürekli taksilerle dolaşmaktan çok daha iyi olduğuna karar verdik.

Adamın arabasıyla Yukarı Doğu Yakası'ndaki küçük bir İtalyan restoranına doğru giderken Birleşmiş Milletler'de yapacağım konuşmadan bahsettim. Tanımadığım bir adamla geziyor olmak beni zerre kadar endişelendirmiyordu. Öldürülmem kitabım için büyük reklam olurdu ve CIA'in ya da çakalları kiralama ihtimali olan başka herhangi birinin bunu istemeyeceğinden adım gibi emindim. Yemeğimizi ısmarladık ve bolonez soslu spagettim henüz gelmeden masadan kalkarak tualete gittim. Döndüğümde yemekler masadaydı. Yemeğimizi yerken bana birkaç soru sordu. O kadar sıradan sorulardı ki yazdığı makaleleri nasıl sattığını merak etmiştim doğrusu. Keyifli bir yemektir, beni arkadaşımın evine bıraktı ve bu muhtemelen hikâyemizin sonu olacaktı veya en azından ben öyle düşünmüştüm.

Adamdan ayrıldıktan sonra arkadaşımın dairesine çıktım. Evde yalnızdım, edebiyat ajanım Paul ile buluşmak üzere hazırlanıyordum ve ansızın, hiçbir uyarı olmaksızın mideme saplanan şiddetli kramplar yüzünden yere yığıldım. Güç bela tualete ulaştım; klozete oturduğum anda içimden kan boşaldı. Paul daireye vardığında, yerde yatıyordum, çılgınca titriyordum, vücudum şoka girmişti. Beni yetiştirdikleri Lenox Hill Hastanesinin acilinde vücudumdaki kanın yarısından fazlasını kaybettiğimi öğrendim ve anında bana kan nakli yaptılar. Altı saat süren bir operasyonun ardından cerrahlar kalın bağırışığının yüzde yetmişini aldı.

Hastane yatağında iyileşmeye çalıştığım dönemde gazetecilerden, Pachamama İttifakı çalışanlarından ve pek çok arkadaşımın birilerinin beni zehirlendiğini düşündüklerini söyleyen çok sayıda e-posta ve telefon aldım. Bu konu üzerinde kafa patlatukça ben de delillerin bu teoriyi desteklediğinden gitgide daha çok emin olmaya başlıyordum. Söz konusu olaydan birkaç ay önce elli yaşını geçen herkesin yaptırdığı rutin bir kolonoskopi yaptırmıştım ve Florida'da yaşayan gastroenterologum benim yaşımdakilerde oldukça sık rastlanan birkaç divertikülün dışında son derece sağlıklı olduğumu bildirmişti. Bu olaydan önce herhangi bir semptom, ağrı ya da kanama olmamıştı. New York'a gelmeden iki gün önce dövüş sporu yaptığım salonda başka siyah kuşak dövüşçülerle oldukça ağır bir

antrenman yapmışım ve son derece formdaydım. Geriye bakıp düşününce tuvalete yaptığım kısa ziyaretin sözde “bağımsız gazeteci” dostumuzun yemeğime zehir koyabilmesi için uygun bir zaman aralığı yarattığını fark ettim.

Acildeki doktorların önceliği beni hayatta tutmak olmuştu. Ben ameliyattan çıkana kadar kimse zehirlenmiş olabileceğim ihtimalini aklına dahi getirmemişti. Ve tek kanıt da vücudumdan çıkarılarak yakılmıştı. Gerçi geçmişte pek çok kez telefonda kimliği belirsiz kişiler ve bir kez de Ekvador petrollerinin temsilcisi olduğunu iddia eden bir adam tarafından tehdit edilmişim ve ABD gümrük polisleri beni taciz etmişlerdi ama kitap bir kere basıldıktan sonra güvende olacağımı düşünmüştüm. Şimdi bu varsayımımın bir hata olduğunu görebiliyordum. “Bağımsız gazeteci”ye tüm ulaşma çabaları başarısızlıkla sonuçlandı. Ama zaten elimizde onu herhangi bir şeyle suçlayacak delil de yoktu.

Ameliyatımdan sonraki ilk günlerde kâh hayatta olduğum için mutluluk duyuyordum kâh düşmanlarım yeniden beni öldürmeye veya hastane yatağımın başında beklemek için New York’a uçan Jessica ve Winifred’e bir şeyler yapmaya kalkarlarsa diye dehşete kapılıyordum. Karımı ve kızımı uyarmışım ve her an tetikte olmalarını tembih etmişim.

Sonra, bir dönem hükûmetin Afrika, Orta Doğu ve Amerika Birleşik Devletleri’ndeki istihbarat birimleri adına çalışan eski bir paralı asker arkadaşım ile yaptığım telefon konuşması bu olaya bakış açımı tamamen değiştirdi.

“Anlattıklarına bakılırsa bu adam CIA veya NSA gibi bir kurumun çalışanı olamayacak kadar aptal ve amatör,” dedi arkadaşım. “Eğer söz konusu kurumlardan birinde çalışsaydı şu anda hayatta olmazdın.”

“Peki kim o zaman?”

“Benim fikrimi mi soruyorsun? Bir fanatik. Ekonomik tetikçi iken yaptıkların yüzünden senden nefret eden biri.” Duraksadı. “Ya da bunu itiraf ettiğin ve hatta bu konuda bir kitap yazdığın için.”

Kısa bir an için müthiş bir rahatlama hissettim. Ama korkunç bir düşünce beni kendime getirdi. “Bir daha dener mi? Ne dersin?”

Bir süre ikimiz de konuşmadık. “Sanmam,” diye cevap verdi nihayet. “Bu tip deliller aynı zamanda da istikrarsız tiplerdir. Eğer başarısız olurlarsa genelde ikinci kez risk almaya değmeyeceğini düşünürler. Bence bu herif kesin internette senin hakkında yazılanları takip ediyordur. Yeterince acı çektiğinin farkında, kalın bağırsağının neredeyse tamamını kaybettin, Birleşmiş Milletler’de yapacağın konuşmayı ve daha onlarca tanıtım imkânını kaçırdın ve korkudan ödün patladı. Üstelik gelecekte de çok daha temkinli davranacaksın.” Kıkırdadı. “Kendi çarpık dünyasında kendince elde ettiği zaferin tadını çıkarıyordur kesin.”

Telefonu kapattığımızda idam kararı tecil edilmiş bir adam gibi hissediyordum. O hastane odasında tek başıma yatarken özgürleşme hissinin beni ele geçirmesine izin verdim ve derin bir uykuya daldım.

Ama ne yazık ki uyanır uyanmaz bir başka sevimsiz soru kafamı kurcalamaya başlamıştı bile. Muhtemelen uyurken gelmişti aklıma. Kim bilir kaç insan daha ekonomik tetikçi olduğum dönemde yaptıklarım veya o dönemde işlediğim günahları affettirmek kaygısıyla şu anda yaptıklarım yüzünden benden nefret ediyordu?

O gri hastane duvarlarının arasında, dışarıdan gelen siren seslerinin, hastaların ve ölüm döşeğindeki insanların inlemelerinin, hoparlörlerden yankılanan bitmek bilmeyen doktor anonslarının, her yere sinmiş keskin antiseptik kokusunun ve hastanelerde, hele bir de yaşlı ve küflü bir New York binasının içindeyse, duyulara saldıran tüm diğer görüntülerin, seslerin ve kokuların ortasında ister istemez kararlık düşüncelere daldım ve kendimi suçlamaya başladım.

Bir gece hemşirenin biri beni sarsarak uyandırdı. “Çılgılık atıyorsunuz,” diye mırıldandı. “Ağrınız mı var?”

Hâlâ gördüğüm rüyanın etkisinde yattığım yerden hemşirenin yüzüne baktım. Rüyamda yırtıcı bir jaguar neredeyse bana saldırarak üzereydi. Kulağımda iki soru yankılandı: Neden bu şeytani işte

bu kadar uzun süre çalıştın? Savunmasız insanları sömürgeleştirdiğini fark etmedin mi?

“Ağrınız mı var?” diye ısrar etti hemşire.

“Sadece bir kâbus,” diyebildim nihayet.

Omzumu sıvazladı. “Travmatik bir ameliyat geçirdiniz.”

Günlerce, bir yandan iyileşmeye çalışırken bir yandan da sürekli aynı sorular zihnimde yankılandı. Neden onca sene boyunca, hatta yaptığının yanlış olduğunu fark ettikten sonra bile, o işi yapmaya devam etmişim? Bizim uyguladığımız anlamda sömürgeciliğin aynı anda hem biz sömürgecilere hem de sömürgeleştirdiklerimize zarar verdiğini nasıl görememişim? Çevreye ve sosyal hayata verdiğimiz zarar ne olursa olsun kısa vadeli kâr maksimizasyonu elde etmek konusundaki saplantımız ve yarattığımız başarısız küresel ekonomik sistem korkunç çevre felaketlerine, ücret eşitsizliğine ve pek çok ülkede sosyal ve politik çöküşe sebep olmuştu. Aklıma gelen tek cevap MAIN’den ayrılmanın imkânsız denecek kadar güç olduğuydu. Para, birinci sınıf uçak biletleri, dünyanın en iyi otellerinde geçirilen geceler ve akla gelebilecek diğer pek çok avanta ile aklımı çelmişlerdi. Ayrıca patronumun, diğer yöneticilerin ve beraber çalıştığım arkadaşlarımla baskılarına karşı koymak da imkânsızdı. Kalmam için gereken her türlü ödülü ve cezayı kullanmışlardı.

Ama olay sırf bununla da bitmiyordu. İşin aurası da beni orada tutmuştu. Okulda bana ne yapmam öğretilseydi onu yapıyordum. Para kazanıyordum ve bir gün göreceğimi hayal bile etmediğim yerlere seyahat ediyordum. Ülke başkanları ile tanışıyordum. Amerikan rüyası olduğuna inandığım ayrıcalıklı bir hayat sürüyordum. Neticede uluslararası kalkınma işinde olan ekonomistlerin yapması gerekenleri yapan bir ekonomisttim. Unvanım âdeta alnıma yapışmış, peşimi bırakmayan egoist bir leke gibiydi, dünyanın ve her gün tıraş olurken aynada gördüğüm yüzün tanıdığı şahsiyetimdi. Bunun ötesinde ben bir Amerikalıydım. Sovyetler’i ve komünizmi kucaklamaya meyilli tüm o ülkelerdeki tüm o insanlara Amerikan kapitalizmini satmak elbette benim görevimdi.

Hastaneden taburcu olduktan kısa bir süre sonra Boston Üniversitesi'nden eski bir hocamla, aralarında çok satanlar listesinde uzun bir süre kalan *Amerika Birleşik Devletleri Halkları Tarihi* de olan pek çok kitabın yazarı Howard Zinn ile buluşmak üzere Boston'a gittim. O zamanlar seksenli yaşlarındaki Howard hâlâ bütün profesyonel hayatı boyunca kendini adadığı şeyi yapmaya devam ediyordu, başarısız ve çökmekte olan bir sistemi değiştirebilmek için mücadele ediyordu. Suçluluk duygumu onunla paylaştığımda cevabı bana yerlilerden aldığım bir tavsiyeyi hatırlattı.

"Suçluluk duygusundan kaçma," dedi Howard. "Hepimiz suçluyuz. Büyük şirketler tüm propaganda mekanizmalarının sahibi olabilir ama yine de bizi kandırmalarına izin vermeyebilirdik. Suçumuzu itiraf etmeliyiz. Sen bu konuda öncü olabilirsin. İnsanlara bu çıkmazdan kurtulmanın, kefaretin, ancak yüzleşmeyle ve değişimle mümkün olabileceğini göster. Kollarını sıva ve harekete geç."

Howard hem tüm eğitim hayatım boyunca hem de yaşadığım sosyal çevre tarafından bana dayatılan başarı fikrine yenildiğimi kabul etmenin zamanı geldiğini söyledi. Bu algı yüzünden yöneldiğim gerçeklik artık bana hizmet etmiyordu. Yıllar boyunca tanıştığım şamanların dediklerini hatırladım. Aslında bu gerçekliği değiştirmek oldukça basitti. Yapmam gereken tek şey bana dayatılan o fikirlerin ve algıların farkına varmak, onlara dokunmak ve onları değiştirmektir ve ardından da yeni bir gerçeklik yaratmak üzere harekete geçmektir. Ne yazık ki tüm bunları yapmaya henüz tam olarak hazır değildim.

ESKİ DÜŞÜNCE KALIPLARINI KIRMAK

Bir Ekonomik Tetikçinin İtirafı’nın yayımlanmasını takip eden dört yıl boyunca konuşma yapmam ve röportaj vermem için pek çok yabancı ülkeden ve ABD’nin tüm eyaletlerinden gelen davetlere boğuldum. Evde olduğum zamanlarda da saatler boyunca telefonda veya e-posta aracılığıyla sayısız röportaj verdim.

Kitabın elde ettiği büyük başarı ve yüksek kazanç beklentisinden dolayı ilk başta kitabı basmayı reddeden tüm büyük yayınevleri, kitabın haklarını tekrar alabilmek için birbirleriyle âdeta savaştı. Benim de onayıyla, Berrett-Koehler bu hakları Penguin yayınevine sattı. Bu gelişme neticesinde bir yandan konuşmalara ve basın turlarına yetişmeye çalışırken bir yandan da Penguin ile *Bir Ekonomik Tetikçinin İtirafı*’nın ikinci cildi ve Random House yayınevi ile de *Kafes* isimli bir başka kitap yazmak üzere birer kontrat imzaladım. Başka herhangi bir şey düşünmek için fazlasıyla meşguldüm. Şimdi geriye dönüp bakınca acaba sırf Howard’ın tavsiyesini dinlemekten ve daha fazla bir şeyler yapmaktan korktuğum için mi bu kadar çok sorumluluğun altına girmiştik diye düşünmeden edemiyorum.

2009 yılında işler biraz hafiflemişti ve Howard’ın sözleri aklımdan çıkmaz oldu: “Kollarını sıva, harekete geç.” Doğru ve etkili bir şekilde, tüm benliğimle harekete geçebilmek için beyaz bir erkek olarak doğduğum ve ABD’de eğitim gördüğüm için bütün hayatım boyunca artan ve kendimi üstün görmeme sebep olan algıların hepsinden kurtulmam gerektiğinin farkındaydım. Vahşi batıda savaşılan ve daha üstün silahlar, hain planlar, yalanlar ve tutulmayan sözler,

uyulmayan antlaşmalar sayesinde acımasızca üstünlük sağlayarak yerli halkları öldüren ve sağ kalanları da konsantrasyon kamplarından hiçbir farkı olmayan sınırlı yaşam alanlarına hapseden sömürgecilerin kahramanlıkları hakkındaki saf düşüncelerimi, duygusal bakış açımı artık bir kenara bırakmalıydım. Afrika kökenli Amerikalılara, Vietnamlılara, Çinlilere, Müslümanlara, kadınlara, gaylere ve görüşleri bana benzemeyen ya da benimle aynı davranış biçimlerini benimsemeyen insanlara karşı beslediğim tüm o karşıt fikirleri artık geçmişte bırakmalıydım. Okulda, özellikle de işletme fakültesinde bana öğretilenlerin oldukça büyük bir kısmını, hatta neredeyse tamamını reddetmenin zamanı gelmişti. Doğayı, petrol, mineral veya kereste elde etmek için sömürülecek veya sadece şifa, ilaç, hava, su ve insanlığa fayda sağlayan diğer kaynakları uğruna korunacak bir şeymiş gibi gösteren ve sömürgeciliğin temelini oluşturan konseptlerden sıyrılmam gerekiyordu. Bu konudaki bakış açımı geliştirmem, tıpkı yerliler gibi doğanın yaşayan ve kutsal bir varlık olduğu için korunması gerektiği bilincine erişmem gerekiyordu. Dünyaya bakış açım ve iş dünyasındaki rolüm yüzünden bildiğimiz şekliyle yaşamı yavaş yavaş yok eden, ona zarar veren sistemler yaratmaya yardım ettiğimi kabul etmem gerekiyordu. Hayatı ve dünyayı değiştirmek için korkularımı eyleme dönüştürmem gerekiyordu.

İlk iş Bill ve Lynne'i aradım ve Pachamama İttifakı'nda daha fazla sorumluluk almak istediğimi söyledim. Bu fikrimi heyecanla karşıladılar. 2010 yılında yönetim kurulunda çok daha aktif bir rol oynamaya başladım.

Başımdan geçen zehirlenme olayı, hastanede geçirdiğim süre, Howard Zinn ile buluşmam, ekonomik tetikçilerin yaptıklarının sonuçlarını daha iyi kavramam ve eski hayatımın bana sunduğu imkânların anlamsız çekiciliğine kapılmış olduğumu fark etmem eski bir gerçeklikten yeni bir gerçekliğe geçmeme yardım etti. Tüm bunlar dokunmamız gereken jaguar hakkındaki düşüncelerimi de daha iyi şekillendirmeme yardımcı oldu. Jaguarın iki farklı gerçeklik arasında gidip gelmemizi sağlayan bir algı köprüsünün üzerinde durduğunu fark ettim.

ALGI KÖPRÜSÜ

Entsa beni jaguara dokunarak bilgelik, direnç ve kişisel güç kazanma fikri ile tanıştırdığında, yaşadığım şifalanmayı ve değişimi de göz önünde bulundurunca tüm bunlar çok mantıklı gelmişti. Entsa o zamanlar bunları açıklarken şekil değiştirmek anlamına gelen kelimeyi kullanmıştı, “Arutam.”

Şimdi ise işin özündeki felsefeyi daha iyi anlamaya başlıyordum. Maria Juana’nın sözlerini yeniden hatırladım. Söylediklerini defterime not almıştım. “Hayatta iki gerçeklik vardır. Nesnel, tıpkı bu sandalye gibi ve algılanan, bu sandalyede otururken tartışılan fikirler gibi. Algılanan gerçekliği değiştirdiğimizde nesnel gerçekliği de değiştirmiş oluruz. Örneğin,” diye eklemişti, “o sandalyede sadece belirli bir tip insanın, diyelim ki bir şamanın, oturabileceğini algılasak, sandalye ve çevresinde yapılan sohbetler, sandalyenin herkese açık olduğunu düşündüğümüz zaman yapılanlardan daha farklı bir gerçeklik içerisinde şekillenecektir.”

Ayrıca Professor Mata da aynı şekilde, jaguarın son derece güçlü bir sembol olduğunu ve karşısına çıkarak korkularıyla yüzleştiğimde gerçekliğimi değiştirecek adımlar atmam için bana rehberlik edeceğini söylemişti. O zaman bu jaguarın iyileşmeme yardım edeceği anlamına geliyordu ki gerçekten de yeni gerçekliğim sayesinde bakış açım değişmişti ve hastalığım bir anda geçmişti.

Yıllar boyunca yaşadığım tüm tecrübeler insanların gerçekliğinin algılarla şekillendiğini çok net görmemi sağladı; bu düşüncenin modern psikoterapinin, kuantum fiziğinin, kurumsal pazarlamanın

temeli olduğunu ve kendimizi ve dünyamızı değiştirmek istiyorsak bizi eski düşünce ve eylem biçimlerine hapseden bariyerlerimizi kırmamız gerektiğini deneyimledim. Eğer korkularımızdan kaçarsak veya onları inkâr edersek bize musallat olmaya devam ederler, asla peşimizi bırakmazlar. Onlarla yüzleşerek daha da güçleniriz.

Şimdi jaguarın işlevini daha iyi anlıyordum. Jaguar bizi peşin hükümlere ve önyargılara dayalı bir gerçeklikten yeni fikir ve değerlere taşıyacak bir *algı köprüsü*nün üzerinde duruyordu. Eğer jaguar bizi korkutmayı başarır, geçmişte öğrendiklerimiz ya da değişim karşısında duyduğumuz endişe harekete geçmemize engel olursa işte o zaman jaguarın yanından geçip giderek köprüyü aşamıyorduk. Ama eğer jaguara dokunursak, yolculuğumuz sırasında bize eşlik eden sesleri, öğretileri, değerleri veya başka engelleri tanırsak ve onlarla yüzleşip onları dönüştürebilsek işte o zaman yeni bir gerçekliğe varmak üzere köprüyü geçebilmemiz için harekete geçmemizi sağlayacak gücü de elde edebiliyorduk.

Bu örnek yıllar önce El Milagro’da ölümle yüz yüze geldiğimdeki yaşadıklarım düşünüldüğünde çok daha iyi anlaşılabilir. Zihnimde iki gerçekliği temsil eden, bir köprü ile birbirine bağlı iki farklı çember canlandırdım: Bir numaralı gerçeklik *algı köprüsü*nden geçerek iki numaralı gerçekliğe ulaşılıyordu.

Barış Gönüllüsü olarak Amazon’da bulunduğum dönemde geçirdiğim rahatsızlık ve iyileşme sürecimde, bir numaralı gerçeklik Chicha ve tuhaf yemeklerdi. Algım, hiç durmadan “Bu yiyecekler ve Chicha seni öldürecek,” diye tekrarlayan iç sesim, beni *algı köprüsü*nden geçirerek *iki numaralı gerçekliğe* ulaştırdı: Hastaydım ve ölüyordum.

Çıktığım şamanik yolculuk bu algıyı değiştirdi. Aynı bir numaralı gerçeklik ile başladı: Chicha ve tuhaf yiyecekler. Ardından yeni algı geldi: bu yiyeceklerin Shuarları güçlü yaptığını ve Chicha’nın suyu temizlediğini gösteren imajlar. Ve *algı köprüsü*nden geçerek yeni bir iki numaralı gerçekliğe geçmemi sağladı: iyileşme ve sağlık.

İlk başta söz konusu *algı köprüsü*nü bir jaguar koruyordu, bana yiyeceklerin ve içeceklerin tehlikeli olduğunu söyleyen iç sesimdi

bu. Entsa beni korkumla yüzleşmem için cesaretlendirdiğinde jaguar yiyecek ve içeceklerin besleyici olduğunu görebilmem için beni yüreklendirdi. Zihnim, varsayımlarım ve algılarım hastalığımın bitmesine engel oluyordu, bu algıyı değiştirdim ve iyileştirdim.

Aynı şekilde Cuenca'da yapılan testler sonucunda vücudumda görülen parazitleri de ormanda yediğim pişmiş yiyeceklerden değil de muhtemelen daha "medeni" olduğunu varsaydığım Cuenca'daki restoranlarda veya El Milagro'ya giderken yolda konakladığımız karafatma yuvası pansiyonda yediğim meyve, sebze ve yiyeceklerden kapmış olabileceğimin de farkına vardım.

Bu algı köprüsü hakkındaki aydınlanmamı takip eden yıllarda tarihin bu döneminde yaşayan bir insan olarak oynadığım role tek yönlü bakış açımı yeni bir algıya ve gerçekliğe çevirmeye çalıştım. Eylemlerimi ve bu gezegendeki zamanımı geçirme şeklimi değiştirdim ve bu sayede daha önce hayal bile edemediğim boyutta bir değişim planı tasavvur etmeyi başardım. Jaguara dokununca olaylara farklı bir açıdan bakmayı başarabildiğimi gördüm. Ötekine şefkat ve empati gösterebiliyordum artık. Örneğin kendimi "Peki ama acaba çevrecilerin saldırısına uğrayınca o CEO neler hissediyor?" diye düşünürken buluyordum. Sürekli kendini tehdit altında hissetmesine sebep olmak yerine çevrecilerin taleplerini yerine getirmek üzere harekete geçmesi için ona nasıl ilham verebilirdik? Algı köprüsünden geçmesine nasıl yardımcı olabilirdik?

Bunun yanı sıra ekonomist kimliğimin beni iş insanlarının, medyanın ve akademik çevrelerin gözünde daha güvenilir kıldığını fark ettim. Ekonomik tetikçi olduğumu tekrarlayarak kendimi suçlamayı ve yerden yere vurmaya bırakmalıydım ve baş ekonomist olduğum dönemlerde edindiğim tecrübeler ve öğrendiklerime odaklanmaya başlamalıydım.

Bu aydınlanma aynı zamanda ailem için de bir dönüm noktası oldu. Jessica üniversiteden mezun olmuştu, evlenmişti ve Grant isminde bir oğlu vardı. Winifred ile hayat yolculuklarımızın çok farklı yönleri doğru ilerlemeye başladığı sonucuna vardık ve boşanmaya karar verdik. Bu süreçte eski davranış biçimlerinin arkadaşlığımızı

devam ettirmemize izin verecek tarzda bir boşanmayı engelleyecek bariyerler yarattığının farkındaydım. Örneğin ortada finansal olarak kazıklanacağımı iddia eden ve Winifred ile arkadaşılığumdansa parayı önemsemem gerektiğini fısıldayan bir algı vardı. Bu eski davranış biçimlerinin farkına vardığımda söz konusu o jaguarlara dokundum ve bu davranışımın hediyesi de eşime duyduğum empati ve karşılığında kazandığım sevgi oldu. Gelecekteki ilişkimizin, uğruna savaştığımız nispeten ufak bir miktar sayılabilecek paradan çok daha önemli olduğunu anladım. Boşanma kararımız bizi pek çok açıdan özgürleştirdi. Bu kararımızı hayata geçirirken birbirimize karşı anlayışlı ve nazik tavrımız sayesinde sonrasında arkadaş kalabildik ve birbirimizi çok farklı bir boyutta desteklemeye devam edebildik.

Boşanmanın ardından Kiman Lucas ile beraber yeni bir ilişkiye yelken açtım. Uzun yıllardır beraberiz ve hiç ayrılmadık. İkimiz de gergin ve çabuk sinirlenen insanlarız, ihtiraslıyız ve duygusalız. Herhangi bir anlaşmazlık yaşadığımızda çözümün birbirimizin duygularını daha iyi anlamaya çalışmaktan ve karşılıklı empatiden geçtiğini biliyoruz, bir tarafında çirkin bir gerçekliğin olduğu algı köprüsünden geçerek çok daha iyi ve güzel olana ulaşıyoruz. Kiman bir avukat ve bu süreci mesleğine yaraşır bir şekilde tanımlıyor. “Bir numaralı gerçeklik,” diyor, “yazılı kanunlardır. Onları algılama biçimimiz, diğerlerinin yorumlama şekliyle yüzleşme ve bunu değiştirmeye çalışma çabamız yasal bir davanın sonucunu büyük çapta etkiler. İki numaralı gerçeklik ise davanın sonucudur diyebiliriz. ‘Suçlu’ veya ‘suçsuz’ hâkimlerin veya jürinin algısına göre şekillenir.”

Değişim korkumuzu temsil eden jaguara dokunmamız gerektiğini artık kesinlikle biliyordum. Yakıp yıkan ve zarar veren bir gerçeklikten bizi doğayla ve birbirimizle uyumlu bir hale getirecek bir gerçekliğe doğru adım atmamız artık kaçınılmazdı. Bu bütün dünyada başarısız olan sosyal devlet ekonomisini başarılı bir sisteme dönüştürmenin ve iş dünyasının liderlerini ve tüm insanlığı yerli halklardan oluşan müttefiklerimizin bize öğretmeye çalıştığı, uzun vadede sürdürülebilirliği esas alan değerleri kucaklamaya ikna etmenin tek yolu.

İTTİFAK

Bill ve Lynne ile Daniel'dan da destek alarak, her şeyin başladığı yere, her yıl *Kurucular Seyahatleri* düzenlemeye ve bu yolculuklara rehberlik etmeye karar verdik. Yanımıza iki muhteşem kadın daha aldık: en başından beri Ekvador'daki ofisimizi yöneten Belen Paez ve kurum için para toplama işini Lynne ile beraber üstlenen Sara Vetter. Bu iki kadın algıları değiştirerek gerçeği dönüştürebilmenin ne kadar kolay olduğuna dair müthiş örneklerle imza atmışlardı.

Belen, Ekvador'da yeni bir anayasanın, doğanın hukuksal haklarını koruyan dünyadaki ilk anayasanın, kabul edilmesinde çok büyük bir rol oynamıştı. Ayrıca toplumsal cinsiyet meselesinin yerli kadınlar ve erkekler tarafından algılanış biçiminde çok büyük değişimlere önyak olmuştu. Belen'in ve Shuar yerlisi arkadaşı Narcisa Mishienta'nın himayesinde yerli kadınlar yaşadıkları topluluklarda, iç politikada ve devlet dairelerinde lider konumlara gelmeye başlamışlardı.

Sara ise her zaman paranın değerinin onu algılayış biçimimize göre değiştiğini vurgular. Paranın sadece hedefe ulaşmak için kullandığımız bir araç olduğunu anlamaları için insanları teşvik eder. Bu hedeflerden en önemlilerinden birinin de başarısız bir ekonomik sistemden, gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek, gezegendeki yaşamın sürdürülebilir olmasına imkân sağlayacak bir ekonomik sisteme geçiş olduğunu söyler. Bir Yaşam Ekonomisi yaratabilmek için parayı bir araç olarak kullanmaları için insanlara ilham verir.

1993 yılında yağmur ormanlarından gelen bir çağrı ve 1995 yılında bir düzine insanın Achuar bölgesine yaptığı kutsal bir yolculuk son derece başarılı bir kuruma ve yerli halkla yapılan müthiş bir ittifaka dönüşmüştü. Algı köprüsünden geçişe muhteşem bir örnekti bu. Bu öncü grubun dünyayı algılayış biçiminin değişmesi hem onları hem de başka pek çok insanı bir gerçeklikten diğer bir gerçekliğe taşımıştı. Bazılarının dokunması gereken jaguar ümitsizlikti: “Bu problemi çözmeyi beceremem.” Diğerleri için değişim korkusuydu: “Alıştığım hayat tarzını kaybetmeyi göze alamam.” Karşılarındaki jaguar her ne olursa olsun insanlar bir kere onu anlayıp üzerine gittiklerinde onları yeni bir gerçekliğe götürecek eylemleri hayata geçirecek kadar güçleniyorlardı.

2020 yılında Pachamama İttifakı artık seksenden fazla ülkede çeşitli programlar düzenleyen gerçek anlamda küresel bir kurum olmayı başardı. Üçüncü on yılının başında tüm başarılarının özeti- nin yer aldığı bir internet sayfasına kavuştu: www.pachamama.org. Aşağıda bu özetten alıntılar okuyabilirsiniz.

Pachamama İttifakı

1997 yılından bu yana Amazon’un Ekvador bölgesinde yaşayan yerli halkların topraklarını ve haklarını savunmak amacıyla kurdukları pek çok örgüt ile dayanışma içinde çalıştık.

Bu yöndeki ilk girişimimiz kendi kendini yönetebilmesi ve topraklarını ve kültürünü koruyabilmesi için Amazon halkının ihtiyaç duyduğu hukuki ve teknik desteği sağlamaktı.

Bu girişimlerimiz kayda değer başarılarla sonuçlandı ve aradan geçen yıllar boyunca “rüyayı değiştirmek” gayesiyle nasıl daha geniş kitlelere yayılan bir etki yaratabiliriz diye araştırmaya devam ettik.

2005 yılında *Hayalperesti Uyandırma Sempozyumu* adı altında dönüştürücü seminerler vermeye başladık.

Tüm dünyada insanlar, modern krizlere çözüm üretirken kadim bilgelikten nasıl faydalanabileceğimizi keşfetmek üzere bu sempozyumlarda bir araya geldiler.

1997 yılından bu yana Ekvador sınırlarında yer alan Amazon topraklarında inanılmaz değışikler meydana geldi. Quito ve Shell arasındaki yol asfaltla döşendi ve genişletildi. Yeni pervaneli uçakların hepsi son teknoloji navigasyon sistemleri ile donatıldı. Yol boyunca sıralanan yerleşim bölgelerine pek çok yeni insan taşındı ve elektriğe, hatta televizyona kavuştular. Bu değışiklikler gelişimin bir göstergesi olarak olumlu dursa da gerçek anlamda faydalı olup olmadığı elbette tartışılır; bu atılan adımlar toprakların daha çok sömürölme ve doğanın daha çok zarar görme ihtimalini ve aşırı nüfus artışı riskini de beraberinde getirdi.

Şüphesiz son derece olumlu değışiklikler de oldu. Petrol şirketlerinin Achuar topraklarına doğru yayılmasına bir son verildi. Ekvador'da ve tüm dünyada yağmur ormanlarını korumanın önemi konusundaki farkındalık arttı. Ama belki de bunların hepsinden önemlisi insanların dönüşümüydü.

Bir zamanlar uçağımıza saldıran ve Yahanua'yı öldürmeye çalışan Achuar savaşçılarından bazıları şu anda Shuar kadınlarıyla evliler. Bill ve Lynne'in aralarında bulunduğu grubumuzu kaçıran köyün sakinleri şu anda Pachamama İttifakı ile çok yakın bir iş birliği içinde çalışıyor. Taish ve eski düşmanları barış içinde hep beraber yaşıyorlar. Tüm Amazon halkları yüzyıllar boyu süren düşmanlığın ve savaşların ardından aynı amaç ve değerler uğruna bir araya gelerek beraber hareket edebilmek için çeşitli federasyonlar kurdular. Oysa bundan yirmi yıl önce bunu hayal etmek bile imkânsızdı.

Ama tüm bunlara rağmen biz insanların gezegenimize verdiği-miz zarar her geçen gün gittikçe daha da korkunç boyutlara ulaşıyor.

Masamın başında bunları yazmaya başladığımda ormandan gelen çağrının yeni bakış açıları kazanmamız, yeni değerler edinmemiz ve yaşadığımız dünya denen uzay istasyonunun gittiği yönü yeni baştan programlamamız gerektiği yönünde bir çağrı olduğu kesinleşmişti. Bu çağrı kendimize ve evimize korkunç zararlar veren yıkıcı yaşam tarzımızdan vazgeçmemiz ve dünyayı kurtarmamız için bir yardım çağlıydı.

Sömürgecilik ve dekolonizasyon konularında engin bir kültüre sahip yerlilerin dünyasına yaptığımız yolculuk tüm bunları kafamda bir yere oturtmama yardımcı olmuştu.

BÖLÜM 8

Dekolonizasyon

2017 – Günümüz

**Biz yaşlı kardeşlerimiz... Görevimiz siz genç kardeşlerimize,
kutsal annemiz dünyaya nasıl bakmanız gerektiğini öğretmek.
Biz sömürgecilere karşı direndik ama sömürgecilerin
fikirleri sizlerin zihinlerini ele geçirdi.**

KOGI**Sömürgecilik Ustaları**

1976 sonbaharında henüz MAIN için çalıştığım dönemde at üzerinde yemyeşil ormanların içinden geçerek Kolombiya'nın Karayip kıyılarındaki Sierra Nevada de Santa Marta Dağları'na tırmanıyordum. Anakarada dağların, okyanusun derinliklerinden beş bin beş yüz metre yüksekliğe uzandığı dünyadaki tek yerdi burası. Yerel bir üniversite ile yapacağım kişisel bir proje için satın aldığım bir kahve plantasyonuna gidiyordum. Sözde amacım çiftçilere ürünlerini kimyasal maddeler kullanmadan nasıl yetiştirebileceklerini anlatmaktı. Oysa geriye dönüp bakınca asıl niyetimin, bilinç altımda da olsa, ekonomik tetikçiyken verdiğim zararı biraz olsun telafi edebilmek ve Amerikan vatandaşı olarak bir haftada bu çiftçilerin bir ömür boyu geçinebilmek için kazandıklarından daha fazla para kazandığımı gerçeğini affettirmek olduğunu görüyorum. Çiftlik yaklaşık 250 dönümlük engebeli dağlık yağmur ormanı arazisinden oluşuyordu. Bu arazinin yaklaşık elli dönümünde kahve ağaçları dikiliydi. Arazinin iki yüz dönümlük yoğun orman kısmına hiç dokunmamıştım.

At üzerinde, arkasına bağladığı iki atı çekerek patikadan aşağıya doğru inen bir adam fark ettim. Atların her birinin sırtında üzeri muşamba ile örtülmüş yükler vardı. Atlar yaklaştıkça muşambaların altından sarkan ayaklar gördüm. Cesetler! İki tane. Korkunç sığağa rağmen tüylerim diken diken oldu.

“Ne oldu?” diye sordum adam yanıma vardığında.

“Birbirlerini vurdular.”

Dehşete düşmüştüm. “Neden? Kim bunlar?”

“Bir uyuşturucu kaçakçısı ve bir FBI ajanı.”

Suratına dik dik baktım. “Bu mümkün değil. FBI sadece ABD sınırları içinde çalışır.”

Eyerindeki çantaya uzandı ve cüzdana benzer bir şeyi çıkararak gösterdi. Bir FBI rozetiydi.

Korkunç bir düşünceye kapıldım. Ya yerel halk arasında yabancı bir sömürgeci olduğumu düşündükleri için benden hoşlanmayan birileri varsa ve topraklarıma esrar ve kokain ekip ardından da bir uyuşturucu kaçakçısı olduğumu iddia ederek beni FBI’ya şikâyet ettilerse?

Atımı geri döndürerek hızla iki cesetle beraber patikadan aşağı inen adamın önüne geçtim, yolun kenarına vardığımda orada bıraktığım cipime atlayarak Barranquilla şehrine doğru yola koyuldum. Doğruca kahve işi yapan Kolombiyalı bir arkadaşımın ofisine daldım ve çiftliğimi ona sattım, hatta hediye ettim demek daha doğru olur.

Bu olaydan tam otuz sekiz yıl sonra Sierra Nevada Dağları’na geri döndüm. Achuar yerlileriyle beni tanıştıran yakın arkadaşım Daniel Koupermann bir süre önce söz konusu dağlarda yaşayan Kogileri ziyaret etmişti. Kogiler ondan ve onun aracılığı ile benden yaşadıkları bölgeye dış dünyadan insanlar getirmemizi istemişlerdi. Daniel’a dünyanın hostesi rolümüzle ilgili bize öğretecekleri çok şey olduğunu söylemişlerdi.

2015 ve 2016 yıllarında Daniel ile beraber Kogilerin yaşadığı bölgeye gruplar götürdük. Verdikleri mesajlar en başından beri oldukça etkileyici ve güçlüydü ama her grupla kendilerini bize biraz daha açtılar. Bu sefer, 2017 yılında yaptığımız seyahat sırasında *Kogi Mamos*, yani erkek şamanlar üçüncü grubumuzu şimdiye kadar dışarıdan hiçbir yabancının ziyaret etmediğini söyledikleri kutsal bir yere davet ettiler.

On iki ziyaretçi, iki Mamo ve bir de henüz eğitimdeki genç bir Mamo, hep beraber duvarları dev taşlarla kaplı bir mağaranın içinde oturuyorduk. Şamanların üzerlerinde bol beyaz pantolonlar, gele-neksel uzun beyaz tunikler ve başlarında da dağların zirvelerini temsil eden tepesi sivri beyaz şapkalar vardı. “Sömürgecilik konusunda birer uzman sayılırız. Uzun zaman önce İspanyol fatihleri topraklarımızı işgal etti. Atalarımız onlarla savaştı ama oklar ve mızraklar İspanyolların silahlarıyla baş etmek için yeterli değildi. Sömürge-ciler altın bulabilmek için yeryüzünü talan etti ve bizi Katolik yap-maya çalıştı. Atalarımızın yaşadığı Karayip kıyılarındaki toprakla-rımıza veda ederek dağların tepesine kaçtık.

“Yıllar sonra bu sefer de kahve ve marihuana ekmek için çiftçi-ler topraklarımıza geldi. İlk başta onlarla beraber yaşamaya çalıştık ama ormanları kesip biçtiler, kendi çalılarını ektiler, toprağı kimya-sallarla zehirlediler ve bizden kendi yöntemlerimizi değiştirmemizi, onların çiftliklerinde işçi olarak çalışmamızı istediler. Biz de daha yükseklere kaçtık. Sonra uyuşturucu patronları, polis, ordu, gerilla-lar ve CIA geldi. Sürekli silahlı çatışmalar oluyordu. Daha da tepe-lere, buzullara kaçtık.”

Mamo kısa bir ara vererek etrafındaki aşınmış kayaları süzdü. Bize dönerek şaman olabilmek için aldığı eğitimin şartlarından bi-rinin de dört yaşından on üç yaşına kadar tek başına bir mağarada yaşayarak yeryüzü ile konuşmak ve ona kulak vermek olduğunu an-lattı. “Dağların en tepesine sürülmemizin bir sebebi olduğunu, eri-yen buzulların hüznünlü şarkısına kulak vermek için burada bulun-duğumuzu anladık. Bizim açımızdan yeryüzü ile daha da derin bir bağ kurabilmemiz için bize tanınmış bir fırsattı bu sürgün. Şimdi bu bölgeye barış geri geldi, o yüzden atalarımıza ait toprakları geri istiyoruz ve sizlere doğaya nasıl davranmanız gerektiğini öğretmek için gönüllü oluyoruz. Biz yaşlı kardeşleriz, bizim kültürümüz si-zinkinden daha yaşlı ve bilge. Görevimiz size, genç kardeşlerimize, kutsal annemiz dünyaya nasıl bakacağını öğretmek.” Gruptakilerin yüzlerine teker teker baktı. “Biz sömürgecilere karşı direndik ama sömürgecilerin fikirleri sizlerin zihinlerini ele geçirdi.”

O kayaların arasında otururken Kogilerin yüzleştigi jaguarları düşündüm. Dağlarda sürekli daha yukarı ve daha yukarı taşınmak zorunda kaldıkları için ümitsizliğe kapılmak ve pes etmek yerine buzullardan ve yeryüzünden yeni bir şeyler öğrenme şansını kucaklamayı tercih etmişlerdi. Kendileri için yeni bir gerçeklik yaratmayı başarmışlardı. Artık dünyaya bildiklerini öğreteceklerdi.

“Gerçekten de dokuz yıl boyunca bir mağarada mı yaşadın?” diye sordu gruptakilerden biri Mamo’ya.

“Evet,” diye karşılık verdi. “Yeryüzünün sesine kulak vermeyi öğrenmemiz gerekiyor. Biz dinlersek o konuşuyor ve biz de harekete geçiyoruz.”

Modern dünyanın bir başka sorununa parmak basıyor gibiydi: bizi gerçekten tüm duyularımız ve bütün kalbimizle dinlemekten alıkoyan bir algı. Buzulların erimeye başladığını çoktan kabul etmemize ve yüzyılda bir olan fırtınaların artık neredeyse her yıl tekrarlandığını bilmemize rağmen harekete geçmek yerine tek yaptığımız bilgiçlik taslayarak raporlar yazmak ve bilimsel ölçümler yapmaktır. Kogiler harekete geçmeden önce bariz olanı ispatlayan bilimsel raporlara ihtiyaç duymuyorlardı.

Kogilerle dört gün geçirdik, hikâyelerini dinledik, beraber seremoniler düzenledik. Bu seremoniler sırasında yeryüzüne, onların lisanında Kutsal Anne’ye bize verdiği her şey için teşekkür etmek üzere adaklar sunduk. Tıpkı daha önce buraya getirdiğimiz tüm diğer ziyaretçiler gibi bu gruptaki herkes de Kogilerin basit ve sade yaşamından, kendilerine hayat verenin yeryüzü olduğunun her an bilincinde olmalarından, karşılığında ona duydukları minnet duygusundan ve küresel değişimi eyleme dönüştürmek konusundaki kararlılıklarından derinden etkilenmişti.

İYİ HABERLER

Her yıl bir hafta boyunca ders vermek üzere New Hampshire’da babamın bir zamanlar öğretmenlik yaptığı yatılı bir okul olan Tilton’a giderim. Hayatımın ilk on sekiz yılı boyunca annemlerle beraber bu kampüs sınırları içinde bir evde yaşamıştım. Bir dönem kravat ve ceketten meydana gelen üniformanın zorunlu olduğu, sadece erkeklerin okuduğu inanılmaz disiplinli bu özel hazırlık okulu artık daha az resmî bir ortamda, karma eğitim veriyordu.

Kogi bölgesine yaptığımız ziyaretin ardından Plimpton binasının koridorlarında dolanırken düşüncelere daldım. Beş yaşındayken babama “havalı cilalı ahşap” diye betimlediğim kokuyu içime çektim. Tilton’da derslerine girdiğim ve hayatım boyunca tanışma fırsatı bulduğum en ilham verici insanların başında gelen iki öğretmenimi hatırladım: ikinci sınıftaki İngilizce öğretmenim Richard Davis ve mezuniyetimden bir sene önce tarih öğretmenim olan Jack Woodbury. Her ikisi de bana tarihin kılıçtan çok yazılı kelimelerle, yani algıyla değiştirildiğini öğrettiler. Ayrıca bizi yazılı resmî tarihin arkasındaki hikâyeleri araştırmaya teşvik ettiler. Bay Woodbury bıkıp usanmadan bize tarih kitaplarının kazananlar tarafından yazıldığını ve okullarda okutulan standart Amerika Birleşik Devletleri tarihinin sömürgeci bir imparatorluğun gerçek yüzünden bahsetmekten kaçındığını anlatırdı.

Bir süre sınıflardan birinin kapısındaki cam pencereden varlığımdan habersiz dikkatle öğretmenlerini dinleyen öğrencileri izledim. Acaba Amerika tarihinin sömürgecilik dönemini tüm gerçekleriyle

biliyorlar mı diye merak etmekten kendimi alıkoyamadım. Ne de olsa ABD'nin Guam, Panama Kanal Bölgesi, Filipinler, Puerto Rico, Samoa ve Meksika'nın büyük bir bölümü de dâhil pek çok ülkede sömürgecilik adına yaptıkları ve Afrika, Asya, Latin Amerika, Orta Doğu ve Okyanusya'daki sayısız ülkenin hükûmetlerini ve ekonomilerini kontrol etme çabası, kendini demokrasinin savunucusu ilan eden bir ülkenin ders kitaplarına dâhil etmek isteyeceği türden eylemler sayılmaz. Ama hep beraber Ölüm Ekonomisi'ni destekleyen kolektif jaguara dokunabilmemiz için bu hikâyelerin anlatılması gerekiyor.

Kapıdan uzaklaşarak koridorda yürümeye başladım. Bir sonraki dersimde Amerika Birleşik Devletleri sömürgeciliği ve Ölüm Ekonomisi arasındaki bağ hakkında konuşmam gerektiğini kendime hatırlatmak üzere zihnime not aldım. Zil çaldı. Öğrenciler koşarak yanımdan geçti. Bugünlük dersler bitmişti. Ben ise anılarda kaybolarak koridorlarda dolanmaya devam ettim.

Kendimi babamın kim bilir kaç defa Latince, İspanyolca ve Fransızca dersleri verdiği eski sınıfta buldum? Sınıfın kapısında yanında Tilton'da geçirdiği kırk yılı onurlandıran bir açıklamayla beraber babamın üzerinde balıksırtı ceketi, yakışıklı genç bir adamken çekilmiş bir fotoğrafı asılıydı. Bir anda içimi yoğun bir hüznün, onunla tekrar yüz yüze görüşebilmek, sesini duyabilmek için derin bir hasret kapladı.

Sınıf boştu. İçeri girdim ve öğretmen masasının arkasındaki sandalyeye oturdum. Babamın da ders verdiği masa olduğundan emin, elimi koyu renk ahşabın üzerinde gezdirdim. Bir süre sessizce orada oturarak babamın varlığını hissetmeye çalıştım. Bana Eski Roma hakkındaki filmlerde gördüğüm gladyatör oyunlarının, çökmüş bir toplumun ve düşüşte bir imparatorluğun işareti olduğunu söylediğini hatırladım. Gözlerimi kapattım ve Taish'in evinde Ayahuasca içtiğim geceye gittim.

Gözlerimin önünde, başka adamlara, kadınlara ve çocuklara gaddarca davranan adamların görüntüsü belirdi, kılıç sallayan askerler ve

çoğu zaman pek çok sivilin de ölümüne yol açan füzeler atan dronları uçuran askerler, toprağa zarar veren, havaya zehir püskürten ağır makineler, otobanlarda viyadüklerin altında kirli battaniyelere sarınmış yatan evsizler ve yüksek tepelere kurulmuş zengin malikâneler.

Sonra o şamanik yolculuğumun sonunda karşıma çıkan kadın belirdi önümde ve bir kez daha sesini duydum: “Zenginler her zaman daha zengin olmak, güçlerini pekiştirmek ister... İnancızsız hükmedenler.” Ve son ihtarı: “Yapman gereken işler var.”

Gözlerimi açtım ve bakışlarımı yeniden babamın masasının üzerine indirdim. Orada oturmuş tüm bunları düşünürken beni bekleyen zorlu görevin bir kez daha kendi jaguarıma dokunmak ve cesaretimi kıran düşüncelerimi ve başarısız olma korkumu aşmak olduğunu biliyordum. Jaguarın bana sunduğu enerjiye ve bilgeliğe kucak açmam gerekiyordu. Değerlerini, düşünce ve davranış biçimlerini ve hikâyelerini nasıl değiştirebileceklerini görebilmeleri için başkalarına rehberlik etmem gerekiyordu.

Ayağa kalktım ve gözüm sınıfın duvarında asılı bir postere takıldı. Versailles. Günümüzde Versailles gibi müze haline getirilmiş sarayları gezmekten keyif alıyoruz ve halkı duvarların dışındaki gettolarda açlıktan ölürken ziyafetler veren kralların açgözlülüğü karşısında hayrete düşüyoruz. Bu kralların onca yoksulluk ve acının göbeğinde böylesine bolluk ve refah içinde yaşamayı nasıl yapabildiklerini sorguluyoruz. Oysa yapmamız gereken tek şey günümüz milyarderlerinin dev malikânelerine, mega yatlarına ve lüks jetlerine bakmak ve aynı soruları sormak.

Pencereye doğru yürüdüm. Güneş ışıkları dışarıdaki ağaçların yapraklarını ve onların üzerinden vadideki, bir zamanlar avcumun içi gibi bildiğim New Hampshire kasabasını aydınlatıyordu. Nasıl da değişmişti! İki bakkal dükkânının yerinde yeller esiyordu. Eczane de yoktu artık. Bir zamanlar popüler bir dondurmacı olan gazete bayisi. Yerel banka. İki doktor muayenehanesi. Tren istasyonu. Artık hiçbirisi yoktu. Bir güzellik salonu ve birkaç ufak işletme daha ayakta idi ama ana cadde tıpkı bir hayalet şehir gibi görünüyordu.

Bulunduğum noktadan benim zamanımdan sonra inşa edilen dev alışveriş merkezlerini göremiyordum gerçi ama yine aynı şekilde benim zamanımdan sonra yapılmış otoyolun kenarında nasıl sıralandıklarını hayal edebiliyordum. Kasaba ana iş kollarını kaybetmişti. Ama Tilton bölgesi artık eyaletin her yerinden gelen tüketicilere Walmart, Ralph Lauren, Banana Republic, Gap, Brooks Brothers, J. Crew, Coach, Nike ve benzeri pek çok marka sunuyordu.

Manzaraya arkamı dönerek yeniden sınıfın içine baktım. Şu anda bu okulda okuyan öğrenciler insanlığın bugüne kadar hiç yaşamadığı ve hatta hayal dahi edemediği, inanılmaz bir hızla gerçekleşen yepyeni değişimlere şahit olacaklardı. Cebimdeki telefona dokundum. Bizim zamanımızda herhangi bir öğrenci bu kadar küçük bir alet ile tüm bilgilerin çoğuna anında ulaşabileceğimizi, müzik dinleyebileceğimizi, alışverişimizi yapabileceğimizi, banka işlerimizi halledebileceğimizi ve gezegendeki tüm insanlarla anında iletişim kurabileceğimizi iddia etseydi hiçbirimiz ona kulak asmazdı, hatta güler geçerdik.

Elimdeki telefonu evirip çevirirken bu gelişmenin birkaç iyi tarafı olduğunu da düşünmeden edemedim. Bugün bu hızlı değişim yüzünden pek çok problem yaşıyorduk, doğru ama öte yandan da aklımızı başımıza getirecek ve değişmemiz için bizi motive edecek bilgilere de artık çok daha kolay ulaşabiliyorduk. Uzun yıllar süregelen, hiyerarşinin hâkim olduğu sömürgecilik tarihi bizi farkındalık yaşadığımız şu ana getirmişti. Eriyen buzulların, nesli tükenen türlerin, siyasi kargaşanın ve yürek sızlatan pek çok olayın, hükûmetlerin denetimindeki, kendi kendini tüketerek yok eden küresel sosyoekonomik sistemlerin gösterdiği semptomlar olduğunu yavaş yavaş anlıyorduk. Ölmek üzere olan bu ekonomin, Ölüm Ekonomisi'nin, temelinde yatan yanılğı, başarıyı şirketlerin kısa dönem kâr oranlarını maksimize etmek ve bireyler açısından bakıldığında kısa vadede materyal serveti artırmak olarak görmesi ve bu süreç sırasında çevreye ve topluma verilen zararları hiçe saymasıydı.

Bir kez daha zenginlerin asırlar boyunca güçlerini korumak konusundaki kararlılığının sembolü Versailles'in posterine baktım. Ben

de hayatımın büyük bir kısmında o geleneğin bir parçası olmuş, kapitalizm zannettiğim ama aslında onu taklit eden vahşi, sapkın, tekelci olduğunu nihayet fark ettiğim bir sistemi, korku ve rüşvet ikilisini silah gibi kullanarak yayan bir modern paralı asker ve sömürgeci olarak görev yapmıştım. İş arkadaşlarım ve ben büyük şirketlerin işine gelecek şekilde muhtemel rakipleri zapt ettik, demokratik hükûmetleri devirdik ve yabancı düşmanı milliyetçiliği destekledik. Şimdi bu sınıfın ortasında durmuş düşünürken bir şeylerin değişmek zorunda olduğunu biliyorum. Öyle ya da böyle.

Aramızdan yeterince çok insan değişim korkumuzu temsil eden jaguara dokunduğunda bu Ölüm Ekonomisi çevre kirliliğini temizleyen, zarar gören doğayı yenileyen ve çevreye zarar vermeyen teknolojiler geliştiren bir Yaşam Ekonomisi'ne dönüşecek. Aksi takdirde her geçen gün daha da büyük boyutlara ulaşan felaketlerle karşılaşmaya devam edeceğiz. Ya düşüncelerimizi, değerlerimizi ve eylemlerimizi değiştireceğiz ve başka halklara, kaynaklara, ülkelere, hükûmetlere ve kültürlere davranış biçimlerimizi dönüştüreceğiz ya da kendi sonumuzu hazırlayacağız, yok olacağız veya yok olmaya tahmin dahi edemeyeceğimiz kadar çok yaklaşacağız.

Kendimi zorlayarak babamın sandalyesinden kalktum ve sınıftan dışarıya, o tanıdık cilalı ahşap kokusunun hâkim olduğu koridora çıktum. Koridordan yavaş adımlarla geçerek merdivenlerden aşağı indim ve binanın dışına çıktum. Kampüsün karşısında ailemle yaşadığım beyaz badanalı ev hâlâ duruyordu. Şimdi başka bir öğretmen eviydi ama görünüşü hiç değişmemişti. Annemin evin önündeki merdivenlerden bana el salladığını hayal ettim.

Onun yaşamı boyunca şahit olduğu olayları düşündüm: Büyük Buhran, Hitler, Pearl Harbor, İkinci Dünya Savaşı. Ama dünya daha iyiye gitmişti. Büyük Buhran sona ermişti. Almanlar ve Japonlar teslim olmuştu. Eski düşmanlarımızla artık dosttuk.

Dokuz yaşındaki torunum Grant gözümün önüne geldi. Annemle babam ne yazık ki torunlarının oğlu ile tanışacak kadar uzun yaşayamamışlardı. Grant benim için bir ilham kaynağıydı, yapmak

zorunda olduğumu bildiğim şeyi yapabilmem için muhteşem bir motivasyondur. Benim ailem; büyükannemler ve büyükbabam, annem ve babam korkunç krizleri atlattığımızı, hayatta kalmamızı sağlamış ve bizi bugünlere getirmişlerdi. Bu okulun öğrencilerinin temsil ettiği gelecek nesilleri ve torunum Grant'ı, karşılaşacakları zorluklara hazırlamak ise bizim görevimizdi.

Bakışlarımı yatakhane binalarında, kaldırımlarda ve ağaçlarla çevrili çimenliklerde gezdirdim. Hayatım boyunca hiç durmadan ne kadar çok şey öğrendiğimi düşündüm. Farklı ülkelerde konuşmalar yaptığım çeşitli yerleri andım. Çin'deki bir işletme fakültesinden Çek Cumhuriyeti'ndeki bir müzik festivaline, Rusya'daki bir uluslararası ekonomik zirveden ABD'deki kapitalistlerin buluşmalarına, Bahama Adaları'ndaki bir yoga inziva merkezinden Türkiye'deki kurumsal yöneticiler konferansına ve daha pek çok mekâna uzanan bir yolculuk. Şirketlerinin çevreye duyarlı, sosyal açıdan çok daha bilinçli ve sorumlu olmasını hayal ettiklerini söyleyen yöneticilerle yaptığım sohbetleri düşündüm. Ve yönettikleri şirketlerin piyasadaki pazar payını kaybetmesinden veya hisse değerlerinin düşmesinden, kovulmaktan ve pazar payını ya da hisse senedi fiyatlarını daha çok umursayan birinin yerlerine geçmesinden ne kadar çok korktuklarını ve bu korkularının onları nasıl şekillendirdiğini hatırladım. O yöneticilerin bir kısmı benden yönettikleri şirketleri, "Ürünlerinizi seviyoruz ama denizaşırı çalışanlarınıza geçinmelerine yetecek makul ücretler ödemediğiniz ya da geri dönüştürülebilir malzemeler kullanmadığınız sürece veya benzeri sebeplerden satın almayacağız" tarzı mesajlara boğan sosyal ağ kampanyaları yapmaları için dinleyicilerimi teşvik etmemi istemişti. O zaman bu mesajları yönetim kuruluna sunabilir ve yapmak istedikleri değişiklikleri hayata geçirmek için savaşılabirlerdi. Bir seferinde bir yönetici bana, "Eğer kısa dönem kârlılık değil de yeşil hareketi desteklemek başarının ölçüsü haline gelseydi en sosyopat yöneticiler bile bu hareketi desteklerdi," demişti.

Pachamama İttifakı'nın 1995 yılında ufak bir grup Batılı'nın Ac-huar yerlileri ile tanışmasıyla başlayan yolcuğunun nasıl inanılmaz

bir ilerleme kaydettiğini düşündüm. Bugüne dek ziyaret ettiğim, Pachamama İttifakı çalışanlarının modern uygarlıkların dünyamıza zarar veren alışkanlıklarını değiştirebilmek için çabaladıkları onca ülkeyi ve sayısız etkinliği düşündüm. Tüm dünyada her geçen gün daha fazla insan değişimin gerekliliğinin farkına varıyor. Ama iş harekete geçmeye gelince ne yapmaları gerektiği konusunda tüm bu insanların kafası oldukça karışık. Bazıları sağcı hükûmetleri destekliyor. Bazıları sola sığınıyor. Ama birbirinden farklı siyasal ve kültürel eğilimleri olan pek çok insan mevcut sistemlerin artık işe yaramadığını anladı. Bu farkındalık değişikliğe doğru atılan ilk adımdır.

Ekvador'a ilk uçuşum sırasında gazetede gördüğüm o kesik kafa fotoğrafını hatırladım. Ve uçağımızın Achuar yerlilerinin saldırısına uğradığı o korkunç anı. Amazon halklarını, yüzyıllar boyunca birbirlerini öldürdükten sonra yaşam alanlarını koruyabilmek için birleşerek harekete geçen yerlileri düşündüm. En büyük korkularıyla, modern dünyanın bir parçası olan bizlerle yüzleşmişlerdi.

Tilton'da geçirdiğim o gün benim açımdan son derece aydınlatıcı oldu. İklim değişikliği, savaş, açlık, orman katliamı ve daha pek çok problemi çözmemiz gerektiğini ama tüm bunların birer semptom ve söz konusu hastalığın da Ölüm Ekonomisi olduğunu anladım. Anlaşılan jaguar bu kadar büyük bir değişimi tek başımıza başaramayacağımıza dair önyargımızı aşmamıza engel oluyordu. Harekete geçmek yerine kendimize yeteri kadar güçlü olmadığımızı; yetersiz, önemsiz veya fazlasıyla rahatımıza düşkün olduğumuzu söyleyip duruyorduk.

Bütün bunları düşünürken bize engel oluyormuş gibi görünen jaguarın aslında ona dokunmamızı istediğini, böylelikle bize olayların akışını değiştirebilecek gücü vereceğini anladım. Eğer Amazon topraklarındaki ezeli düşmanlar ya da İkinci Dünya Savaşı'nda karşılıklı savaşanlar bir araya gelebiliyorlarsa, bu boyutta değişiklikler mümkünse o zaman günümüz insanları da şu anda baş etmeye çalıştığımız sorunları, insanlığın bugüne kadar karşılaştığı en ağır sınavı atlatabilmek için kesinlikle bir araya gelmeyi başarabilirlerdi. Kore, Afganistan, Yemen, Rusya, Çin, Amerika veya başka bir ülke, nerede

yaşadığımızın hiçbir önemi yok, öncelikle ve en önemlisi hepimiz dünya vatandaşıyız. Dar görüşlü, bizi bölmeye çalışan anlayışa bir dur diyecek ve ortak yaşam alanımızı, dünyayı, sahip olduğumuz tek yuvayı, korumak üzere birleşecek kadar akıllıyız.

Önemli tek bir nesnel gerçeklik var: Dünyamız son derece bereketli doğal kaynaklarla ve yetenekli insanlarla kutsanmıştır. Gerçeklikle nasıl bir ilişki kuracağınızı bir algı köprüsü belirler. Eğer yeryüzünün kaynaklarını çevremize ve sosyal yaşantımıza vereceği zararları hiçe saymak pahasına kısa dönemde materyal kazançlar elde etmek için kullanmamız gerektiği algısına kanarsak o zaman karşı tarafta bizi bir Ölüm Ekonomisi bekleyecektir. Ama aynı kaynakları sürdürülebilir, yenilenebilir, hayat veren sistemler yaratmak için kullanma algısını seçersek o zaman karşı kıyıda bizi Yaşam Ekonomisi bekleyecektir. O köprünün üzerinde bir jaguar duruyor. Değişimden korkmaktan vazgeçmeli, jaguarın bize sunduğu değişimi gerçekleştirebilecek güce kucak açmalıyız, bizi başarısız olmaya mahkûn sistemlere mecbur bırakan zihniyetten sıyrılmalıyız ve insan gücünü ve doğal kaynakları nesiller boyunca başarılı olacak sistemler yaratmak için kullanmalıyız.

JAGUARIN MESAJI

Bu izlere dokun, insanların engelleyen jaguarı hisset. Ve aynı zamanda değişim yolunda müttetfikin olan jaguarı da hisset.

Amazon yağmur ormanlarına ilk ayak basışımdan tam elli yıl sonra bir kez daha Pachamama İttifakı'nın bir gezisi vesilesiyle aynı yer-deydim. Kapawi turistik yerleşim bölgesinin yakınlarında "Z" takma adıyla anılan bir kadınla beraber iki kişilik bir kanoda Capahuari Nehri'nin yukarısına doğru kürek çekiyordum.

Sessizliği bozan o oldu. "Nehirde bir şey yüzüyor."

"Muhtemelen dün Achuar yerlilerinden birinin gördüğü tapirdir."

Z bana döndü. "Hayır," diye fısıldadı. "Bu bir jaguar!"

Küreğim başımın tepesinde, donup kaldım. Kalbim yerinden çıkacakmışçasına atmaya başladı. Yavaşça ve son derece dikkatli küreği kanonun üzerine indirdim ve kafamı Z'nin işaret ettiği yöne çevirerek etrafa bakındım.

Yüzen bir şeyin arkasında bıraktığı izi andıran beyaz köpükten bir bant, nehri âdeta ortadan ikiye ayırmıştı. Elimi kaldırarak gözüme siper ettim ve köpük izini takip ettim. İşte onu o zaman gördüm: Siyah benekli, sarımsı kahverengi bir baş ve yetişkin bir jaguarın omuzları sadece birkaç metre önümüzde yüzüyordu. İvmemiz bizi hızla ona doğru sürüklüyordu. Küreği kavradım ve kanonun ileri doğru hareket etmesine mâni oldum.

Sessizce orada oturduk ve hiç kıpırdamadan, sesimizi çıkarmadan izledik.

Jaguar hızını hiç kesmeden döndü ve bize baktı; sonra kıyıya doğru yüzmeye devam etti, sudan çıktı, silkelendi, bize bir bakış daha fırlattı, toprak setin üzerine tırmandı ve sık ormanın içinde kayboldu.

Ağaçların arasından her biri bir hindi büyüklüğünde, dehşete düşmüş bir tepeli tavuk sürüsü havalandı ve nehrin üstünde uçmaya başladı. Jaguardan ümitsizce uzaklaşmaya çalışıyorlardı.

Aynı gün geç saatlerde bir grup Achuar yerlisi beni ağaç kütüğünden bir kanoya bindirdi ve benden jaguarın nehirden karaya çıktığı yeri onlara göstermemi istedi. Tam arkamda yıllar önce uçağımıza saldıran ve bir Shuar yerlisi olan Yahanua'yı öldürmeye çalışan adamlardan biri oturuyordu. Şimdi Shuar yerlisi bir kadınla evliydi. Yıllarca azılı düşman olan bu iki kabile arasında âdeta değişen zamanın bir sembolü haline gelen bu tarz evliliklere oldukça sık rastlanıyordu. Kelimenin tam anlamıyla kendi jaguarlarına dokunmuşlardı.

Kano nehrin çamurlu kıyısına yanaştı. Achuar yerlileri teker teker kanodan atladılar ve ellerini jaguarın pençelerinden geriye kalan izlere değdirdiler.

"Jaguara dokunuyoruz," dedi içlerinden en gençleri gülerek. Kanodan inmeme yardım etti ve elimi izlere değdirmem için beni cesaretlendirdi. "Bu izlerde, senin insanlarını engelleyen jaguarı hisset," diye akıl verdi. "Ve değişim yolunda senin dostun olan jaguarı hisset."

Kanoya geri bindiğimizde bu söylediklerinin ne anlama geldiğini sordum.

"Halkının değişmesini, bu ormanlara ve dünyaya zarar veren eylemlere son vermesini engelleyen bir jaguar var. Öte yandan bu jaguar aynı zamanda sana değişim için gereken gücü de sunuyor."

Bu sözler oldukça tanıdıktı ama yine de o an kulağıma daha önce gelmediği kadar anlamlı gelmişti. Belki de az evvel gerçek bir jaguara bu kadar yakın bir mesafede durmuş ve onun izlerine dokunmuş olmam beni derinden etkilemişti veya kim bilir belki de bunun sorumlusu o genç Achuar yerlisinin sesiydi. Sebebi her ne

olursa olsun cesareti, fiziksel gücü ve zihinsel farkındalığı yüzünden jaguarı onurlandıran Eski Çağ kültürlerinin tasvirlerini hatırladım. Günümüzde jaguarı korkularımızla yüzleşmemiz, engellerimizi yıkarak aşmamız ve geleceğimize giden yolu kendi irademizle belirlememiz için bizi cesaretlendiren bir sembol olarak gören Achuar yerlilerini düşündüm. Kartal ve akbaba kehanetini, Mayaların 2012 kehanetini ve Shuarların Etsaa ve Evias efsanelerini düşündüm. Ve Amazon halklarının nasıl bir araya geldiğini. Bu hikâyelerin her biri biz insanların algılarımızı değiştirerek ve yeni yollar deneyerek gerçekliği değiştirmeyi başarabileceğimizi bir kez daha ispatlıyordu.

Şimdi burada, bu Achuar kanosunda otururken bu hikâyelerin modern dünyaya tam da hayatta kalabilmek için korkularımızla yüzleşmemiz ve onları eyleme dönüştürerek kişisel ve küresel değişimlere aracı olmamız gereken bir zamanda ulaştığını anladım.

Kanomuz nehir boyunca kampımıza doğru ilerlerken bir kez daha arkamda oturan Achuar yerlisi ile göz göze gelebilmek için arkaya döndüm. Sonra etrafımızdaki büyüleyici ormanlara baktım. Bu insanlar bu topraklarda daha yalnızca yirmi yıl önce bir tohum ekmişlerdi. Bu bir umut tohumuydu; toprağımızı, yuvamızı, gezegenimizi korumak için birleşirsek ne kadar güçlü olacağımıza dair mesaj taşıyan bir tohumdu. Bu tohum şimdi köklendi ve bu kökler bütün gezegene yayılıyor.

SEN NE YAPABİLİRSİN?

Tarihin akışını değiştirmek hiçbir zaman bu kadar önemli olmamıştı. Daha önce hiçbir zaman küresel iletişim ağı, değişim için bu kadar çok imkân sunmamıştı. İnternetin ve cep telefonlarının keşfi gezegenimiz ve kendimiz hakkında yeni şeyler öğrenmemize, paylaşmamıza ve yöntemlerimizi ve eylemlerimizi değiştirmemizi sağlayan akımları takip etmemize olanak sağladı. Sosyal ağlar sayesinde bir araya gelebiliyoruz ve eğer onlar için çalışmamızı, onlardan satın almamızı ve onlara yatırım yapmamızı istiyorlarsa Yaşam Ekonomisi'ni seçerek o yola baş koymaları gerektiğini duyurarak kurumsal şirketlere baskı yapabiliyoruz.

Çok güçlü ve köklü kurumları değiştirecek gücümüz olduğuna dair pek çok işaret var. Green New Deal (Yeşil Yeni Düzen) gibi siyasi girişimler; bilinçli kapitalizm gibi hareketler; sosyal şirketler, kooperatifler ve yerel bankalar; alternatif enerji teknolojileri ve organik tarım inisiyatifleri; Drawdown (iklim değişikliklerine çözüm arayan dünyada bu konuda lider bir kurum); Uzun Vadeli Borsa bunlara sadece birkaç örnek. Bir işletme lobisi olan *Business Roundtable*'ın Ağustos 2019'da yapılan toplantısı yaklaşan değişimin çok önemli bir habercisiydi; dünyanın en büyük şirketlerinden 192 tane-sinin CEO'ları "şirketler hissedarları adına maksimum kazanç elde etmek zorundadır anlayışını" terk etmeye söz verdi ve onun yerine "hissedarların ihtiyaçlarını müşterilerin, çalışanların, tedarikçilerin ve yerel topluluklarınkilerle dengede tutmayı" vadetti. Her ne kadar bu vaatler de diğer benzer işaretler gibi iş dünyasındaki konseptlerin değişmekte olduğunu gösterse de sosyal medyayı veya elimizdeki

diğer imkânları kullanarak söz konusu şirketlerden ve onları destekleyen hükûmetlerden sözlerini tutmalarını talep etmek bize düşüyor.

Evrimin bu kritik noktasında Maya kehanetlerini, kartal ve akbaba kehanetini ve yeni bir bilinç seviyesine yükselmemiz için bize cesaret verecek her türlü hikâyeyi hayata geçirmek bizim görevimizdir. Kaynaklarımızı, zihnimizi ve doğamızı sömüren, yiyip bitiren Eviaslarla yüzleşmek zorundayız; çok uzun süredir alışlagelmiş yıkıcı sosyal, siyasal, çevresel ve ekonomik kalıpları değiştirmek üzere harekete geçmeliyiz ve bize yıkıcı gerçekler yaratan sömürgeci tavrımızı bir kenara bırakmamızın neden bu kadar önemli olduğunu anlatan yerli halkalara kulak vermeliyiz. Vatanımızın, yuvamızın, gezegenimizin yaşanabilir bir yer olarak kalması için ortak hareket etmelerini sağlamak maksadıyla kültürleri ve ülkeleri bir araya getirmek zorundayız.

Bu görevleri üstlenmek üzere son derece kritik bir zamanda dünyaya geldin. Bu sayfaya kadar bu kitabı okumuş olman senin üzerine düşeni yaptığını gösteriyor. “Ben ne yapabilirim?” diye soruyorsan o zaman jaguara dokunmaya ve dünyanın ve senin gerçekliğini değiştirmek için gereken adımları atmak üzere ihtiyaç duyduğün cesareti, yaratıcılığı ve bilgeliği göstermeye hazırsın demektir.

“Ben ne yapabilirim?” sorusunun cevabı: Kendini ve dünyayı değiştirebilirsin. Buna başlamanın en iyi yoluysa kendine birkaç soru sormak ve yanıtlarını sorgulamak.

1. Ben kimim ve neyim?

- Neden tarihin bu kritik noktasında, bu şartların ve beni büyüten bu toplumun içine doğdum?
- Hayattaki görevim nedir, bana mutluluk getirecek ve kendimi iyi hissetmemi sağlayacak ulvi amacım nedir?
- İçimde sömürgeleştirilmiş kim ya da ne var?

2. Benim jaguarlarım, korkularım neler?

- Hayattaki misyonumla, ulvi amacımla, en büyük mutluluğumla aramda duran engel nedir?
- Olduğum kişi olmam (ırkını, geçmişini, önyargılarını ve kendin hakkında bildiğin diğer şeyleri sırala) bana ne tip bariyerler koyuyor?
- Hangi düşünceler, önyargılar, eğilimler ve kişisel özelliklerim yapmak istediğim değişiklikleri –kendimde, ailemde, yaşadığım toplumda, ülkemde ve dünyada– yapmama engel oluyor?
- Sadece algıdan ibaret hangi zayıflıkları aşmam gerekiyor?

3. Nasıl kendi jaguarlarımla yüzleşebilirim ve algılarımı değiştirebilirim?

- Misyonumu ve ulvi amacımı ortaya koyabilmek için atmam gereken ilk adımlar nelerdir?
- Beni bu zamana kadar engelleyen bariyerleri aşabilmek için özellikle yapmam gereken şey nedir?
- Geçmişte olumsuz olduğunu düşündüğüm özelliklerim veya zayıflıklarım hakkındaki algılarımı nasıl değiştirebilirim ve ileriye gitmeme yardım etmelerini nasıl sağlayabilirim?
- Kendim ve hayatım hakkında hangi yeni düşünce ve algıları benimsemem gerekiyor?

4. Sadece kendim için hangi eylemleri yapmalıyım?

- Tutkularım ve becerilerim nelerdir? Onları beni mutlu edecek ve misyonuma hizmet edecek şekilde nasıl kullanabilirim?
- Jaguar, tutkularımı ve becerilerimi en çok olmak istediğim ve saygı duyduğum *beni* yaratmak üzere kullanabilmem için bana hangi hediyeleri verebilir?
- Yerli halklar ve bu halkların kültürleri hakkında ailemi, yaşadığım topluluğu, ülkemi ve dünyayı bir araya getirebilmem için gerekli adımları atnama yardım edecek ne biliyorum?

5. Ben dünyayı nasıl değiştirebilirim?

- Dünyayı yerlilerin gözünden görmeyi nasıl öğrenebilirim, vücudumdaki en ufak hücre ve en büyük organ benim hayatta kalabilmem için ne kadar önemliyse en ufak bir böceğin ve en ulu ağacın da dünyanın hayatta kalabilmesi için aynı derecede önemli olduğunu nasıl özümseyebilirim?
- Başta arkadaşlarımla ve benim alışveriş yaptığımız, çalıştığımız, bize dünyada olup biteni aktaran ve paramızı yatırdığımız şirketler olmak üzere tüm iş yerlerinin Yaşam Ekonomisi'ne destek vermesine nasıl yardımcı olabilirim?
- Jaguar bana tüm bunları yapacak kadar güçlü olmamı sağlayacak nasıl bir çeşit bilgelik, dirayet ve motivasyon verebilir?
- Ölüm Ekonomisi'ni desteklemekten vazgeçerek algı köprüsünden geçebilmem ve Yaşam Ekonomisi'nin yaygınlaşması için üzerime düşeni yapabilmem için gerekli olan nedir?
- Dünyayı sömürgecilikten kurtarmak için ne yapabilirim?

Bu soruları ve cevaplarını günlük hayatınıza entegre edebilmek ve bir eylem planı belirlemek için şunları yapabilirsiniz:

1. Kendine seni rahatlatacak, güçlendirecek, sana ilham ve aynı zamanda zevk verecek bir pratik edin. Bu meditasyon, yoga, şamanik yolculuk, ormanda yürüyüş veya başka pek çok aktiviteden biri olabilir. (Birazdan günlük pratiğe bir örnek vereceğim.) İşin özü bu pratiği kendine az önce sıraladığımız sorulara benzer sorular sormak, cevaplarını kalbin ve zihninle kabullenmek ve uygun bir şekilde harekete geçmek için kullanmaktır.
2. Yeni hikâyeyi anlat, yeni değerler benimsememiz ve bir Yaşam Ekonomisi yaratmamız gerektiği hakkındaki güçlü hikâyeyi. Etrafında birileri işlerin ne kadar kötü gittiğinden yakınırsa veya sen kendini yakınmaya meyilli hissedersen, bunu değiştir ve olumlu bir hikâyeye bul. Hikâyeler tek başına sunulan gerçeklerden daha yüksek sesle konuşur ve genelde

insanları ikna etme çabasıyla sona eren itirazlar olmaksızın dinlenir. Etrafta olup biten iyi şeylere karşı uyanık ol (güneş ve rüzgâr enerjisi, okyanuslardan plastikleri toplayarak geri dönüştüren teknolojiler, organik ve yerel ürünler satan marketler, Business Roundtable’ın manifestosunu destekleyen CEO’lar vs.). Başta bazı hikâyeleri “sadece pazarlama yöntemleri” diyerek dikkate almasan da bu tip hikâyeleri anlatmanın algıyı değiştirdiğini unutma (aslında kendi köle sahibi Thomas Jefferson’ın Bağımsızlık Bildirgesi’ndeki sözlerinin kölelik hakkındaki algıyı değiştirmesi gibi veya sadece komşularına hava atmak için giyeceklerini dışarıda bir ipe asarak kuruttuğunu itiraf eden bir kadının bir süre sonra, bu sayede en büyük enerji tasarrufu hareketlerinden birinin lideri haline gelmesi gibi). İyi haberleri tüm arkadaşlarına ve sosyal ağına yay. İlk adımı atan herkesi (motivasyonları her ne olursa olsun) ikinci adımı atması için cesaretlendir ve ardından üçüncü adımı planla.

3. Gerçekten kim olduğunun farkına varmak ve Yaşam Ekonomisi’nin bir parçası olmak hayatında yapacağın en faydalı, değerli ve seni en çok tatmin ve mutlu edecek şey olacaktır!

Aşağıda bu tavsiyelere uymanıza yardımcı olabilecek bir öneri bulunuyor.

GÜNLÜK PRATİKLERE BİR ÖRNEK

Daha mutlu bir yaşam ve daha iyi bir dünya için beş adım

1. Hayalini, en büyük tutkunu, sana en çok mutluluk getirecek hayatı tanımla (örneğin, “Kitap yazmak istiyorum.” “Yoga hocalığı yaparak para kazanmak istiyorum.” “Ellerimle bir şeyler yapmak istiyorum, marangoz olmak istiyorum.”).
2. Bir cümlede bu hayalinin Yaşam Ekonomisi’ni nasıl destekleyebileceğini açıkla (“Yaşam Ekonomisi’ni destekleyen öyküler yazacağım.” “Yogayı, öğrencilerimi kendilerini ve

dünyayı değiştirmeleri için yüreklendirmek amacıyla kullanacağım.” “Sürdürülebilir, geri dönüştürülebilir malzemeler kullanacağım ve müşterilerime benimle çalışarak geleceğe yatırım yaptıklarını anlatacağım.”).

3. Bir cümlede hayaline ulaşmana engel olan jaguarı tanımla (“Yazmaya ayıracak vaktim yok.” “İnsanlar dünyayı değiştirmek için yoga yapmıyor.” “Bir marangoz olarak benim müşterilerime gelecekte bahsetmem uygun olmaz.”).
4. Tek bir cümlede söz konusu jaguara dokunmaya niyet et (“Her sabah biraz daha erken kalkacağım ve yarım saat boyunca yazacağım.” “Yoga tutkunlarının değişimin gerekli olduğunu anlamasına yardımcı olabilirim.” “Zaten marangozluğun temelinde gelecek için inşa etmek yatıyor.”).
5. İlk dört adımı her sabah kendi kendine yüksek sesle oku ve her gün bunları gerçekleştirebilmek için ufak ufak adımlar at (yarım saat yaz, dersin bir kısmında öğrencilerinle veya eğer marangoz isen müşterilerinle değişim ve gelecek hakkında konuş). Eğer gerekirse bu egzersizleri daha uzun bir zamana yay veya detaylandır. Önemli olan, her gün kendin için daha mutlu bir hayat ve herkes için daha iyi bir dünya hayaline seni daha çok yaklaştıran bir şey yap.

İPUCU: Günlük eylemler pek çok farklı biçimde olabilir, çok basitten (her gün sosyal medyada paylaşılan bir cümle) çok daha karmaşığa (herhangi bir kamu görevine aday olmak) kadar değişiklik gösterebilir. Çok az zaman ve çaba isteyen bir eyleme şöyle bir örnek gösterebiliriz: Sosyal olaylara ve çevreye daha duyarlı yaklaşması gerektiğini düşündüğünüz bir şirketi tespit edebilirsiniz ve bir sosyal ağ kampanyası başlatabilir veya mevcut bir kampanyaya katılabilirsiniz. Tüm sosyal ağ bağlantılarınızı söz konusu şirkete “Ürünlerinizi seviyoruz ama siz ‘doğru olanı’ yapana kadar artık onları satın almayacağız” tarzında bir mesaj atmaya teşvik edebilirsiniz (“Doğru olan” yerine şirketin nasıl bir değişime imza atmasını

istiyorsanız onu yazın). Sosyal ağınızdaki herkesten aynı mesajı kendi sosyal ağları ile paylaşmasını isteyebilirsiniz. Bunu yaparken aynı zamanda o şirkette çalışan ve değişim isteyen insanlara da yardım etmiş olacaksınız (her şirkette onlardan bol miktarda vardır); onlar da bu mesajı kendi patronlarını ve yönetim kurullarını, müşterilerini ellerinde tutmak istiyorlarsa değişimleri gerektiğine ikna edebilmek için kullanabilirler.

Artık jaguara dokunmaya ve korkularınızı dünyayı değiştirecek eylemlere dönüştürmeye hazırsınız.

ÖLÜM EKONOMİSİ'NE KARŞI YAŞAM EKONOMİSİ

Kapitalizm ve birçok ekonomistin “vahşi kapitalizm” diye adlandırdığı ve orijinali ile çok az ortak yönü olan çarpık sistem arasında çok büyük bir fark vardır. *Merriam Webster*'da kapitalizmden şöyle bahsedilir:

*Sermaye mallarının özel veya kurumsal mülkiyete ait olduğu, yatırımların özel sektörün veya kişisel aktörlerin kararlarıyla belirlendiği ve malların fiyatlarının ve arz ve talep dengesinin rekabete dayalı serbest piyasalarda tespit edildiği ekonomik sistem.*²⁴

Oxford sözlüğünde ise kapitalizmin tanımı şu şekildedir:

*Bir ülkenin ticaretinin ve endüstrisinin hükûmetten ziyade kişisel aktörler tarafından kâr amacıyla yürütüldüğü ekonomik ve politik sistem.*²⁵

Bugünün Ölüm Ekonomisi'nin ise bu iki tanımla da uzaktan yakından bir alakası yoktur. Şirketlerin serbest piyasa ekonomisine tamamen aykırı bir tavırla rakiplerini ezip geçtiği ve hatta âdeta yiyip

24 *Merriam-Webster*, s.v. “Kapitalizm,” erişim 23 Kasım 2019, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/capitalism>.

25 *Lexico*, s.v. “Kapitalizm,” erişim 23 Kasım 2019, <https://www.lexico.com/en/definition/capitalism>

yutarak bünyesine kattığı bir sistemdir. Bu sistemde şirketler devlete değil, kişisel aktörlere aittir ve bu sayede şirketler ve milyarlar hissedarları sadece kendi şirketlerini değil, devleti de kontrol eder. Bu yağmacı ve olağandışı bir sistemdir ve kapitalizm diye adlandırmak yanlıştır.

Ölüm Ekonomisi 1970-1980 yılları arasında aralarında Nobel ödüllü Friedrich von Hayek (1974) ve Milton Friedman'ın (1976) da bulunduğu bir grup ekonomist tarafından ortaya atılan bir hedefi tutturmaya çalışır ve bu hedef şu şekilde özetlenebilir: "Şirketlerin tek sorumluluğu sosyal maliyetleri ve çevreye verdikleri zararı dikkate almaksızın mal sahiplerinin kısa dönem kârlarını maksimize etmektir."

Bu algıya eşlik eden bazı ayrıcalıklar kurumsal yöneticilere kârı maksimize etmelerine yarayacağını düşündükleri her şeyi yapabilme hakkını, hatta yetkisini tanıdı; kampanyalarını finanse ederek veya emekli olacakları zaman kendilerine son derece kârlı danışmanlık veya lobicilik pozisyonları vadederek politikacıları satın almak; işçileri sömürmek; rakiplerini yok etmek ya da satın alarak kendi bünyelerine katmak; çevreye geri dönüşü olmayan zararlar vermek; vergileri ve ücretleri düşürmek; işçiden, tüketiciden ve çevreden yana tüm mevzuata karşı lobicilik faaliyetleri yürütmek; iş alanlarını ve imkânlarını söz konusu şehirlere ve ülkelere taşımayı vadederek (veya başka yerlere taşınmakla tehdit ederek) ekonomileri yönlendirmek; ve kendi iş kollarının uzun vadede hayatta kalabilmesi için gerekli kaynakları sömürmek. Bu imkânlar hem hükûmette hem de iş dünyasında yukarıdan aşağıya otoriter komuta zincirlerini ve despot yönetim tarzını destekliyor.

ÖLÜM EKONOMİSİ'NİN TEMEL ÖZELLİKLERİ

- Hedefi oldukça küçük bir azınlık adına kısa dönem kârı maksimize etmektir.
- Pazar payı ve siyaset üzerinde kontrol kazanabilmek için borç ve korkuyu kullanır.

- Birilerinin kazanması için birilerinin kaybetmesi gerektiği fikrini savunur.
- Vahşidir, şirketleri birbirlerini avlamaya, insanları ve çevreyi sömürmeye teşvik eder.
- Kendi çıkarı uğruna ve uzun vadede hayatta kalabilmek için kaynakları yok eder.
- Yaşam kalitesini artıran hizmetler yerine (örneğin çocuk yetiştirme, sanat) “çıkarıcı” ve materyalist mal ve hizmetlere değer verir.
- Üretken olmayan finansal işlemlerden (hisse senedi manipülasyonu, finansallaştırma, kumar) büyük ölçüde etkilenir.
- Kârları, GSYİH’yi ve diğer parametreleri hesaplarken çevresel yıkım ve işçilerin sömürülmesi gibi dışsallıkları göz ardı eder.
- Militarizasyona, bir başka deyişle insanları ve diğer yaşam formlarını öldürmeye ya da öldürmekle tehdit etmeye ve altyapıyı yok etmeye büyük yatırımlar yapar.
- Hava kirliliğine, çevresel yıkıma ve gelir eşitsizliğine, dolayısıyla sınıfsal eşitsizliğe ve yoksulluğa ve siyasi istikrarsızlığa yol açar.
- Vergileri yatırım olarak geri dönüştürmek yerine (sosyal hizmetler, altyapı, ordu vs.) kötüye kullanır.
- Demokratik değildir, servetleri hükûmetler üzerinde güçlü bir etkiye sahip birkaç şahsın kontrol ettiği büyük şirketlerin giderek büyümesini teşvik eder.
- İş dünyasında ve hükûmette despot yönetim tarzlarını destekleyen otoriter komuta zincirlerine dayanmaktadır.
- Üretken olmayan işlere (risk alan girişimciler, yatırım bankacıları), üretken işlere (işçiler, fabrika işçileri) ve yaşamı zenginleştirenlere (öğretmenler, müzisyenler, sanatçılar) kıyasla daha çok değer verir.

- Milyarlarca insanın yoksulluk sınırı altında yaşamasına sebep olur.
- Bitkileri, hayvanları ve tüm doğal dünyayı, tüketilebilir kaynaklar olarak sınıflandırır; doğaya saygı duymaz ve onu korumaz; ve pek çok hayvan ve bitkinin neslinin tükenmesine ve geri dönüşü olmayan başka sorunlara neden olur.
- “Kapitalizm” diye adlandırdığı sistemin dünya üzerindeki baş savunucusudur.

Gelecek için tek ümidimiz Ölüm Ekonomisi’ni çevre kirliliğini temizleyen, zarar gören ekosistemleri onaran, kaynakları yenileyen teknolojiler geliştiren ve çevreyi tahrip etmek yerine ona fayda sağlayan bir Yaşam Ekonomisi’ne dönüştürmektir. Asıl başarı hikâyeleri kendi de yenilenebilir bir kaynak olan bir ekonomiye yatırım yapanlara kazandıran işletmelerdir.

Yaşam Ekonomisi’ni motive eden hedef ise her türlü yaşam ve çevre için uzun vadeli kazanımları maksimize etmektir.

YAŞAM EKONOMİSİ’NİN TEMEL ÖZELLİKLERİ

- Hedefi kamu yararına hizmet etmektir (insanlar ve doğa için uzun vadeli faydaları maksimize etmek).
- Kanunları, tekelci olmayan sağlıklı rekabeti, yenilikçi fikirleri ve sürdürülebilir ürünleri teşvik eden fırsat eşitliğini destekler.
- Hedeflerimizi herkes için uzun vadeli faydalar sağlayacak şekilde belirlediğimizde hepimizin kazanabileceği fikrini, bir çeşit iş birliği duygusunu benimser.
- Yalnızca materyalizme dayalı faaliyetlerden ziyade ruhsal açıdan zenginleştirici faaliyetlere ve yaşam kalitesine değer verir.
- Hisse senedi manipülasyonu, finansallaştırma ve “kumar” gibi üretken olmayan faaliyetler yerine geri dönüşüm, eğitim, sağlık hizmetleri ve sanat gibi yararlı üretken faaliyetlere dayalı bir sistemdir.

- Çevre kirliliğinin önüne geçer.
- Zarar gören doğayı yeniler.
- Bu sistemin ayakta kalmasını sağlayan başlıca güdüler tutku ve borçlanmadan kaçınma isteğidir.
- Aç insanların kendilerini doyurabilmelerine yardımcı olur.
- Mali ve ekonomik ölçütleri belirlerken dışsallıkları da göz önünde bulundurur.
- Yenilik yapar; yeni, yenileyici, sürdürülebilir teknolojiler geliştirir ve bunları benimser.
- Geri dönüştürür.
- Vergileri yatırıma çevirir.
- Demokratiktir, birkaç kişiden ziyade kitlelere kazandıran yerel tabanlı ticareti ve işçilerin veya toplulukların mülkiyetindeki işletmeleri destekler.
- İş dünyasında ve hükûmette demokratik karar alma süreçlerini ve yönetim tarzlarını güçlendirir.
- Hayatı zenginleştiren işlere (sanatçılar, sosyal ve tıbbi hizmetlerde çalışanlar, aileler) değer verir.
- Temelinde insanların gezegenimizle simbiyotik bir ilişki içinde olduğu ve doğal dünyaya saygı duymamız, onurlandırmamız ve korumamız gerektiği prensibi yatar.
- Yukarıda bahsi geçen özellikleri destekleyen tüm yatırımcıları ödüllendirir.
- Ekonomik evrimin iki yüz bin yıllık insanlık tarihinin çoğunda baskın olan biçimdir.

Değişim ancak değerlerin, eylemlerin ve onlar hakkında anlattığımız hikâyeleri harekete geçiren algıların değişmesi ile mümkün olabilir. “Kısa dönem kârı, sadece birkaç kişi için ve topluma ve çevreye verilen zararları göz ardı ederek maksimize et” dönüşür ve “tüm insanlığa ve doğaya fayda sağlayacak uzun vadeli kazançları maksimize et” olur. Tüketici grupları, işçiler ve yatırımcılar

bu değerleri kabul eder, onları benimseyen işletmeleri destekler ve h k metlere bunları yasalara dönüştürmesi için baskı yaparlarsa istediğimiz ve ihtiyacımız olan değişiklik olur.

Bu değişim şu anda gerçekleşiyor. Daha  abuk gerçekleşmesi için hepimiz onu desteklemeliyiz.

Bu kitapta anlatılan olayların hepsi gerçekten yaşanmıştır. Kitabı hem okur için daha heyecan verici kılmak hem de bilgi ve ilham veren bir kaynak haline getirebilmek amacıyla anlatılan olaylar sırasında tarafların yaşadığı duyguları da tasvir etmek istedim. İşte bu sebeple tıpkı önceki kitaplarımda olduğu gibi bu sefer de *kurgusal olmayan anlatı* olarak bilinen edebiyat türünü tercih ettim.

Kurgusal olmayan anlatının zorluklarından biri de kimliklerinin açıklanmasını bir tehdit olarak algılama olasılığı olan insanları koruyabilmektir. Yerli halklar hakkında daha önce –1980’lerde ve 1990’larda– yazdığım kitapları okuyanlar bu kitabımda bazen değişik isimler kullandığımı ve olayları biraz farklı anlattığımı fark etmiş olabilirler. Önceki seferlerde kendimi bazı kişilerin isimlerini gizlemeye ve şamanlarla ve yerlilerin gelenekleriyle ilgili bazı detayları değiştirmeye mecbur hissetmiştim. Aradan geçen yılların ardından içinde yaşadığımız zaman ve dolayısıyla insanların olaylara bakış açıları çok değişti. Artık şamanik uygulamalar büyük ölçüde kabul görüyor. Eskisi gibi kişileri ya da gelenekleri gizleme gereği duymuyorum. İşte bu yüzden birkaç istisna hariç bu kitapta adı geçen kişi ve yerler gerçek. Sadece bazen gezilerimize katılanların tam isimlerini yazmak yerine onlardan bir kadın ya da bir adam şeklinde bahsettim.

Olayları veya sohbetleri yeniden yaratırken kendi notlarıma, kayıtlarıma ve hatırladıklarıma güvenirim. Başka insanlardan alıntı yapıyorsam kelimelerini birebir tekrar etmek yerine söylediklerinin ne anlama geldiğini ve duygularını tam olarak yansıtabilmek için elimden geleni yaparım. Bazen anlatının akıcı olabilmesi için

birkaç olayı veya sohbeti tek bir hikâye içerisinde anlatmayı tercih ettim. Eski konuşmaların kayıtlarını dinlemek ve kendimizi tekrar ettiğimiz, dilimizin sürçtüğü anların farkına varmak her zaman oldukça ilginçtir. Bu normal konuşma biçimidir ama iş okumaya gelince okuru sıkar!

Hayatlarına dahil olduğum ve isimleri bu kitabın sayfalarında geçen pek çok insan için minnettarım. Onlar olmasaydı bu kitabı yazamazdım. İsimleri ve bu anlatıya katkıları önceki sayfalarda anlatıldığı için burada onları tekrar etmeyeceğim.

En derin teşekkürüm öğretmenlerim ve ilham kaynağım Maya, Shuar, Achuar, Sapara, Kichwa ve Kogi yerlilerine. İsimleri bu kitapta geçmeyen ama Pachamama İttifakı'yla iş birliği yapmamızı sağlayan şamanlardan bazılarına, Manari Ushigua, Tata Julio Tot, Tata Domingo Bolom Xi, Nana Ernestina Reyes, Tata Marco Antonio Ramos, Mamo Alejandro Nieves, Mamo Lorenzo Pinto, Mamo Vicente, Mamo Marco, Juan Nieves, Manuel Dingula, Jaruen Rodriguez, Lucy Perez, Seinake Rodriguez, Sumpa, Tunduama, Chumpi, ve Daniel Wachapa ve bazı topluluk liderlerine, Luis Vargas, Domingo Peas, Santiago Kwarim, Luis Kwarim, Tlo Walter ve Ramiro Vargas ve bu ortaklığın devam etmesinde büyük rol oynayan pek çok yerliye buradan bir kez daha teşekkür etmek istiyorum.

Kurucu yönetim kurulu üyeleri Pachamama İttifakı'nı en başından beri destekledi ve güçlenmesini sağladı; Tracy Apple, Neal Rorgan, Gordon Starr ve Bob Curtis. Onlara ve arkalarından gelen diğer muhteşem yönetim kurulu üyelerinin hepsine, vakfın olağanüstü çalışanlarına (onlara "ekip" dememi tercih ediyorlar) ve dünyanın dört bir yanında bizi pek çok farklı şekilde destekleyen binlerce insana teşekkür ederim. Modern dünyanın rüyasını değiştirmeye ve bildiğimiz şekliyle yaşamı koruyabilmemiz için hayati önem taşıyan yağmur ormanlarını korumaya devam ediyorlar. En içten teşekkürüm onlara.

Berett-Koehler yayınevinin kurucusu muhteşem editör Steve Piersanti kitabın tüm yazım ve yayınlanma süreci boyunca beni

cesaretlendirdi ve bana âdeta yaşam koçluğu yaptı. Ona olan hayranlığımı ve özellikle içerik, tasarım ve üretim, satış ve pazarlama ve uluslararası satış ve yan kuruluş hakları departmanları başta olmak üzere tüm BK çalışanları için hissettiğim derin takdirimi kelimelere dökmem imkânsız. BK ile çalışmayı seviyorum ve orada çalışan, kendilerini yaptıkları işe adanmış ve çok yetenekli insanların hepsinden ilham alıyorum. BK'nın bir sosyal şirket olması ve savundukları ile yaptıklarının bir olmasını seviyorum.

Son derece şerefli kariyerinin farklı dönemlerinde *New York Times* gazetesinde Pentagon Belgeleri'ni kamuoyuna duyuran ekipte çalışan, *Philadelphia Inquirer* gazetesinde editörlük, *The San Francisco Chronicle*'da baş editörlük ve The Center for Investigative Reporting isimli sivil toplum kuruluşunda yöneticilik yapan Robert Rosenthal'e minnettarım. Tam da onun gibi detaycı ve mükemmeliyetçi bir muhabirden beklenileceği gibi önceki kitaplarımın hepsini okuyarak beni özellikle Amazon'da yaşadığım tecrübelerimi daha detaylandırmam ve onlara daha geniş bir yer vermem konusunda cesaretlendirdi. Onun zekâsı ve yeteneği bu kitapta bahsi geçen fikirlerin çoğunu geliştirmeme ve çok daha etkili bir biçimde kâğıda dökmeme yardımcı oldu.

Özel bir teşekkürüm de *Jaguara Dokunmak* kitabının taslaklarını okuyarak görüşlerini paylaşanlara: Stephan Rechtschaffen, Kiman Lucas, Sheila Mitchel, David Korten, Rachel Henry ve Rachel Neumann. Onların bakış açısı ve önerileri kitabı yeni boyutlara taşımam için bana ilham oldu. Bu noktada BK'dan Jeevan Sivasubramaniam'a bu okuyuculardan bazılarını ayarladığı için; Danielle Scott Goodman'a okuyucu olarak sorumluluğunun çok ötesinde bir iş yaparak sosyal ve kültürel konular hakkında çok değerli tavsiyelerde bulunduğu için; Susan Berge'e son düzeltmeler gibi son derece zor bir görevi üstlendiği ve metni daha cazip bir hale getirmek için ara sıra biçimsel birtakım kuralları göz ardı etme arzumu destekleyecek kadar cesur olduğu ve her şeyi zamanında teslim edebilmem için benimle bir takım çalışması yürüttüğü için; sıra dışı tasarımcı ve besteci Maureen Forys'e; ve teknik becerileri ve dehalari

ile ekibi tamamlayarak pek çok web sitesi yaratan ve kitapta ifade edilen fikirleri sosyal ağ aracılığı ile duyurmamı sağlayan Killian Lucas'a ve Jessica Scheer'e. Bu son derece yetenekli insanlardan oluşan ekibin yorumları ve önerileri sizlere, okuyuculara, okurken keyif almanızı umduğum ve aynı zamanda kendi jaguarlarınıza dokunmanıza ve hayatınızı ve dünyayı değiştirmenize ilham olacağına inandığım –en azından öyle olmasını umduğum– bir kitap yaratmama yardım etti.

;

John Perkins dört hayat yaşamıştır. (1) Bir ekonomik tetikçi olarak (ET); (2) başarılı bir alternatif enerji şirketinin ekonomik tetikçi geçmişini açıklamadığı için ödüllendirilen CEO'su olarak; (3) yerel kültürler ve Şamanizm uzmanı ve bu uzmanlığını dünyaya nasıl daha iyi bakabileceğimizi insanlara öğretmek için kullanan bir rehber olarak; (4) bir ekonomik tetikçiye yaptığı sıra dışı işleri ve gerçek hayat hikâyesini anlatan ve Amerika'yı küresel bir imparatorluğa dönüştüren uluslararası entrikaları ve yolsuzlukları ifşa eden bir yazar olarak.

John bu kitabında bu dört hayatın aslında birbirleriyle nasıl bağlantılı olduğunu anlatıyor. *Jaguara Dokunmak* bir ekonomik tetikçinin ve bir kurumsal yöneticinin dünyasını bir şamanın ve bir aktivistin dünyasına bağlayan bir köprü. Günümüzün hırslı ve vur-kaça odaklı bakış açılarının sebep olduğu problemleri irdeliyor ve çözüm önerileri getiriyor. Okurlarına hayatlarını nasıl değiştirebilecekleri, bir Ölüm Ekonomisi'ni nasıl bir Yaşam Ekonomisi'ne dönüştürebilecekleri ve dünyayı gelecek nesillerin devralmak isteyecekleri bir yer haline nasıl getirebilecekleri konusunda tavsiyelerde bulunuyor. *Bir Ekonomik Tetikçinin İtirafı* ve *Kafes* adlı kitaplarıyla beraber, *Jaguara Dokunmak* tüm okurlar için el kitabı niteliğinde.

PACHAMAMA İTTİFAKI HAKKINDA

Eş kurucumuz John Perkins'e, olağanüstü hikâyemizi paylaştığı ve bu kitabın gelirinin bir kısmını kuruluşumuza bağışladığı için minnettarız.

Pachamama İttifakı, kendisini bu gezegende çevre açısından sürdürülebilir, ruhen tatmin edici, sosyal olarak adil bir insan varlığı oluşturmaya adanmış küresel bir topluluktur. Sizi bize katılmaya davet ediyoruz.

İki görevi olan eşsiz bir kurumuz: Amazon yağmur ormanlarında yaşayan yerli halkları, topraklarını ve kültürlerini koruyabilmeleri için güçlendirmek ve bu ilişki sayesinde kazandığımız tecrübeleri kullanarak, dünyanın dört bir yanındaki bireyleri daha güçlü, sürdürülebilir ve adil bir gelecek inşa etmek üzere harekete geçmeleri için eğitmek.

Esas amacımız bireylerin ve toplulukların küresel ısınmayı tersine çevirmek ve gezegenimizin yaşam kaynaklarını yenilemek adına anlamlı ve gözle görülebilir eylemlerde bulunmalarını sağlamaktır.

Programlarımızdan biri olan **Kutsal Su Kaynakları Girişimi** Ekvador ve Peru yağmur ormanlarında yaşayan yerli halkların da yardımıyla, yaklaşık yetmiş milyon dönüme yayılmış dünyanın en geniş biyolojik çeşitliliğe sahip ekosistemini kalıcı bir şekilde koruyabilmek için çalışıyor. Bu son derece etkili girişim sadece bu hayati önemi olan ekosistemi korumakla kalmıyor, onunla iç içe yaşayan yerli halka da onurlu ve sürdürülebilir geçim kaynakları garanti ediyor.

Dünyanın geri kalanında yaptığımız çalışmalarla, yerli halkların artan küresel krizlere bakış açısını yaymaya çalışıyoruz. Dönüşümsel

eğitim programlarımız aracılığıyla, bu kitapta anlatılan ve modern dünyanın, temelinde tüketimi ve ayrımcılığı özendiren hevesler yatan ve nihayetinde Ölüm Ekonomisi'ni yaratan rüyasını değiştirmeye çalışıyoruz. Eğitim programlarımız çevrimiçi ve yüz yüze olarak çeşitli dillerde ve seksenden fazla ülkede mevcuttur ve hepsinin ortak amacı Ölüm Ekonomisi'nin Yaşam Ekonomisi'ne dönüşümünü harekete geçirmektir.

Çevrimiçi ve canlı sunduğumuz başka programlarımız da var:

Pachamama Seyahatleri sizi bu kitapta anlatılan kültürlere ve şamanların dünyasına olağanüstü yolculuklara çıkarıyor. Dünyanın en geniş biyolojik çeşitliliğe sahip ekosistemini, Amazon'un kutsal su kaynaklarını ziyaret etmek için hayatınızı değiştirecek bir yolculuğa davetlisiniz.

Hayalperesti Uyandırmak mevcut çevresel, sosyal ve ruhsal krizlerimizin nedenlerine ve çözümlerine odaklanan ve algıları ilgisizlik ve teslimiyetten olasılık ve eyleme kaydıran bir multimedya atölyesidir.

Game Changer Intensive sizi pro-aktivist bir lider, yaşadığınız toplulukta oyunun kurallarını değiştiren biri olmanız için eğitecek, ilham verecek ve donatacak sekiz haftalık çevrimiçi bir kurstur.

Pachamama İttifakı Toplulukları kendilerini ABD'deki elli-den fazla noktada ve diğer bazı ülkelerde çalışmalarımızı paylaşmaya adanmış yerel insan gruplarıdır.

Global Commons çalışmalarımız hakkında haber ve bilgi edinebileceğiniz ve canlı sohbetleri ve web seminerlerimizi takip edebileceğiniz çevrimiçi topluluğumuzdur.

Tüm bu fırsatlar hakkında daha fazla bilgi edinebilmek için, web sitemiz olan pachamama.org'u keşfedin.

Amazon şamanlarıyla doymak bilmez tüketim baronları arasındaki vicdani uçurumdan sesleniyor: Modern zaman kâhini, ekonomik tetikçi John Perkins.

"Bu muhteşem kitap, göz alıcı gezegenimizde insan olmaya dair yeni bir gerçeklik yaratmamız için ilham veriyor."

Deepak Chopra

Ekonomik tetikçiler (ET'ler) yerküre üzerindeki ülkeleri trilyonlarca dolar dolandıran yüksek ücretli profesyonellerdir. Dünya Bankası, ABD Uluslararası Kalkınma Ajansı ve diğer yabancı "yardım" kuruluşlarından büyük şirketlerin kasalarına ve gezegenimizin doğal kaynaklarını kontrol eden birkaç varlıklı ailenin ceplerine para aktarırlar. Kullandıkları araçlar arasında sahte finansal raporlar, hileli seçimler, darbeler, rüşvet, zorbalık ve cinayet bulunmaktadır. Nereden mi biliyorum? Ben de bir ET idim.

Her şey Perkins'in Barış Gönüllüleri'ne katılmasıyla başladı. Gittiği ülkelerde yıllar boyunca yaptıklarının yıkıcı etkisini gördü. Yerli halkların yok oluşuna, köleleşmesine tanık oldu. Ve sonunda anladı, en azılı suçluların ortağıydı. Sonra bir gün, bir Amazon kabilesinde, jaguara dokundu.

Jaguara Dokunmak bir tetikçinin Ölüm Ekonomisi'yle savaşan bir kahramana dönüşmesini anlatıyor. Hayatlarımızı ve topraklarımızı yıkıcı sistem ve projelerden korumamızın ipuçlarını veriyor. John Perkins bu kez iynin yanında, bize yeni hayatın haritasını açıyor. Şimdi elimizi taşın altına koyma zamanı!

"Perkins son kitabı Jaguara Dokunmak ile okurları korkularıyla yüzleşme, sorumluluk alma ve gerekli değişimleri yapma konusunda yüreklendiriyor."

Publishers Weekly

"Zamanımızda tutulmuş en önemli kayıtlardan biri. Ruhunuza dokunacak, cesaretinizi artıracak, kalbinizi ısıtacak. Büyülü, isyankar ve gerçek. Perkins'ten bir başyapıt." *Lynne Twist, Paranın Ruhu kitabının yazarı*

"Yıkıcı Ölüm Ekonomisi'ni sürdürülebilir bir Yaşam Ekonomisi'ne nasıl dönüştürebiliriz? Kendimizin en iyi versiyonu olmanın önünde ne engel var? John güçlü, zekice yanıtlar veriyor. Okuyun!" *Marci Shimoff, #1 New York Times çoksatın yazarı*

